

TNO-rapport

Playground van de Toekomst

succesvolle speelplekken voor basisscholieren

TNO | Kennis voor zaken

I. Bakker

S.I. de Vries

C.M.H. van den Bogaard

W.J.E.M. van Hirtum

J.P. Joore

M.W.A. Jongert

Playground van de Toekomst: succesvolle speelplekken voor basisscholieren

Rapport opgesteld door: TNO Kwaliteit van Leven

Auteurs:
I. Bakker
S. I de Vries
C.M.H. van den Boogaard
W.J.E.M. van Hirtum
J.P. Joore
M.W.A. Jongert

Aantal pagina's: 274
Aantal bijlagen: 8
Subsidiegever: Ministerie van VWS
Projectnummer: 031.10097
Datum: 11 maart 2008

TNO-rapport
KvL/B&G/2008.012

TNO Kwaliteit van Leven

Bewegen en Gezondheid
Wassenaarseweg 56
Postbus 2215
2301 CE Leiden

T 071 518 18 18
F 071 518 19 03

Omslagfoto is afkomstig van Yalp, vertegenwoordiger van Lappset in Nederland
(Lappset combinatie speeltoestel, Rovaniemi Finland)

ISBN: 978-90-5986-270-8

Het kwaliteitssysteem van TNO Kwaliteit van Leven voldoet aan ISO 9001.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor onderzoeksopdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst. Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2008 TNO Kwaliteit van Leven

Deze uitgave is voor 25 EUR (excl. BTW) te bestellen bij TNO Kwaliteit van Leven, Bewegen en Gezondheid te Leiden onder vermelding van KvL/B&G/2008.012.

Samenvatting

Aanleiding

Kinderen in (grote) steden leiden in toenemende mate aan bewegingsarmoede. Dit heeft grote gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen, maar ook voor de integratie, (kleine) criminaliteit en sociale contacten in een wijk. Een van de factoren die hierbij een rol speelt is het ontbreken van voldoende geschikte en kwalitatief goede sport- en speelmogelijkheden in de directe woonomgeving van kinderen. Bovengenoemd probleem wordt door diverse Nederlandse gemeenten gesignaleerd. Een aantal heeft het initiatief genomen om in (achterstands)wijken zogeheten 'playgrounds' aan te leggen; speelplekken waar zowel gespeeld als gesport kan worden.

Het onderzoek

TNO heeft in het najaar van 2006 zes playgrounds in aandachtswijken geëvalueerd in Noord- en Zuid-Holland: een 'Sprankelplek' van Jantje Beton, een Cruyff Court, een Zoneparc schoolplein, een Richard Krajicek Playground, een playground met elementen van KOMPAN en een playground met elementen van Nijha. Er is nagegaan in welke mate de playgrounds bijdragen aan 1) de intensiteit en de mate van lichamelijke activiteit (energieverbruik), 2) de motorische ontwikkeling, 3) de integratie en 4) het beweegplezier van de kinderen; en 5) de bezettingsgraad en 6) de aantrekkingskracht van de playgrounds. Het onderzoek richtte zich op 6 t/m 12 jarige kinderen.

Methoden

De kenmerken van de playgrounds zijn in kaart gebracht (o.a. afmeting, kosten, sport- en spelelementen, omheining, toegankelijkheid, toezicht, activiteiten, hondenpoep, afval, afvalbakken, bankjes, verlichting en groen).

Er zijn op drie doordeweekse dagen en een dag in het weekend observaties uitgevoerd op drie tijdstippen per dag (tussen de middag, na schooltijd en 's avonds). Tijdens de observaties is gekeken naar de beweegvormen van de aanwezige kinderen, zijn de kenmerken van de kinderen (n=552) in kaart gebracht en heeft een aantal kinderen (n=157) een beweegmeter gedragen om het energieverbruik te kunnen bepalen.

Tevens zijn er focusgroep interviews gehouden met de aanwezige kinderen (n=227) en zijn de zes betreffende buurten en wijken (Crooswijk en Feyenoord in Rotterdam, Kort Ambacht in Zwijndrecht, Poelenburg in Heemskerk en Westerpark en Sloterveer in Amsterdam) in kaart gebracht met betrekking tot de andere (concurrerende) speelplekken en de fysieke wijkenkenmerken.

Resultaten

Uit de metingen is een aantal zaken naar voren gekomen.

Wijken: Uit de buurtscan is gebleken dat in de zes aandachtswijken relatief weinig groen is, er relatief weinig sportaccommodaties zijn, het over het algemeen slecht gesteld is met de verlichting, dat afval, zwerfvuil en hondenpoep een probleem vormen en dat groepen jongeren voor overlast en een onveilig gevoel op straat zorgen.

Motorische ontwikkeling: De geschiktheid van een speeltoestel voor een kind is afhankelijk van de motorische vaardigheden van dat kind. Zo zijn draai-elementen voor jongere basisscholiern en hang- en klimelementen voor de oudere basisscholieren zeer geschikt voor de motorische ontwikkeling. Spelelementen waaraan kan worden gehangen, op kan worden geklommen en vanaf kan worden gegleden en de sportonderdelen, spreken in vergelijking met andere onderzochte elementen de benodigde grondmotorische eigenschappen op een meer intensieve manier aan.

Energieverbruik: Op de onderzochte playgrounds verbruiken de kinderen gemiddeld ruim 200 kilocalorieën per uur en wordt 35% van de tijd die kinderen op de playground doorbrengen tenminste matig intensief bewogen. Op vier van de zes playgrounds is de gemiddelde intensiteit hoog genoeg (>5 METs) om bij te kunnen dragen aan het behalen van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.

Beweegplezier: Veel kinderen komen minstens een paar keer per week naar de playground. Zij komen vooral als er iets georganiseerd wordt. Ze blijven in de meeste gevallen langer dan een uur. Voor schooltijd, tussen de middag en “als het donker is” komen er minder kinderen dan na schooltijd. De aanwezigheid van oudere kinderen, “klierkinderen” en regen belemmert een groot deel van de kinderen om naar de playground te komen. Voetbal- en basketbalveldjes zijn populair bij een deel van de kinderen. Andere kinderen vinden deze onderdelen juist stom en willen graag een hek of kooi om deze velden. Schommels en klimrekken worden ook leuk gevonden. Kinderen vinden het belangrijk dat de playground schoon en opgeruimd is.

Aantrekkingskracht: Driekwart van de kinderen woont binnen een straal van 400 meter van de playground. De meeste kinderen gaan lopend naar de playground, een kwart van de kinderen komt op een fiets, step of skateboard.

Integratie: Allochtone kinderen zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van autochtone kinderen op de onderzochte playgrounds. De verdeling jongens – meisjes is niet op alle playgrounds in overeenstemming met de potentiële gebruikersgroep; jongens zijn op drie van de zes playgrounds oververtegenwoordigd.

Programma van eisen

Op basis van bovengenoemde evaluatie is een 'programma van eisen' (m.b.t. wet- en regelgeving, veiligheid en effectiviteit) opgesteld voor de ideale speelplek, de *'Playground van de Toekomst'*.

Aanbevelingen

Op basis van de belangrijkste resultaten zijn enkele aanbevelingen geformuleerd die bij kunnen dragen aan het creëren van een succesvolle speelplek.

- Richt tenminste 3% van het gemeentelijk grondgebied dat voor woondoel-einden bestemd is in als buitenspeelruimte volgens de advieswet 'Wet op de Buitenspeelruimte'. Vergeet daarbij niet dat het niet alleen gaat om de kwantiteit van de buitenspeelruimte, maar ook om de kwaliteit.
- Denk bij het bepalen van de locatie van de speelplek aan het minimaliseren van de afstand van de speelplek tot de woonhuizen van de doelgroep en beperk het aantal barrières (bijv. water, drukke verkeerswegen, treinrails) op de route naar de speelplek.
- Betrek kinderen, ouders en omwonenden bij het inrichten en aanleggen van de speelplek en sluit aan bij hun wensen en behoeften.
- Besteed meer aandacht aan de aantrekkelijkheid van de speelplek voor meisjes.
- Besteed aandacht aan de aantrekkelijkheid van de speelplek voor zowel autochtone als allochtone kinderen.
- Bevorder het gebruik van de speelplek gedurende de hele dag.
- Stimuleer het organiseren van activiteiten (bijv. kinderpactijetjes, sportclinics en (school)toernooien) op de speelplek.
- Gebruik de speelplek voor de lessen lichamelijke opvoeding.
- Besteed meer aandacht aan het onderhouden en schoonhouden van de speelplek.
- Zorg dat er geen honden op of rondom de speelplek komen.
- Besteed meer aandacht aan de verlichting op en rondom de speelplek.
- Besteed meer aandacht aan groen op en rondom de speelplek.
- Gebruik het aanleggen van speelplekken om het bewegen bij kinderen te stimuleren zodat meer kinderen voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.
- Gebruik de speelplek als locatie voor beweegstimulering onder allochtone kinderen aangezien deze groep er veel komt (bijv. activiteiten in het kader van de Buurt Onderwijs Sport (BOS) projecten).
- Maak zones voor verschillende leeftijdsgroepen. Bijvoorbeeld een zone voor kinderen tot 6 jaar; voor kinderen van 6 t/m 10 of 12 jaar en een zone voor kinderen ouder dan 10 of 12 jaar. Maak daarbij gebruik van afrastering voor de veiligheid van de jongste kinderen en ter afscherming van bijvoorbeeld voetbalveldjes.
- Voorkom dat jongeren (kinderen ouder dan 12 jaar) een drempel vormen voor jongere kinderen om naar de speelplek te komen. Betrek jongeren bij het organiseren van activiteiten op de speelplek.

Playgrounds van de verre Toekomst

Om een beeld te krijgen van de mogelijkheden die nieuwe technologie biedt voor de ontwikkeling van innovatieve playgrounds is een aantal studenten van de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit Eindhoven gevraagd een visie te ontwikkelen over hun ideale playground van de toekomst op basis van onderzoeksbevindingen. De vijf ontwerpen zijn bedoeld als een visionaire vingeroefening; om een blik te kunnen werpen op de manier waarop playgrounds er in de nabije toekomst uit zouden kunnen zien. Ze kunnen dienen als inspiratie voor ontwerpers, producenten, ambtenaren en beleidsmakers die samen werken aan de toekomstige speelomgeving van de Nederlandse jeugd.

Summary

Background

Physical activity among children in (large) cities is decreasing. This has major consequences for the physical and mental health of children, but also for the integration, (small) crimes and social contacts in a neighbourhood. One of the factors that plays a role is the absence of sufficient suitable and qualitative good sports- and play areas in the direct environment of children's home.

The above mentioned problem has been detected by several Dutch municipalities. Some of them have created 'playgrounds' in (disadvantaged) neighbourhoods; areas where children can play and sport.

The study

In the autumn of 2006, TNO has evaluated six playgrounds in disadvantaged neighbourhoods in North- and South-Holland: a 'Sprankelplek' (sparkle place) of Jantje Beton, a Cruyff Court, a Zoneparc schoolyard, a Richard Krajicek Playground, a playground with KOMPAN elements, and a playground with Nijha elements. It has been investigated to what extent the playgrounds contribute to 1) the intensity and amount of physical activity (energy expenditure), 2) the motor development, 3) the integration and 4) the enjoyment of the children; and 5) the occupancy and 6) attraction of the playgrounds. The study focused on children between 6 and 12 years old.

Methods

The characteristics of the playgrounds have been mapped (e.g. dimensions, costs, sports- and play elements, fences, accessibility, supervision, activities, dog dirt, waste, litter baskets, benches, lighting and green). Observations were performed on three different weekdays, including a Wednesday and on a Saturday, during three different time periods (noon, after school time and in the evening). During the observations at the playground, the characteristics (e.g. gender, age, ethnicity, home address) of the present children were recorded (n=552), their activities, and their energy expenditure (n=157; by an accelerometer). Afterwards, focus group interviews were performed with some of the present children (n=227). In addition, the characteristics, including other (competing) playgrounds, of the six neighbourhoods in which the playgrounds are situated (Crooswijk and Feyenoord in Rotterdam, Kort Ambacht in Zwijndrecht, Poelenburg in Heemskerk and Westerpark and Sloterveer in Amsterdam) have been mapped.

Results

The following results were found:

Neighbourhoods: In general, the six disadvantaged neighbourhoods have little greenery, sports facilities and illumination. Dog dirt, waste and litter are a problem and youngsters are causing trouble and make the streets feel unsafe.

Motor development: The suitability of the playground elements for a certain child depends on the motor skills of that child. Therefore, 'twist and turn'-elements are suitable for younger elementary schoolchildren and hanging- and climbing-elements are very suitable for the motor development of older elementary schoolchildren. In comparison to the other examined elements, play elements on which children can hang, climb on and slide down, and the sports elements are more intensively demanding for the basic motor skills.

Energy expenditure: On the examined playgrounds, on average children expend about 200 kilocalories per hour and during 35% of their time at the playground their activities are moderately intensive. On four of the six playgrounds, the average intensity is high enough to contribute to the Dutch physical activity guideline.

Pleasure: Many children come at least a few times a week to the playground. They especially come, when activities are organized. Most of the time, they stay longer than an hour. Before school time, at noon and 'when it is dark', fewer children are coming than after school time. The presence of older children, 'pain in the neck'-children, and rain hinder a lot of children to come to the playground. Football- and basketball fields are popular among some of the children. Other children find those playgrounds 'dumb' and like to have a fence or cage around those fields. Swings and climb elements are liked also. Children find it important that the playgrounds are clean and tidy.

Attraction: three-quarter of the present children live within a radius of 400 meters of the playground. Most of the children walk to the playground, one-quarter of the children come by bike, scooter or by skateboard.

Integration: There are relatively much more children from an ethnic minority than native Dutch children present at the examined playgrounds. The proportion of boys compared to the proportion of girls is not on every playground in accordance with the potential user group; boys are overrepresented in three of the six playgrounds.

Programme of demands

Based on above mentioned evaluation a 'programme of demands' (in reference to legislation, issuing, security and effectiveness) has been formulated for the ideal playground, *'The Playground of the Future'*.

Recommendations

Based on the most important results, some recommendations are formulated. These can contribute to the creation of a successful playground.

- Use at least 3% of the municipal territory allocated for housing purposes for outdoor play area, according to the recommended law called 'Wet op de Buitenspeelruimte'. Do not ignore that not only the quantity, but also the quality of the outdoor play area is of importance.
- When deciding about the location of a playground, bear in mind that the distance between the playground and the residential area of the target group should be minimized as well as the number of barriers (e.g. water, busy traffic routes, railroads) on the route to the playground.
- Involve children, parents and local residents in designing and constructing the playground and be in keeping with their wishes and needs.
- Pay more attention to the attractiveness of the playground for girls.
- Pay more attention to the attractiveness of the playground for both children from an ethnic minority and native Dutch children.
- Promote the use of the playground during the whole day.
- Stimulate the organization of activities on the playground (e.g. birthday parties, sports clinics and (school) tournaments).
- Use the playground for lessons of physical education.
- Pay more attention to the maintenance and cleaning of the playground.
- Make sure no dogs enter the playground.
- Pay more attention to the lighting on and around the playground.
- Pay more attention to greenery on and around the playground.
- Use the creation of playgrounds for stimulating physical activity among children in order to increase the number of children that meet the Dutch physical activity guideline.
- Use the playground as a location for stimulating physical activity among ethnic minority children, as this group is highly represented (e.g. activities concerning the BOS-impuls).
- Create zones for different age groups. For example a zone for children up to 6 years, for children from 6 to 10 or 12 years and a zone for children older than 10 or 12 years. Use fences for the safety of the youngest children and for the fencing of soccer fields.
- Prevent that adolescents (children older than 12 years) become a barrier for younger children to come to the playground. Involve adolescents in the organisation of activities at the playground.

Playgrounds of the far Future

To get an idea of the possibilities of new technologies in the development of innovative playgrounds, a number of students of the Faculty of Industrial Design of the Technical University of Eindhoven were asked to develop a vision of their ideal playground of the future, based on the research results. The five designs can be interpreted as a visionary finger exercise; to see how playgrounds could look like in the near future. They can serve as an inspiration for designers, producers, public servants and policymakers who work together to create the future playground for the Dutch youth.

Voorwoord

Voldoende bewegen is belangrijk, zeker voor kinderen. Het vermindert de kans op diverse chronische aandoeningen en kan een belangrijke bijdrage leveren aan de verbetering van de gezondheidstoestand van de jeugd en (later) ook van de volwassen bevolking. Vooral kinderen in aandachtswijken vormen een aandachtsgroep. Hun lichamelijk activiteit blijft sterk achter bij de aanbevolen hoeveelheid van minimaal 60 minuten tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit. De noodzaak van beweegstimulering is dan ook groot bij deze groep.

TNO stimuleert verantwoord bewegen door onderzoeksvragen te beantwoorden van beleidsmakers bij overheden, zorginstellingen en aanbieders en afnemers van speciale beweegprogramma's. In het huidige onderzoek heeft TNO met subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onderzocht welke factoren een speelplek tot een succes kunnen maken.

Hierbij danken wij allen die bij dit onderzoek betrokken zijn geweest en in het bijzonder:

- De contactpersonen van de deelnemende organisaties en speeltoestellenfabrikanten:
 - Eric van Veen - Richard Krajicek Foundation
 - Jordy Halapiry - Johan Cruyff Foundation
 - Sanne Spits - Nuijten - Zoneparc Foundation
 - Monica Kiezebrink - Jantje Beton
 - Fiona Bambacht - KOMPAN
 - Monique Uhl - Nijha
- St. Henricusschool, Amsterdam
- Cees Ruigrok, Sport en Recreatie gemeente Rotterdam
- Jeannet Leete-Bijl, deelgemeente Feijenoord, Rotterdam
- Paul Maurits, gemeente Zwijndrecht
- Daan Los en Frans Vlietman, stadsdeel Westerpark, Amsterdam
- De onderzoeksassistenten: Caroline van den Boogaard, Irene Blikman, Sander Martens, Nienke Wind, Nicolien van Ravesteyn, Laura Meijer, Djoeka Huijtke, Sarah van Huët, Noortje Molenaar, Désirée Kemmers, Soulimane Nouhi, Irene Terlouw, Hilde Slingerland, Chakir Mousaoui, Inge van Cleef, Julia van den Burg, Maartje Dijkstra, Catiana Donker, Mette Offerhaus, Esmee Schijven en Daan Timmer.

- Studenten van de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit Eindhoven: Norma de Boer, Kitty Cho, Jerome Maes, See Tho, Sjoerd Verver, Yeup Hur , Lioumpas Konstantinos , Hakki Altun, Ard Jacobs, Jeroen Aalders, Laurens Krol, Jeroen Peerbolte, Ruud Schatorjé Jeanine Kierkels Martijn Maassen, Colette van Montfort, Mun Yee Ng, Güven Gürler, Jelke Schippers, Pepijn Schriever, en Wouter Volkers.
- Steffin Nauta, projectassistent TNO Kwaliteit van Leven
- Rolf Oosterbaan, directeur NUSO (Landelijke organisatie voor Speeltuinwerk en Jeugdrecreatie)
- Maarten Koornneef, Ministerie van VWS, directie Sport

Naast eigen foto's hebben we in dit rapport gebruik gemaakt van beeldmateriaal afkomstig van de zes betrokken organisaties en speeltoestellenfabrikanten: Richard Krajicek Foundation, Johan Cruyff Foundation, Zoneparc Foundation, Jantje Beton, KOMPAN en Nijha. Hiervoor willen wij hen hartelijk danken.

Wij hopen dat dit rapport bijdraagt aan het verbeteren van de kwaliteit van de speelplekken in Nederland.

De auteurs:

- Dr. Ir. Ingrid Bakker (projectleider, epidemioloog, voedingskundige)
- Drs. Sanne de Vries (onderzoeker, epidemioloog, bewegingswetenschapper)
- Mr. Caroline van den Boogaard (onderzoeksassistent, meester in de rechten, sportmanager)
- Drs. Helmi van Hirtum (onderzoeker, bewegingswetenschapper)
- Ir. Peter Joore (industriële ontwerper duurzame productinnovaties)
- Drs. Tinus Jongert (onderzoeker, inspanningsfysioloog, bewegingswetenschapper)

Inhoud

Samenvatting

Summary

1 Inleiding — 17

- 1.1 Probleemstelling — 18
- 1.2 Het onderzoek — 20
 - 1.2.1 Vraagstellingen — 21
 - 1.2.2 Doelgroep — 21
 - 1.2.3 Playgrounds — 22
 - 1.2.4 Methoden — 23

2 Wet- en regelgeving — 25

- 2.1 Openbare ruimte — 25
- 2.2 Speeltoestellen op de speelruimte — 26
- 2.3 Speelruimte — 34
- 2.4 Kanttekening — 35
- 2.5 Veiligheid — 36

3 De playgrounds — 39

- 3.1 Cruyff Court — 40
- 3.2 Sprankelplek — 47
- 3.3 Kompan Playground — 50
- 3.4 Richard Krajicek Playground — 64
- 3.5 Zoneparc — 78
- 3.6 Nijha — 85

4 De wijken en buurten — 97

- 4.1 Algemeen beeld van de wijken — 98
- 4.2 Beweegvriendelijkheid en concurrerende sport- en speelplekken — 104
- 4.3 Rapportcijfer — 112

5 De gebruikers — 113

6 De bezettingsgraad — 117

7 De motorische ontwikkeling — 121

7.1 Definities — 121

- 7.1.1 Motorische ontwikkeling — 121
- 7.1.2 Motorische vaardigheden — 122
- 7.1.3 Beweegvormen — 122
- 7.1.4 Grondmotorische eigenschappen — 123

7.2 Grondmotorische eigenschappen per sport- en spelelement — 125

- 7.2.1 Sprankelplek — 126
- 7.2.2 Ren-elementen — 126
- 7.2.3 Rij-elementen — 127
- 7.2.4 Wiebel- en wip-elementen — 128
- 7.2.5 Balanceer-elementen — 130
- 7.2.6 Draai-elementen — 131
- 7.2.7 Schommel-elementen — 133
- 7.2.8 Glij-elementen — 134
- 7.2.9 Hang- en klim-elementen — 135
- 7.2.10 Multi-elementen — 138
- 7.2.11 Gymnastiek-elementen — 140
- 7.2.12 Sport- en spelelementen — 141

7.3 Totaal overzicht grondmotorische eigenschappen — 144

7.4 Kanttekeningen — 144

8 Het energieverbruik — 147

9 Het beweegplezier — 151

9.1 Focusgroep interviews — 151

9.2 Resultaten focusgroep interview — 152

- 9.2.1 Frequentie van bezoek en duur van verblijf — 152
- 9.2.2 Beweegreden voor komst — 154
- 9.2.3 Bevorderende en belemmerende factoren — 155
- 9.2.4 Leukste onderdelen — 159
- 9.2.5 Stomste onderdelen en gewenste veranderingen — 161

10 De aantrekkingskracht — 167

10.1 Concurrerende sport- en speelplekken — 168

11 De integratie — 171

12 De belangrijkste resultaten — 173

13 Het programma van eisen — 177

13.1 Wet- en regelgeving — 177

13.2 Veiligheid — 178

13.3 Effectiviteit per doel — 178

14 Aanbevelingen — 181

15 Playground van de verre Toekomst — 183

15.1 Playground 1: Funky Fountain — 183

15.2 Playground 2: Stack It! — 186

15.3 Playground 3: The Sphere — 188

15.4 Playground 4: Lock Blocks — 191

15.5 Playground 5: Weeping Willow — 194

15.6 Seminar — 196

16 Kanttekeningen — 199

17 Referenties — 203

Bijlagen — 207

A Informatiefolder — 207

B Beoordelingsformulier Playground — 211

C Vragenformulier kind — 223

D Scoreformulier beweeggedrag — 227

E Scoreformulier kringgesprek — 233

F Buurtchecklist — 241

G Plattegronden buurten — 259

H Impact tijdens het onderzoek — 267

1 Inleiding

'Ik wil graag een zwembad, een kikkerbadje mag ook'.

'Ik wil graag een speurneusbos met een spinnenweb en een hut'.

Kinderen weten vrij goed wat ze willen; wat ze aan hun speelplek zouden willen veranderen; hoe hun ideale speelplek, de Playground van de Toekomst, eruit ziet.

Omdat de ideale 'Playground van de Toekomst' vanzelfsprekend op meer zaken gebaseerd moet zijn dan alleen op de wensen van kinderen, heeft TNO onderzoek gedaan naar de succesfactoren van een aantal goed lopende speelplekken in achterstandswijken.

TNO heeft onderzoek gedaan naar zes zogeheten 'moderne playgrounds'. De gebruikte definitie van 'playground' luidt als volgt (wikipedia, Engels):

*A playground is an area designed for children to play freely. **Modern playgrounds** often have recreational equipment such as the see-saw, merry-go-round, swingset, slide, climber, walking bridge, jungle gym, chin-up bars, sandbox, spring rider, monkey bars, overhead ladder, trapeze and trapeze rings, playhouses, and maze, many of which help children develop physical coordination, strength, and flexibility, as well as providing recreation and enjoyment. Common in modern playgrounds are "play structures" that link many different pieces of equipment. Playgrounds often also have facilities for playing informal games of adult sports, such as a baseball diamond, a skating rink, a basketball court, or a tether ball.*

De zogeheten 'natuurlijke playgrounds' (wikipedia, Engels: *play environments that blend natural materials, features, and indigenous vegetation with creative landforms to create purposely complex interplays of natural, environmental objects in ways that challenge and fascinate children and teach them about the wonders and intricacies of the natural world while they play within it*) vallen buiten de scope van het onderzoek.

In september en oktober 2006 zijn metingen verricht in een aantal aandachtswijken in zowel Noord- als Zuid-Holland. Deze metingen hebben plaatsgevonden op zes verschillende soorten speelplekken, in dit rapport 'playgrounds' genoemd. De onderzochte speelplekken zijn gekozen omdat ze 1) ofwel geïnitieerd zijn door organisaties die een sport- en/of speelconcept op meerdere plekken in Nederland hebben en

waarbij het sport- en/of speelconcept is gebaseerd op een bepaalde visie 2) ofwel ze bestaan geheel uit sport- en/of speeltoestellen van één enkele speeltoestellenfabrikant. Daarnaast moesten de betreffende speelplekken in zogeheten aandachtswijken (ook wel probleemwijken of achterstandswijken genoemd) liggen.

De resultaten van de metingen zijn geanalyseerd en in deze rapportage vertaald in een programma van eisen.

Het onderzoek betreft een kleine greep uit alle goedlopende speelplekken in Nederlandse aandachtswijken. De bevindingen kunnen dan ook niet geïnterpreteerd worden als geldend voor alle soortgelijke speelplekken. TNO heeft met dit onderzoek getracht een aantal succesfactoren boven water te halen die ervoor kunnen zorgen dat een speelplek een succes wordt voor basisscholieren.

Het onderzoek is gesubsidieerd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

1.1 Probleemstelling

Gebrek aan speelruimte

Kinderen in (grote) steden hebben in toenemende mate bewegingsarmoede. Uit onderzoek van De Vries et al. (2005) in tien stadswijken bleek slechts 3% van de kinderen (6 t/m 11 jaar) voldoende te bewegen. Een van de factoren die hierbij een rol speelt is het ontbreken van voldoende geschikte en kwalitatief goede sport- en speelmogelijkheden in de directe woonomgeving van kinderen. Bij stedelijke ontwikkeling trekken kinderen vaak aan het kortste eind; aan het realiseren van kantoren, huizen, wegen en parkeerplaatsen wordt vaak meer prioriteit gegeven dan aan de realisatie van speelplekken. Door de toenemende verdichting van de Nederlandse wijken, zien we dat speelterreinen, sportfaciliteiten, parken en ander groen uit de wijk verdwijnen en/of naar de rand van de wijk of stad verplaatst worden. TNO beveelt op basis van dit onderzoek aan de speelruimte voor kinderen te verbeteren en af te stemmen op de leeftijd en behoefte van de kinderen (De Vries et al., 2005).

Effecten lichamelijke activiteit op gezondheid

Onvoldoende lichamelijke activiteit tijdens de jeugd kan zowel op korte als lange termijn leiden tot het ontstaan van overgewicht, diabetes mellitus, hart- en vaatziekten, klachten aan het bewegingsapparaat en enkele vormen van kanker. Er is overtuigend bewijs dat lichamelijke activiteit een positief effect heeft op het lichaamsgewicht, iets wat door de toenemende prevalentie van overgewicht en obesitas prioriteit heeft gekregen in het huidige gezondheidsbeleid (Gezondheidsraad, 2003; ACSM, 2000). Ook is er voldoende bewijs voor positieve effecten van gewichtsdragende lichamelijke activiteit tijdens de groeiperiode en de daaraan gerelateerde vermindering van het

risico op het ontstaan van osteoporose op middelbare en oudere leeftijd (ACSM, 2000; Mulder et al., 1999). Het kan daarnaast het cardiovasculaire risicoprofiel verbeteren, de kans op diabetes mellitus type 2 en kanker verlagen, de lichamelijke conditie en het zelfvertrouwen verbeteren, gevoelens van angst, depressie en stress verlagen en sportparticipatie in de toekomst bevorderen (ACSM, 2000; Biddle et al., 2004).

Het bevorderen van de lichamelijke activiteit kan door zijn preventieve werking op den duur leiden tot een aanzienlijke kostenbesparing in de gezondheidszorg.

Effecten lichamelijke activiteit op psychisch en sociaal welzijn

Lichamelijke activiteit heeft niet alleen een positief effect op de lichamelijke gezondheid, maar ook op het psychisch en sociaal welzijn. Voldoende bewegingservaring tijdens de jeugd is tevens van groot belang voor de ontwikkeling van basisvaardigheden van kinderen, zoals het verbale begrip, ruimtelijke inzicht en vaardigheden als samenwerken, delen, geven en nemen, winnen en verliezen (Biddle et al., 1998). Lichamelijke activiteit heeft ook sociale gevolgen voor de wijk waarin kinderen spelen (Leyden, 2003; NUSO, 1998). Als kinderen in de wijk buitenspelen, zijn er meer sociale contacten tussen buurtgenoten. Zowel voor de kinderen zelf als voor hun ouders. Kinderen die in een wijk wonen met voldoende sport- en speelmogelijkheden zijn bovendien minder agressief. Buiten spelen heeft een effect op het voorkomen van vandalisme en andere kleine criminaliteit (NUSO, 1998).

Naast het kostenbesparende effect, kan het bevorderen van de lichamelijke activiteit op den duur leiden tot de bestrijding van (kleine) criminaliteit en tot de bevordering van de integratie (Programma 'Meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010', 2006).

Effecten lichamelijke activiteit op motorische ontwikkeling

De meeste kinderen bewegen van nature veel en graag. Ze grijpen, kruipen, bouwen, hollen, schreeuwen, klimmen, voetballen en fietsen. Spelenderwijs oefenen kinderen hun spieren, zintuigen en motoriek. Ongemerkt leren ze zo de vaardigheden die ze de rest van hun leven nodig hebben. Bewegingservaring, dus lichamelijke activiteit, is van belang voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Bewegingsmogelijkheden geven kinderen de gelegenheid tot verkenning van de werkelijkheid op verschillende wijzen. Zo geeft fietsen een vergroting van de leefwereld, klimmen laat kinderen de wereld vanuit een ander perspectief zien, schaatsen over bevroren water geeft een andere kijk op de oever (Van Rossum, 1990). Uitdagingen, successen en aanmoedigingen motiveren kinderen om te oefenen en zelf op zoek te gaan naar nog meer uitdagingen. Dit zorgt voor verdere verbetering in de prestatie en dus motorische ontwikkeling van kinderen (Curtis, 1982).

Belang van speelplekken voor de hoeveelheid lichamelijke activiteit

De toegang en afstand tot faciliteiten waar kinderen kunnen spelen, bewegen en sporten is van groot belang voor de hoeveelheid lichamelijke activiteit van kinderen (Dijkman, 2003). De hoeveelheid lichamelijke activiteit van kinderen hangt samen met de aanwezigheid van sport- en spelfaciliteiten in de woonomgeving (Gordon-Larsen et al., 2000) en rondom scholen (Sallis et al., 2001). In het onderzoek van De Vries et al. (2005) werd een positief verband gevonden tussen de aanwezigheid van sportvelden in een wijk en de hoeveelheid lichamelijke activiteit van de kinderen die daar woonden.

Lichamelijke activiteit in achterstandswijken

In wijken waarin doorgaans veel allochtonen en mensen met een lage sociaal economische status wonen, zogenaamde ‘achterstandswijken’, zijn de mogelijkheden om te sporten en te bewegen over het algemeen beperkt en onvoldoende (De Vries et al., 2005). Ook zijn de bewoners van achterstandswijken doorgaans weinig geïnteresseerd in lichamelijke activiteit in het algemeen en in het zelf beoefenen van sport in het bijzonder. In deze wijken is het daarom, nog meer dan elders, van belang speelplekken te realiseren die laagdrempelig zijn en kinderen stimuleren om (samen) te bewegen.

Gemeentelijke interesse

Bovengenoemde problemen worden door diverse Nederlandse gemeenten gesignaleerd. Een aantal gemeenten heeft het initiatief genomen om in (achterstands)wijken speelplekken aan te leggen waar zowel gespeeld als gesport kan worden. Anderen zijn voornemens dit te doen. De uitkomsten van dit rapport kunnen gebruikt worden door hen die een nieuwe speelplek willen aanleggen of een bestaande speelplek willen vernieuwen.

1.2 Het onderzoek

In dit project zijn de kenmerken van zes goed lopende moderne playgrounds onderzocht (o.a. afmeting, kosten, aanwezige sport- en spelelementen, omheining, toegankelijkheid, toezicht, activiteiten, hondenpoep, afval, afvalbakken, bankjes, verlichting en groen) en is er nagegaan welke bijdrage deze combinatie van kenmerken levert aan de intensiteit en de mate van lichamelijke activiteit (energieverbruik), de motorische vaardigheden, de integratie en het beweegplezier van de kinderen en de bezettingsgraad en de aantrekkingskracht van de playgrounds.

Op basis van deze evaluatie is een ‘programma van eisen’ (eisen op het gebied van wet- en regelgeving, veiligheid en effectiviteit) opgesteld. Er wordt beschreven welke combinatie van elementen voor welke doeleinden het best ingezet kan worden. Zo kunnen gemeenten, ingenieursbureaus en andere geïnteresseerde partijen een ideale

mix van elementen samenstellen bij nieuw te realiseren playgrounds (afhankelijk van het gewenste effect).

Daarnaast is een aantal 'Playgrounds van de verre Toekomst' ontworpen door samenwerking tussen TNO Kwaliteit van Leven, TNO Industrie en Techniek en de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit Eindhoven. Deze innovatieve ontwerpen zijn gebaseerd op bevindingen van het onderzoek. Vijf van deze ontwerpen zijn opgenomen in deze rapportage. Daarnaast zijn de demonstratiemodellen opgenomen op een bij dit rapport horende CD-rom (beperkte oplage).

1.2.1 Vraagstellingen

Voor het onderzoek is een aantal vraagstellingen geformuleerd:

- 1 Wat is het effect van bestaande playgrounds op het gebied van energieverbruik, motorische vaardigheden, integratie, gebruik en beweegplezier van basisscholieren (groep 3 t/m 8; 6 t/m 12 jaar)?
- 2 Wat is de ideale combinatie van elementen van de onderzochte bestaande playgrounds voor het bevorderen van het energieverbruik, de motorische vaardigheden, de integratie, het gebruik en het beweegplezier van basisscholieren; en hoe ziet zo'n playground eruit?
- 3 Aan welke eisen moet een playground voldoen op het gebied van wet- en regelgeving en veiligheid?

1.2.2 Doelgroep

Bij de inrichting van speelplekken is het belangrijk om rekening te houden met de ontwikkelingsbehoefte en actieradius van de kinderen voor wie het bedoeld is (Van den Boogaard et al., 2000). Volgens Wendel-Vos et al. (2002) maken kinderen tussen de 6 en 12 jaar het meest intensief gebruik van de woonomgeving (de wijk). Deze leeftijdsgroep heeft naast de behoefte aan informele speelplekken¹, ook behoefte aan formele speelplekken: speciaal voor het spelen ingerichte plekken (Stedelijk Beheer Amsterdam, 1996). Om deze reden is in het huidige onderzoek gekozen voor de leeftijdsgroep 6 t/m 12 jaar. Kinderen uit deze leeftijdsgroep spelen graag samen. Zij houden van bewegen, van hollen, klimmen, springen, rolschaatsen en ballen. Naast het spelen van een constructiespel, gaan zij zich ook steeds meer bezighouden met wedstrijdspelen en avontuurlijke spelen. De actieradius van deze kinderen is tussen de 300 en 400 meter. De eigen buurt en wijk behoren daardoor tot het speel- en beweeggebied van de 6- tot 12-jarigen.

¹ Speelplekken die wel gebruikt kunnen worden voor het buitenspelen, maar die daar niet nadrukkelijk voor zijn ingericht (bijvoorbeeld struiken, bosjes of grasvelden).

Jongere kinderen (0 t/m 6 jaar) spelen voornamelijk alleen. Ze houden van draven, klauteren, steppen, graven, schommelen, glijden en klimmen. Er worden fantasie- en rollenspellen gespeeld. Ze bouwen graag met zand en water (constructiespel). Hoogteverschillen zijn een uitdaging. Kinderen van deze leeftijdsgroep hebben een actieradius van 100 meter (bron: NUSO website). Dit houdt in dat kinderen tot zes jaar zich voornamelijk in en rondom het huis begeven.

Oudere kinderen (12 t/m 18 jaar) sporten liever en beginnen hobby's te krijgen: bijvoorbeeld muziek maken, muziek luisteren en dansen. Ze zijn erg gevoelig voor trends. Het is belangrijk om elkaar te ontmoeten en te 'hangen'. Hierdoor vallen innovatieve spellen ('gaming') waarbij gebruik wordt gemaakt van licht en geluid in de smaak bij deze groep. De actieradius is een stuk groter dan bij de jongere leeftijdsgroepen, namelijk 800 – 1000 meter. Kinderen van 12 tot 18 jaar bewegen zich daarmee ook buiten de eigen wijk.

1.2.3 Playgrounds

Voor het onderzoek heeft TNO oorspronkelijk zeven verschillende speelplekken en een innovatief speelconcept genaamd Make Me Move², geselecteerd die al langer dan 6 maanden bestonden. Ten tijde van het onderzoek bleek echter dat de Make Me Move tegelvloer alleen nog als prototype beschikbaar was en niet op tijd in een achterstandswijk geplaatst kon worden en dat de geselecteerde speelplek van speeltoestellenfabrikant Yalp (voorheen Lappset Nederland), te weten 'Speeltuinen Hillesluis' in Rotterdam, opgebroken was in verband met aanpassingen.

De overgebleven zes betrokken organisaties hebben elk een goed lopende (succesvolle) playground in een achterstandswijk voorgedragen. De resultaten van het huidige onderzoek kunnen niet zonder meer gegeneraliseerd worden naar playgrounds van dezelfde soort. Alle geselecteerde playgrounds zijn gelegen in achterstandswijken in (grote) steden en richten zich voornamelijk op kinderen in de leeftijd van 6 t/m 12 jaar.

De zes onderzochte playgrounds zijn:

1. Een Cruyff Court genaamd 'Oranje Veld' aan het Schuttersveld in de wijk Crooswijk in Rotterdam.
2. Een Sprankelplek bij de Agnesschool aan de Persoonsdam in de wijk Feyenoord in Rotterdam.
3. Een speelplek met elementen van KOMPAN aan de Kloosstraat in de wijk Kort Ambacht in Zwijndrecht.
4. Een Richard Krajicek Playground op het Zaandammerplein in de Spaarndammerbuurt in stadsdeel Westerpark in Amsterdam.

² Make Me Move is een lichtgevende tegelvloer die door TNO is ontwikkeld in samenwerking met TU Eindhoven en Stichting LooscoFonds.

5. Een Zonepark op het schoolplein van basisschool St. Henricus Franciscus in de wijk Geuzenveld-Slotermeer in Amsterdam.
6. Een speelplek met elementen van Nijha aan de Louis Couperusstraat in de buurt Poelenburg in de wijk Hart van Heemskerk in Heemskerk.

1.2.4 Methoden

Alle playgrounds zijn geobserveerd in september en oktober 2006 onder vergelijkbare omstandigheden (droog weer) gedurende drie doordeweekse dagen (waaronder een woensdag) en één dag in het weekend (zaterdag) tussen de middag (12.00-13.00 uur), na schooltijd (15.30-16.30 uur) en 's avonds (19.00-20.00 uur). Er is begonnen met metingen op de geselecteerde playgrounds in Zuid-Holland (Rotterdam en Zwijndrecht), gevolgd door de playgrounds in Noord-Holland (Amsterdam en Heemskerk) in verband met de start van het nieuwe schooljaar. Alle metingen zijn uitgevoerd door getrainde onderzoeksassistenten. Zij zijn getraind op TNO en/of op locatie.

Om onrust bij ouders/ verzorgers en/of scholen te voorkomen is het onderzoek op de ochtend van de eerste observatie bij de directe omwonenden aangekondigd door middel van het uitdelen en ophangen van informatiefolders (zie Bijlage A). Hierbij is aangegeven dat het belangrijk is kinderen niet meer of minder aan te moedigen dan gewoonlijk om naar de playground te gaan. Dit is gedaan om de onderzoeksresultaten (bezettingsgraad, aantrekkingskracht e.d.) van de playgrounds zo min mogelijk te beïnvloeden.

De kinderen konden tevens na afloop van de observatie een informatiefolder meenemen voor hun ouders. Daarnaast waren de onderzoekers te allen tijde goed herkenbaar als TNO medewerkers. De onderzoeksassistenten droegen een TNO badge met hun naam. De coördinator droeg een TNO T-shirt en was aanspreekpunt voor personen die meer informatie wilden.

De volgende gegevens zijn verzameld tijdens de metingen op locatie:

- 1 De aanwezige 'attributen/elementen' op de playground (aanwezigheid van o.a. bankjes, verlichting, toezicht, hekwerk, onderhoud/ kwaliteit, veiligheid, afmeting) zijn beoordeeld en beschreven. Dit is gedaan met behulp van een beoordelingschecklist (zie Bijlage B). Deze checklist is ontwikkeld op basis van de TNO SPACE checklist ('Spatial Planning And Children's Exercise', De Vries et al., 2005) en aangepast op basis van kennis over wet- en regelgeving en informatie van het NUSO (zie Hoofdstuk 2).
- 2 De motorische vaardigheden die worden aangesproken bij gebruikmaking van de (elementen) van de playground op basis van de literatuur (zie Hoofdstuk 7).
- 3 Algemene kenmerken van de gebruikers van de playground: leeftijd, geslacht, etniciteit, vervoermiddel, postcode en nummer van het huisadres (zie Bijlage C en Hoofdstuk 5).

- 4 Het energieverbruik van de kinderen. Dit is gemeten met behulp van ActiGraph versnellingsmeters. De ActiGraph is een apparaatje ter grootte van een luciferdoosje dat het aantal versnellingen meet tijdens beweging. De ActiGraph versnellingsmeter is een van de meest gebruikte beweegmeters. Hij heeft een goede betrouwbaarheid en validiteit bij kinderen en adolescenten voor het objectief meten van lichamelijke (in)activiteit (De Vries et al., 2006). De ActiGraphs zijn tijdens de observatieperiodes uitgedeeld en bij de kinderen omgedaan door middel van een elastische riem (zie Hoofdstuk 8).
- 5 De bezettingsgraad op de playground. Dit is gedaan met behulp van een telling van het aantal kinderen tijdens een observatie (zie Hoofdstuk 6). Om de telling te vereenvoudigen droegen de kinderen een reflecterend hesje en werd gebruik gemaakt van een checklist (zie Bijlage D). Deze checklist is ontwikkeld op basis van de SOPLAY checklist ('System for Observing Play and Leisure Activity in Youth', McKenzie, 2006).
- 6 Het beweegplezier van de kinderen. Dit is in kaart gebracht door middel van focusgroep interviews met de aanwezige kinderen in de leeftijd van 6 t/m 12 jaar (zie Bijlage E en Hoofdstuk 9).
- 7 Beoordeling van de aantrekkingskracht van de playground. Dit is gedaan door het bepalen van de overbruggingsafstand van de woning van het kind tot de playground. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezigheid van andere speelplekken in de buurt (zie ook punt 9 hieronder; zie Hoofdstuk 10).
- 8 Beoordeling van de integratie van de kinderen. Dit is gedaan door het vergelijken van de gebruikersgroep met de potentiële gebruikersgroep (totale groep 6 t/m 12 jarige buurtbewoners) op basis van de algemene kenmerken leeftijd, geslacht en etniciteit (zie Hoofdstuk 11).
- 9 De wijken en met name de andere formele (mogelijk concurrerende) speelplekken in een straal van 800 meter rondom de geëvalueerde playgrounds zijn in kaart gebracht (zie Bijlagen F en G en Hoofdstuk 4). Hierbij is gebruik gemaakt van de TNO SPACE checklist ('Spatial Planning And Children's Exercise', De Vries et al., 2005).

Om de deelname aan het onderzoek te bevorderen en om de hesjes en beweegmeters weer terug te krijgen hebben de kinderen na afloop van hun deelname (dragen van een hesje en/of beweegmeter) een presentje ontvangen. Echter, toen tijdens de metingen het vermoeden bestond dat dit presentje juist extra kinderen trok is besloten te stoppen met het uitdelen ervan.

2 Wet- en regelgeving

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de eisen waaraan een playground moet voldoen op het gebied van wet- en regelgeving en veiligheid.

Wet- en regelgeving is bedoeld om de maatschappij ‘in de hand te houden’ en normen te stellen waarop de burgers zouden mogen vertrouwen, bijvoorbeeld op het gebied van de veiligheid van producten. Soms kan die regeldrift echter wat te ver doorschieten en, zoals uit onderstaand citaat blijkt, zelfs een tegengesteld effect hebben. Het is daarom van belang een goed inzicht te hebben in de wet- en regelgeving met betrekking tot speeltuinen om in te kunnen spelen op mogelijke knelpunten.

“Om in aanmerking te kunnen komen voor een gemeentelijke subsidie moest de speeltuin op belangrijke punten aangepast worden om zo aan de (gemeentelijke) regels te voldoen. Het gevolg daarvan is dat de speeltuin drastisch achteruit is gegaan en veel minder bezocht wordt dan voorheen.”¹

Met betrekking tot speeltuinen kan een onderscheid worden gemaakt in drie terreinen. Hierbij moet rekening gehouden worden met zowel centrale als decentrale wet- en regelgeving:

1. de openbare ruimte (ligging van de speeltuin);
2. de speeltoestellen op de speelruimte;
3. de speelruimte (ondergrond, omheining, verlichting, e.d.).

2.1 Openbare ruimte

Op de openbare ruimte is in de eerste plaats de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) van toepassing. Deze wet regelt hoe ruimtelijke plannen in Nederland tot stand komen en gewijzigd kunnen worden.

Zowel op rijksniveau, als op provinciaal en gemeentelijk niveau wordt planologisch beleid gevoerd. De WRO geeft wettelijke voorschriften en procedures met betrekking tot het vaststellen, wijzigen en/of intrekken van respectievelijk structuurschetsen, structuurschema's, nota's (rijksniveau), streekplannen (provinciaal niveau) en structuur- en bestemmingsplannen (gemeentelijk niveau).

¹ Aldus een wijkagent in gesprek met de coördinator van de observaties in Noord-Holland tijdens een van die observaties.

Voor wat betreft de speelruimte is met name het gemeentelijk planologisch beleid van belang. De WRO verplicht de gemeente bestemmingsplannen vast te stellen met betrekking tot de ruimte buiten de bebouwde kom. Voor de ruimte binnen de bebouwde bestaat die verplichting niet, maar de gemeente staat wel vrij om ook voor die ruimte bestemmingsplannen vast te leggen.

In een bestemmingsplan kan de gemeente locaties opnemen met een exclusieve bestemming 'speelruimte'. Het is echter ook mogelijk voor de gemeente om bij de veel algemenere bestemming groen, wonen en recreatie als planvoorschriften 'spelen en speelvoorzieningen' op te nemen. Op die manier houdt de gemeente de mogelijkheid open om ergens in die gebieden speelruimtes aan te leggen en speelruimtes indien gewenst binnen dat gebied te verplaatsen.

Indien de gemeente en/of buurtbewoners een speelplek willen aanleggen op een locatie die volgens het bestemmingsplan een andere bestemming heeft, is het nog mogelijk om een vrijstelling aan te vragen. De WRO geeft hiervoor in artikel 17 (losse aanvraag) en artikel 19 (aanvraag in het kader van een heel project) de gronden en te volgen procedures.

In 2005 is door de SP-kamerfractie de advieswet 'Wet op de Buitenspeelruimte' ingediend. In deze wet wordt een verplichting voorgesteld voor gemeentes om tenminste eens in de 10 jaar een lokaal speelruimteplan op te stellen en een norm op te nemen voor buitenspeelruimte. Die norm zou inhouden dat tenminste 3% van het gemeentelijk grondgebied dat voor woondoeleinden bestemd is wordt ingericht als buitenspeelruimte.

Het toenmalige kabinet heeft in reactie op deze advieswet echter te kennen gegeven dat het aan de gemeentes zelf is – in het kader van de decentralisatiegedachte – om vanuit het ruimtelijke ordening beleid een bijdrage te leveren aan het beschikbaar stellen van voldoende en goede buitenspeelruimte. In een beleidsbrief van 13 april 2006 doet de Minister van VROM een uitdrukkelijk beroep op de gemeentes om in de ruimtelijke planvorming voldoende ruimte te bestemmen als formele buitenspeelruimte. De minister geeft daarbij een richtlijn van 3% van de ruimte van de voor wonen bestemde gebieden en doet daarbij tevens het verzoek om aandacht te besteden aan de kwaliteit en de bereikbaarheid van de buitenspeelruimte.

2.2 Speeltoestellen op de speelruimte

De belangrijkste wettelijke regeling met betrekking tot speeltoestellen is het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS), dat in 1997 in werking is getreden. Dit besluit vindt zijn grondslag in de Warenwet, waarin wordt vermeld dat het mogelijk is nadere regels te stellen ten behoeve van specifieke waren. Voor collectieve

speeltoestellen – de regeling geldt uitdrukkelijk niet voor speeltoestellen ten behoeve van privé gebruik – zijn deze nadere regels omtrent de veiligheid van speeltoestellen opgenomen in het WAS.

Het WAS definieert een speeltoestel als volgt:

“een inrichting bestemd voor vermaak of ontspanning waarbij uitsluitend van zwaarte-kracht of van fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt.”

Het WAS hanteert de volgende algemene veiligheidseis:

“Speeltoestellen zijn zodanig ontworpen en vervaardigd, hebben zodanige eigenschappen en zijn van zodanige opschriften voorzien, dat zij bij redelijkerwijs te verwachten gebruik geen gevaar opleveren voor de veiligheid of de gezondheid van personen.”

Om zich ervan te verzekeren dat deze algemene veiligheidseis wordt nageleefd, stelt het WAS nog aanvullende regels waaraan in ieder geval voldaan dient te zijn. Kort gezegd moeten alle speeltoestellen die na inwerkingtreding van het Warenwetbesluit zijn vervaardigd – na 1997 – aan de volgende eisen voldoen:

- De speeltoestellen moeten voorzien zijn van een aanduiding waaruit de NAW-gegevens van de fabrikant of importeur, het bouwjaar en het serienummer of de typeaanduiding blijken.
- De fabrikant dient een technisch constructierapport op te stellen, dat tot 10 jaar na de laatste verhandeling van het speeltoestel ter beschikking gesteld moet kunnen worden.
- Ieder speeltoestel moet eenmalig gekeurd worden door een daartoe aangewezen keuringsinstantie², die een certificaat van goedkeuring verstrekt indien uit de keuring is gebleken dat aan alle (veiligheids)eisen is voldaan.

In Bijlage III van de “Nadere regels attractie- en speeltoestellen” is een model certificaat van goedkeuring opgenomen:

² Sinds 1 mei 2005 is er een negental keuringsinstanties, te weten: AIB-Vincoitte Nederland B.V. (Breda); Det Norske Veritas B.V. (Rotterdam); Liftinstituut B.V. (Amsterdam); MKB-certificatie B.V. (Geleen); TÜV Industrie Service GmbH (München, Duitsland); RWTUV Systems GmbH (Essen, Duitsland); Keurmerkinstituut B.V. (Zoetermeer); TÜV Rheinland Belgium (Zaventum, België); TÜV Österreich (Wenen, Oostenrijk).

Bijlage III. Behorende bij artikel 14 van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen

Model certificaat van goedkeuring

Warenwet

certificaat van goedkeuring

afgegeven door *naam aangewezen instelling*

(aangewezen bij ministeriële beschikking van ..., nr ...)

Certificaat nr. ... Dossier nr. ...

Betreft: ...

Evt. nadere aanduidingen: ...

Eigenaar/houder: ...

Adres eigenaar/houder: ...

Soort toestel: ...

Fabrikant: ...

Jaar van fabricage: ...

Leverancier: ...

Jaar van leverantie: ...

Datum Keuring: ...

Naam aangewezen instelling, adres aangewezen instelling te plaats verklaart, dat het bovenaangehaalde toestel voldoet aan de vervaardigingvoorschriften genoemd in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen.

Namens het bestuur,

- Speeltoestellen moeten een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing hebben met aanwijzingen, veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie, en een logboek.
- De beheerder van het speeltoestel dient dit logboek bij te houden en in het kader daarvan het speeltoestel regelmatig te inspecteren en onderhouden. Het WAS voorziet zelf in Bijlage III in een model logboek, waarin aangegeven wordt wat in ieder geval in het logboek moet worden opgenomen.

Bijlage III. Behorende bij artikel 14 van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen

Deze bijlage bevat een model logboek met in ieder geval:

- a. de volgende gegevens:
 - de naam en het adres van de eigenaar en degene die het attractie- of speeltoestel voorhanden heeft;
 - een beschrijving van het attractie- of speeltoestel;
 - naam van de fabrikant en van de importeur;
 - bouwjaar;
 - serie- of typeaanduiding;
 - serienummer, voor zover van toepassing;
- b. de volgende aantekeningen betreffende inspecties en onderhoud:
 - data en de tijdstippen waarop inspecties en voor de veiligheid relevant onderhoud hebben plaatsgevonden, alsmede de naam van degene die de inspecties of het onderhoud heeft uitgevoerd;
 - hierbij geconstateerde gebreken of veranderingen in de staat van het toestel die de veiligheid in gevaar kunnen brengen;
 - de naam van degene die een reparatie uitvoert;
 - de vervanging van voor de veiligheid kritieke onderdelen, alsmede de leverancier van deze onderdelen;
- c. de volgende gegevens omtrent keuringen:
 - de datum en de uitslag van de keuring;
 - de keuringsinstantie die de keuring heeft verricht;
 - geldigheidsduur van het certificaat of merk van goedkeuring;
 - relevante informatie voor het beheer van de attractie, naar aanleiding van de keuring;
- d. voor attractietoestellen die reeds in gebruik zijn op het moment van de inwerkingtreding van het besluit de volgende gegevens omtrent de resultaten van het onderzoek zover van toepassing:
 - de datum en de uitslag van het onderzoek;
 - de keuringsinstantie die het onderzoek heeft verricht;
 - de datum van het eerstvolgende onderzoek;
 - relevante informatie voor het beheer van het attractietoestel, naar aanleiding van het onderzoek;
- e. gegevens over opgetreden ongevallen, indien van toepassing:
 - oorzaak of vermoedelijke oorzaak;
 - opgetreden persoonlijk letsel;
 - naar aanleiding van het ongeval genomen maatregelen.

Om richtlijnen te verstrekken voor de vraag wanneer aan de algemene veiligheidseis is voldaan geeft het WAS een rechtsvermoeden ten behoeve van speeltoestellen die voldoen aan een bepaalde norm. In de ministeriële regeling “Nadere regels attractie- en speeltoestellen” die eveneens in 1997 van kracht is geworden, is in Bijlage II te lezen dat deze norm de NEN-EN norm 1176 is. Dat wil niet zeggen dat indien een speeltoestel aan de hand van deze norm is gefabriceerd, dit toestel niet als onveilig in de zin van het WAS kan worden bestempeld, maar dat moet dan wel extra goed gemotiveerd worden. Aan de andere kant is het ook niet zo dat een speeltoestel dat niet volgens de NEN-norm is gefabriceerd per definitie niet aan de algemene veiligheidseis van het WAS voldoet. Ook hiervoor geldt echter dat dan uitvoeriger aangetoond moet worden dat het speeltoestel wel veilig is.

De NEN-EN 1176 geeft een (niet verplichte) norm op de volgende onderdelen:

NEN-EN 1176-1:	Algemene veiligheidseisen en beproevingsmethoden
NEN-EN 1176-2:	Aanvullende bijzondere veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor schommels
NEN-EN 1176-3:	Aanvullende bijzondere veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor glijbanen
NEN-EN 1176-4:	Aanvullende bijzondere veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor kabelbanen
NEN-EN 1176-5:	Aanvullende bijzondere veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor draaitoestellen
NEN-EN 1176-6:	Aanvullende bijzondere veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor wipstoestellen
NEN-EN 1176-7:	Leidraad voor de plaatsing, controle, onderhoud en gebruik

Aangezien het gelet op de omvang te ver gaat om de normen uit deze NEN-EN 1176 uitputtend te beschrijven, zal slechts kort op enkele algemene veiligheidseisen worden ingegaan.

1) Bij gebruik van de volgende materialen voor het fabriceren van speeltoestellen gelden de navolgende normen:

a) Hout:

- i) de neerslag moet ongehinderd kunnen aflopen en er mag geen waterophoping plaatsvinden;
- ii) indien het hout kwetsbaar is voor rot, dan moet dit hout chemisch behandeld worden;
- iii) hout mag geen splinters bevatten;
- iv) er mogen geen teerproducten gebruikt worden;

- b) Metaal: open buiseinden moeten gedicht worden.
 - c) Kunststof:
 - i) fabrikant dient informatie te verstrekken over de termijn waarop broosheid zich kan voordoen;
 - ii) er mag geen sprake zijn van uitstekende of zichtbare glasvezels.
- 2) In het algemeen geldt dat er geen giftige stoffen gebruikt mogen worden bij de constructie van speeltoestellen.
- 3) De toegankelijkheid van speeltoestellen:
- a) De binnenruimte moet toegankelijk zijn zodat een volwassene hulp kan bieden, indien een kind dat nodig heeft;
 - b) Bij een binnenruimte van meer dan 2 meter vanaf de ingang, moeten er twee onafhankelijke openingen – die niet kleiner mogen zijn dan 50 cm – aanwezig zijn;
 - c) Deze openingen moet een volwassene zonder hulpmiddelen van buitenaf kunnen bereiken en de openingen mogen niet afgesloten kunnen worden.
- 4) Valbescherming, hierbij kan men denken aan:
- a) Leuning: moet op een hoogte liggen tussen de 600 en 850 mm vanaf het loopoppervlak;
 - b) Reling: moet eveneens op een hoogte liggen tussen de 600 en 850 mm vanaf het loopoppervlak;
 - c) Balustrade:
 - i) moet op tenminste 700 mm hoogte liggen vanaf loopoppervlakte;
 - ii) er mogen geen opstapmogelijkheden zijn;
 - iii) balustrade mag niet aansporen tot zitten.

Welk soort valbescherming gebruikt moet worden op de speeltoestellen, hangt af van de valhoogte en de vraag of een kind van 36 maanden het speeltoestel gemakkelijk kan bereiken:

Tabel 2.1 Benodigde valbescherming per vrije valhoogte en bereikbaarheid voor jonge kinderen.

Vrije valhoogte (mm)	Bereikbaar < 36 maanden	Bereikbaar > 36 maanden
0 - 600	--	--
600 – 1000	Balustrade	--
1000 – 2000	Balustrade	Reling
> 2000	Balustrade	Balustrade

Eventuele handgrepen op de speeltoestellen moeten een diameter hebben van tussen de 16 en 45 mm. Voor handsteunen geldt dat het leunoppervlakte niet groter mag zijn dan 60 mm.

5) Vrije ruimte en valruimte

- a) De vrije ruimtes om de speeltoestellen heen mogen elkaar niet overlappen. Datzelfde geldt voor de valruimtes. Ook tussen de vrije ruimte van het ene toestel en de valruimte van een ander toestel mag geen overlap plaatsvinden;
- b) Er mogen in de vrije ruimtes en de valruimtes geen obstakels aanwezig zijn;
- c) De vrije ruimtes en valruimtes mogen niet doorkruist worden door de voorname looproutes;
- d) De normen voor de vrije ruimtes en de valruimtes zijn in respectievelijk Tabel 2.2 en 2.3 te vinden.

Tabel 2.2 *Normen voor de vrije ruimte.*

	Straal van de cilinder (mm)	Hoogte van de cilinder (mm)
Staan	1000	1800
Zitten	1000	1500
Hangen	500	1800 + 300 = 2100

Tabel 2.3 *Normen voor de valruimte.*

Vrije valhoogte	Minimale afmeting opvangzone
0,6 m < x < 1,5 m	1,5 m
1,5 m < x < 3 m	2/3 van de vrije valhoogte + 0,5 m
3 m	2,5 m

6) Beknelling

Om te testen of speeltoestellen niet leiden tot beknelling geven de normen een aantal algemene veiligheidseisen – bijvoorbeeld ‘er mogen geen plaatsen zijn waar armen of benen bekneld mogen raken’ –, evenals een aantal proefstukken waarmee getest kan worden of er beknellinggevaar is.

Het toezicht op de naleving van de WAS-eisen ligt in handen van de controleambtenaren van de Voedsel en Warenautoriteit (VWA). Door middel van steekproefsgewijze, onaangekondigde controles worden de speeltoestellen door hen beoordeeld. Deze controleambtenaren zijn bevoegd, indien dat uit de controle noodzakelijk zou blijken, een schriftelijke herstelling of behandeling binnen een bepaalde termijn op te leggen, alsmede een speeltoestel van een merk van afkeuring te voorzien, hetgeen betekent dat het speeltoestel niet gebruikt mag worden totdat de noodzakelijke herstelwerk-

zaamheden zijn verricht én de controleambtenaren hebben geoordeeld dat het speeltoestel wel weer aan de eisen voldoet.

Een tweede punt dat speelt op het gebied van wet- en regelgeving met betrekking tot speeltoestellen is de vraag of het noodzakelijk is een bouwvergunning aan te vragen voor het plaatsen van het speeltoestel.

Een speeltoestel wordt door de Woningwet aangemerkt als een bouwwerk, geen gebouw zijnde. Uitgangspunt van de Woningwet is dat voor het bouwen van ieder bouwwerk een vergunning is vereist, tenzij bij Algemene maatregel van Bestuur³ een bouwwerk wordt aangemerkt als zijnde ‘van beperkte betekenis’. In dat geval is ofwel geen, ofwel een lichte bouwvergunning vereist.

In het Besluit bouwvergunningenvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken, dat in 2002 in werking is getreden, is met betrekking tot speeltoestellen het volgende bepaald:

1. een speeltoestel met een maximale hoogte van 3 meter vanaf de voet gemeten, behoeft geen bouwvergunning;
2. een speeltoestel hoger dan 3 meter met een maximale hoogte van 5 meter gemeten vanaf het aansluitend terrein, behoeft een lichte bouwvergunning.

Tot slot stelt ook het Bouwbesluit 2003 nog wettelijke voorschriften waaraan bouwwerken – en derhalve ook speeltoestellen – moeten voldoen. Het gros van deze voorschriften is vanwege de technisch algemeen gestelde eisen echter niet goed toepasbaar op de voor kinderen ontworpen speeltoestellen. Uitgangspunt van deze technische eisen is immers het gebruik voor en door volwassenen. Aangezien het WAS een specifiekere wet is dan het Bouwbesluit ten aanzien van speeltoestellen, en doorgaans een specifiekere regeling geldt boven een algemener gestelde regeling, is bepaald dat het beschikken over een certificaat van goedkeuring op grond van het WAS genoeg is om te voldoen aan de voorschriften van het Bouwbesluit met betrekking tot speeltoestellen.

Overigens botsen de bepalingen van het WAS en het Bouwbesluit op nog een punt. Op grond van het Bouwbesluit is het toezicht op de correcte uitvoering van de eisen uit dit besluit opgedragen aan burgemeester en wethouders (B&W), terwijl het toezicht van het WAS, zoals hierboven reeds is beschreven, in handen is van de controleambtenaren van de VWA. In de Nota van Toelichting bij het WAS wordt hierover opgemerkt dat B&W in beginstel slechts een signalerende en informatie uitwisselende rol speelt

³ Een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) is een uitvoeringsbesluit van algemene strekking behorende bij een wet. In veel wetten wordt ruimte gelaten voor een nadere invulling van wettelijke eisen. Deze invulling kan dan in een AMvB worden opgenomen. Een AMvB heeft evenveel rechtskracht als de wet zelf, maar kan eenvoudiger gewijzigd worden en doorgaans behandelt een AMvB slechts een specifiek onderdeel van de wet.

bij het toezicht van de naleving van de eisen omtrent speeltoestellen en het derhalve aan de controleambtenaren van de VWA is om het daadwerkelijke toezicht uit te voeren en naleving af te dwingen.

2.3 Speelruimte

In Nederland kennen wij geen algemene wettelijke regels ten aanzien van de inrichting van de speeltuin op het gebied van toegankelijkheid van de speelruimte, de verlichting, het toezicht, de bereikbaarheid, inrichting voor gehandicapten, etc. Op lokaal niveau is het echter wel mogelijk dat regels gesteld worden aan diverse aspecten op deze terreinen. Zo kan in het kader van subsidieverlening een voorwaarde worden gesteld aan de toegankelijkheid van de speelruimte. Ook kan een Algemene Politieverordening (APV) verbieden dat de speelruimte 's avonds laat gebruikt wordt in verband met geluids- en lichtoverlast.

Met betrekking tot de ondergrond van de speelruimte zijn er wel wettelijke regels waarmee rekening gehouden dient te worden. Ook hiervoor geldt dat voldaan moet worden aan de algemene veiligheidseis uit het WAS. Net als voor de fabricage van speeltoestellen is er ook voor de ondergrond een NEN-EN norm ontwikkeld, te weten de NEN-EN 1177. Voor de goede orde wordt nogmaals opgemerkt dat de NEN-EN norm geen wettelijke verplichting is, maar een richtlijn. Indien men zich aan deze richtlijn houdt, ontstaat er een rechtsvermoeden dat de veiligheidseis uit het WAS is nageleefd.

Uit de NEN-EN norm valt op te maken dat een niet-schokabsorberende ondergrond (zoals straatsteen, steen, beton, asfalt, macadam) slechts is toegestaan, indien de vrije valhoogte minder is dan 0,6 meter. Bij valhoogtes tot 1 meter zijn beperkt absorberende ondergronden (o.a. natuurlijke bodemtoplaag, aangestampte grond, gras) toegestaan. Op basis van de zogenaamde HIC-test (Head Injury Criteria Test) kan worden beoordeeld of de bodemmateriële voldoen. De test, waarbij een proefhoofd (aluminium bol) met meetapparatuur wordt losgelaten van verschillende hoogtes, geeft een HIC-waarde die aangeeft tot welke valhoogte het bodemmateriaal gebruikt kan worden.⁴

⁴ Als grenswaarde wordt een HIC-waarde van maximaal 1000 gehanteerd. Op deze manier wordt bepaald wat de maximale valhoogte is voor het betreffende materiaal. Opgemerkt dient te worden dat op grond van deze waarde een valhoogte van meer dan 3 meter mogelijk kan zijn bij een bepaalde ondergrond. Echter, op grond van de NEN-EN norm is ongeacht het soort ondergrond een maximale valhoogte van 3 meter toegestaan.

In Tabel 2.4 staat per valhoogte aangegeven welk type ondergrond gebruikt kan worden. Daarnaast kan er uit afgelezen worden of er eisen worden gesteld aan de minimale laagdikte en wat de afmeting van de losse deeltjes is.

Tabel 2.4 *Type ondergrond per vrije valhoogte.*

Materiaal	Afmetingen van de deeltjes (mm)	Minimum dikte van de laag (mm)	Maximum vrije valhoogte (mm)
(Straat)stenen			600
Beton			600
Asfalt			600
Macadam			600
Turf / aarde			1000
Aangestampte grond			1000
Gras			1000
Boomschors	20 – 80	500	3000
Houtsnippers	5 – 30	500	3000
Zand	0,2 – 2	500	3000
Grind	2 – 8	500	3000
Kunststof tegels		300 - 350	3000
Insitu vloeren		230 - 400	3000
Kunstgras		225 - 270	3000

2.4 Kanttekening

In een gesprek met Rolf Oosterbaan (19 september 2006), directeur van de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie NUSO, is naar voren gekomen dat veel speeltuinverenigingen de invoering van de wet- en regelgeving die betrekking heeft op speeltuinen weer ongedaan zouden willen maken in verband met de hoge eisen betreffende de keuringen en inspecties.

Doel van de invoering van de wet- en regelgeving is het terugdringen van ongevallen in speeltuinen met 25%. Cijfers van Stichting Consument en Veiligheid geven echter aan dat in de periode 2001-2005 het aantal Spoed Eisende Hulp (SEH)-behandelingen na ongevallen met speeltoestellen, gecorrigeerd voor de veranderende bevolkingsopbouw, niet significant is afgenomen, terwijl dat wel verwacht werd (zie kader).

Het is dan ook raadzaam goed te onderzoeken wat het effect van de invoering van de specifieke wet- en regelgeving is geweest en of het niet slechts tot een lastenverzwaring voor de betrokkenen heeft geleid.

Elk jaar worden gemiddeld 11.000 kinderen van 0 t/m 14 jaar, ongeveer evenveel jongens als meisjes, behandeld op de Spoed Eisende Hulp van een ziekenhuis na een privé-ongeval waar een *speeltoestel* bij betrokken was. Meer dan de helft van de 4.900 slachtoffers is tussen de 5 en 10 jaar oud (55%, 2.700).

Na behandeling op de Spoed Eisende Hulp worden per jaar gemiddeld 1.000 kinderen, meer jongens dan meisjes, van 0 t/m 14 jaar in het ziekenhuis opgenomen na een privé-ongeval met een speeltoestel. Kinderen van 5 tot 10 jaar worden bijna drie keer zo vaak opgenomen na een ongeval met een speeltoestel als kinderen t/m 4 jaar en zelfs bijna vijf keer zo vaak als kinderen van 10 t/m 14 jaar.

Van vier van de tien ongevallen (42%) is bekend dat ze zijn gebeurd op een speelgelegenheid, ongeveer één op de tien ongevallen is gebeurd op een schoolplein (11%). Van een kwart van de ongevallen is de locatie niet bekend.

Het merendeel van de slachtoffers van een ongeval met een speeltoestel loopt letsel op door een val (86%), bijvoorbeeld doordat ze van een speeltoestel af vallen. Het klimtoestel (± 1.800 , 37%), de glijbaan (± 1.400 , 29%) de schommel (± 600 , 12%) zijn de toestellen die het meest betrokken zijn bij ongevallen onder 5-10 jarigen op speelgelegenheden. Deze toestellen komen echter ook vaak voor op speelgelegenheden.

Speeltoestel: Onder speeltoestellen vallen in dit verband ballenbad, familieschommel, glijbaan, klimhuisje, kettingbrug, klimpaal, klimrek, klimtoestel, loopschijf, loopton, luchtkussen, schommel, wip, zandbak, speeltoestel niet gespecificeerd, boksbal (kermis), doolhof, kabelbaan en zeephelling. De trampoline wordt hier dus buiten beschouwing gelaten.

Bron: Letsel informatie Systeem 2000-2004, Consument en Veiligheid.

2.5 Veiligheid

Ongevallen gebeuren niet alleen met speeltoestellen, maar ook op plaatsen op het speelterrein waar geen speeltoestel staat. Scheefliggende tegels, bankjes die in de weg staan, of overhangende takken zijn vaak de oorzaak van een val- of struikelpartij. Consument en Veiligheid heeft een aantal eenvoudig geformuleerde veiligheidsadviezen voor het hele speelterrein opgesteld.

Speeltuin/ speelomgeving

- Kinderen kunnen tijdens hun spel op een speelterrein soms gemakkelijk een drukke straat oprennen of in open water terecht komen. Kijk daarom niet alleen naar de speelplek zelf, maar ook naar de omgeving.
- Peuters en kleuters worden vaak onder de voet gelopen door oudere kinderen. Kijk daarom of er voor hen een plaats is waar zij rustig kunnen spelen.
- Toestellen hebben veel ruimte nodig om te voorkomen dat spelende kinderen elkaar raken tijdens het spelen. Ook mogen kinderen niet op andere toestellen of op bijvoorbeeld harde randen of paaltjes kunnen vallen.

Ondergrond

- Vallen is de oorzaak van veel letsels in speeltuinen. Kijk of de ondergrond om het toestel heen zacht is (houtsnippen, zand). Beton of stenen zijn uit den boze. Gras is alleen geschikt als een kind minder dan 1 meter naar beneden kan vallen.
- Kijk ook of de zachte ondergrond daar ligt waar een kind van een toestel kan vallen; bijvoorbeeld ruim voor en achter een schommel.
- Een goede ondergrond moet goed onderhouden zijn. Kijk of er geen diepe kuilen of vervuiling is.
- Kinderen rennen veel en struikelen ook regelmatig. In een veilige speeltuin zijn geen obstakels die makkelijk over het hoofd gezien worden zoals boomstronken of losliggende rubberen tegels.

Speeltoestellen

- Kijk of de toestellen, maar ook andere delen van de speelplek goed onderhouden zijn. Slecht onderhouden speelplekken zijn te herkennen aan afgebroken zitjes, ontbrekende leuningen of delen van balustrades en roestige of rotte onderdelen. Niet alleen de speeltoestellen maar ook de rest van de speeltuin hoort goed onderhouden en veilig te zijn.
- Er komen vaak ongevallen met schommels voor, kinderen botsen tegen een schommelend kind op of vallen van de schommel. Kijk daarom of de schommels niet in een looproute liggen en of er voldoende ruimte is tussen verschillende schommels (minimaal 70 cm). Kijk of de vingers niet tussen de schakels van de kettingen kunnen komen. Schommels voor jonge kinderen moeten geen zitje, maar een echt stoeltje hebben zodat zij er niet af kunnen glijden tijdens het schommelen.
- Een veilige wip komt niet met een schok tegen de grond. Dit kan in de wip ingebouwd zijn of door een in de grond ingegraven autoband. Kijk altijd of deze autoband niet stuk is.
- In bijna elke speeltuin staat wel een klimrek. De meeste ongevallen gebeuren doordat kinderen vallen van het klimrek. Een veilig klimrek heeft daarom veel ruimte erom heen zodat kinderen, als ze vallen, niet op andere toestellen of bijvoorbeeld op losse paaltjes kunnen vallen. Daarnaast moet overal waar een kind kan vallen een zachte ondergrond liggen die goed onderhouden is.

- Een goede glijbaan moet een stevig beginstuk bovenaan hebben waar kinderen op kunnen gaan zitten voordat ze naar beneden glijden. Het uiteinde van de glijbaan moet bijna horizontaal lopen zodat kinderen niet met een te harde vaart op de grond terecht komen. Van belang is dat er geen v-vormen boven aan de glijbaan zitten waar koordjes van jassen achter kunnen blijven haken.

Overige tips

- Zorg ervoor dat kinderen geen koordjes in hun kleding hebben waaraan zij kunnen blijven haken.
- Wanneer kinderen geholpen moeten worden om op een toestel te komen dan is het toestel niet bestemd voor die leeftijdsgroep.
- Houd altijd zelf toezicht op peuters en kleuters. Kijk dus of er een bankje of terrasje in de buurt is.

(Bron: Consument en Veiligheid)

3 De playgrounds

Voordat de observaties plaatsvonden, zijn op de zes playgrounds de aanwezige 'attributen/elementen' (aanwezigheid van o.a. speeltoestellen, bankjes, verlichting, toezicht, hekwerk, onderhoud/ kwaliteit, veiligheid, afmeting) beoordeeld en beschreven. Dit is gedaan met behulp van een checklist (zie Bijlage B). Deze checklist is ontwikkeld op basis van de TNO SPACE checklist ('Spatial Planning And Children's Exercise', De Vries et al., 2005), aangevuld met vragen over wet- en regelgeving en vragen op basis van relevante informatie van het NUSO (landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie).

Door middel van de checklist zijn de volgende items nagegaan:

Algemeen

- oppervlakte/ afmeting playground
- aantal vaste onderdelen op de playground
- korte omschrijving van de vaste onderdelen
- korte omschrijving van de losse onderdelen/ materialen
- korte omschrijving van het beheer van de losse onderdelen/ materialen
- afrastering/ afscherming/ omheining (hek, muur, groen, etc.)
- toezicht
- regels (geboden en verboden)
- ondergrond(en) van de playground
- bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor gehandicapten
- bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor slechtzienden
- algemene staat van onderhoud van de playground
- onderhoud en inspectie
- productveiligheid en certificering
- garantie
- kosten
- financiering
- hondenpoep
- los afval (blikjes, pakjes sigaretten, zakjes, peuken)
- afvalbakken
- bankjes
- verlichting
- beschutting/ 'slecht weer'-opvang
- groen op de playground
- organisatie van activiteiten op de playground

Per sport- en spelelement

- naam
- afbeelding
- doelgroep (leeftijd)
- staat van onderhoud
- beweegvormen
- geschikt/ bespeelbaar voor slechtziende kinderen
- geschikt/ bespeelbaar voor kinderen met een handicap
- motorische vaardigheden

3.1 Cruyff Court

Foto 3.1 Cruyff Court 'Oranje Veld' aan het Schuttersveld (Crooswijk, Rotterdam).

De Stichting Cruyff Courts KNVB Velden (CCKV) heeft een Standaard Specificatie opgesteld om alle Cruyff Courts een uniforme uitstraling te geven. Het veldje heeft een blauw hekwerk en oranje doeltjes en ligt altijd midden in de wijk. Op het veld wordt behalve een middenlijn geen belijning aangebracht. De middenstip bestaat uit het logo van de CCKV.

Afmeting

De standaard afmeting van een Cruyff Courts is 42 bij 28 meter. Dit is de speelopper-

vlakte, buiten het veld ligt een opsluiting voor het kunstgras in de vorm van een tegelpad. Mocht het op een locatie niet haalbaar zijn om de maximale afmeting te hanteren dan kan er in overeenstemming met de projectmedewerker van CCKV gekeken worden naar een oplossing. De verhouding 2:3 moet altijd gebruikt worden.

Losse onderdelen

Geen.

Omheining

Rondom een Cruyff Court staat een hekwerk in de RAL-kleuren van de CCKV. Op de lange zijde staat een 110 cm hoog blauw hek met een toegangspoort ter hoogte van de middenlijn. De eveneens blauwe ballenvanger aan de achterzijde van het veld is 4 meter hoog. In de ballenvangers zijn 2 oranje doelen van 5 meter breed en 2 meter hoog geïntegreerd. Op de lange zijden zijn tevens 4 oranje vlakken die 2 speelvelden vormen in de breedterichting van het veld.

Toezicht

Geen.

Regels

Er staan drie informatieborden met regels, namelijk een Spelregelbord, een Huisregelbord en een bord met de naam van het Cruyff Court. Deze borden worden in een standaard opmaak aan de gemeente aangeleverd.

Foto 3.2 De huisregels van het Oranje Veld (Cruyff Court) in Rotterdam.

De elf huisregels van het gehele Schuttersveld, inclusief het Oranje Veld in Rotterdam luiden:

1. Iedereen kan vrij sporten op de velden.
2. De algehele leiding over de sportvelden wordt gevoerd vanuit het Servicepunt Sport; Schuttersweg 111 A.
3. De medewerkers van het Servicepunt Sport hebben te allen tijde het recht gebruikers de toegang te ontfeggen.
4. Activiteiten die vanuit het Servicepunt Sport plaatsvinden op het veld hebben voorrang.
5. Er vindt sportbegeleiding vanuit het Servicepunt Sport plaats op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 15.30 tot 19.00 uur en op woensdag van 14.00 tot 19.00 uur.
6. Met een uitleenpas kan sportmateriaal geleend worden bij de Sportbegeleiders van het Servicepunt Sport. Het Servicepunt Sport is hiervoor geopend op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 15.30 tot 19.00 uur, op woensdag van 14.00 tot 19.00 uur en op zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur.
7. Na het sporten dient het geleende sportmateriaal weer ingeleverd te worden bij het Servicepunt Sport.
8. Bij vermissing of beschadiging van het geleende sportmateriaal wordt de schade verhaald op de gebruiker.
9. Winnen, gelijk spelen of verliezen, blijf altijd sportief.
10. Houd het sportveld en de omgeving schoon.
11. Gebruik en/of verhandelen van alcoholhoudende drank of verdovende middelen op het complex is niet toegestaan.

Foto 3.3 Het huisreglement van het Schuttersveld.

Foto 3.4 De 14 regels van Johan Cruyff.

De veertien regels van Johan Cryuff luiden:

- Teamspeler - Alleen kun je niets, je moet het samen doen.
- Verantwoordelijkheid - Wees zuinig op wat je krijgt en waar je gebruik van mag maken.
- Respect – Heb respect voor de ander.
- Integratie – Betrek ook anderen bij jouw activiteiten.
- Initiatief – Durf iets nieuws te doen.
- Coachen – In een team moet je elkaar altijd helpen.
- Persoonlijkheid – Wees wie je bent.
- Sociale betrokkenheid – Belangrijk in de sport, maar helemaal daarbuiten.
- Techniek – De basis.
- Tactiek – Weten wat je doet.
- Ontwikkeling – Door sport ontwikkelt lichaam en geest.
- Leren – Probeer iedere dag weer iets nieuws te leren.
- Samenspelen – Wezenlijk onderdeel van het spel.
- Creativiteit – De schoonheid van de sport.

Ondergrond

Kunstgras.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het Cruyff Court is goed bereikbaar en goed toegankelijk voor gehandicapten en slechtzienden.

Onderhoud

De lokale overheid gaat een samenwerkingsovereenkomst aan met de Johan Cruyff Foundation en stelt zichzelf verantwoordelijk voor de realisatie, het onderhoud, toezicht en de te organiseren activiteiten.

Kosten en financiering

Het aanleggen van een Cruyff Court kost in totaal € 90.000-€ 110.000 (excl. BTW), afhankelijk van onder andere grondstofprijzen, leveranciers en voorwerk op locatie. De CCKV biedt iedere gemeente het concept Cruyff Courts KNVB Velden aan met een budget ter waarde van € 50.000 (incl. BTW). Het budget bestaat uit:

Kunstgrasmat (incl. BTW)	€ 23.090,76
Instrooimateriaal (incl. BTW)	€ 10.472,00
Financiële bijdrage (incl. BTW)	€ 16.437,24
Totaal (incl. BTW)	€ 50.000,00

De gemeente dient het restant van het budget voor haar rekening te nemen alsmede de locatie beschikbaar te stellen.

Staat van onderhoud

De algemene staat van onderhoud van het geselecteerde Cruyff Court in de wijk Crooswijk te Rotterdam is zeer goed. Er ligt geen hondenpoep, maar er is wel wat los afval aanwezig, zoals blikjes en sigarettenpeuken. Er is geen beschutting of ‘slecht weer’-opvang en geen groen op de playground. Wel staat er een sporthal op het Schuttersveld waar men tijdens openingsuren terecht kan. Er is voldoende verlichting aanwezig; er staan vier lichtmasten en vijf lantaarnpalen om het veld heen.

Attributen

Rondom het Cruyff Court staan de volgende attributen:

- 4 prullenbakken;
- 2 zitbankjes.

Activiteiten

Er worden meerdere keren per week activiteiten georganiseerd op het Cruyff Court. (Bijna) iedere week wordt er iets georganiseerd door scholen, en (bijna) iedere dag is er sportbegeleiding. Dit wordt georganiseerd door Servicepunt Sport. Om het gebruik van het Cruyff Court KNVB Veld te stimuleren, spoort de CCKV de gemeenten aan om jaarlijks een aantal terugkerende activiteiten te organiseren. Bij een aantal acti-

viteiten zal worden geprobeerd om spelers van Betaald Voetbal Organisaties en/of de lokale voetbalclub erbij te betrekken. Op ieder Cruyff Court zal jaarlijks een School-Straatvoetbaltoernooi georganiseerd worden. Dit toernooi is bedoeld voor de buurt-kinderen en wordt gespeeld door zowel jongens als meisjes. De Cruyff Foundation stimuleert lokale partijen om op de Cruyff Courts Jeugd G-dagen te organiseren. Tijdens een Jeugd G-dag staan de mindervalide kinderen centraal. Deze dagen bestaan meestal uit een clinic in de ochtend en een toernooi in de middag.

Doelgroep

De doelgroep die het CCKV voor ogen heeft zijn kinderen en jongeren in de leeftijd van 5 tot 23 jaar. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar kinderen die opgroeien in dicht-bevolkte wijken in voornamelijk grote steden. Op deze leeftijd ontwikkelt zich het besef voor normen en waarden en kan door deelname aan sport- en spelactiviteiten deze ontwikkeling verder worden gestimuleerd. Natuurlijk is het veldje ook toegankelijk voor mensen buiten deze leeftijdsgroep.

Beweegvormen

Naast balspelen zouden er op de playground ook stickspelen, kleine spelen (hinkelen, touwtje springen en dergelijke) gedaan kunnen worden, net als de beweegvormen gymnastiek en klimmen. Het kan voor kinderen tevens een plek zijn om te experimenteren, te doen alsof (fantasie-, rollenspel) en om elkaar te ontmoeten.

Motorische vaardigheden

Door te voetballen zijn kinderen aan het rennen en proberen ze tegelijkertijd de bal te spelen. Tijdens het voetballen zijn kracht, uithoudingsvermogen, coördinatie en snelheid van belang (zie ook Hoofdstuk 7).

Elementen

Twee doelen.

3.2 Sprankelplek

Foto 3.5 *Sprankelplek aan de Persoonsdam (Feyenoord, Rotterdam).*

Ter ere van het zilveren regeringsjubileum van Koningin Beatrix heeft Jantje Beton in 25 achterstandswijken in Nederland een Jantje Beton Sprankelplek gerealiseerd. Een Sprankelplek is een plek om te spelen, te ontmoeten, te praten en elkaar te leren kennen. Ze worden geplaatst in aandachtswijken om zo een positieve impuls te geven aan het spelen en ontmoeten van andere buurtkinderen en –bewoners. Samen met kunstenaar Jos Spanbroek is een concept ontwikkeld dat is gebaseerd op de Sprankel, een metafoor voor onze maatschappij als multiculturele samenleving. Door de combinatie van de in totaal 25 Sprankels wordt een speel- en ontmoetingsaanleiding gevormd.

Onderdelen en afmeting

Een Sprankel bestaat uit zes vlakken en is gemaakt van roestvrij staal (RVS304). Alle Sprankels worden versierd met tekeningen van kinderen uit de buurt. Acht Sprankels vormen een kroon; de andere Sprankels zijn te vinden op de grond. De Kroonsprankels (Foto 3.6) hebben gezamenlijk een afmeting van 4 x 4,2 x 4,2 meter (hoogte x lengte x breedte). De Bodemsprankels (Foto 3.7) hebben een afmeting van 0,7 x 0,7 x 0,6 meter. De ondergrond waarop de Sprankels zijn geplaatst, is van kunststof; daar omheen liggen stenen tegels.

Omheining

De Sprankelplek wordt van de weg afgeschermd door een stalen hek. Er is officieel geen toezicht aanwezig, maar vanuit omliggende woningen is de playground goed te zien. Er is geen bord met regels aanwezig. De algemene staat van de playground is redelijk goed. Er ligt geen hondenpoep of los afval, hoewel afvalbakken slechts (zeer) beperkt aanwezig zijn. Er staan drie bankjes rond de Sprankelplek. De verlichting is goed; er staat een aantal lantaarnpalen op het pleintje en langs de straat. Er is geen beschutting bij slecht weer.

Toezicht

Er is geen toezicht geregeld, maar de rector van de naastgelegen Agnesschool houdt in de pauzes een oogje in het zeil.

Regels

Er zijn geen regels behorende bij de Sprankelplek, wel bij de naastgelegen Agnesschool.

Ondergrond

Zachte kunststof ondergrond.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De Sprankelplek is goed toegankelijk voor gehandicapten en slechtzienden.

Onderhoud en inspectie

Onderhoud en inspectie moet verzorgd worden door de betreffende gemeente gedurende tenminste de eerste vijf jaar.

Productveiligheid, certificering en garantie

De Sprankels zijn goedgekeurd in het kader van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS).

Kosten en financiering

De Sprankelplekken worden gefinancierd door Jantje Beton, door middel van sponsoring door het bedrijfsleven. Daarnaast coördineren en begeleiden zij het hele proces van het aanleggen van de playground en het selecteren van de tekeningen die op de Sprankels komen. De gemeente zorgt voor de ondergrond en tekent voor het onderhoud van de Sprankelplek gedurende tenminste de eerste vijf jaar. De Sprankelplek in Feyenoord is mede gefinancierd (€ 20.000,-) door de Rotary Club Rotterdam Stad.

Staat van onderhoud

De Sprankelplek was schoon en zag er goed onderhouden uit.

Attributen

Er is geen beschutting of onderkomen dat tijdens slecht weer gebruikt kan worden, met uitzondering van de school. Op enige afstand van de Sprankelplek staan enkele lantaarnpalen. Er staat drie bankjes.

Activiteiten

Er worden geen activiteiten georganiseerd op de playground zelf, maar wel op het naastgelegen plein.

Doelgroep

De Sprankelplek is bedoeld voor alle leeftijden, maar met name voor 6-16 jarigen.

Beweegvormen en motorische vaardigheden

De beweegvormen die kunnen worden uitgevoerd, zijn balspelen (hoewel dit niet waarschijnlijk is), rijden, balanceren, glijden, klimmen en hangen (zie ook Hoofdstuk 7). Daarnaast kan er worden geëxperimenteerd, kinderen kunnen doen alsof en elkaar ontmoeten. Jantje Beton geeft aan dat de objecten zelf niet zijn ontworpen voor specifieke activiteiten. Volgens hen kan je erop zit, staan en klimmen, maar de ruimte ertussen en er omheen is meer voor het spelen geschikt. De kinderen worden volgens Jantje Beton uitgenodigd om hun eigen fantasie te gebruiken: voetje van de vloer, een doel tussen twee Sprankels, de Sprankel als buutplaats, zigzag met een bal tussen de Sprankels door, etc.

Elementen

Er is een Kroonsprankel en een aantal Bodemsprankels.

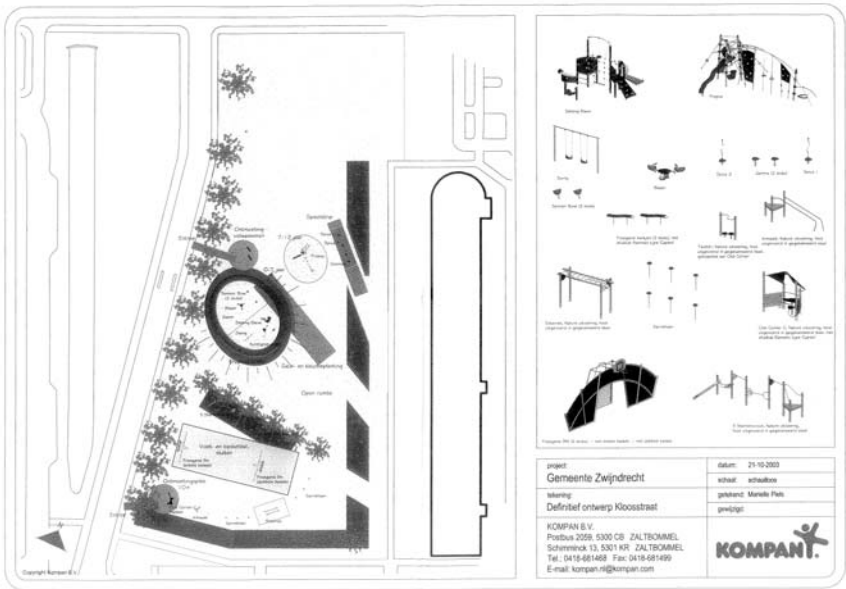

Foto 3.6 *Kroonsprankel.*

Foto 3.7 Bodemsprankels.

3.3 KOMPAN playground

Figuur 3.1 Plattegrond en overzicht van de aanwezige elementen van KOMPAN playground aan de Kloosstraat (Kort Ambacht, Zwijndrecht).

In Figuur 3.1 staat de plattegrond van de KOMPAN playground in Zwijndrecht. KOMPAN heeft in de afgelopen 35 jaar een groot aantal speelplekken ontworpen en aangelegd door heel Nederland.

KOMPAN heeft als doel om middels uitgebalanceerde speeltoestellen gevarieerde, goed ingerichte speel-/ontmoetingsruimtes te creëren als onderdeel van de leefomgeving. Hierbij moet een sterke stimulans geboden worden aan kinderen om fysiek, sociaal, emotioneel, creatief en cognitief actief te zijn en plezier te hebben. De kernactiviteit is het vertalen van pedagogische uitgangspunten naar de ruimtelijke en fysieke leefomgeving van vooral kinderen middels unieke productconcepten.

KOMPAN onderscheidt vijf productlijnen in haar assortiment, namelijk:

<i>Nature</i>	basic vormgegeven speeltoestellen en combinatiesystemen voor de leeftijd van 4 tot 15 jaar, vervaardigd uit 100% FSC gecertificeerd hardhout, inclusief een trimparcours.
<i>Moments</i>	sculpturale speeltoestellen in heldere kleuren en met duidelijke vormen voor de leeftijd van voornamelijk 2 tot 9 jaar, vervaardigd uit FSC gecertificeerd hout en plaatmateriaal.
<i>Elements</i>	een hoogwaardig uitgevoerd kunststof speelproduct met stalen componenten voor de leeftijd van 6 tot 12 jaar met veel oog voor (speel)details.
<i>Galaxy</i>	innovatief vormgegeven, niet prescriptieve spelactiviteiten voor de leeftijd van 6 tot 15 jaar, gericht op dynamische activiteiten en fysieke behendigheid.
<i>Freegame</i>	een sportieve ontmoetingsplek met een multi-activiteitenconcept voor iedereen, een sociale ontmoetingsplaats waar iedereen de aantrekkingskracht van sport kan ervaren.

Binnen afzienbare tijd komt er een nieuwe lijn op de markt:

<i>City Life</i>	zeven producten die speciaal ontwikkeld zijn voor een stedelijke omgeving waarbij onderhoudsaspecten en speelwaarde elkaar vinden.
------------------	--

Binnen de afzonderlijke productlijnen streeft KOMPAN ernaar zoveel mogelijk spelvariatie aan te bieden.

De playground in Zwijndrecht is ingericht met alleen speeltoestellen van KOMPAN. Nadat de algemene kenmerken van de playground zijn behandeld, zullen de afzonderlijke elementen worden besproken.

Afmeting

De playground is op het breedste stuk ongeveer 30 meter breed, op het smalste stuk ongeveer 18 meter breed. Het totale veld is ongeveer 70 meter lang, maar het deel met toestellen is ongeveer 45 meter lang.

Losse onderdelen

Niet van toepassing.

Omheining

De KOMPAN playground is gedeeltelijk omheind. De playground wordt door middel van een ijzeren hek afgeschermd van verkeer, en een groene heg vormt de scheiding tussen de playground en omliggende tuinen. Er is geen toezicht aanwezig; ook is er geen bord met regels.

Toezicht

Geen.

Regels

Er zijn geen aangegeven regels, met uitzondering van het paaltje 'verboden voor honden'.

Ondergrond

De playground heeft verschillende ondergronden, zoals zand, (kunst-)gras, grind, asfalt, stenen tegels en kunststof ondergrond.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De playground is vanaf de straatkant goed bereikbaar en toegankelijk via het gras of via een tegelpad. Hier staan ook enkele bomen. Aan de andere kanten bevinden zich struiken, ter afscherming van de geparkeerde auto's en de tuinen van de aangrenzende woningen.

Staat van onderhoud

De algemene staat van onderhoud van de KOMPAN playground is redelijk goed. De playground voldoet aan de speeltuinveiligheidsnormen (Europese norm EN1176). De playground is verboden voor honden. Er ligt ook geen hondenpoep op de playground, maar wel los afval, zoals blikjes en sigarettenpeuken. Dit is voornamelijk het geval bij de ontmoetingsplaats voor volwassenen. Er is geen beschutting of onderkomen dat tijdens slecht weer gebruikt kan worden.

Onderhoud en inspectie

KOMPAN kan naar aanleiding van de inspectieresultaten - of los daarvan - het onderhoud van de speeltoestellen verzorgen. Zij zullen hiervoor de originele onderdelen gebruiken. Indien het onderhoud in eigen beheer uit wordt gevoerd kan het typecodeeringsplaatje (Staatsbesluit 474) van het toestel helpen bij het bestellen van de juiste onderdelen. KOMPAN garandeert dat originele onderdelen minimaal 10 jaar verkrijgbaar blijven, nadat de toestellen uit productie zijn genomen. Alle KOMPAN toestellen worden bij de installatie voorzien van een speciale afdekdop, waarop informatie

staat over de productieweek en -jaar van het toestel. Tevens wordt er een uitgebreide montage-installatie handleiding afgegeven met daarin een onderhoudsadvies, onderdelenoverzicht en logboek.

Productveiligheid, certificering en garantie

Producten van KOMPAN worden getest volgens een groot aantal standaarden voor speeltoestellen, zoals de NEN-EN 1176 en de Amerikaanse norm ASTM F1487. Iedere component wordt getest volgens de vereisten van de hierboven genoemde standaarden. Via onafhankelijke, externe certificering wordt gecontroleerd of KOMPAN voldoet aan de NEN-EN 1176. Dit wordt gedaan door TüV. KOMPAN-inspecteurs, welke SKH-KOMO gecertificeerd zijn, waarborgen een deskundige en objectieve veiligheidstoetsing. KOMPAN heeft een grote verantwoordelijkheid als het gaat om deugdelijkheid en veiligheid van haar producten. Net als andere leveranciers van speeltoestellen hebben zij de verplichting de installatie- en onderhoudsvoorschriften tot tien jaar na het uit productie gaan van het toestel toegankelijk te houden. Ook het zogenaamde beheerdossier en de reserveonderdelen moeten al die tijd beschikbaar zijn. De certificering is niet geldig meer als er iets veranderd wordt aan de toestellen. Er moet dan opnieuw een constructiedossier worden aangemaakt en het toestel moet weer gekeurd en gecertificeerd worden. Verandering door derden aan een toestel kan de leverancier ontheffen van garantieverplichtingen en aansprakelijkheid.

KOMPAN hanteert verschillende garantietermijnen: 10 jaar op defecten als gevolg van materiaal- of productiefouten en 1 jaar op montage- en installatiewerkzaamheden, indien uitgevoerd door KOMPAN BV. De garantie vervalt als producten niet op de juiste manier zijn geïnstalleerd – volgens de door KOMPAN meegeleverde instructies – of niet op de juiste manier zijn onderhouden – volgens de door KOMPAN meegeleverde onderhoudsrichtlijnen en wanneer bij vervanging geen originele onderdelen zijn gebruikt. Tevens heeft de garantie geen betrekking op normale slijtage of defecten als gevolg van misbruik of vandalisme.

Daarnaast heeft KOMPAN nog een tweetal garantieprogramma's. Ten eerste het 'Customer Care Programme', dat 13 jaar garantie biedt (tot en met het 4e jaar 100% gegarandeerd). Alle door KOMPAN geïnstalleerde speeltoestellen worden door KOMPAN na oplevering - door een SKH-KOMO gecertificeerde installateur - standaard aangevuld met een opleveringscertificaat en een digitaal logboek. Aansluitend op het Customer Care Programme kan - tegen een jaarlijkse vergoeding - een fullservicecontract afgesloten worden waarmee het garantietermijn verlengd wordt tot 15 jaar ('Playground Management Programme').

Kosten en financiering

Het aanleggen van de KOMPAN playground in Zwijndrecht kostte in totaal € 225.000. Dit werd gefinancierd door de gemeente Zwijndrecht.

Attributen

Er zijn een aantal afvalbakken aanwezig en een (zeer) beperkt aantal bankjes. Er is geen beschutting bij slecht weer, en ook verlichting is afwezig. Wel is er groen aanwezig in de vorm van bomen, struiken en gras.

Activiteiten

Er worden activiteiten georganiseerd op de playground, maar dit gebeurt minder dan één keer per maand.

Elementen

Hieronder worden de verschillende onderdelen afzonderlijk besproken.

Spica 1 en Spica 3

Spica is een uitdagende draaisculptuur, die kan dienen als spelaanleiding op de speelplek, bij de sporthal of in het winkelcentrum - op zichzelf of bij elkaar in een groep. Er zijn drie modellen, die van vorm verschillen en verschillend reageren op de bewegingen van het kind. Daarom moet het kind met bewegingen en het zwaartepunt van het lichaam experimenteren om de draaibewegingen van Spica onder controle te houden. Het element is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

Op de KOMPAN playground staan twee Spica's, die in goede staat verkeren.

Spica kost € 950,- per stuk; montage en installatie kost € 185,-.

De Spica heeft een hoogte van 166 cm en het plateautje is 45 cm breed. De benodigde ruimte heeft een doorsnee van 351 cm.

Gemma

De Gemma is te vergelijken met de Spica's. Het is eigenlijk een Spica maar dan zonder de staander, dus alleen het ronddraaiende plateautje. Het element is inmiddels uit het assortiment gehaald. De Gemma is geschikt voor kinderen van 1 tot 12 jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

Op de KOMPAN playground staan twee Gemma's, die in goede staat verkeren.

Propus (Izar)

Vanaf het ontmoetingspunt in het centrumelement met een wiebelbalk en klimtouwten kunnen de kinderen de Sterrennevel bereiken, waar de ene uitdaging op de andere volgt. De gekleurde zitelementen kunnen omhoog of omlaag worden gedraaid en zo kan een eigen route worden gecreëerd. Onderweg kan gestopt worden en kun-

nen de kinderen uitkijken vanaf de stevige klimwanden. Op de kleine driehoek kan worden uitgerust of kan dezelfde tocht terug worden gemaakt. De Propus is geschikt voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp. Op het speeltoestel kunnen kinderen gymnastiek beoefenen, balanceren, wiebelen, schommelen, glijden, klimmen, hangen, draaien, experimenteren, doen alsof en elkaar ontmoeten.

De Propus op de KOMPAN playground is goed onderhouden.

De prijs van de Propus is € 15.030,-. Montage en installatie kost € 3.040,-.

De Propus of Izar is 812 cm lang, 441 cm breed en 294 cm hoog. De totale benodigde ruimte is 1180 cm x 802 cm.

Spinner Bowl

De Spinner Bowl kan draaien. Door gebruik te maken van de middelpuntzoekende kracht en gewichtsverdeling regelt het kind de snelheid. De Spinner Bowl houdt het kind veilig vast en maakt door middel van evenwichtsoefeningen een “wilde” rit. Als de speelbak is gevuld met los materiaal (bijvoorbeeld knikkers) en in een van beide richtingen wordt gedraaid, drukt de middelpuntvliedende kracht het materiaal weg van het midden en via een opening naar buiten. De Spinner Bowl is bedoeld voor kinderen van vier tot vijftien jaar.

De twee Spinner Bowls op de KOMPAN playground zijn in goede staat.

De Spinner Bowl kost € 875,-, en de montage- en installatiekosten zijn € 265,-.

De Spinner Bowl is 59 cm hoog en heeft een doorsnee van 55 cm. De totale benodigde ruimte heeft een doorsnee van 355 cm.

Blazer

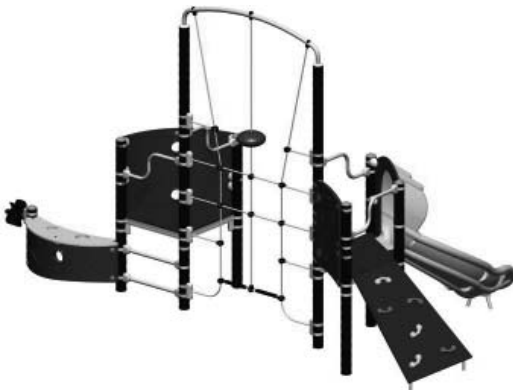
De Blazer is een variatie op de traditionele wip. De beweging, het ritme en de melodie van de Blazer veranderen met het aantal en de plaats van de berijders. Er is ruimte voor drie kinderen op de 'stoeltjes' en er kunnen er een paar in het midden zitten. Elke beweging van de kinderen heeft een andere reactie tot gevolg. Het element is bedoeld voor kinderen van twee tot zes jaar. Het is geschikt voor (ernstig) slechtziende kinderen en kinderen met een (ernstige) motorische handicap, eventueel met hulp.

De Blazer op de KOMPAN playground is in goede staat.

De prijs van de Blazer is € 2.880,-. Voor de montage en installatie moet € 430,- worden betaald.

De Blazer is 2 meter in doorsnee, heeft een hoogte van 78 cm en heeft een ruimte nodig van 425 cm in doorsnee.

Setting

De Setting heeft een aantal activiteiten op grondniveau met een brede reeks spelmogelijkheden die toegankelijk zijn voor alle kinderen. De ruimte onder de hoogste toren is beschermd door de schuine klimwand en daarmee een fijne schuilplaats voor kleine

groepen kinderen. Het toestel is oorspronkelijk bedoeld voor kinderen van twee tot zes jaar. De beweegvormen dit op de Setting aan bod komen zijn vooral klimmen en glijden. Het is geschikt voor minder ernstig slechthziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechthziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

Het toestel op de KOMPAN playground is in (redelijk) goede staat.

De Setting Blauw kost € 8.930,-; de montage- en installatiekosten zijn € 2.130,-.

De Setting is 564 cm lang, 272 cm breed en 335 cm hoog. De benodigde ruimte is 864 cm bij 624 cm.

Swing

De Swing is een klassiek speeltoestel met twee schommels. De Swing is vooral bedoeld voor kinderen van twee tot zes jaar. De meest geschikte beweegvorm voor dit onderdeel is vanzelfsprekend schommelen. De Swing is geschikt voor (ernstig) slechthziende kinderen en kinderen met een (ernstige) motorische handicap, eventueel met hulp.

Het toestel is op de KOMPAN playground goed onderhouden.

De prijs van de Swing is € 1.290,-; de montage en het installeren kosten € 685,-.

De Swing is 233 cm hoog en 356 cm breed. Het toestel heeft een ruimte nodig van 766 cm x 535 cm.

5 sterrencircuit

Het 5 sterrencircuit is een bijna klassiek fitnessprogramma met vijf activiteiten. De combinatie van rekstokken, fitnessvloeren in verschillende hoeken en een limbobuis zorgt voor talloze uitdagingen binnen één compacte module. Vooral de beweegvormen klimmen en balanceren komen op het 5 sterrencircuit aan bod. Het element is bedoeld voor kinderen van tien tot vijftien jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

Het 5 sterrencircuit op de KOMPAN playground is (redelijk) goed onderhouden.

Het 5 sterrencircuit kost € 4.090,-; de prijs van de montage en installatie is € 1.155,-.

Het heeft een afmeting van 1008,7 cm x 611,3 cm x 220 cm. De maximale valhoogte bedraagt 192 cm. Het toestel heeft een oppervlak van 41 m² nodig.

Club Corner C

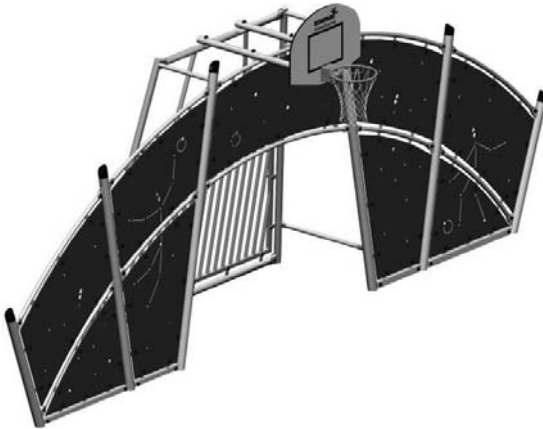
Club Corner C is een overdekte zithoek, waar kinderen elkaar kunnen ontmoeten en bijvoorbeeld rollenspelen kunnen doen. De zithoek is bedoeld voor kinderen tussen de tien en vijftien jaar. Kinderen met een ernstige motorische handicap en ernstig slechtziende kinderen kunnen er zonder hulp gebruik van maken.

De staat van Club Corner C op de KOMPAN playground is goed.

De Club Corner C kost € 4.570,-. Het monteren en de installatie van het element kost € 820,-.

De Club Corner is 237 cm hoog. De maximale valhoogte is 68 cm.

Freegame 9m. dubbele basket (Cosmos Multigoal 9m)

De Freegame 9m. goals kunnen voor bijvoorbeeld hockey of voetbal worden gebruikt. De baskets voor basketbal. De Freegame is geschikt voor kinderen van drie jaar en ouder. Kinderen met een (ernstige) bewegingshandicap en (ernstig) slechtziende kinderen kunnen zonder hulp gebruik maken van (het gebied rond) het element.

De Freegame 9m. baskets en goals op de KOMPAN playground zijn goed onderhouden.

De prijs van het toestel is € 8.495,-. De prijs van de montage en de installatie is op aanvraag, afhankelijk van de situatie.

De Multigoal is 3,72 meter hoog en 3,20 meter breed.

Sprinkhaan

De Sprinkhanen zijn bedoeld om er (zo snel mogelijk) overheen te springen (bokkensprong). Hiervoor zijn balans en een goede coördinatie nodig. Springen en rennen tegelijkertijd vereist soepelheid. Kinderen kunnen de Sprinkhanen ook gebruiken voor een slalomwedstrijd, door zo snel mogelijk tussen de paaltjes door te rennen.

Dit onderdeel is vooral gericht op de beweegvormen gymnastiek en balanceren. Het element is vooral geschikt voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Ze zijn geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

De Sprinkhanen op de KOMPAN playground zijn in goede staat.

De Sprinkhaan kost per stuk € 920,-. De montage- en installatiekosten zijn € 320,-.

De Sprinkhaan heeft een kop van 30 cm in doorsnee. De hoogte is 79,5 cm. De onderlinge afstand tussen de Sprinkhanen bedraagt 150 cm. De benodigde ruimte voor een enkele Sprinkhaan is een ruimte met een straal van 330 cm. Bij het plaatsen van 6 Sprinkhanen is minimaal een ruimte van 42 m² nodig.

Twister

De Twister is een koppelmodule met twee rubberen schijven die helemaal rond kunnen draaien. Kinderen die op de schijven staan, kunnen hun heupen flink heen en weer draaien, of rustig met elkaar kletsen. Het element is oorspronkelijk bedoeld voor kinderen van tien tot vijftien jaar. Kinderen met een (ernstige) motorische beperking en (ernstig) slechtziende kinderen kunnen zonder hulp van het element gebruikmaken.

De Twister op de KOMPAN playground is goed onderhouden.

De prijs van de Twister is € 2.245,-, en het kost € 425,- om het toestel te laten monteren en installeren.

De Twister heeft een afmeting van 491 cm x 436 cm x 134 cm. De benodigde ruimte is minimaal 17 m². De valhoogte is maximaal 35 cm.

Armwalk

Concentratie en kracht zijn vereist om middels de twee parallel lopende stalen buizen, met de armen dicht langs het lijf, naar beneden te kunnen 'lopen' zonder de grond te raken. Het element is bedoeld voor kinderen van tien tot vijftien jaar.

De Armwalk op de KOMPAN playground is in goede staat. Hij is 741,2 cm x 424,5 cm x 168 cm. De maximale valhoogte is 150 cm. De benodigde ruimte is minimaal 24 m².

De Armwalk kost € 3.130,-. De prijs van de montage en de installatie is € 800,-.

Enterrek

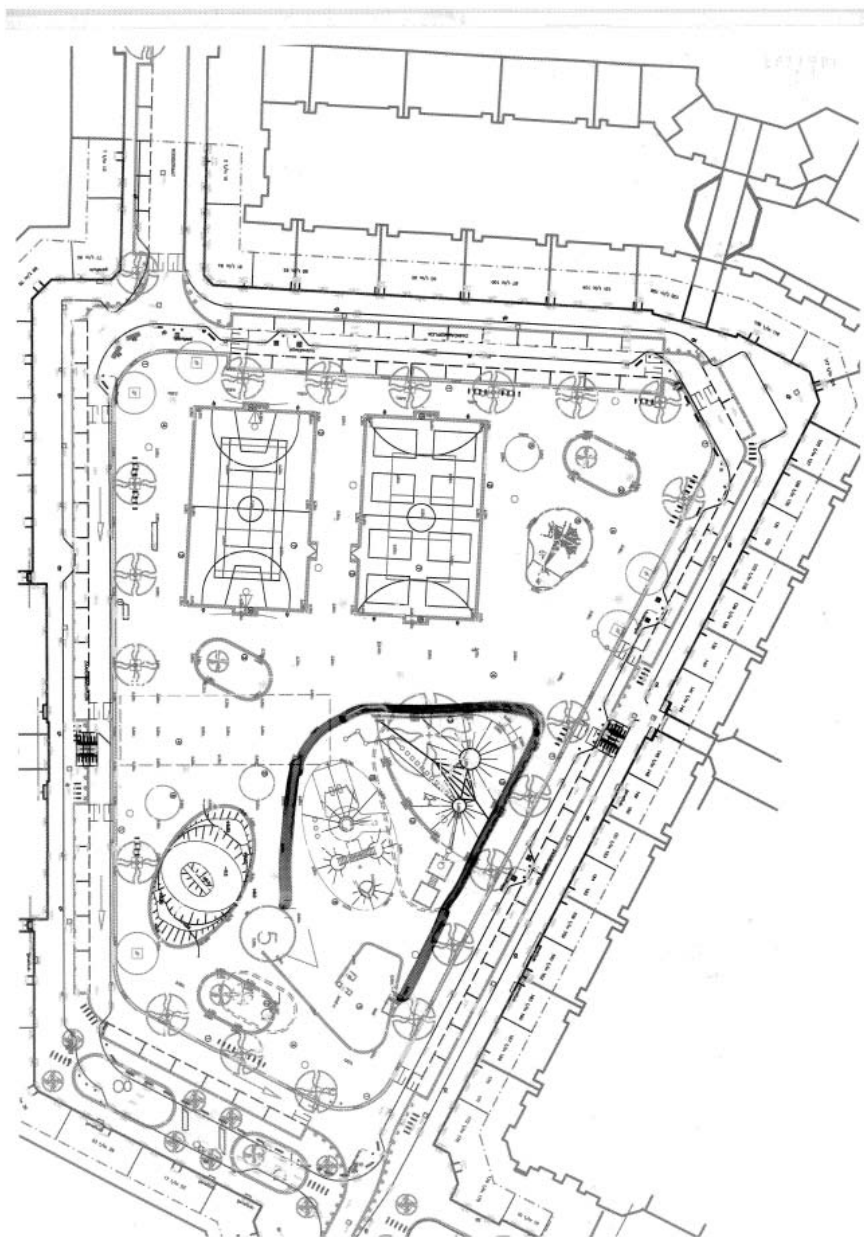
Op dit toestel kunnen kinderen via de speciaal gevormde buizen al zwaaiend aan hun armen naar de andere kant 'lopen'. De vorm van de buizen zorgt ervoor dat ze hun gewicht behendig moeten verdelen, want de ene kant van het lijf wordt meer belast dan de andere. Halverwege het Enterrek wordt de vorm van de buizen omgedraaid, en dan moeten de krachten op een nieuwe manier georganiseerd worden. Het element is bedoeld voor kinderen van tien tot vijftien jaar. Het Enterrek is geschikt voor minder ernstig slechthorende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechthorende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

Het Enterrek op de KOMPAN playground ziet er goed uit.

De prijs van het Enterrek is € 3.225,-; de montage en de installatie kosten € 845,-.

De Enterrek is 804,9 cm x 476,6 cm x 212 cm. De maximale valhoogte is 208 cm. De benodigde ruimte is minimaal 34 m².

3.4 Richard Krajicek Playground

Figuur 3.2 *Plattegrond van de Richard Krajicek playground op het Zaandammerplein (Westerpark, Amsterdam).*

In Figuur 3.2 is de plattegrond te zien van de Richard Krajicek playground (RK-playground) in het Westerpark te Amsterdam. Allereerst zullen de algemene kenmerken van de RK-playgrounds worden behandeld. Vervolgens worden de kenmerken van de geselecteerde playground in het Westerpark beschreven en zullen de afzonderlijke elementen van deze playground worden besproken.

De Richard Krajicek Foundation (RKF) stelt het sporten centraal op hun playgrounds. Op een RK-playground is plaats om te tennissen, te voetballen en om te basketballen. Daarnaast is het mogelijk om andere sporten aan bod te laten komen. Een RK-playground beschikt over de mogelijkheid van het uitlenen van de noodzakelijk sportmaterialen. De RKF legt de nadruk op het stimuleren van sporten bij kinderen. Met de aanleg van playgrounds wil de RKF drempels weghalen voor die kinderen die niet aan sport doen. Deze drempels kunnen bestaan uit de fysieke afstand tot de sportaccommodatie, financiële drempels en culturele drempels.

Naast het aanbieden van de infrastructuur onderkent de RKF het belang van een herkenbare begeleiding op sportief gebied. Vandaar dat sport- en recreatieleiders aanwezig zijn op de playgrounds. Deze leiders organiseren met regelmaat trainingen en wedstrijden. Playgrounds moeten een sociaal veilige omgeving bieden voor de sportende kinderen. Deze veiligheid moet bestaan uit een bescherming tegen bijvoorbeeld het verkeer door hekwerk, maar ook uit een bescherming van waarden en normen ten opzichte van andere kinderen. Een duidelijke begeleiding is aanwezig voor het welslagen van deze sociale veiligheid.

De RKF heeft ervoor gekozen playgrounds aan te leggen in die wijken waar de mogelijkheden tot sporten beperkt zijn. Met andere woorden, daar waar geen of weinig sportinfrastructuur beschikbaar is voor de mensen uit de wijk. In de praktijk blijkt dat deze wijken vaak te typeren zijn als achterstandswijken. Playgrounds staan ten dienste van de omgeving. Verzoeken vanuit bijvoorbeeld omliggende scholen of verenigingen voor de organisatie van sportieve evenementen, zoals sportdagen, zijn zeker mogelijk.

De realisatie van het plein en het functioneren van het plein vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De Richard Krajicek Foundation kan hier niet op worden aangesproken. Bij de realisatie van een RK-playground is de leiding in handen van de gemeente en/of een betrokken partij, zoals een woningbouwcorporatie. De gemeente kan een beroep doen op de kennis en ervaringen aanwezig bij de Richard Krajicek Foundation op het gebied van planning en aanleg van een playground.

Foto's 3.8abc Impressies van de Richard Krajicek Playground op het Zaandammerplein in Amsterdam.

Afmeting

Het Zaandammerplein heeft een totale afmeting van 6600 m².

Losse onderdelen/ materialen

De volgende losse onderdelen en materialen zijn beschikbaar:
verschillende soorten ballen, waaronder basketballen en voetballen,

- skates,
- fietsjes,
- skelters,
- spelletjes,
- stiften,
- benodigdheden voor tafeltennis en tafelfoetbal.

Omheining

De playground is gedeeltelijk omheind.

Toezicht

In het 'buurthuis' bij de playground is bijna dagelijks vanaf 12.00 uur een beheerder aanwezig, die de speeltuin in de gaten houdt en losse onderdelen en materialen uitgeeft. Er wordt toezicht gehouden door de beheerder van het buurthuis en door vrij-

willigers/buurtbewoners. Daarnaast is toezicht mogelijk vanuit omliggende woningen.

Regels

Er zijn geen regels aangegeven voor de gehele playground, maar bij de skatevoorziening zijn wel regels aangegeven op een bord.

Foto 3.9 *Regels voor veilig gebruik van de skatevoorziening op het Zaandammerplein.*

Ondergrond

De ondergrond van de RK-playground bestaat uit gras, asfalt (de skatevoorziening), stenen tegels en kunststof.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De playground is goed toegankelijk voor gehandicapten en slechtzienden.

Staat van onderhoud

De algemene staat van de playground, geopend in 2005, is zeer goed; het geheel ziet er zo goed als nieuw uit.

Onderhoud en inspectie

Het onderhoud en de inspectie vinden plaats aan de hand van een checklist en/of een logboek.

Productveiligheid, certificering en garantie

De gemeente krijgt de mogelijkheid om een plein als een Richard Krajicek Foundation Playground te presenteren. De Foundation behoudt zich het recht voor om deze naamgeving in te trekken indien het plein niet meer voldoet aan de kwaliteitsnormen van de Foundation.

Kosten en financiering

De financiering van een RK-playground wordt voor een groot gedeelte gedragen door de gemeente en/of een andere partij. In voorkomende gevallen bestaat de mogelijkheid dat de Richard Krajicek Foundation een bijdrage verstrekt in de aanleg van een playground en/of in de financiering van de sport- en spelleider. Een gemeente heeft niet vanzelfsprekend recht op deze bijdrage. De bijdrage is ondermeer afhankelijk van de financiële positie van de Foundation. De totale kosten voor de geselecteerde RK-playground waren ongeveer € 1.000.000,- waarvan de RKF € 20.000 bijdroeg.

Staat van onderhoud en attributen

Er lag tijdens de observaties geen hondenpoep of los afval op de playground. Er staan dan ook voldoende afvalbakken op het terrein. Ook bankjes zijn voldoende aanwezig (negen stuks) en de verlichting van de playground is goed: er staan tien lantaarnpalen op en rond de playground. Bij slecht weer kunnen de kinderen terecht in het buurthuis, waar ze tafelvoetbal en tafeltennis kunnen spelen. In het buurthuis is tevens een tv met video's. Op de playground is groen aanwezig in de vorm van bomen, struiken en gras.

Activiteiten

Ten aanzien van de begeleiding wenst de Richard Krajicek Foundation te komen tot de inzet van een sport- en spelleider (of sportbuurtwerker) voor minimaal 20 uur in de week in de periode maart tot en met oktober. Op de playground in het Westerpark worden ook activiteiten georganiseerd.

Hieronder worden de elementen van de RK-playground afzonderlijk besproken.

Skatevoorziening

Foto 3.10 Skatevoorziening op de Richard Krajicek Playground op het Zaandammerplein. (Fotocredit Carve Amsterdam)

De skatevoorziening is geschikt voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap kunnen er zonder hulp spelen. Ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingsbeperking hebben wellicht wel hulp nodig. In Hoofdstuk 7 wordt nader ingegaan op de beweegvormen op de skatevoorziening met name het rijden (step, skates, rolschaatsen, fiets, etc.). De ondergrond van de skatevoorziening is asfalt. De baan is (zeer) goed onderhouden.

Afmeting en kosten

De skatevoorziening is ca. 225 m² groot en de aanlegkosten bedroegen destijds ca. € 56.000,-.

Spinner bowl (KOMPAN)

De Spinner Bowl is een toestel van KOMPAN, dat ook op de KOMPAN playground staat. Het element kan draaien. Door gebruik te maken van de middelpuntzoekende kracht en gewichtsverdeling regelt het kind de snelheid. De Spinner Bowl houdt het kind veilig vast en maakt door middel van evenwichtsoefeningen een “wilde” rit. Als de speelbak is gevuld met los materiaal (bijvoorbeeld knikkers) en in een van beide richtingen wordt gedraaid, drukt de middelpuntvliedende kracht het materiaal weg van het midden en via een opening naar buiten. Draaien is de belangrijkste beweegvorm bij de Spinner Bowl en hij is geschikt voor slechtzienden en gehandicapten. De Spinner Bowl is bedoeld voor kinderen van vier tot vijftien jaar.

De Spinner Bowls op de RK-playground is in (zeer) goede staat.

De Spinner Bowl kost € 875,- per stuk. De montage- en installatiekosten zijn € 265,-.

De Spinner Bowl is 59 cm hoog en 55 cm breed. De benodigde ruimte is een cirkel met een diameter van 350 cm.

Spica 1 (KOMPAN)

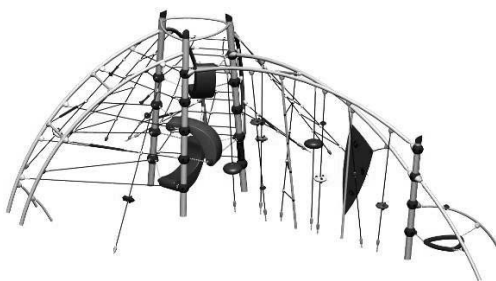
Ook Spica komt van KOMPAN, en is in de voorgaande paragraaf besproken. Het is een uitdagende draaisculptuur, die kan dienen als spelaanleiding op de speelplek, bij de sporthal of in het winkelcentrum - op zichzelf of bij elkaar in een groep. Er zijn drie modellen, die van vorm verschillen en verschillend reageren op de bewegingen van het kind. Daarom moet het kind met bewegingen en het zwaartepunt van het lichaam experimenteren om de draaibewegingen van Spica onder controle te houden. Het element is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp. Draaien is de belangrijkste geïdentificeerde (zie Hoofdstuk 7) beweegvorm.

De Spica op de RK-playground is in (zeer) goede staat.

Spica kost € 950,- per stuk; montage en installatie kost € 185,-.

Het apparaat zelf is 166 cm hoog en 45 cm in doorsnee en heeft een ruimte nodig van ongeveer een cirkel met diameter 350 cm.

Naos (KOMPAN)

Naos zit vol beweging. Het is een zeer open stellage met veel touwen en netten. Kinderen moeten tijdens het klimmen goed nadenken over iedere beweging. Het centrale element met de drie speelsculpturen is een veilige vluchtheuvel - ook al zijn de speelsculpturen eveneens beweegbaar. Aan de andere kant is een schommelend, wiebelend driehoekig frame, waar de kinderen op of af kunnen stappen.

Het element is bedoeld voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Het is niet erg geschikt voor slechtziende kinderen en kinderen die een motorische handicap hebben. De belangrijkste beweegvormen die op de Naos aan bod komen zijn klimmen, hangen en balanceren.

De Naos op de RK-playground is (zeer) goed onderhouden.

De prijs van de Naos is € 21.205,-, en de montage- en installatiekosten zijn € 393,-.

De Naos is 292 cm hoog, 860 cm lang, en 559 cm breed. Hij heeft een ruimte van 1160 cm x 859 cm nodig.

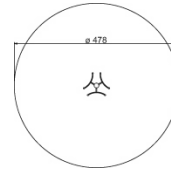
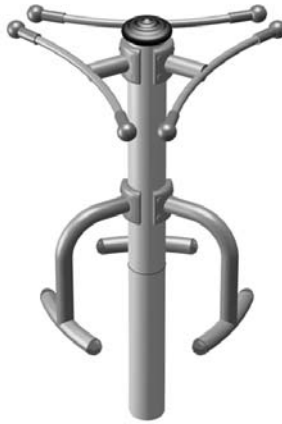
Basketbal- en voetbalveld, incl. doelen en basket

Het veldje is multifunctioneel. Er kan op worden gevoetbald en gebasketbald, maar ook andere bal-, stick- en eventueel racketsporten zijn mogelijk. De staat van onderhoud van het veldje is (zeer) goed. Het veld is geschikt voor alle leeftijden, en voor zowel ernstig slechtziende kinderen als voor kinderen met een ernstige motorische beperking.

De velden zijn ongeveer 17 m x 28 m groot.

Low rotator (Nijha)

De Low rotator is 75 cm in doorsnee en heeft een hoogte van 1,74 meter. De Low rotator heeft een ruimte met een diameter van 4,78 meter nodig. De valhoogte is maximaal 100 cm.

Als een kind niets doet, gebeurt er ook niets. Door op de juiste manier naar buiten te gaan hangen en naar binnen te bewegen, gaat de Rotator draaien. In samenwerking ligt de uitdaging. Het zal even duren voordat de kinderen doorhebben hoe het werkt. Eenmaal op snelheid kunnen ze echt vliegen.

De constructie en de bevestigingen zijn berekend op frequent en zwaar gebruik door oudere jeugd. Er is plaats voor drie kinderen.

De Low Rotator is bedoeld voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. Kinderen met een (zeer) ernstige lichamelijke beperking en (zeer) ernstig slechtiende kinderen kunnen ook gebruik maken van de Low Rotator, eventueel met hulp. Kinderen kunnen op de Low Rotator draaien en klimmen en eraan hangen.

Er is een aantal uitvoeringsvarianten. De prijs per stuk is, exclusief BTW:

- A. Exclusief betonfundatie: € 2.146,-
- B. Inclusief betonfundatie: € 2.281,-
- C. Inclusief installatie: € 2.557,-
(franco levering)

De Low rotator op de RK-playground is (zeer) goed onderhouden.

Hammock (KOMPAN)

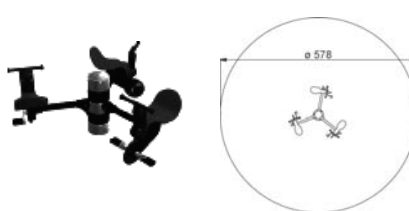
Op de Hammock kan worden geschommeld. Kinderen kunnen kiezen aan welke positie ze de voorkeur geven: op hun rug of buik of zittend op de grond en leunend tegen de Hammock. De Hammock kan tevens worden gebruikt voor een moment van rust. Hoewel de Hammock in eerste instantie is bedoeld voor één gebruiker, vinden kinderen altijd manieren om hem samen te gebruiken. De Hammock is in principe bedoeld voor kinderen van twee tot zes jaar. Het element is geschikt voor (ernstig) slechthziende kinderen en kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp, en voor kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp. Beweegvormen die op de Hammock aan bod kunnen komen zijn schommelen en wiebelen.

De Hammock op de RK-playground is goed onderhouden.

De Hammock kost € 825,-. Voor de montage en installatie moet € 480,- worden betaald.

De Hammock is 83 cm hoog, 128 cm lang en 40 cm breed. De benodigde ruimte is 428 cm x 340 cm.

Fietsmolen (Nijha)

De Fietsmolen is 1,78 meter in doorsnee en 44 cm hoog. Het heeft een ruimte met een straal van 5,78 meter nodig en de maximale valhoogte is 44 cm.

De fietsmolen bestaat uit drie 'fietsen'. Elke fiets heeft zijn eigen aandrijving en freewheel; alléén fietsen kan dus ook. Het freewheel zorgt ervoor dat het kind altijd kracht op de pedalen kan zetten, zodat er al snel een voorwaartse beweging ontstaat. Bovendien draaien de trappers niet door als bij drietallen er één stopt met trappen. De wielen raken de grond niet, waardoor de weerstand gering is en het fietsen dus gemakkelijk en comfortabel is.

De beweegvormen die op het toestel kunnen worden uitgevoerd, zijn rijden en draaien, en kinderen kunnen er elkaar ontmoeten. De fietsmolen is geschikt voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. Kinderen met een (zeer) ernstige lichamelijke beperking en (zeer) ernstig slechtziende kinderen kunnen ook gebruik maken van de fietsmolen, eventueel met hulp.

De fietsmolen op de RK-playground is (zeer) goed onderhouden.

De prijs van het toestel, exclusief BTW is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 3.399,-
- B. Inclusief betonfundatie: € 3.495,-
- C. Inclusief installatie: € 3.702,-
(franco levering)

Zandbak met verloop

De zandbak met verloop is geschikt voor kinderen van alle leeftijden, maar wordt met name door de jongere kinderen gebruikt. Kinderen die (zeer) slecht zien en/of die een (ernstige) motorische beperking hebben, kunnen zonder hulp gebruik maken van de playground. In de zandbak kan met zand en/of water worden gespeeld en kunnen kinderen elkaar ontmoeten, experimenteren en doen alsof.

De zandbak is goed onderhouden.

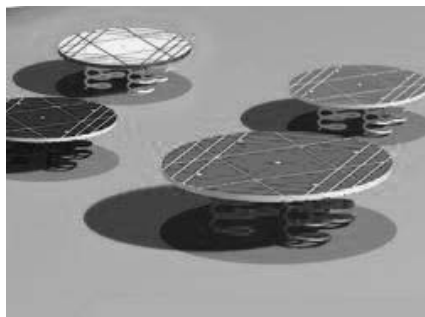
Boot

De boot bestaat uit een boeg, een brug, een stuurhut en een uitkijktoren met een glijbaan. Het geheel is geschikt voor kinderen van drie tot twaalf jaar, maar wordt met name door de jongere kinderen gebruikt. Kinderen met een (zeer) ernstige lichamelijke beperking en (zeer) ernstig slechtziende kinderen kunnen ook gebruik maken van de verschillende onderdelen van de boot, eventueel met hulp.

Het element is goed onderhouden.

Veerplateau (3x)

De drie veerplateaus zijn geschikt voor alle leeftijden. Ze zijn geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige motorische handicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp.

De veerplateaus zijn bestemd om op te wiebelen en te balanceren.

De plateaus zijn goed onderhouden.

De prijs van het toestel (3 stuks): € 586,-

Afmeting: 35 cm hoog, 385 cm x 385 cm ruimte nodig.

Zigzag- evenwichtsbalken

De zigzag-evenwichtsbalken zijn bedoeld om op te balanceren. De balken zijn geschikt voor alle leeftijden, maar in mindere mate voor gehandicapten en slechtzienden.

Het element is (zeer) goed onderhouden.

Schommels

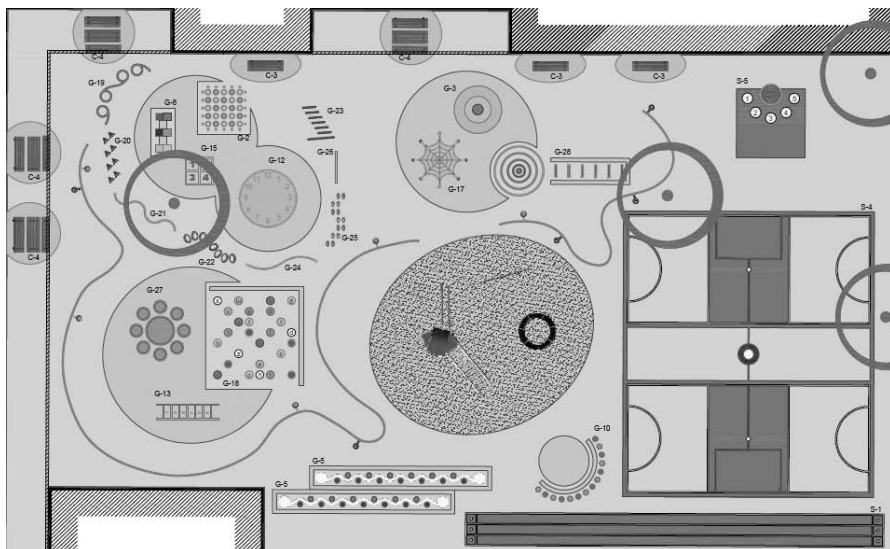
De schommels op de RK-playground zijn geschikt voor alle leeftijden. Kinderen met een (ernstige) fysieke beperkingen en (ernstig) slechthziende kinderen kunnen, eventueel met hulp, ook gebruik maken van de schommels. De meest voor de hand liggende beweegvorm op dit onderdeel is uiteraard schommelen.

De schommels zijn zeer goed onderhouden.

De prijs van de schommel: € 4902,70

De maximale hoogte bedraagt 275 cm, de maximale valhoogte 135 cm. De ruimte die nodig is voor het plaatsen van deze schommels is minimaal 500 cm x 700 cm.

3.5 Zoneparc

Figuur 3.3 *Overzicht van de zones op het Zoneparc op het schoolplein van de Sint Henricusschool (Geuzenveld-Slotermeer, Amsterdam).*

In Figuur 3.3 is de plattegrond te zien van het geselecteerde Zonepark bij de Sint Henricusschool in de wijk Geuzenveld-Slotermeer te Amsterdam. Allereerst zullen de algemene kenmerken van de Zoneparcs worden behandeld. Vervolgens worden de kenmerken van de geselecteerde playground bij de Sint Henricusschool beschreven en zullen de afzonderlijke elementen van deze playground worden besproken.

Zonepark is een opnieuw ingericht schoolplein bij een basisschool waarbij gebruik wordt gemaakt van drie zones: een gele zone, een blauwe zone en een rode zone. De gele zone is de chill out zone, waar kinderen kunnen bijkomen, en bijvoorbeeld woordspelletjes kunnen spelen. De rode zone is de sport- en competitiezone, met onder andere een atletiekbaantje. De blauwe zone is de multi activiteiten zone. In deze zone is bijvoorbeeld een hinkelbaan geschilderd. Leerkrachten en leerlingen worden actief betrokken bij het proces om het schoolplein in te richten.

Het herinrichten van een schoolplein naar een Zonepark bestaat uit het markeren en aanbrengen van zones en eventueel het plaatsen van speeltoestellen. De school krijgt ook nieuw sport- en spelmateriaal aangeboden. Daarnaast vinden intensieve trainingen plaats voor de overblijfskrachten, de leerkrachten, klassenassistenten en de oudste kinderen van school. Deze doelgroepen vormen de basis van het toezicht tijdens en na schooltijd.

Een Zonepark is bedoeld voor innovatieve pauzemomenten, overblijfsperiodes en naschoolse activiteiten. Daarnaast is Zonepark een aanvulling op de lichamelijke opvoeding die reeds wordt aangeboden binnen de school. Zonepark kan scholen ook helpen bij de samenwerking met organisaties en instanties uit de buurt (zoals bijvoorbeeld sportverenigingen en sportbuurtwerk) door deze gebruik te laten maken van het Zonepark buiten schooltijd en tijdens weekenden en vakantieperiodes. Op deze manier is een Zonepark niet alleen een toegevoegde waarde voor binnen de school, maar voor de gehele buurt.

Doelstellingen van de Zonepark Foundation Nederland zijn:

1. toename van sociale integratie van kinderen in een achterstandssituatie
2. toename van participatie van meisjes in bewegen en sporten
3. toename van de fysieke activiteit van kinderen
4. afname van pesten op school
5. grotere toegankelijkheid van het schoolplein voor de buurt ná schooltijd

In principe kan een Zonepark een grote toegevoegde waarde zijn voor elke basisschool. Elk kind heeft recht op sport en spel en heeft daar speelruimte voor nodig. Zonepark Foundation Nederland richt zich echter voornamelijk op basisscholen die kampen met achterstandssituaties of die gelegen zijn in drukke stadscentra waar extra behoefte is aan buitenspeelruimte. Juist op deze scholen biedt Zonepark een uitstekende mogelijkheid om sociale integratie te bevorderen en fysieke activiteit te stimuleren.

In Nederland is het tevens een voorwaarde dat de school die in aanmerking komt voor een Zoneparc mee moet werken aan de mogelijkheden voor het openstellen van een Zoneparc na schooltijd, zodat het toegankelijk wordt voor de hele buurt.

Afmeting

Het plein is ongeveer 20 meter bij 34 meter.

Losse onderdelen

Losse sport- en spelmaterialen worden opgeslagen en uitgedeeld vanuit een container door Zoneparc Helden. Dit zijn leerlingen van groep 8 die tijdelijk de verantwoordelijkheid krijgen over de materialen en over het goede verloop op het schoolplein tijdens de pauzes.

Omheining

Op het geselecteerde Zoneparc in de wijk Geuzenveld-Slotermeer te Amsterdam is een omheining in de vorm van een hek en het schoolgebouw aanwezig.

Toezicht

Er is toezicht geregeld door de school; dit vindt Zoneparc Foundation Nederland belangrijk.

Regels

Bij de playground staat geen bord met regels.

Ondergrond

De ondergrond op het Zoneparc bestaat uit stenen tegels en kunststof.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De playground is goed toegankelijk voor gehandicapten en slechtzienden.

Onderhoud, inspectie, productveiligheid, certificaat en garantie

Zoneparc Foundation heeft een aantal partners waaronder Nijha en KOMPAN. Voor het onderhoud en de inspectie en voor de productveiligheid, certificering en garantie van de toestellen zijn deze partners verantwoordelijk. NikeGO is verantwoordelijk voor de ondergrond.

Kosten en financiering

De kosten van een gemiddeld Zoneparc staan in de tabel hieronder. Aangezien de speeltoestellen optioneel zijn, is hiervoor geen bedrag opgenomen. Het aantal en de prijs van de speeltoestellen kunnen per Zoneparc aanzienlijk verschillen. De totale kosten per Zoneparc variëren daarom behoorlijk.

	kosten (€)	%*	inleg (€)
Begroting per Zoneparc (in Euro)			
- Bijdrage school	10.000		
- Bijdrage gemeentelijke instantie	30.000		
- Bijdrage uit algemene middelen (ZPFN)	10.000		
Subtotaal baten	50.000		
Lasten			
- Lijnmarkeringen	25.000	10	2500
- Atletiekbaantje	4.000	10	400
- Sport- en spelmateriaal	2.000	10	200
- Vast te installeren materiaal	8.000	10	800
- Speeltoestellen	optioneel	10	
- Onderhoud (€1500, betaalt school zelf)			
- Ontwerp	2.500	10	250
- Training	2.000	10	200
- Nazorg	500		
- Monitoring	500		
Project leider ZPFN	3.500		
Onvoorzien	2.000		
Totaal lasten project/Zoneparc	50.000		
Inleg vanuit partners richting ZPFN			4.300

* percentage teruggave van partner aan ZPFN voor gerealiseerde omzet.

Staat van onderhoud en attributen

De algemene staat van onderhoud is (redelijk) goed. Los afval is zeer beperkt aanwezig, en er ligt geen hondenpoep. Er staan vier afvalbakken rond het plein. Dat lijkt voldoende te zijn. Er zijn ook voldoende bankjes op de playground, namelijk acht; deze bankjes vormen samen de gele zone. Er is geen verlichting rond het Zoneparc. Rond de playground staan bomen en bloembakken.

Activiteiten

Niet vastgelegd in het Zoneparc concept.

Hieronder worden de elementen van de betreffende Zoneparc afzonderlijk besproken.

Supernova (KOMPAN)

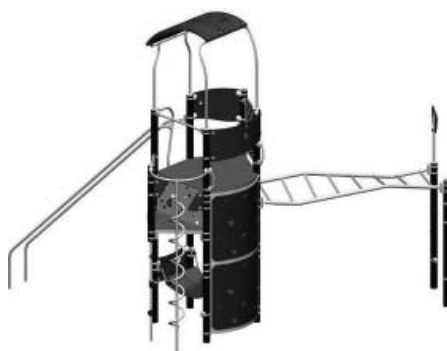
Het gaat er bij Supernova om dat je kracht gebruikt en je evenwicht bewaart. Een kind kan de mogelijkheden in zijn eentje uitproberen, maar pas samen met andere kinderen wordt het echt leuk. De kinderen brengen de grote, schuin geplaatste ring zelf in beweging - voor een langzame of een snelle rit, terwijl ze staan, zitten of liggen. Het element is geschikt voor kinderen van zes tot vijftien jaar.

De Supernova op het Zonepark is goed onderhouden.

De Supernova kost € 3.940,-, en de installatie en de montage kosten € 560,-.

De Supernova heeft een diameter van 2,00 meter, en een benodigde ruimte van 6,10 meter bij 6,10 meter.

Skyline (KOMPAN)

De Skyline is een klimtoestel dat is bedoeld voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen zonder hulp, of voor ernstig slechtziende kinderen met hulp. Voor kinderen met een bewegingshandicap is de Skyline minder geschikt. Kinderen kunnen op de Skyline klimmen, glijden, hangen en balanceren.

Het toestel op het Zonepark is goed onderhouden.

De prijs van de Skyline is € 15.965,-. Voor de montage en de installatie moet € 3.080,- worden betaald.

Basketbalpaal (Nijha)

Deze basketbalpaal is vandalismebestendig en gaat zo'n vijftien jaar mee. De ring, gemaakt van een dikwandige buis, is direct verbonden aan de paal en hangt op de officiële wedstrijdhoogte van 305 centimeter. Het polyester bord wordt niet belast als aan de ring gehangen wordt. De basketbalpaal is geschikt voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Kinderen met een (ernstige) bewegingshandicap en ernstig slechtziende kinderen kunnen gebruik maken van het veld en de basketbalpaal, maar hebben wellicht hulp nodig.

De basket is goed onderhouden.

De prijs per stuk is, exclusief BTW en verzendkosten, en exclusief 4 ankerbouten en installatiekosten, € 1.103,-.

Afmeting: 237 cm hoog, 180 cm breed en 395 cm diep. Uiteraard is voor het spelen van basketbal een behoorlijke ruimte nodig.

Voetbaldoeltjes

De voetbaldoeltjes zijn geschikt voor alle leeftijden. De doeltjes kunnen worden gebruikt voor bal- en stickspelen. Kinderen met een (ernstige) bewegingshandicap en (ernstig) slechtziende kinderen kunnen gebruik maken van het veld en de doeltjes, maar hebben wellicht hulp nodig. De doeltjes zijn goed onderhouden.

De doeltjes kosten per stuk ongeveer € 600,-.

De afmeting van een doeltje bedraagt ongeveer: 125 x 54 x 107 cm. Voor het voetbalveld zelf is meer ruimte nodig.

Zones

Naast de tastbare elementen op het Zonepark, zijn er gekleurde vlakken en lijnen op de grond. Deze vlakken en lijnen vormen de gele, de rode en de blauwe zone.

Gele zone

De gele zone is de chill out zone. In deze zone staan bankjes, waarop kinderen kunnen bijkomen, en bijvoorbeeld woordspelletjes kunnen spelen.

Rode zone

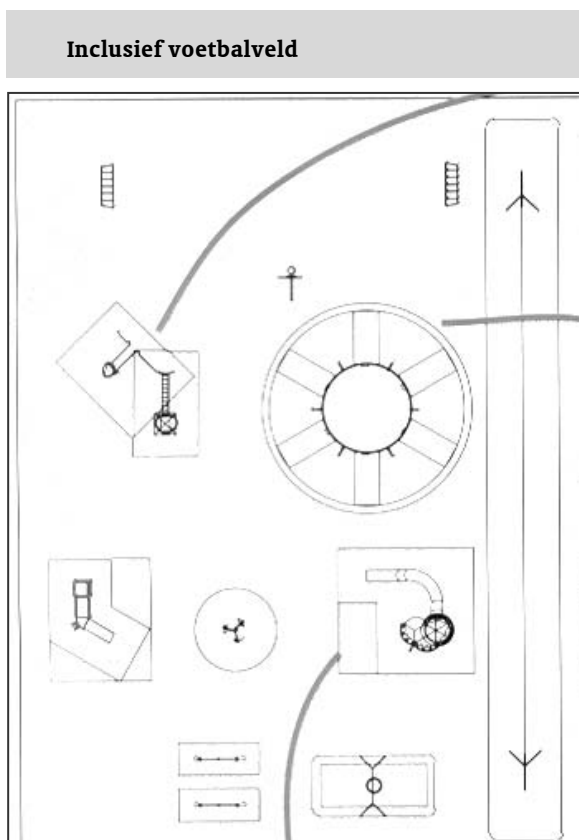
De rode zone is de sport- en competitiezone, met sportveldjes en een atletiekbaantje. Deze zone is geschikt voor alle leeftijden. Minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een (minder) ernstige motorische beperking kunnen zonder hulp in deze zone spelen. Ernstig slechtziende kinderen hebben waarschijnlijk wel wat hulp nodig. Het gebied is (redelijk) goed onderhouden.

Blauwe zone

De blauwe zone is de multi activiteiten zone. In deze zone is bijvoorbeeld een hinkelbaan geschilderd, zodat de zone vooral geschikt is voor kleine spelen als hinkelen, knikkeren en elastieken.

De zone is geschikt voor alle leeftijden. Ook voor kinderen met een ernstige bewegingshandicap en ernstig slechtziende kinderen is de blauwe zone zonder hulp bespeelbaar. Het gebied is goed onderhouden.

3.6 Nijha

Figuur 3.4 Plattegrond Nijha playground aan de Louis Couperusstraat (Poelenburg, Heemskerk).

Hierboven (Figuur 3.4) staat de plattegrond van de Nijha-playground in de wijk Poelenburg in Heemskerk. Allereerst zal er iets over Nijha in het algemeen worden geschreven. Vervolgens worden de kenmerken van de geselecteerde playground in Heemskerk beschreven en zullen de afzonderlijke elementen van deze playground worden besproken.

Nijha is een bedrijf dat producten produceert en levert voor sport en recreatie. Het bedrijf is betrokken bij het gehele traject: van productontwikkeling en productie tot en met het coaten, afmonteren en kwaliteitscontrole van toestellen. Daarnaast richt Nijha speelplekken in op maat, waarbij rekening wordt gehouden met:

- Leeftijdsgroep, speelwaarde, speelfunctie
- Beschikbare ruimte, omgeving, budget
- Wensen van de kinderen, ouders, beheerders en de opdrachtgever.

Voor het onderzoek is de Nijha-playground in Heemskerk onderzocht en geobserveerd.

De afmeting van de Nijha playground exclusief het voetbalveld bedraagt ongeveer 35 meter bij 20 meter.

Losse onderdelen

Geen.

Omheining

Deze playground is volledig omheind, deels door een hek en deels door een muur.

Toezicht

Er is geen toezicht aanwezig, maar er staan wel huizen in de buurt.

Regels

Er staat een bord bij de playground met regels (geboden en verboden).

Ondergrond

De ondergrond bestaat uit een kleine strook gras, kunstgras, stenen tegels en kunststof.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De playground is goed bereikbaar en toegankelijk. Wat betreft de aanwezige elementen zijn voornamelijk de schommels goed toegankelijk voor gehandicapten.

Onderhoud en inspectie

Nijha biedt een overeenkomst voor inspectie en onderhoud aan voor elk fabrikaat speeltoestel. Ook toestellen van de collega-concurrenten. De inspectie- en reparatie teams van Nijha zijn KOMO gecertificeerd volgens BRL 9921 "Speeltoestellen; plaatsing, aanleg ondergrond, controle en onderhoud". Nijha inspecteert speeltoestellen volgens de NEN-EN 1176 en NEN-EN 1177 normen en maakt gebruik van het 'Handboek Veiligheid Speeltoestellen' uitgegeven door Consument en Veiligheid. De bevindingen van de inspecteur worden weergegeven in een inspectierapport. Hierin staat alle informatie die van belang is, inclusief een kostenraming voor reparatie of onderhoud van alle geïnspecteerde toestellen. Nijha kan het totale onderhoud overnemen, dat wil zeggen inspecties, reparaties en onderhoud. Hiervoor wordt een contract met Nijha afgesloten met een minimale looptijd van 3 jaar. Per toestel wordt een vaste prijsafsprake gemaakt. Zo'n contract is alleen mogelijk nadat Nijha een eerste inventarisatie heeft gedaan.

Productveiligheid, certificering en garantie

Als enige producent en leverancier van sport- én speeltoestellen is Nijha NEN-EN-ISO 9001:2000 gecertificeerd. Dit certificaat voor kwaliteitsborging is de zwaarste in zijn soort. Van productontwikkeling tot en met de installatie en nazorg is Nijha gecertificeerd.

Kosten en financiering

De kosten voor de Nijha-playground in Heemskerk waren € 190.000,-. De financiering nam de gemeente Heemskerk op zich.

Staat van onderhoud en attributen

De algemene staat van onderhoud van de Nijha-playground is (redelijk) goed. Er ligt geen of heel weinig hondenpoep op het terrein. Wel ligt er wat los afval, zoals blikjes en pakjes sigaretten. Er staan drie afvalbakken op de playground en er zijn voldoende bankjes aanwezig (4 of 5). Er is geen verlichting, en er is geen beschutting of 'slechtweer'-opvang.

Activiteiten

Er worden geen activiteiten georganiseerd.

Hieronder worden de sport- en spelelementen behandeld:

1.

1. Vogelneestschommel

2. Torenfort

3. Muizenfort

4. Spion

5. Speldoelen

6. Kabelbaan

7. Zeskantschommel

8. Fietsdraaimolen

9. Wip

2.

4.

7.

3.

Vogelnestschommel

De vogelnestschommel blijkt keer op keer een echte verzamelplek in de wijk of op de camping. De schommel is sterk geconstrueerd zodat er, ook als er meerdere kinderen inzitten, geen gevaarlijke situaties ontstaan. Een robuuste schommel met een verrassend grote uitslag.

De schommel is geschikt voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. Kinderen met een (ernstige) fysieke beperking en (ernstig) slechthziende kinderen kunnen, eventueel met hulp, ook gebruik maken van de vogelnestschommel.

De vogelnestschommel op de Nijha-playground is goed onderhouden.

De prijs van de vogelnestschommel is:

A. Exclusief betonfundatie: € 1.686,-

B. Inclusief betonfundatie: € 2.070,-

C. Inclusief installatie: € 2.484,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De vogelnestschommel heeft een afmeting van 423 cm x 169 cm x 270 cm en de benodigde ruimte bedraagt 832 cm x 420 cm. De maximale valhoogte is 155 cm.

Torenfort

De bordessen van het Torenfort verspringen zodat veiligheid bij het klimmen gegarandeerd is. Omdat een echte ladder ontbreekt, moeten de kinderen wel klauteren. Het houdt tevens te jonge kinderen veiligheidshalve uit de buurt. De zeven meter lange glijbaan begint op een hoogte van 3,3 meter. Dit is het ultieme doel voor het spelende kind, maar de bordessen bieden ook al veel speelplezier. Het Torenfort is bedoeld voor kinderen van vijf tot twaalf jaar.

Het torenfort op de Nijha-playground is goed onderhouden.

De prijs van het torenfort is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 39.776,-
 - B. Inclusief betonfundatie: € 39.998,-
 - C. Inclusief installatie: € 43.448,-
- Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De afmeting van de Torenfort is 591 cm x 573 cm x 580 cm, de benodigde ruimte is 941 cm x 873 cm en de maximale valhoogte bedraagt 150 cm.

Muizenfort

Het Muizenfort is een speelstructuur die past bij zowel actief- als fantasiespel. De trap en glijbaan zijn zo geplaatst dat kinderen die actief spelen alle ruimte krijgen. Via de loopbrug is het huis te bereiken. Daar is goed uitzicht en kan worden bijgepraat, zittend op het bankje. Bij miezerig weer biedt het huis beschutting, en zelfs onder het huis kan dan worden gespeeld. Samenspel en alleen spelen krijgen in de Muizenfort beide de ruimte. Het Muizenfort is geschikt voor kinderen van drie tot acht jaar.

De staat van het Muizenfort op de Nijha-playground is (redelijk) goed.

De prijs van het muizenfort is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 11.472,-
- B. Inclusief betonfundatie: € 11.763,-
- C. Inclusief installatie: € 13.143,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De afmeting van het Muizenfort bedraagt 444 cm x 304 cm x 325 cm, de benodigde ruimte 767 cm x 732 cm en de maximale valhoogte 120 cm.

Spion

De Spion is inmiddels uit het assortiment gehaald. De Sijpestein is een vergelijkbaar element. Beide toestellen bieden een bijna ontelbaar aantal speelaanleidingen: een klimtoren, een klimwand, touwen, ringen om in te bungelen, een glijpaal en een klimnet. De Sijpestein heeft geen normale trap. De kinderen worden uitgedaagd om de bekende paden te verlaten en andere wegen te zoeken om naar boven te klimmen. De hoek waaronder de elementen zijn geplaatst versterkt de uitdaging. De klimwand in het midden is aan twee zijden te beklimmen en vormt de bindende factor. Zowel de Spion als de Sijpestijn zijn bedoeld voor kinderen van vijf tot twaalf jaar.

De prijs van de Sijpestein is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 16.246,-
- B. Inclusief betonfundatie: € 16.556,-
- C. Inclusief installatie: € 18.557,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De afmeting van de Sijpestein is 8228 x 579 x 345 cm. De benodigde ruimte is 1128 x 929 cm en de maximale valhoogte 240 cm.

Foto 3.11ab Sijpestein.

Speldoel

Het speldoel is een robuust doel, ook geschikt voor onbeheerde speelplekken. Gezien zijn omvang is het doel prima plaatsbaar in wijken waar weinig speelruimte is. De afstand van de spijlen is zo geconstrueerd, dat een voetbal maatje 5 er niet doorheen kan. Het materiaal is oerdegelijk, onderhoudsarm en vandalismebestendig. Het doel kan worden gebruikt voor verschillende bal- en stickspelen. Het speldoel is geschikt voor kinderen en volwassenen vanaf vijf jaar. Kinderen met een (ernstige) motorische handicap en (ernstig) slechthziende kinderen kunnen zonder hulp rond/met het doel spelen.

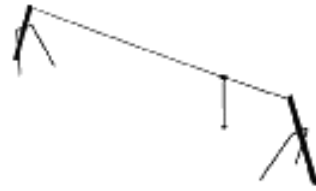
Het speldoel op de Nijha-playground is goed onderhouden.

De prijs van een speldoel is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 1.027,-
 - B. Inclusief betonfundatie: € 1.119,-
 - C. Inclusief installatie: € 1.464,-
- Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De afmeting van een speldoel bedraagt ongeveer: 125 cm x 54 cm x 107 cm.

Kabelbaan

De lengte van de kabel tussen de stootbuffers bedraagt 25 meter. Er is een ruime veiligheidsmarge van de stootbuffer tot de stalen bok. De loopwagen is voorzien van een mogelijkheid om aan te hangen maar heeft ook een rubber zitschotel. Voor dit toestel is een natuurlijk of een kunstmatig hoogteverschil in het terrein noodzakelijk voor optimaal effect. De kabelbaan is bedoeld voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. Minder ernstig slechthziende kinderen en kinderen met een minder ernstige motorische handicap kunnen zonder hulp gebruik maken van de kabelbaan. Ernstig slechthziende kinderen en kinderen met een ernstige motorische handicap hebben waarschijnlijk wel hulp nodig.

De prijs van de kabelbaan is:

- A. Exclusief betonfundatie: € 4.445,-
- B. Inclusief betonfundatie: € 5.753,-
- C. Inclusief installatie: € 7.340,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De kabelbaan heeft een afmeting van 2800 cm x 229 cm x 318 cm en heeft een benodigde ruimte van 2800 cm x 400 cm. De valhoogte is maximaal 50 cm.

Zeskantschommel

De zeskantschommel is een element met zes schommels in een cirkel. Leuk is dat kinderen al schommelend naar elkaar kunnen kijken, in de ijdele hoop elkaar te kunnen raken. Maar de onderlinge afstand is zo dat dit niet mogelijk is.

De schuine plaatsing van de staanders biedt optimale krachtenafbouw. De zes schommels zijn door middel van een gepatenteerde gelagerde ophanging verbonden aan de bovenligger. In combinatie met de rubberen schommelzitjes is dit een schommelstelling voor veilig speelplezier. Er zijn diverse soorten schommelzitjes leverbaar. De zeskantschommel is bedoeld voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. De schommel is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een minder ernstige motorische handicap zonder hulp, en voor ernstig slechtziende kinderen en kinderen met een ernstige motorische handicap met hulp. De hoofd-beweegvorm die kan worden uitgevoerd op het toestel is vanzelfsprekend schommelen.

De zeskantschommel op de Nijha-playground is goed onderhouden.

De prijs van een zeskantschommel is:

A. Exclusief betonfundatie: € 4.644,-

B. Inclusief betonfundatie: € 5.220,-

C. Inclusief installatie: € 6.393,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De totale afmeting van de zeskantschommel is 7,68 meter in doorsnede en 2,87 meter hoog. De benodigde vrije ruimte bedraagt 14,54 meter in doorsnede. De maximale valhoogte is 1,46 meter.

Fietsmolen

De fietsmolen bestaat uit drie 'fietsen'. Elke fiets heeft zijn eigen aandrijving en freewheel; alléén fietsen kan dus ook. Het freewheel zorgt ervoor dat het kind altijd kracht op de pedalen kan zetten, zodat er al snel een voorwaartse beweging ontstaat. Bovendien draaien de trappers niet door als bij drietallen er één stopt met trappen.

De wielen raken de grond niet, waardoor de weerstand gering is en het fietsen dus gemakkelijk en comfortabel is. De beweegvormen die op het toestel kunnen worden uitgevoerd, zijn rijden en draaien, en kinderen kunnen er elkaar ontmoeten. De fietsmolen is geschikt voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. Kinderen met een (zeer) ernstige lichamelijke beperking en (zeer) ernstig slechthziende kinderen kunnen ook gebruik maken van de fietsmolen, eventueel met hulp.

De fietsmolen op de Nijha-playground is in goede staat.

De prijs van het toestel is:

A. Exclusief betonfundatie: € 3.399,-

B. Inclusief betonfundatie: € 3.495,-

C. Inclusief installatie: € 3.702,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De fietsmolen heeft een doorsnede van 178 cm en is 68 cm hoog. Het heeft een vrije ruimte nodig van 578 cm in doorsnee. De maximale valhoogte bedraagt 44 cm.

Wip Midi

Deze klassieke wip, voorzien van kunststof zitjes, is voor twee personen. Meespelen is mogelijk door op de ligger te gaan zitten. De Wip Midi is uitgevoerd met een torsielagering die jarenlang meegaat. De ligger waarop de zittingen zijn gemonteerd, is vervaardigd uit één stuk en geeft daarmee het geheel de vereiste stabiliteit. Alle bevestigingsmiddelen zijn van roestvrij staal, wat handig is voor het onderhoud. De wip is bedoeld voor kinderen van drie tot acht jaar. Het element is geschikt voor kinderen met een motorische beperking en slechthziende kinderen. Ernstig slechthziende kinderen en kinderen met een ernstige motorische beperking hebben wellicht enige hulp nodig.

De wip op de Nijha-playground is goed onderhouden.

De prijs van de Wip Midi is:

A. Exclusief betonfundatie: € 689,-

B. Inclusief betonfundatie: € 785,-

C. Inclusief installatie: € 992,-

Prijs per stuk excl. 19% btw (franco levering)

De afmeting van de Wip Midi is 364 cm x 25 cm x 81 cm en heeft een ruimte van 564 cm x 225 cm nodig. De maximale valhoogte bedraagt 81 cm.

4 De wijken en buurten

Om een indruk te krijgen van de wijken en buurten waarin de zes playgrounds zich bevinden, is de omgeving rondom alle playgrounds systematisch geobserveerd. Dit is gebeurd aan de hand van een checklist (TNO SPACE checklist, De Vries et al., 2005) – de zogenaamde buurtscan –, met negen subschalen en in totaal 61 items. De checklist is al lopend door de wijk ingevuld door twee vaste observatoren (zie Bijlage F). De observaties dienden niet alleen om inzicht te krijgen in de zogenaamde algemene leefbaarheid en beweegvriendelijkheid van de wijk voor kinderen, maar tevens om een indruk te krijgen van andere, mogelijk concurrerende, speelplekken in de buurt.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de observaties beschreven en wordt ingegaan op kenmerken van de gebouwde omgeving van de zes wijken waarin zich de playgrounds bevinden. Er is voor gekozen om te observeren in een straal van 800 meter om de desbetreffende playground heen, omdat gebleken is dat voor kinderen in de leeftijdscategorie 6 t/m 11 jaar geldt dat zij een actieradius van 300 tot 400 meter hebben (zie Tabel 4.1, Ingenieursbureau OBB, 2005). Dit betekent dat kinderen tot 12 jaar slechts die voorzieningen rekenen tot hun speelmogelijkheden die op maximaal 400 meter van het woonadres liggen. Uitgaande van een kind dat op 400 meter van de desbetreffende playground woont en dus een actieradius heeft van zowel 400 meter naar de playground toe, als van de playground af, dient in een straal van 800 meter om de playground te worden geobserveerd om alle mogelijke concurrerende speelplekken in de observaties mee te nemen.

Tabel 4.1 Normen voor formele speelruimte.

	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11 jaar	12 t/m 18 jaar
Afstand tot woning	100 meter	300 tot 400 meter	> 1.000 meter
Niveau	Straat / blok	Buurt	Kern
Minuten lopen	2 minuten	5 minuten	15 minuten

Bron: Ingenieursbureau OBB, 2005.

Aangezien in een straal van 800 meter om de playground is geobserveerd en veel wijken groter zijn dan 800 meter in doorsnee, is dus slechts een gedeelte van de wijk geobserveerd. Dit dient in het achterhoofd gehouden te worden bij het lezen en interpreteren van de gerapporteerde gegevens, aangezien de resultaten niet in alle gevallen maatgevend voor de hele wijk zullen zijn. De volgende wijken zijn geobserveerd:

Zuid-Holland:

- Rotterdam: Crooswijk;

- Rotterdam: Feyenoord;
- Zwijndrecht: Kort Ambacht.

Noord-Holland:

- Amsterdam: Westerpark (Spaarndammerbuurt);
- Amsterdam: Slotermeer;
- Heemskerk: Poelenburg.

4.1 Algemeen beeld van de wijken

Voordat wordt ingegaan op de resultaten van de buurtscans, zal eerst een algemene indruk van de wijken worden gegeven. Onderstaande tabel geeft inzicht in de bevolkingssamenstelling van deze wijken.

Tabel 4.2 Bevolkingssamenstelling per wijk.

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Westerpark	Slotermeer	Poelenburg
Aantal inwoners	12.329	7.649	5.051	10.357	9.106	1.366
Percentage mannen	50%	49%	49%	50%	50%	45%
Percentage allochtonen	60%	82%	29%	51%	68%	9%
Percentage kinderen 5-14 jr	12%	16%	14%	8%	13%	14%

Bron: Gemeente Amsterdam Dienst Onderzoek en Statistiek, peildatum 1 januari 2006; Gemeente Rotterdam Buurtinformatie Rotterdam Digitaal (BIRD), peildatum 1 januari 2006; Gemeente Heemskerk, peildatum 27 november 2006; Gemeente Zwijndrecht, peildatum: 31 januari 2007.

Crooswijk

De wijk Crooswijk in Rotterdam heeft ruim 12.000 inwoners. Ongeveer 60% daarvan is allochtoon en het percentage kinderen tussen 5 en 14 jaar¹ ligt op 12% (zie Tabel 4.2). De bevolking bestaat voor het grootste deel uit gezinnen met jonge en/of oudere kinderen. Het type woning dat het meeste voorkomt is een flatgebouw (Tabel 4.3) waarvan de meeste in de jaren '80 zijn gebouwd.

¹ Weliswaar is de doelgroep van het onderzoek kinderen van 6 t/m 12 jaar, maar veel steden gebruiken in navolging van het CBS bij de weergave van de statistische gegevens een indeling naar categorieën van 5-10 en 10-14 jaar. Omdat de doelgroep precies tussen deze twee categorieën valt, is er voor gekozen om deze categorieën samen te voegen, zodat alle wijken met elkaar vergeleken kunnen worden.

Uit de wijkanalyse 2006 deelgemeente Kralingen – Crooswijk² valt op te maken dat het grootste buurtprobleem op het gebied van veiligheid ligt bij de overlast van groepen jongeren en vervuiling en hondenpoep op straat.

Overlast van verkeer speelt niet echt een rol in de wijk, er is weinig hinder van hard rijdende auto's, motors, scooters en/of fout geparkeerde auto's (zie Tabel 4.6). Het totale beeld omtrent het onderhoud van de wijk wordt als matig beoordeeld door de beide observatoren (Tabel 4.8).

Feyenoord

Feyenoord is een wijk in Rotterdam met ruim 7.500 inwoners, waarvan meer dan 80% allochtoon is. Het is een kinderrijke wijk met ongeveer 16% kinderen in de leeftijd van 5 tot 14 jaar (zie ook Tabel 4.2). Feyenoord is een wijk met veel gezinnen met kinderen en jonge stelletjes. Het meest voorkomende type woning is een flatgebouw (Tabel 4.3), waarvan een groot deel in de jaren '90 is gebouwd. In de wijk worden momenteel veel renovatiewerkzaamheden uitgevoerd.

Evenals in de wijk Crooswijk blijkt uit de wijkanalyse 2006 deelgemeente Feyenoord³ het grootste buurtprobleem op het gebied van veiligheid de overlast van groepen jongeren te zijn. Daarnaast worden ook vervuiling op straat en vuil naast de containers genoemd als buurtproblemen.

Ook in Feyenoord is weinig last van het verkeer ervaren tijdens de observaties (zie Tabel 4.6). Het onderhoud van de wijk wordt eveneens als matig beoordeeld (Tabel 4.8).

Kort Ambacht

Kort Ambacht (zuid), een wijk in Zwijndrecht, heeft iets meer dan 5.000 inwoners. Ongeveer 29% daarvan is allochtoon en 14% is tussen de 5 en 14 jaar (zie Tabel 4.2). Iets minder dan eenderde van de inwoners valt in de categorie gezinnen met jonge kinderen. Van de circa 1.400 woningen die in het geobserveerde gedeelte van Kort Ambacht staan, wordt 56% gehuurd (Tabel 4.4). Het meest voorkomende type woning is een rijtjeswoning (zie Tabel 4.3). Deze woningen zijn voor het grootste gedeelte in de jaren '90 of later gebouwd.

Op het gebied van verkeersoverlast scoort de wijk Kort Ambacht erg goed (Tabel 4.6). De observatoren hebben vrijwel geen hard rijdende auto's en/of foutparkeerders gesignaleerd. Wel is er relatief veel afval en zwerfvuil in de wijk. Ook de aanwezigheid van bankjes in de wijk is als onvoldoende beoordeeld. Het totale beeld van het onderhoud van de wijk is matig (zie Tabel 4.8).

² <http://www.rotterdamveilig.nl/Media/pdf/wijkanalyses/Wijkanalyse%20Kralingen-Crooswijk%202006.pdf>

³ Zie <http://www.rotterdamveilig.nl/Media/pdf/wijkanalyses/Wijkanalyse%20Feyenoord%202006.pdf>

Westerpark (Spaarndammerbuurt)

De Spaarndammerbuurt in de wijk Westerpark in Amsterdam telt ruim 10.000 inwoners. Rond de 51% daarvan is van allochtone herkomst en 8% is tussen de 5 en 14 jaar oud (zie ook Tabel 4.2). De buurt telt ongeveer 5.000 woningen. Verreweg de meeste woningen zijn kleine portiekwoningen (Tabel 4.3) met een relatief lage huur. Momenteel wordt een zeer groot aantal woningen gerenoveerd en/of volledig verbouwd. De aanpak is er op gericht om de woningen op te knappen, alsmede om een grotere variatie aan woningtypen te krijgen in de buurt. Vooral grote woningen, luxere woningen met een hogere huur en koopwoningen (zie Tabel 4.4) zijn er maar weinig. Door het renoveren, het samenvoegen van woningen en het verkopen van woningen wordt het voor mensen aantrekkelijker om in de Spaarndammerbuurt te blijven wonen.

Uit een veiligheidsenquête die eens in de twee jaar onder buurtbewoners wordt gehouden, blijkt dat de grootste buurtproblemen op het gebied van veiligheid liggen bij het hebben van een onveilig gevoel 's avonds en 's nachts, voornamelijk in het park. Daarnaast zorgen groepen jongeren voor onveiligheid. Ook onveilige verkeerssituaties en drank- en drugsoverlast komen uit de enquête naar voren als problemen op het gebied van veiligheid.⁴

Slotermeer

Slotermeer is een wijk in Amsterdam met ruim 9.000 inwoners, waarvan ruim tweederde allochtoon is. Het percentage kinderen tussen 5 en 14 jaar ligt op ongeveer 13% (zie ook Tabel 4.2). Meer dan driekwart van de woningen betreft huurwoningen (Tabel 4.4) en het type woning dat het meeste voorkomt is een rijtjeswoning (Tabel 4.3). Op het gebied van (sociale) veiligheid scoort de wijk Slotermeer goed (Tabel 4.8). Er is nauwelijks sprake van verkeersoverlast door hard rijdende en/of foutief geparkeerde auto's (zie Tabel 4.6) en er ligt ook weinig vuil en/of hondenpoep op straat (zie Tabel 4.7). Als enige van alle geobserveerde wijken, scoort de wijk Slotermeer goed op het gebied van het totale onderhoud van de wijk (Tabel 4.8).

Poelenburg

In Poelenburg, een wijk in Heemskerk, wonen ruim 1.300 mensen. Het percentage allochtonen ligt daarbij op 9% en 14% van de inwoners is tussen de 5 en 14 jaar (zie Tabel 4.2). Het percentage huurwoningen is 95% (Tabel 4.4) en de meest voorkomende woningtypes zijn rijtjeswoningen en lage flats (Tabel 4.3). Qua veiligheid scoort Poelenburg goed. Er is weinig verkeersoverlast en ook weinig vuil en hondenpoep op straat te vinden (zie Tabel 4.6 en 4.7). Het viel de observatoren wel op dat er weinig straatverlichting in de wijk was, hetgeen het gevoel van veiligheid in de avond en/of nacht zou kunnen beïnvloeden. Op het gebied van onderhoud van de wijk scoort de wijk Poelenburg matig (Tabel 4.8).

⁴ Zie <http://www.westerpark.amsterdam.nl/westerpark/docs/050406wijkveiligheidsokt.pdf>

In de volgende tabellen zal specifiek worden ingegaan op de kenmerken van de wijken op het gebied van bebouwing, infrastructuur, vuil en sociale veiligheid.

Tabel 4.3 *Aanwezigheid van soort bebouwing.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Vrijstaand	1	1	1	1	1	1
Twee onder een kap	1	1	1	1	1	1
Rijtjes-/ eengezinswoning	2	1	4	1	4	4
Boven-/portiekwoning	3	1	1	4	1	1
Flat 1-3 etages hoog	3	3	2	3	2	3
Flat 4-6 etages hoog	3	3	2	3	2	2
Flat 6-12 etages hoog	3	3	1	2	1	1
Flat > 12 etages	1	1	1	1	1	1
Boerderijen	1	1	1	1	1	1
Score bebouwingsdichtheid	349	333	221	298	221	226
Leegstand	3	3	2	3	2	1
% woning t.o.v. bedrijf	80	70	90	70	90	85

1= geen; 2= enkele; 3= nogal wat; 4= het merendeel.

Voor het berekenen van de bebouwingsdichtheid (Tabel 4.3) is gebruik gemaakt van de residential density score van de Neighborhood Environment Walkability Scale (NEWS) vragenlijst van Sallis et al. (2002). De score voor bebouwingsdichtheid wordt als volgt berekend:

Bebouwingsdichtheid = score ‘vrijstaande woning’ + {12 x (score ‘twee onder één kap’ + score ‘rijtjes-/eengezinswoning’)/2} + {10 x (score ‘boven-/portiekwoning’ + score ‘flat 1-3 etages’)/2} + (25 x score ‘flat 4-6 etages’) + (50 x score ‘flat 6-12 etages’) + (75 x score ‘flat > 12 etages’)

Uit Tabel 4.3 kan opgemaakt worden dat de wijk Crooswijk de grootste variëteit in type woningen kent. De beide Rotterdamse wijken, Crooswijk en Feyenoord, hebben de meeste hoogbouw en scoren daarmee wat de bebouwingsdichtheid betreft veruit het hoogste. Alleen in de wijken van de kleinere gemeenten, Kort Ambacht en Poelenburg, en in Sloterveer – pas sinds 1990 een stadsdeel van Amsterdam – bestaat een ruime meerderheid van de woningen uit laagbouw (rijtjes- en eengezinswoningen).

Tabel 4.4 *Percentage huurwoningen.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Percentage huurwoningen	96%	99%	56%	93%	76%	95%

Opmerkelijk is het hoge percentage huurwoningen in vrijwel alle wijken. Alleen in Kort Ambacht ligt het gemiddelde rond het landelijke gemiddelde⁵. In Kort Ambacht wordt iets meer dan de helft van de woningen gehuurd.

Tabel 4.5 *Aanwezigheid van infrastructuur.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Trottoirs	3	3	3	4	4	3
Soort bestrating trottoirs	tegels	tegels	tegels	tegels	tegels	tegels
Kwaliteit trottoirs	+/-	+	-	+/-	+	+
Fietspaden	2	2	2	2	2	3
Type fietspaden	geen fietspad	geen fietspad	geen fietspad	geen fietspad	geen fietspad	geen fietspad
Soort bestrating fietspaden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zebrapaden	2	2	3	3	3	3
Oversteekplaatsen	2	2	2	3	3	2
Verkeerslichten	2	2	2	3	2	2
Vluchtheuvels	2	2	2	2	2	3
Parkeerplaatsen, overdekt	1	1	1	2	1	1
Parkeerplaatsen, op straat	3	3	3	3	3	3
Parkeerplaatsen gegroepeerd	3	4	3	3	2	3
Verkeersdrempels	2	2	2	3	3	2
Woonerven	2	3	2	1	1	1
30-km zones	3	2	2	2	2	4
Autoluwe zones	1	2	1	1	1	1
Rotondes	1	1	2	2	2	3
Kruispunten	3	3	3	3	3	3
Score infrastructuur	32	34	33	37	34	37

1= geen; 2= weinig; 3= niet veel/niet weinig; 4= veel; - = slecht; +/- = matig; + = goed.

Tabel 4.6 *Aanwezigheid van verkeer.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Hard rijdende auto's/ motoren	2	2	1	4	2	2
Hard rijdende scooters/brommers	2	2	1	3	2	2
Auto's fout geparkeerd	1	2	2	2	2	1
Druk verkeer	2	2	1	3	2	2
zwaar vracht-/bus-verkeer	2	2	1	3	2	2
Score verkeer	9	10	6	15	10	9

1= geen; 2= weinig; 3= niet veel/niet weinig; 4= veel.

⁵ Laatste peildatum van het CBS omtrent het percentage huurwoningen is van 1 januari 2002. Op dat moment werd 52% van het totaal aantal woningen gehuurd (hiertoe wordt zowel particuliere als sociale huur gerekend).

De score voor de hoeveelheid verkeer is berekend door 1 punt toe te kennen aan alle verkeersitems die niet voorkomen, 2 punten aan de items die weinig voorkomen, 3 punten aan de items die niet veel maar ook niet weinig voorkomen en 4 punten aan de items die veel voorkomen. Dezelfde methode is gebruikt voor het berekenen van de score voor de aanwezige infrastructuur.

Uit Tabel 4.5 kan worden opgemaakt dat er weinig verschil is tussen de geobserveerde wijken op het gebied van de infrastructuur. Bij de score verkeer (Tabel 4.6) is dit verschil wel aanwezig. Kort Ambacht heeft het minste last van het verkeer, terwijl Westerpark slechts op de factor ‘auto’s fout geparkeerd’ met “weinig” scoort en er over het totaal gezien dus sprake is van vrij veel verkeersoverlast.

Opgemerkt dient te worden dat vrijwel alle geobserveerde wijken worden omringd door een grote weg, waar wel druk verkeer en aparte fietspaden aanwezig zijn. De wegen gelegen binnen die grote (ring)weg bestaan echter uit veel rustigere straten zonder aparte fietspaden. Aangezien de meest voorkomende soorten infrastructuur en verkeer gescoord zijn, en de rustigere straten de drukkere grote wegen vervult in oppervlakte en aantal overtreffen, zijn de scores in de Tabellen 4.5 en 4.6 gebaseerd op deze rustigere straten. De uitslagen geven daardoor een enigszins vertekend beeld van de infrastructuur en het verkeer in de totale wijk.

Tabel 4.7 Aanwezigheid van vuil- en stankoverlast.

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester- park	Sloter- meer	Poelen- burg
Afval/zwerfvuil	4	2	4	3	2	2
Hondenpoep op straat	3	2	2	2	2	2

1= geen; 2= weinig; 3= niet veel/niet weinig; 4= veel.

Uit Tabel 4.7 valt op dat alleen de wijk Crooswijk (Rotterdam) slecht scoort op zowel de aanwezigheid van afval als de aanwezigheid van hondenpoep. Kort Ambacht (Zwijndrecht) doet het ook slecht op het gebied van afval, maar goed wat betreft hondenpoep. Terzijde kan nog worden vermeld dat er in een aantal van de door ons geobserveerde wijken geen opruimplicht voor hondenpoep is (dit wordt door middel van borden aangegeven), omdat dit door de gemeente wordt verzorgd. De wijken waar geen uitdrukkelijke vrijstelling van de opruimplicht geldt, scoren echter niet slechter en/of beter dan de wijken waar die vrijstelling er wel is.

Tabel 4.8 *Aanwezigheid van sociale veiligheid.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Vandalisme	3	3	3	3	2	3
Straatverlichting	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	oo
Zitplekken	ooo	ooo	oo	ooo	ooo	ooo
Onderhoud woonomgeving	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-

1= geen; 2= weinig; 3= niet veel/niet weinig; 4= veel; - = slecht; +/- = matig; + = goed; o= afwezig; oo= onvoldoende aanwezig; ooo=voldoende aanwezig.

Op het gebied van de sociale veiligheid ontlopen de wijken elkaar niet veel, zoals blijkt uit Tabel 4.8. In Poelenburg is wel sprake van veel vandalisme op en rond de playground, maar in de rest van de wijk zijn nauwelijks sporen van vandalisme geobserveerd. Ook Poelenburg scoort met “niet veel/niet weinig” op het gebied van vandalisme.

4.2 Beweegvriendelijkheid en concurrerende sport- en speelplekken

Net als in de vorige paragraaf zal eerst per wijk een algemene indruk worden gegeven van de beweegvriendelijkheid voor kinderen en de aanwezigheid van concurrerende speelplekken. Vervolgens zal mede aan de hand van tabellen specifieker op deze aspecten worden ingegaan.

Crooswijk

In de wijk Crooswijk liggen rondom het Cruyff Court relatief veel andere sportaccommodaties, zoals een grote sporthal, inclusief zwembad, een basketbal- en een voetbalveld (zie Tabel 4.9). Ook is er nog een grote speeltuin, met betaalde toegang, in de directe omgeving van het Cruyff Court. Overige speelmogelijkheden in de openbare ruimte zijn in de wijk echter nauwelijks aanwezig (Tabel 4.10). Er is – op het Schuttersveld na – bovendien weinig groen in de wijk (zie Tabel 4.10).

Feyenoord

De wijk Feyenoord heeft weinig sportaccommodaties, maar wel diverse speelmogelijkheden in de openbare ruimte, zoals speeltuinen, schoolpleinen en verharde speelpleinen (zie Tabellen 4.9 en 4.10). Van alle geobserveerde wijken wordt de wijk Feyenoord als minst groen ervaren (zie Tabel 4.18).

Kort Ambacht

In de wijk Kort Ambacht is geen enkele sportaccommodatie geobserveerd (zie Tabel 4.9). Ook wat betreft het aantal speelmogelijkheden in de openbare ruimte scoort Kort Ambacht laag. Er zijn slechts drie speeltuinen en twee schoolpleinen gesignaleerd (Tabel 4.10). Wel is er nogal wat groen in de wijk (zie Tabel 4.18).

Westerpark (Spaarndammerbuurt)

De Spaarndammerbuurt is een buurt met relatief veel voorzieningen. Op het gebied van welzijn en zorg en sport en recreatie is er een ruim aanbod. Er zijn niet erg veel sportaccommodaties, te weten een sporthal en een buitenzwembad (zie Tabel 4.9). Er zijn in de openbare ruimte wel veel speelmogelijkheden aanwezig (Tabel 4.10). Aangezien de buurt zich ervan bewust is dat een veilige buurt een zorg is voor zowel jong als oud, worden er activiteiten georganiseerd zoals o.a. pleinfesten. Westerpark Actief is een sport-, spel- en cultureel programma voor vooral de jeugd van Westerpark. Uitgangspunt is dat er elke doordeweekse dag een samenhangend en doorlopend aanbod is van gratis activiteiten voor kinderen en jongeren. Deze activiteiten vinden op verschillende plekken in de buurt plaats en zijn gericht op het creëren van een betere sfeer op straat. Westerpark Actief is een samenwerkingsproject tussen het Stadsdeel Westerpark, afdeling Sport Recreatie en de Stichting Welzijn Westerpark.

Slotermeer

In de wijk Slotermeer zijn er bijna geen sportaccommodaties. Er is alleen een fitness-/sportschool geobserveerd (zie Tabel 4.9). Met diverse speeltuinen, schoolpleinen, verharde speelpleinen en een zeer groot park biedt de wijk wel veel speelmogelijkheden voor kinderen (Tabel 4.10). Dankzij het grote park dat door de hele wijk 'slingert', heeft Slotermeer verreweg het meeste groen van alle geobserveerde wijken (zie Tabel 4.18).

Poelenburg

In de wijk Poelenburg zijn weinig sportaccommodaties te vinden, te weten een sporthal en een fitness-/sportschool (zie Tabel 4.9). Ook speelplaatsen zijn er nauwelijks. Naast een speeltuin is er alleen nog een halfpipe waargenomen. Dankzij een zetal grasveldjes scoort de wijk toch goed op het gebied van speelmogelijkheden in de openbare ruimte (Tabel 4.10). De wijk kenmerkt zich sowieso door behoorlijk wat groen (zie Tabel 4.18).

Tabel 4.9 Aanwezigheid van sportaccommodaties.

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Westerpark	Slotermeer	Poelenburg
Sporthal	X	X		X		X
Sportveld	X	X				
Atletiekbaan	X					
Tennisbaan	X					
Zwembad, binnen	X					
Zwembad buiten				X		
Fitness/sportschool	X				X	X
Score sportaccommodatie	6	2	0	2	1	2

X= aanwezig.

De score voor sportaccommodaties (Tabel 4.9) is berekend door het aantal verschillende geobserveerde sportaccommodaties bij elkaar op te tellen. Opgemerkt dient te worden dat gymzalen van scholen niet tot sportaccommodaties zijn gerekend, terwijl deze soms wel door sportverenigingen gebruikt worden. Uit de tabel kan worden opgemerkt dat op de wijk Crooswijk (Rotterdam) na nauwelijks sportaccommodaties in de wijken geobserveerd zijn. In Kort Ambacht (Zwijndrecht) is er zelfs helemaal geen sportaccommodatie geobserveerd.

Tabel 4.10 Aanwezigheid van openbare ruimte: speelplaatsen en groenvoorzieningen.

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Westerpark	Slotermeer	Poelenburg
Speeltuinen: n	1	3	3	4	3	1
Schoolpleinen: n	1	2	2	3	2	0
Verharde speelpleinen: n	2	2	0	1	2	0
Halfpipes: n	0	0	0	1	0	1
Score speelplaatsen	4	7	5	9	7	2
Grasvelden: n	0	0	1	0	0	6
Parken: n	1	1	1	1	1	1
Meren/ recreatiewateren: n	1	1	0	1	1	1
Score groenvoorziening	2	2	2	2	2	8
Score openbare ruimte	6	9	7	11	9	10

De score voor het aantal aanwezige speelplaatsen is de som van het totaal aantal speeltuinen, schoolpleinen, verharde speelvelden en halfpipes/ skatebanen. Dezelfde methode is gebruikt voor het bepalen van de score voor het aantal groenvoorzieningen, waarbij gekeken is naar het aantal grasvelden, parken en de aanwezigheid van water en overige openbare ruimte. De 'score openbare ruimte' is de som van de 'score speelplaatsen' en de 'score groenvoorziening'.

Uit Tabel 4.10 kan worden opgemaakt dat er grote verschillen zijn in het aantal speelplaatsen tussen de wijken. In Poelenburg zijn slechts twee speelplaatsen geobserveerd, te weten een speeltuin en een halfpipe, terwijl in Westerpark negen speelplaatsen zijn geobserveerd. Op het gebied van de groenvoorzieningen springt de wijk Poelenburg er positief uit. Dit is te danken aan de aanwezigheid van zes openbare, relatief kleine grasveldjes tussen zes rijen woningen. De wijk Slotermeer beschikt daarentegen over slechts één park, maar dit park slingert wel door het gehele geobserveerde stuk van de wijk. Het park beslaat dan ook in oppervlakte groen een veel groter gedeelte dan in de wijk Poelenburg. Tabel 4.18, waarin de aanwezigheid van groen in percentages is uitgedrukt, geeft derhalve een beter beeld van de hoeveelheid groenvoorzieningen in de wijk.

Om de eigenschappen van de verscheidene speelplaatsen en groenvoorzieningen – hiermee wordt bedoeld de ligging, het onderhoud, de aanwezigheid van verlichting en afscherming en de toegankelijkheid – beter in kaart te brengen, wordt hieronder voor de verschillende soorten speelplaatsen en groenvoorzieningen een overzicht gegeven van die eigenschappen. De getallen verwijzen naar het aantal keer dat de desbetreffende eigenschap geobserveerd is.

Tabel 4.11 *Eigenschappen speeltuin.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Speeltuinen	1	3	3	4	3	1
Ligging						
Dichtbij woningen	1	3	3	4	3	1
Toezicht						
Afwezig	0	2	3	4	3	1
Voldoende aanwezig	1	1	0	0	0	0
Staat van onderhoud						
Slecht	0	0	0	1	1	1
Matig	0	2	0	2	2	0
Goed	1	3	3	1	0	0
Verlichting						
Afwezig	1	1	2	1	0	1
Onvoldoende aanwezig	0	0	0	1	1	0
Voldoende aanwezig	0	2	1	2	2	0
Type speeltoestel						
Aanwezig	Glijbanen, schommels, speelhuizen, klimtouwen	Fort met glijbaan, schommels, zandbak, wipkippen, kabelbaan, rekstokken	Schommels, glijbanen, voetbaldoeltjes, tafeltennistafels, rekstokken, wip, klimfort	Fort met glijbaan, wip, rekstokken, klimrek, zandbak, draaischijf, schommels	Fort, klimrek, tafeltennistafel, wipkip, schommels, glijbaan, zandbak, balanceerbrug,	Schommel, klimrek, voetbaldoeltjes, glijbaan
Afscherming van de weg						
Afwezig	0	1	1	1	2	1
Aanwezig, maar nauwelijks zinvol	0	0	1	0	0	0
Aanwezig en zinvol	1	2	1	3	1	0
Soort bescherming	Hek met toegangspoort (betaald)	Hek, groen, woningen	Hek	Hek, plantsoenmuur	Losse hekjes	n.v.t.
Toegang						
Met openings-tijden	1	1	0	0	0	0
Zonder openings-tijden	0	2	3	4	3	1
Extra's						
Met uitleen van sport- en spelat-tributen	0	1	0	0	0	0
Zonder uitleen van sport- en spelat-tributen	1	2	3	4	3	1

Uit Tabel 4.11 kan worden opgemaakt dat alle speeltuinen in de buurt van woningen liggen en dat er – op het uitzicht vanuit deze woningen na – nauwelijks enig toezicht is op de speeltuinen. De staat van onderhoud van de geobserveerde speeltuinen in Zuid-Holland is beduidend beter dan die in Noord-Holland. Qua speeltoestellen blijkt dat er erg veel overlap is. Forten, schommels, klimrekken, rekstokken en glijbanen komen in vrijwel alle bezochte wijken voor. Iets meer dan de helft van de geobserveerde speeltuinen heeft een zinvolle afscherming. Deze afscherming bestaat meestal uit een hek. De aanwezigheid van afscherming van de speeltuin lijkt geen verband te hebben met de toegankelijkheid van de speeltuin. Vrijwel alle speeltuinen zijn vrij toegankelijk en kennen geen openings- en sluitingstijden. Slechts één speeltuin biedt extra's in de zin van uitleen van sport- en spelattributen.

Tabel 4.12 *Eigenschappen verhard speelplein.*

	Crooswijk	Feyenoord	Westerpark	Slotermeer
Verhard speelplein	2	2	1	2
Ligging				
Dichtbij woningen	2	1	1	2
Toezicht				
Afwezig	1	1	0	2
Voldoende aanwezig	1	1	1	0
Staat van onderhoud				
Matig	1	2	1	2
Goed	1	0	0	0
Verlichting				
Afwezig	0	0	0	1
Onvoldoende aanwezig	0	0	1	0
Voldoende aanwezig	2	2	0	1
Type speeltoestel				
Aanwezig	Hinkeltegels, spica's, gemma's, balanceerbalk, voetbalveld, tafeltennistafel, klimrek	Klimtouw, basketbalveld, verkeersplein, hinkeltegels, voetbalveld (kunstgras)	Glijbaan, wipkip	Basketbalveld, fort, schommel met draaiding
Afscherming van de weg				
Afwezig	0	1	0	0
Aanwezig, maar nauwelijks zinvol	2	0	0	1
Aanwezig en zinvol	0	1	1	1
Toegang				
Zonder openingstijden	2	2	1	2
Extra's				
Met uitleen van sport- en spelattributen	0	0	1	0
Zonder uitleen van sport- en spelattributen	2	2	0	2

Zoals blijkt uit Tabel 4.12 verschillen de verharde speelpleinen op de geobserveerde onderdelen weinig van de speeltuinen. Er is relatief gezien iets vaker toezicht, maar dit komt vooral doordat de verharde speelpleinen over het algemeen dichter bij de woningen liggen dan de speeltuinen. Dat verklaart eveneens dat er meer verlichting

aanwezig is op de verharde speelpleinen ten opzichte van de speeltuinen. Als speeltoestellen zijn er op de verharde speelpleinen wat vaker voetbal-/basketbalvelden en hinkeltegels. In de wijken van de kleinere gemeentes, Kort Ambacht en Poelenburg, zijn geen verharde speelpleinen aangetroffen.

Tabel 4.13 *Eigenschappen schoolplein.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer
Schoolpleinen	1	2	2	3	2
Ligging					
Dichtbij woningen	1	2	2	3	2
Staat van onderhoud					
Matig	1	2	2	1	2
Goed	0	0	0	2	0
Verlichting					
Afwezig	1	0	2	2	1
Onvoldoende aanwezig	0	2	0	0	1
Voldoende aanwezig	0	0	0	1	0
Type speeltoestel					
Aanwezig	Schommels, zandbak, hangbrug, hutje	Zandbak, klimrek, bankjes, fort met glijbaan, rekstok, goaltjes	Klimrek, zandbak, schommel, glijbaan, tafeltennistafel, balanceerbalk, paal met korf	Rekstok, goaltjes, klimrek, zandbak, glijbaan, fort	Fort met glijbaan, zandbak, klimrek
Afscherming van de weg					
Aanwezig en zinvol	1	2	2	3	2
Toegang					
Met openingstijden	1	0	0	2	2
Zonder openingstijden	0	2	2	1	0
Extra's					
Met uitleen van sport- en spelattributen	1	2	2	2	2
Zonder uitleen van sport- en spelattributen	0	0	0	1	0

Bestudering van Tabel 4.13 leert dat ook de schoolpleinen allemaal dichtbij woningen liggen. In tegenstelling tot de speeltuinen scoren de geobserveerde schoolpleinen in Noord-Holland iets beter op het gebied van onderhoud dan de schoolpleinen in Zuid-Holland. Ten opzichte van de speeltuinen is er veel minder vaak verlichting op de schoolpleinen aanwezig. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat er relatief meer schoolpleinen openings- en sluitingstijden hebben en verlichting daarom niet noodzakelijk is. Alle geobserveerde schoolpleinen zijn afgeschermd van de weg en vrijwel allemaal lenen ze sport- en spelattributen uit. Op het gebied van de speeltoestellen komen de onderdelen van de schoolpleinen zeer overeen met de onderdelen van de speeltuinen met als aanvulling dat alle geobserveerde schoolpleinen beschikken over een zandbak. In de wijk Poelenburg is, zoals reeds uit Tabel 4.10

is gebleken, geen schoolplein geobserveerd binnen de straal van 800 meter rondom de onderzochte playground.

Tabel 4.14 *Eigenschappen halfpipe.*

	Westerpark	Poelenburg
Halfpipes	1	1
Ligging		
Dichtbij woningen	0	1
Toezicht		
Afwezig	1	1
Staat van onderhoud		
Matig	1	1
Verlichting		
Onvoldoende aanwezig	1	0
Voldoende aanwezig	0	1
Type speeltoestel		
Aanwezig	Verhogingen, rails	Rails
Afscherming van de weg		
Afwezig	0	1
Aanwezig, maar nauwelijks zinvol	1	0

Uit Tabel 4.14 blijkt dat halfpipes nog weinig voorkomen in de geobserveerde wijken. Alleen in Westerpark en Poelenburg zijn halfpipes aangetroffen.

Tabel 4.15 *Eigenschappen grasveld.*

	Kort Ambacht	Poelenburg
Grasvelden	1	6
Ligging		
Dichtbij woningen	1	6
Toezicht		
Afwezig	1	6
Staat van onderhoud		
Matig	1	6
Verlichting		
Afwezig	1	0
Voldoende aanwezig	0	6
Type speeltoestel		
Aanwezig	Geen	Geen
Afscherming van de weg		
Afwezig	1	6

Omdat de grootte van een grasveld van invloed is op de vraag of het grasveld als concurrerende speelplaats voor de playground kan dienen, is er voor gekozen slechts grasvelden met een oppervlakte van tenminste 100 m², niet behorende bij een (sport) vereniging of gelegen in een park, te scoren. Zoals blijkt uit Tabel 4.15 zijn dit soort grasvelden in de geobserveerde wijken nauwelijks aanwezig. Alleen in de wijken in de wat kleinere gemeentes Zwijndrecht en Heemskerk zijn dergelijke grasvelden geobserveerd. Geen van de geobserveerde grasvelden voorziet in attributen of faciliteiten voor de kinderen om te spelen

Tabel 4.16 *Eigenschappen park.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Parken	1	1	1	1	1	1
Ligging						
Dichtbij woningen	1	1	1	1	1	1
Toezicht						
Afwezig	1	1	1	1	1	1
Staat van onderhoud						
Matig	1	0	1	0	0	0
Goed	0	1	0	1	1	1
Verlichting						
Afwezig	0	0	1	0	0	1
Onvoldoende aanwezig	0	1	0	1	1	0
Voldoende aanwezig	1	0	0	0	0	0
Type speeltoestel						
Aanwezig	Bankjes	Bankjes	Speeltuin, sloot	Kunstobject	Kunstobject	Kunstobject, bankjes, kinderboerderij

Uit Tabel 4.16 blijkt dat in iedere onderzochte wijk één park is geobserveerd. De grootte van die parken wisselt echter sterk. Alle parken liggen in de buurt van woningen en buiten het zicht vanuit deze woningen is er geen toezicht in het park. In meer van de helft van de geobserveerde parken is de staat van onderhoud goed. De verlichting laat in vrijwel alle parken sterk te wensen over. Ook voor de kinderen zijn er in meer dan de helft van de parken naast bankjes en/of kunstobjecten geen sport- en/of speelfaciliteiten of -attributen. Alleen de beide kleine gemeentes vallen hier weer positief op met een speeltuin en een kinderboerderij.

Tabel 4.17 *Eigenschappen meer/recreatiewater.*

	Crooswijk	Feyenoord	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Meer/recreatiewater	1	1	1	1	1
Ligging					
Dichtbij woningen	1	1	1	1	1
Toezicht					
Afwezig	1	1	1	1	1
Staat van onderhoud					
Slecht	1	0	0	0	0
Matig	0	1	0	1	0
Goed	0	0	1	0	1
Verlichting					
Afwezig	0	0	0	1	1
Onvoldoende aanwezig	1	0	1	0	0
Voldoende aanwezig	0	1	0	0	0
Type speeltoestel					
Aanwezig	Bankjes	Kunstobject, trappetjes	Aanlegsteigers	Geen	Geen

In alle gevallen betreffen de geobserveerde meren/recreatievijvers (zie Tabel 4.17) kleine sloten, vijvers en/of kanaaltjes. Dit water lijkt niet bedoeld te zijn voor kinderen om daar te spelen en bieden vrijwel geen sport- en/of spelfaciliteiten of -attributen voor de kinderen. In de wijk Kort Ambacht is geen recreatiewater aangetroffen.

Tabel 4.18 *Aanwezigheid van groen en water.*

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Wester-park	Sloter-meer	Poelen-burg
Groen	2	2	3	2	4	3
% groen t.o.v. bebouwing	20	10	35	10	40	30
Water	2	2	2	2	2	2

1=geen; 2= een beetje; 3= nogal wat; 4= veel.

Zoals al uit de lage score van groenvoorzieningen in Tabel 4.10 is gebleken, kan ook uit Tabel 4.18 worden opgemerkt dat er in de wijken weinig groen is. Met name de wijken Feyenoord (Rotterdam) en Westerpark (Amsterdam) zijn als zogenaamde ‘betondorpen’ te kwalificeren met slechts af en toe een boom tussen alle hoogbouw. Slotermeer (Amsterdam) scoort op het punt van de groenvoorzieningen wel goed. Zoals reeds eerder is aangegeven, is dit te danken aan het grote park dat door de wijk heen slingert en de wijk daarmee een zeer groene uitstraling geeft.

4.3 Rapportcijfer

De twee observatoren hebben tot slot een rapportcijfer van 0-10 aan de wijk toegekend voor hun algemene indruk van de wijk – daarbij met name lettend op de mogelijkheid voor kinderen om te spelen, te wandelen en te fietsen. Deze beoordeling is als volgt:

7,5: Heemskerk, Poelenburg	6,0: Rotterdam, Feyenoord
7,0: Zwijndrecht, Kort Ambacht	5,5: Rotterdam, Crooswijk
6,5: Amsterdam, Slotermeer	5,0: Amsterdam, Westerpark

De wijk Westerpark (Amsterdam) is door de observatoren als minst ‘beweegvriendelijke’ wijk voor kinderen aangemerkt op grond van een aantal omstandigheden. Dit zijn de geringe aanwezigheid van groenvoorzieningen en de aanwezigheid van druk en hard rijdend verkeer. Daarnaast zijn de observatoren van mening dat vooral de uitgebreide renovatiewerkzaamheden zorgen voor een omgeving die kinderen niet uitnodigt om buiten te spelen, te wandelen en/of te fietsen. Veel panden in de wijk staan door die renovaties namelijk leeg en overal staan en liggen er bouwstallages en –werktuigen, die de vrije doorgang van stoepen en straten blokkeren. Mogelijk is de beweegvriendelijkheid na afronding van de werkzaamheden veel beter.

5 De gebruikers

Om een beeld te krijgen van de gebruikers van de verschillende playgrounds is aan de kinderen die tijdens de observaties aanwezig waren een aantal vragen gesteld, waaronder leeftijd, geslacht en geboorteland (van het kind en van de ouders). In totaal zijn er 552 kinderen van 6 t/m 12 jaar ondervraagd. Op basis van de vragen over het geboorteland van het kind en van de ouders kon worden bepaald of het kind autochtoon, eerste generatie allochtoon of tweede generatie allochtoon is.

Om na te gaan of de playground een specifieke groep kinderen aanspreekt zijn de demografische gegevens van de ondervraagde kinderen (n=552, Tabel 5.2) vergeleken met de kenmerken van de potentiële gebruikersgroep, dat wil zeggen met kinderen van 5 t/m 14 jaar die in dezelfde wijk wonen als waar de playground in ligt (Tabel 5.1). Deze laatstgenoemde gegevens zijn gebaseerd op wijkgegevens, verkregen via de gemeenten.

Tabel 5.1 Demografische kenmerken van de wijken en de potentiële gebruikers uit de wijk.

	Crooswijk	Feyenoord	Kort Ambacht	Westerpark	Slotermeer	Poelenburg
aantal inwoners	8.368	7.649	5.051	10.357	9.106	1.366
% mannen ^a	48%	49%	49%	50%	50%	45%
% kinderen 5-14 jaar ^b	12%	16%	14%	8%	13%	14%
% allochtonen ^c	59%	82%	29%	51%	68%	9%

Landelijke gemiddelden: ^a 49%, ^b 12%, ^c 19% (CBS, 2007).

Tabel 5.2 Demografische kenmerken van de gebruikers van de playgrounds (n=552).

	Cruyff Court	Sprankel-plek	KOMPAN	RK-playground	Zoneparc	Nijha
aantal kinderen	124	46	139	119	78	46
leeftijd (gem.), jaren	6-12 (9,9)	6-11 (8,3)	6-12 (8,9)	6-12 (8,8)	6-12 (8,4)	6-12 (8,6)
% jongens	98%	48%	60%	79%	51%	39%
% allochtonen	94%	91%	77%	80%	80%	37%
% 1 ^e gen. allochtonen	11%	7%	10%	21%	5%	9%
% 2 ^e gen. allochtonen	83%	85%	67%	59%	74%	28%

Op de meeste playgrounds spelen meer jongens (totaal 69%) dan meisjes (totaal 31%). Het percentage jongens is met name op het Cruyff Court erg hoog. Daar komen significant meer jongens dan op de andere playgrounds ($p < 0,01$). Er komen ook meer jongens dan op basis van de wijkgegevens verwacht zou worden. Dit heeft (deels) te

maken met het feit dat er voornamelijk voetbal gespeeld wordt, wat jongens meer aanspreekt dan meisjes. Op de Nijha playground spelen juist meer meisjes dan jongens.

Ook wat betreft de gemiddelde leeftijd van de gebruikers wijkt het Cruyff Court af van de andere playgrounds. De gemiddelde leeftijd van de kinderen op het Cruyff Court is significant hoger ($p < 0,01$) dan op de andere playgrounds. Mogelijk wijst dit erop dat oudere jongens, die mogelijk beter kunnen voetballen dan jongere jongens, het veld 'opeisen'. Tijdens de observaties is de indruk ontstaan dat vooral jongens die goed kunnen voetballen meespeelden op het Cruyff Court en dat jongens die minder goed kunnen voetballen buiten het veld voetbalden (op het naastgelegen grasveld dat buiten de scope van het huidige onderzoek viel).

Met uitzondering van de Nijha playground, is het merendeel van de kinderen die gebruik maken van de onderzochte playgrounds allochtoon (totaal 80%). Of een kind 'autochtoon' of 'allochtoon' is wordt bepaald door het geboorteland van het kind en zijn/haar beide ouders. Als alle drie in Nederland zijn geboren is het kind 'autochtoon'. Als het kind in Nederland geboren is, maar in ieder geval één van de ouders niet, is het kind 'tweede generatie allochtoon'. Als het kind in het buitenland geboren is, is het kind 'eerste generatie allochtoon', ongeacht waar de ouders geboren zijn. Het hoge percentage allochtone kinderen op de playgrounds was te verwachten, aangezien voor het onderzoek playgrounds zijn geselecteerd in achterstandswijken, waar over het algemeen ook veel allochtonen wonen (zie Tabel 4.2, paragraaf 4.1). Het percentage allochtone kinderen dat op de playgrounds is geobserveerd is echter in alle gevallen hoger dan op basis van de wijkgegevens verwacht zou worden. Uitschieters hierbij zijn het Cruyff Court, de KOMPAN playground en de Nijha playground.

Tabel 5.3 geeft de etniciteit van de ondervraagde kinderen aan. De etniciteit wordt bepaald door het geboorteland van het kind. Als dit Nederland is, wordt het nader bepaald door het geboorteland van de moeder. Als dit ook Nederland is, is het kind 'Nederlands'. Als de moeder geboren is in Suriname, is het kind Surinaams, ongeacht het geboorteland van de vader. Het kan zijn dat een kind dat in Nederland is geboren en een vader heeft die ook in Nederland is geboren, toch geen Nederlandse etniciteit heeft ($n=19$). Dit is het geval als de moeder niet in Nederland is geboren. Kortom, een kind is Nederlands ($n=148$) als hij/zij en zijn/haar moeder in Nederland geboren zijn, maar is 'pas' autochtoon ($n=112$) als ook zijn/haar vader in Nederland is geboren.

Tabel 5.3 Etniciteit van de gebruikers (n=552) (%).

	Cruyff Court	Sprankel-plek	KOMPAN	RK-playground	Zoneparc	Nijha	Totaal
Nederlands	7	26	29	26	32	67	27
Surinaams	6	13	4	3	8	0	5
Antilliaans, Arubaans	1	0	4	3	1	0	2
Turks	17	35	17	10	10	15	16
Marokkaans	60	15	35	39	28	0	36
Overig westers	4	4	1	2	9	11	4
Overig niet-westers	6	7	11	18	12	7	11
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Van de allochtone kinderen zijn Marokkaanse kinderen het sterkst vertegenwoordigd (36%) op de playgrounds. Op het Cruyff Court is 60% van de gebruikers Marokkaans. Op de Sprankelplek en de Nijha playground vormen Turkse kinderen de grootste groep allochtonen.

6 De bezettingsgraad

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bezettingsgraad van de playgrounds tijdens de observaties.

Elk van de zes playgrounds is in de periode van 19 september tot en met 11 oktober 2006 een aantal keer onder vergelijkbare omstandigheden (droog weer) geobserveerd. Het streven was om elke playground gedurende drie doordeweekse dagen, waaronder een woensdag, en één dag in het weekend (zaterdag) te observeren. Daarnaast is gestreefd naar drie observatierondes per dag, gedurende één uur, te weten: tussen de middag (12.00-13.00 uur), 's middags na schooltijd (15.30-16.30 uur) en 's avonds (19.00-20.00 uur). Ten gevolge van regen is een aantal observatierondes komen te vervallen en, indien mogelijk, later ingehaald.

Voor het observeren is gebruik gemaakt van de SOPLAY methode: System for Observing Play and Leisure Activity in Youth (McKenzie, 2006). Deze methode staat beschreven in het kader hieronder.

SOPLAY: System for Observing Play and Leisure Activity in Youth:

De SOPLAY methode schrijft voor dat het observatiegebied elke vijf minuten van links naar rechts wordt gescand. De scan begin bij het meest linker deel van het observatiegebied en verschuift naar rechts totdat een kind in het vizier komt. Dit kind wordt genoteerd. Daarna vervolgt de scan bij de positie die het zojuist genoteerde kind had (observatiepositie) en verschuift de scan verder naar rechts en wordt het eerstvolgende kind rechts van die positie genoteerd. Op deze manier worden alle kinderen die zich in het observatiegebied bevinden genoteerd. Het is belangrijk om alleen van links naar rechts te scannen. Als ondertussen een kind links van de observatiepositie het observatiegebied binnenkomt, wordt het kind niet genoteerd. Als een kind rechts van de observatiepositie het observatiegebied binnenkomt wordt het kind wel genoteerd. Als een kind zich tijdens de observatie verplaatst van links naar rechts, kan het kind in principe meerdere keren genoteerd worden. Als een kind nog niet genoteerd is en zich van rechts naar links verplaatst, kan het zijn dat het kind dus helemaal niet genoteerd wordt. Als er snel wordt genoteerd, worden waarschijnlijk alle kinderen éénmaal genoteerd.

Het scannen wordt één keer per vijf minuten uitgevoerd en neemt minder dan een minuut in beslag, afhankelijk van het aantal kinderen en de codering. Als er tijdens een scan geen kinderen in het observatiegebied zijn wordt er niet gewacht of er binnen die vijf minuten nog kinderen komen. Bij de volgende scan, na vijf minuten, wordt bovengenoemde herhaald. Er wordt een uur (observatieronde) gescand. Dit zijn 12 scans per uur. Iedere scan kan gezien worden als een momentopname.

In Tabel 6.1 is het aantal observatierondes per playground weergegeven. Zoneparc is beperkt toegankelijk, waardoor er in de avonduren en op zaterdag geen observaties zijn uitgevoerd. Er is begonnen met metingen in Zuid-Holland (Rotterdam en Zwijndrecht), gevolgd door Noord-Holland (Amsterdam en Heemskerk) in verband met de start van het nieuwe schooljaar. Alle observaties zijn uitgevoerd door getrainde onderzoeksassistenten.

Tabel 6.1 Aantal observatierondes (1 uur) en gemiddeld aantal kinderen (per scan) per playground.

	Aantal observatierondes (1 uur)	Gemiddeld aantal kinderen per scan (SD)
Cruyff Court	10	6 (3)
Sprankelplek	10	1 (2)
KOMPAN	12	6 (5)
RK-playground	10	10 (7)
Zoneparc	5	15 (12)
Nijha	9	3 (2)
Totaal	56	6 (6)

In Tabel 6.1 is het gemiddelde aantal kinderen per scan (momentopname) gedurende de observatierondes van één uur aangegeven. Tijdens de observaties waren er gemiddeld zes kinderen aanwezig op de playgrounds. De Sprankelplek heeft een veel lagere bezetting dan de andere playgrounds, namelijk gemiddeld slechts één kind per scan. Op het Zoneparc, een schoolplein, waren gemiddeld de meeste kinderen aanwezig: zo'n vijftien per scan. De RK-playground had gemiddeld het op één na hoogste aantal bezoekers in de leeftijdscategorie 6-12 jaar, namelijk bijna tien per scan.

Deze cijfers kunnen een indicatie geven van de populariteit van de playgrounds, hoewel de aanwezigheid van andere speelplekken in de directe omgeving, de weersomstandigheden en de aanwezigheid van de onderzoekers ook invloed kan hebben gehad op de resultaten. Hier zal in Hoofdstuk 10 (De aantrekkingskracht) en Hoofdstuk 16 (Kanttekeningen) verder op worden ingegaan.

In de Tabellen 6.2 t/m 6.5 is te zien hoeveel kinderen op een bepaalde dag of een bepaald tijdstip op de playgrounds aanwezig waren.

Tabel 6.2 Aantal observatierondes en gemiddeld aantal kinderen per scan, uitgesplitst naar dag.

Dag	Aantal observatierondes (1 uur)	Gemiddeld aantal kinderen per scan (SD)
Weekdag, behalve woensdag	29	7 (8)
Woensdag	13	5 (5)
Zaterdag	14	5 (5)
Totaal	56	6 (6)

Tabel 6.3 Aantal observatierondes en gemiddeld aantal kinderen per scan, uitgesplitst naar tijdstip.

Tijdstip	Aantal observatierondes (1 uur)	Gemiddeld aantal kinderen per scan (SD)
12.00-13.00	20	5 (8)
15.30-16.30	20	7 (5)
19.00-20.00	16	6 (5)
Totaal	56	6 (6)

De meeste kinderen spelen 's middags (15.30 – 16.30 uur) op de playgrounds: gemiddeld zeven per scan (Tabel 6.3). Dit is na schooltijd en vóór het eten. De kinderen hebben dan vaak de meeste tijd om buiten te spelen, en zijn dan meestal toch al in de buurt van de playground. Uit de focusgroep interviews (zie ook Hoofdstuk 9) is gebleken dat vooral de jongste kinderen na het avondeten niet veel tijd meer hebben om naar buiten te gaan, omdat zij al vroeg gaan slapen. Daarnaast hebben niet alle kinderen tijd om tussen de middag buiten te spelen, en/of liggen de geselecteerde playgrounds niet op de route tussen huis en school.

Voor wat betreft de observaties 's avonds dient opgemerkt te worden dat in de meetperiode (19 september t/m 11 oktober 2006) de zon tussen 18.55 en 19.46 uur onder ging (in De Bilt, bron: KNMI). Dit kan van invloed zijn geweest op de bezettingsgraad 's avonds, zeker als de playground 's avonds onvoldoende of niet verlicht is.

In Tabel 6.4 en 6.5 zijn de resultaten per playground weergegeven. Verwacht werd, dat op zaterdag en op woensdag(middag) meer kinderen aanwezig zouden zijn op de playgrounds dan op de andere dagen, met uitzondering van het Zoneparc schoolplein in verband met de beperkte toegankelijkheid. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn voor het Cruyff Court, de Sprankelplek en de Nijha playground, maar niet voor de KOMPAN playground (zie Tabel 6.4). Op de betreffende zaterdag speelden daar juist minder kinderen dan gemiddeld. De Richard Krajicek playground is op de woensdag alleen van 12.00 tot 13.00 uur geobserveerd. Op dat moment waren er veel minder kinderen dan gemiddeld aanwezig. Dit kan veroorzaakt zijn doordat het bij aanvang van de meting dreigde te gaan regenen en later gedurende de meting (12.25 – 12.50 uur) heeft geregend.

Tabel 6.4 Aantal observatierondes (obs. rondes) en gemiddeld aantal kinderen per scan, uitgesplitst naar dag, per playground.

	Weekdag behalve woensdag		Woensdag		Zaterdag	
	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)
Cruyff Court	5	5 (2)	3	6 (4)	2	8 (0)
Sprankelplek	5	1 (1)	2	2 (3)	3	2 (2)
KOMPAN	6	6 (5)	3	6 (7)	3	3 (2)
RK-playground	6	11 (6)	1 ^{a,b}	0	3	10 (8)
Zoneparc	4 ^c	16 (14)	1 ^a	10	*	*
Nijha	3	2 (2)	3	3 (3)	3	5 (2)

^a 12.00-13.00 uur; ^b regenval tijdens een deel van de meting; ^c regenval tijdens een deel van een van de metingen; *het Zoneparc is in het weekend niet toegankelijk.

Men zou kunnen verwachten dat op woensdag vooral van 12.00 tot 13.00 uur meer kinderen aanwezig zouden zijn op de playgrounds dan op andere dagen op dit tijdstip (zie Tabel 6.5). Wellicht is het aantal geobserveerde kinderen tussen de middag laag, omdat op de andere doordeweekse dagen de kinderen juist het einde van hun lunchpauze doorbrengen op een playground, op de terugweg naar school. Daarnaast zouden de weersomstandigheden (uiteenlopend van zonnig en warm tot dreigend met later regen) een rol kunnen spelen.

Tabel 6.5 Aantal observatierondes (obs. rondes) en gemiddeld aantal kinderen per scan, uitgesplitst naar tijdstip, per playground.

	12.00-13.00 uur		15.30-16.30 uur		19.00-20.00 uur	
	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)	Aantal obs. rondes	Gem. aantal kinderen per scan (SD)
Cruyff Court	3	3 (2)	4	7 (3)	3	8 (1)
Sprankelplek	3	0	4	1 (1)	3	3 (1)
KOMPAN	4	1 (1)	4	9 (4)	4	6 (5)
RK-playground	4 ^a	6 (4)	3	16 (3)	3	8 (8)
Zoneparc	3	22 (10)	2 ^a	5 (7)	*	*
Nijha	3	2 (4)	3	5 (2)	3	2 (1)

^a regenval tijdens een deel van een van de metingen; *het Zoneparc is 's avonds niet toegankelijk.

Het Cruyff Court wordt 's avonds het drukst bezocht (gemiddeld meer dan zeven kinderen per scan). De gemiddelde leeftijd van de gebruikers van het Cruyff Court ligt dan ook hoger dan de gemiddelde leeftijd van de kinderen die gebruik maken van de andere playgrounds. Ook op de Sprankelplek spelen meer kinderen na het eten dan ervoor (gemiddeld bijna vier per scan). Op het Zoneparc spelen tussen de middag de meeste kinderen: gemiddeld meer dan twintig kinderen per scan. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze playground 's avonds niet is geopend.

7 De motorische ontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de motorische eigenschappen die worden aangesproken tijdens het spelen op de zes verschillende onderzochte playgrounds. De volgende vraag staat hierbij centraal: Welk van de vijf grondmotorische eigenschappen worden er aangesproken bij kinderen van 6 t/m 12 jaar, en in welke mate, tijdens het spelen op de verschillende elementen van de onderzochte playgrounds? Antwoord op deze vraag geeft de mogelijkheid om een speelplek op een dusdanige manier in te richten dat deze optimaal bijdraagt aan de motorische ontwikkeling van kinderen.

Voor het beantwoorden van deze vraag is gebruik gemaakt van literatuuronderzoek naar de motorische ontwikkeling en grondmotorische eigenschappen. Vervolgens zijn van elk van de elementen op de playgrounds de grondmotorische eigenschappen bepaald die worden gebruikt bij het uitvoeren van de beweegvorm bij het spelen op dat element. Hiervoor is de checklist 'Beoordelingsformulier Playground' gebruikt (zie Bijlage B). Hiervoor zijn eerst de mogelijke beweegvormen van kinderen tijdens het spelen op de elementen in kaart gebracht met behulp van het 'Scoreformulier beweeggedrag' (zie Bijlage D). In dit formulier is onderscheid gemaakt tussen dertien beweegvormen (zie paragraaf 7.1.3)

7.1 Definities

7.1.1 Motorische ontwikkeling

Volgens het Van Dale woordenboek betekent motorische ontwikkeling *'Een geleidelijke, vaak gunstige, verandering in de beweeglijkheid van het lichaam'*. Deze verandering komt echter niet vanzelf maar moet verworven ofwel aangeleerd worden (Curtis, 1982; Van Rossum, 1990; Wiegersma, 1980). De veranderingen op het gebied van motorische vaardigheden ontstaan door herhaling, variatie en oefening. Volgens Curtis (1982) is lichamelijk actief zijn een stimulus voor lichamelijke groei en ontwikkeling. Hiermee doelt zij op de motorische groei en ontwikkeling. Van Rossum (1990) spreekt over het *'leerproces waarin een scala aan motorische vaardigheden verworven wordt'* als hij het over de motorische ontwikkeling heeft. Wiegersma (1980) gebruikt de term *'rijping'* als hij het over de ontwikkeling van kinderen heeft. Volgens Wiegersma (1980) vindt rijping niet zomaar plaats; het vraagt om situaties waarin potentiële mogelijkheden kunnen worden gerealiseerd. Gallahue & Ozmun (1995) definiëren motorische ontwikkeling als *'Progressieve veranderingen die het hele leven kunnen plaatsvinden en ontstaan naar aanleiding van de lichamelijke eigenschappen van de persoon, de taken die deze persoon uitvoert en de omgeving waarbinnen deze taken tot uitvoer worden gebracht'*.

In de literatuur worden bepaalde opvallende motorische vaardigheden (zoals kruipen en lopen) gebruikt om een bepaald stadium binnen de motorische ontwikkeling aan

te duiden. Dit worden 'mijlpalen' genoemd (Haywood & Getchell, 1993). De chronologische leeftijd¹ wordt vaak gebruikt om aan te geven wanneer kinderen een bepaalde mijlpaal of anders gezegd een bepaalde motorische vaardigheid zouden moeten kunnen uitvoeren. Volgens Gallahue & Ozmun (1995) is de motorische ontwikkeling wel leeftijdsgelateerd maar niet leeftijdsgebonden: het is niet duidelijk of er een optimale periode bestaat om bepaalde motorische vaardigheden zoals fietsen en voetballen aan te leren (Cech & Martin, 1995).

7.1.2 *Motorische vaardigheden*

Het bezitten van een motorische vaardigheid wil zeggen dat je in staat bent een bepaalde beweging of een combinatie van bewegingen uit te voeren.

Als kinderen simpele motorische vaardigheden aangeleerd hebben zoals lopen, rennen, werpen en vangen, kunnen de mogelijkheden uitgebreid worden met steeds complexere bewegingen. Bij het spelen op, om of met een sport- of speelelement worden kinderen uitgedaagd in beweging te komen. Elk element vraagt om een bepaalde vorm van lichamelijke activiteit, een beweegvorm. De motorische vaardigheden van het kind bepalen of en hoe het kind de gevraagde beweegvorm uitvoert.

7.1.3 *Beweegvormen*

In dit onderzoek is onderscheid gemaakt tussen dertien beweegvormen. De dertien beweegvormen zijn:

1. Balspel: spelen als handbal, basketbal, volleybal en voetbal, die zowel alleen als in kleine of grotere groepen kunnen worden gespeeld.
2. Stickspel: spelen als hockey waarbij niet alleen motoriek van het eigen lichaam nodig is, maar ook coördinatie tussen de stick en de bal.
3. Racketspel: spelen als tennis en badminton, waarbij snelheid en een goede coördinatie tussen racket, bal en de eigen beweging nodig zijn, plus een snel begrip van de reacties van partner en/of tegenstander.
4. Schommelen: een ritmische beweging om het lichaamsevenwicht bij hoge snelheid te trainen.
5. Draaien: een snelle draaiende beweging
6. Wiebelen/ wippen: een horizontale beweging die achterwaarts, voorwaarts, zijwaarts etc. kan plaatsvinden.
7. Hangen: als alleen de armen worden gebruikt en er eventueel een beweging ontstaat.
8. Klimmen: als zowel armen als benen worden gebruikt en een beweging ontstaat.
9. Rijden: bijvoorbeeld op skates, rolschaatsen, skateboards, fietsjes, karretjes.
10. Balanceren: proberen het zwaartepunt van het lichaam te beheersen.

¹ De chronologische leeftijd is de werkelijke leeftijd. Deze wordt aangeduid in maanden of jaren.

11. Glijden: een snelle afdaling, algemeen als een verticale beweging waarbij de zwaartekracht wordt gebruikt.
12. Gymnastiek: als ritmische gymnastiek of grond oefeningen, goed voor het hele lichaam en belangrijk voor het versterken van basale spiergroepen en de grove motoriek.
13. Rennen: de actieve beweegvorm die niet wordt uitgevoerd binnen een sport- of een spelvorm.

Deze indeling is gebaseerd op de SOPLAY observatiemethode ('System for Observing Play and Leisure Activity in Youth', McKenzie, 2006) en de indeling die KOMPAN hanteert. In vergelijking met de SOPLAY observatiemethode en de indeling van KOMPAN is er gedurende de observatieperiode de beweegvorm 'rennen' toegevoegd en is een viertal beweegvormen buiten beschouwing gelaten:

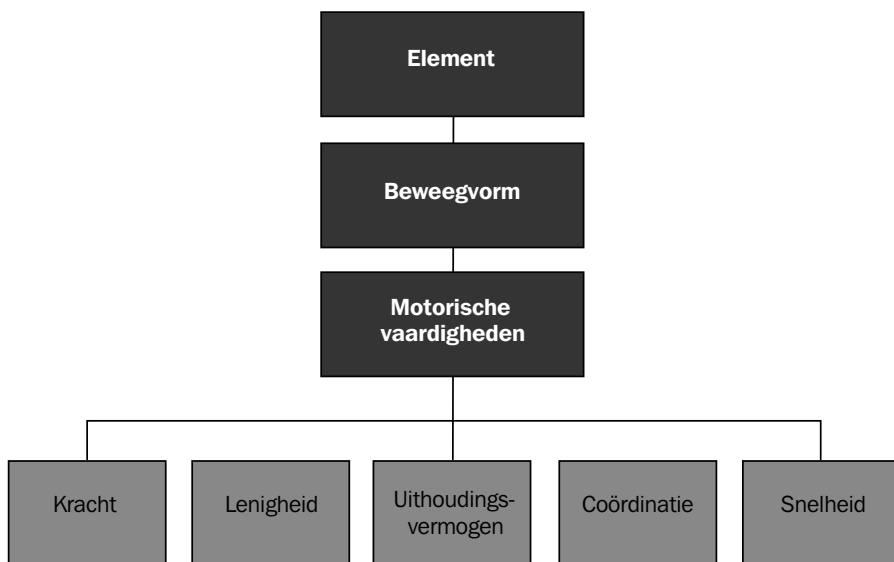
- 'Inactief' en 'ruimtewaarneming' zijn buiten beschouwing gelaten omdat hierbij geen beroep wordt gedaan op grondmotorische vaardigheden.
- 'Kleine spelen' zoals hinkelen, knikkeren, hoepelen, touwtje springen, zijn buiten beschouwing gelaten omdat de grondmotorische vaardigheden die bij deze beweegvormen worden gebruikt niet door de vaste elementen van de playground worden 'uitgelokt'. De kinderen hebben hier losse materialen voor nodig.
- 'Niet-identificeerbare activiteit' is buiten beschouwing gelaten.

Gedurende drie doordeweekse dagen, waaronder een woensdag, en één dag in het weekend (zaterdag) zijn tussen de middag (12.00-13.00 uur), na schooltijd (15.30-16.30 uur) en 's avonds (19.00-20.00 uur) alle activiteiten van de kinderen geobserveerd en gecodeerd.

7.1.4 *Grondmotorische eigenschappen*

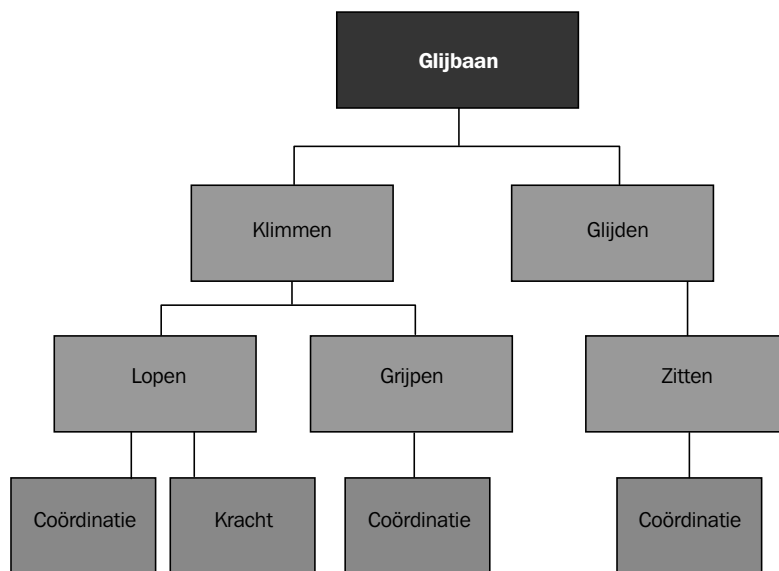
Op ieder sport- of spelelement is het mogelijk om een of meerdere beweegvormen ten uitvoer te brengen. Voor het kunnen uitvoeren van deze beweegvormen moet het kind bepaalde motorische vaardigheden beheersen. Iedere motorische vaardigheid bestaat op haar beurt weer uit een combinatie van de vijf grondmotorische eigenschappen kracht, snelheid, lenigheid, coördinatie en uithoudingsvermogen. De mate waarin kinderen deze eigenschappen bezitten geeft een beeld van hun motorische ontwikkeling en de lichamelijke fitheid.

In Figuur 7.1 wordt verduidelijkt hoe de samenhang is tussen de verschillende sport- en spelelementen, de beweegvormen, de motorische vaardigheden en de vijf grondmotorische eigenschappen.

Figuur 7.1 Samenhang tussen de (sport- en spel-)elementen, bewegvormen, motorische vaardigheden en de vijf grondmotorische eigenschappen.

In Figuur 7.2 is het schema ter illustratie uitgewerkt voor het element glijbaan. Bij het spelen op een glijbaan zijn twee bewegvormen van belang, namelijk klimmen en glijden. Klimmen bestaat uit de motorische vaardigheden lopen en grijpen. Glijden bestaat uit de motorische vaardigheid zitten. Lopen (traplopen) vraagt met name om de grondmotorische eigenschappen kracht en coördinatie. Uithoudingsvermogen, lenigheid en snelheid spelen geen grote rol bij deze beweging. Grijpen vraagt ook om (oog-hand) coördinatie. Glijden kan gezien worden als een vorm van zitten. Het lichaam moet in balans worden gehouden; het kind moet rechtop blijven zitten, ook als het lichaam zich vertikaal beweegt. Dit vraagt enige coördinatie, de andere grondmotorische eigenschappen worden nauwelijks aangesproken.

Figuur 7.2 Voorbeeld: samenhang tussen het element glijbaan en de bijbehorende beweegvormen, motorische vaardigheden en grondmotorische eigenschappen.

Zoals eerder beschreven, heeft lichamelijke activiteit een positieve invloed op de motorische ontwikkeling van kinderen. De grondmotorische eigenschappen zijn de basis voor alle motorische vaardigheden. Het oefenen van de verschillende grondmotorische eigenschappen kan een meer gerichte bijdrage leveren aan de motorische ontwikkeling. Ter beoordeling van de mate waarin de elementen op de zes verschillende playgrounds bijdragen aan de motorische ontwikkeling van kinderen is gekeken naar de mate waarin de grondmotorische eigenschappen worden aangesproken tijdens het spelen op of met deze elementen.

Hierbij is de volgende indeling gebruikt: 'De grondmotorische eigenschap wordt veel intensiever (+ +), intensiever (+), ongeveer even intensief (0), minder intensief (-) of veel minder intensief (- -) aangesproken dan tijdens de andere onderzochte beweegvormen'.

7.2 Grondmotorische eigenschappen per sport- en spelelement

In deze paragraaf wordt per soort element aangegeven welke beweegvorm(en) daarbij aan bod kom(t)(en) en in welke mate de vijf grondmotorische eigenschappen aangesproken worden tijdens de uitvoering van deze beweegvorm(en). Er is onderscheid gemaakt tussen elf soorten elementen: ren-elementen, rij-elementen, wiebel- en wip-elementen, balanceer-elementen, draai-elementen, schommel-elementen, glij-elementen, hang- en klim-elementen, multi-elementen, gymnastiek-elementen en sport-

en spelelementen. Per subparagraaf is een tabel opgenomen met een overzicht van de intensiteit van de benodigde grondmotorische eigenschappen per geobserveerd element van die betreffende soort (Tabel 7.1 t/m 7.12). De Sprankelplek wordt apart besproken.

7.2.1 *Sprankelplek*

De Jantje Beton Sprankelplekken zijn speel- en ontmoetingsplaatsen waar buurtkinderen met elkaar kunnen spelen en waar jongeren of volwassenen elkaar kunnen ontmoeten. Ze worden geplaatst in aandachtswijken om zo een positieve impuls te geven aan het spelen en ontmoeten van andere buurtkinderen en -bewoners. De Sprankelplekken zijn ontworpen door een kunstenaar. Met de vormgeving wil men vooral de fantasie van de kinderen prikkelen. Zo zouden kinderen er volgens Jantje Beton tikkertje en voetjes van de vloer kunnen spelen, de kroon kunnen gebruiken als indianentent of er gewoon lekker zitten kletsen met elkaar. Het ontwerp geeft geen directe aanleiding tot het uitvoeren van bepaalde beweegvormen. Er zijn wel verschillende beweegvormen bij de kinderen geobserveerd tijdens het spelen op de Sprankelplek. De kinderen waren over het algemeen weinig actief. De kinderen zaten, stonden stil, liepen, of keken rond. Daarnaast werd de beweegvorm 'rennen' geobserveerd, bijvoorbeeld als onderdeel van een spelvorm als tikkertje. Er waren regelmatig kinderen aan het rondfietsen, op en rond de Sprankelplek. Beweegvormen die slechts een of enkele malen zijn geobserveerd zijn: balanceren, wiebelen, gymnastiek, dansen, hangen, klimmen, glijden en touwspringen.

Omdat de Sprankelplek vele beweegvormen mogelijk maakt, maar geen specifieke beweegvorm uitdrukkelijk prikkelt, is ervoor gekozen de intensiteit van de grondmotorische eigenschappen niet te scoren.

7.2.2 *Ren-elementen*

Rennen is een beweegvorm die zowel bij sport- als spelelementen (zie paragraaf 7.2.12) kan voorkomen, maar ook in de 'vrije ruimte'. Een element dat speciaal bedoeld is voor rennen is de sprintbaan op het Zoneparc (Foto 7.1). Bij sprinten, een korte explosieve beweegvorm, wordt veel kracht (+ +) en snelheid (+ +) gevraagd. Bij langdurig rennen (langere afstanden) of vaker sprinten wordt ook uithoudingsvermogen belangrijk (+). Lenigheid en coördinatie zijn van minder belang tijdens het rennen. Echter, bij het starten vanuit de starthouding (door de knieën en met de handen op de grond), is lenigheid wel enigszins van belang (0). Tijdens het rennen op de sprintbaan is het de bedoeling om op de eigen baan te blijven, wat wel enige vorm van coördinatie vergt (0).

Foto 7.1 Sprintbaan.

Tabel 7.1 Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen op de sprintbaan.

Soort element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Sprintbaan	Sprintbaan	Nike	Zoneparc	++	0	+	0	++

K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.2.3 Rij-elementen

Op de Richard Krajicek Playground is een skatevoorziening aanwezig (zie Foto's 7.2 en 7.3). Op deze baan kunnen kinderen rolschaatsen, skaten, skeeleren of skateboarden, maar ze kunnen er natuurlijk ook met andere materialen op spelen, bijvoorbeeld met fietsen. Om te kunnen rijden is enige mate van kracht en uithoudingsvermogen nodig (+): kinderen moeten zichzelf en het materiaal voortbewegen. Rijden vraagt ook om voldoende coördinatie (balans) om de materialen onder controle te houden (+). De bewegingen zijn vaak sneller dan bij de meeste andere beweegvormen (+). Lenigheid is een eigenschap die in vergelijking met andere beweegvormen minder van belang is tijdens het rijden op de skatebaan (0).

Tabel 7.2 Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van de skatevoorziening.

Soort element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Skatevoorziening	Skatevoorziening	Carve	RKP	+	0	+	+	+

K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid; RKP = Richard Krajicek Playground.

Foto 7.2 Zij aanzicht skatevoorziening.

Foto 7.3 Bovenaanzicht skatevoorziening.

7.2.4 Wiebel- en wip-elementen

Veel wiebel- en wip-elementen zijn voor jongere kinderen bedoeld dan de doelgroep van het huidige onderzoek (kinderen uit de leeftijdrange van 6 t/m 12 jaar).

Bij wiebel- en wip-elementen zoals de Hammock (Figuur 7.1), de wip (Foto 7.4) en de Blazer (Foto 7.5) is vooral de coördinatie van belang (+). Het lichaam dient, liggend of zittend, in balans te worden gehouden. Door te wiebelen en wippen wordt het lichaam (licht) uit balans gebracht. Om niet te vallen moeten kinderen de balans weer terug vinden.

Figuur 7.1 Hammock.

Foto 7.4 Wip midi op de Nijha playground.

Kracht is bij de wiebel-elementen van minder belang (-). Bij wip-elementen is kracht van groter belang (+). De wip vergt beenkracht om het lichaam omhoog te duwen (+). Uithoudingsvermogen is bij het spelen op wiebel- en wip-elementen minder dan gemiddeld van belang (-). Dit is ook waarom het zeer geschikt is voor jongere kinderen. Snelheid is een onbelangrijke component (-), de beweging worden juist eerder rustig uitgevoerd om het evenwicht te kunnen bewaren. Als er meer snelheid gemaakt wordt, wordt er gesproken over balanceren. Lenigheid wordt niet of nauwelijks aangesproken op de verschillende wiebel- en wip-elementen (-).

Foto 7.5 *Blazer.*

Tabel 7.3 *Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van wiebel- en wip-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Hangmat	Hammock ¹	KOMPAN	RKP	-	-	-	+	-
Zit-/ wiebel-object	Blazer ¹	KOMPAN	KOMPAN	-	-	-	+	-
Wip	Wip Midi	Nijha	Nijha	+	-	-	+	-

¹bedoeld voor kinderen van 2 tot 6 jaar; K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid; RKP = Richard Krajicek Playground.

7.2.5 *Balanceer-elementen*

Balanceren gaat een stapje verder dan wiebelen en is daarom meestal niet gericht op heel jonge kinderen. De elementen worden tevens gebruikt om op te staan in plaats van alleen te zitten. Hierbij wordt het lastiger om het evenwicht te bewaren. Bij balanceren worden de grenzen nog meer opgezocht (++) . Het kost ook meer kracht dan op de wiebel- en wip-elementen (+). De snelheid kan van ondergeschikt belang zijn bij balanceer-elementen, maar omdat er zowel bij de Spica (Figuur 7.2) als bij de Supernova (Figuur 7.3) veel wordt gedraaid, wordt hier toch een ‘+’ aan gegeven. Lenigheid wordt niet meer of minder aangesproken bij balanceer-elementen dan bij andere beweegvormen (0). Het uithoudingsvermogen wordt tijdens balanceren iets meer aangesproken dan bij wiebelen en wippen, maar het is nog steeds geen beweegvorm die erg veel van het uithoudingsvermogen vraagt (0).

Figuur 7.2 *Spica.*

Figuur 7.3 *Supernova.*

Tabel 7.4 *Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van
balanceer-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Sta-/ draaischijf	Spica	KOMPAN	KOMPAN	+	0	0	++	+
Schuingeplaatste, beweegbare ring	Supernova	KOMPAN	Zoneparc	+	0	0	++	+

K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.2.6 Draai-elementen

Bij draaien is het de bedoeling om het lichaam én het element in beweging te krijgen. Het op de juiste manier aan- en ontspannen van spieren om de goede beweging te maken hangt voornamelijk van de coördinatie af (++) . Bij de draai-elementen wordt ook snelheid aangesproken, het is een uitdaging om zo hard mogelijk rond te draaien (+) . Om die snelheid te krijgen moet er kracht worden aangesproken (+) .

Met name de draaikuipjes ‘Spinner Bowl’ (Figuur 7.4) van KOMPAN (op de KOMPAN playground en de Richard Krajicek Playground) vragen de nodige activiteit om ze in beweging te krijgen: er is een bepaalde mate van lenigheid nodig om in de Spinner Bowl te kunnen gaan zitten en om te blijven draaien is er enige mate van uithoudingsvermogen nodig. Lenigheid is bij de andere draai-elementen minder dan of gemiddeld van belang (-/0) . Er worden geen grote bewegingsuitslagen gevraagd, met uitzondering van de Spica.

De ‘Fiets-draaimolen’ (Foto 7.6) vraagt om een fietsbeweging. De benodigde hoeveelheid kracht is hierbij afhankelijk van de inspanning die de andere kinderen op de fietsjes leveren. De fietsmolen heeft 3 fietsjes en bij een volledige bezetting en gelijkwaardige inspanning valt de benodigde hoeveelheid kracht mee (+) , waardoor het ook voor de iets jongere kinderen geschikt is (bedoeld vanaf 5 jaar).

Op de ‘Low rotator’ (Foto 7.7 en Figuur 7.5) kan gestaan worden tijdens het draaien, maar er kan ook aan gehangen worden. Indien er gehangen wordt zal het, net als bij de andere hangelementen (zie paragraaf 7.2.9), om meer kracht vragen (++) . Tijdens de observaties speelden de meeste kinderen er staand op (kracht: +).

Figuur 7.4 Spinner Bowl.

Foto 7.6 Fiets-draaimolen op de Nijha playground.

Tabel 7.5 Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van draai-elementen.

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Sta-/draai-schijf	Spica	KOMPAN	KOMPAN, RKP	+	0	0	++	+
Draaikuipjes	Spinner Bowl ¹	KOMPAN	KOMPAN, RKP	+	+	+	+	+
Draai-element	Low rotator	Nijha	RKP	+ / ++	-	0 / +	+	+
Fiets-draaimolen	Fietsmolen	Nijha	RKP	+	-	+	-	+

¹bedoeld voor kinderen van 4 tot 15 jaar.

Foto 7.7 Low rotator.

Figuur 7.5 Low rotator

7.2.7 Schommel-elementen

Bij schommelen is er in vergelijking met andere beweegvormen meer dan gemiddeld kracht nodig om steeds de romp te heffen of te strekken (+). Ook de coördinatie is belangrijk (+), want het heffen (buigen) of strekken van de romp moet steeds op het juiste tijdstip gebeuren. Tegelijkertijd moeten ook de benen ofwel strekken of buigen. Hoe sneller en krachtiger dit steeds gebeurt hoe hoger kinderen kunnen schommelen. Het uithoudingsvermogen en de snelheid zijn niet bijzonder van belang (0), waardoor schommelen ook geschikt is voor de wat jongere kinderen (eventueel met voorzichtig aanduwen).

Op de KOMPAN playground staat één schommel, op die van Nijha twee (een zeskant-schommel met 6 schommels (Foto 7.8) en een vogelnestschommel (Foto 7.9) waar meerdere kinderen tegelijk op kunnen) en op de Richard Krajicek Playground staat een dubbele schommel van IJreka.

Foto 7.8 Zeskantschommel op de Nijha playground.

In vergelijking met een gewone schommel kost het relatief veel kracht om een Vogelnestschommel in je eentje in beweging te krijgen. Als er met meerdere kinderen tegelijk op de Vogelnestschommel wordt geschommeld dan kost het minder kracht en wordt het belangrijk om de bewegingen goed op elkaar af te stemmen (coördinatie: +). Hoe beter de kinderen gezamenlijk schommelen, hoe meer beweging ze in de schommel kunnen krijgen. Tijdens de observaties werd duidelijk dat de vogelnestschommel ook gebruikt wordt om in te hangen en te kletsen.

Foto 7.9 Vogelnestschommel.

Tabel 7.6 Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van schommel-elementen .

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Schommel	Dubbele schommel	Ijreka	RKP	+	0	0	+	+
Schommel	Swing ¹	KOMPAN	KOMPAN	+	0	0	+	+
Schommel	Zeskantschommel	Nijha	Nijha	+	0	0	+	+
Mandschommel	Vogelnestschommel	Nijha	Nijha	+	0	0	+	+

¹ bedoeld voor kinderen van 2 tot 6 jaar; K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid; RKP = Richard Krajicek Playground.

7.2.8 Glij-elementen

Op de onderzochte playgrounds waren twee glij-elementen: een Muizenfort (Foto 7.10) en een Torenfort (Foto 7.11). Tijdens glijden worden de grondmotorische eigenschappen kracht, lenigheid, uithoudingsvermogen, coördinatie en snelheid minder aangesproken dan bij de meeste andere beweegvormen (- -). Kracht en coördinatie worden nog enigszins gebruikt om rechtop zittend van de baan af te glijden, maar dit is niet meer dan gemiddeld. Voordat gegleden kan worden zal er echter eerst altijd geklommen moeten worden, vanwege het benodigde hoogteverschil. Daarbij wordt er wel aanspraak gedaan op de kracht (0/+) en de coördinatie (0).

Foto 7.10 *Muizenfort op de Nijha playground.*

Foto 7.11 *Torenfort op de Nijha playground.*

Het kind komt op het Muizenfort door het beklimmen van 3 spijlen. De lage glijbaan is ook goed te gebruiken door jongere kinderen als ze door een volwassene op de glijbaan worden getild. Het Torenfort is te beklimmen via grote platen die relatief ver van elkaar af liggen waardoor grote stappen nodig zijn en dus ook meer kracht (+). Hierdoor is de Torenfort pas geschikt voor kinderen vanaf 5 jaar.

Ook bij speelrekken zit vaak een glijbaan aangebouwd. Deze elementen worden nader besproken in paragraaf 7.2.10 bij de multi-elementen.

Tabel 7.7 *Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van glij-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Kleine glijbaan	Muizenfort ¹	Nijha	Nijha	0	--	-	0	--
Buisglijbaan	Torenfort	Nijha	Nijha	+	-	0	0	--

¹ bedoeld voor kinderen van 2 tot 6 jaar; K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.2.9 Hang- en klim-elementen

Op drie van de zes onderzochte playgrounds waren hang- en/of klim-elementen. Er staan twee hang- en klim-elementen (en een multi-element) op de KOMPAN playground (Figuren 7.6 en 7.7), twee op de playground van Nijha (ook een multi-element: Foto's 7.12 en 7.13) en op het Richard Krajicek Playground staat de Naos (Foto 7.14 en Figuur 7.8) en de Low rotator (Foto 7.7 en Figuur 7.5).

Bijna alle speelrekken geven aanleiding tot zowel hangen als klimmen. Het is soms lastig na te gaan of een element vooral ontworpen is voor het gebruiken van alleen de armen (hangen) of voor het gebruiken van zowel armen als benen (klimmen). Daarnaast heeft een aantal van deze speelrekken ook nog een onderdeel waarvan af gegaleden kan worden. Deze worden behandeld bij de multi-elementen in paragraaf 7.2.10.

Als kinderen zowel hangen als klimmen worden meerdere grondmotorische eigenschappen aangesproken. Coördinatie en uithoudingsvermogen zijn dan meer dan gemiddeld nodig (+/+ +), zeker als er sprake is van touwladders. Ook de kracht wordt in hoge mate aangesproken (+/+ +), met uitzondering van de kabelbaan en de Low rotator van Nijha (hangelementen: +). Voor het spelen op de kabelbaan is minder kracht nodig, aangezien hierbij op een zitje gezeten kan worden en het kind zichzelf niet op hoeft te trekken. Wel worden er kinderen gesleept of geduwd door andere kinderen en moet het zittende kind zich goed vasthouden (+). Ook bij de Low rotator is er geen sprake van optrekken en of hangend verplaatsen (+).

Foto 7.12 Kabelbaan op de Nijha playground.

Snelheid is bij het Enterrek (hangend verplaatsen; Figuur 7.7), de Spion (hangend verplaatsen; Foto 7.13) en de Armwalk (hangend op de armen glijden; Figuur 7.6) van belang om de gehele afstand al hangend te kunnen overbruggen. Ook op de Low rotator is snelheid van belang om het element in beweging te brengen (via rennen en springen of een step beweging). Wat betreft de lenigheid: deze is zowel op de kabelbaan als op de Armwalk niet van bijzonder belang (0): de kinderen hoeven zich niet uit te strekken om de bedoelde beweegvorm uit te kunnen voeren. Op de kabelbaan (Foto 7.12) is lenigheid nog minder van belang (-).

Figuur 7.6 Armwalk.

Figuur 7.7 Enterrek

Foto 7.13 Spion op de Nijha playground.

Foto 7.14 Naos.

Figuur 7.8 Naos.

Tabel 7.8 *Intensiteit van de grondmotorische eigenschappen van hang- en klim-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
10 spijlen hangrek	Enterrek ¹	KOMPAN	KOMPAN	++	+	++	+	+
Schuine stangen	Armwalk ¹	KOMPAN	KOMPAN	++	0	++	+	+
Kabelbaan	Kabelbaan	Nijha	Nijha	+	0	+	+	0
Hang- en klimelement	Spion	Nijha	Nijha	++	+	+	+	+
Hang- en klimelement	Naos	KOMPAN	RKP	++	+	+	++	0
Draai-element (met hangen)	Low rotator	Nijha	RKP	+/++	-	0/+	+	+

¹ bedoeld voor kinderen van 10 tot 15 jaar; K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.2.10 Multi-elementen

Multi-elementen zijn elementen waarbij er meerdere beweegvormen worden aangesproken. Vaak komen de combinaties hangen, klimmen en glijden voor. Er zijn vier van dit soort elementen geobserveerd op de onderzochte playgrounds. Voor het spelen op deze elementen zijn vier grondmotorische eigenschappen meer dan gemiddeld nodig: kracht, lenigheid, uithoudingsvermogen en coördinatie (+/+ +). Het ‘5 sterrencircuit’ (Foto 7.15 en Figuur 7.9) nodigt uit tot hangen, klimmen en balanceren. De Setting (Foto 7.16 en Figuur 7.10) is geschikt voor jongere kinderen, aangezien het toestel minder hoog is. Net als bij de Enterrek, de Armwalk en de Spion heeft ook de Skyline (Foto 7.17 en Figuur 7.11) een onderdeel waarbij het kind wordt uitgedaagd zich al hangend aan de armen voort te bewegen. Hiervoor is een bepaalde mate van snelheid van de beweging nodig (+). Bij de overige drie multi-elementen is snelheid in principe niet van belang, tenzij kinderen zo snel mogelijk over het gehele toestel proberen te bewegen. Het laatste multi-element, de Propus, staat weergegeven op Foto’s 7.18 en 7.19 en Figuur 7.12.

Foto 7.15 *5 sterren circuit op de KOMPAN playground.*

Figuur 7.9 5 sterren circuit.

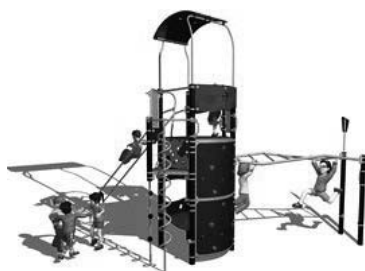
Foto 7.16 Setting op de KOMPAN playground.

Figuur 7.10 Setting.

Foto 7.17 Skyline op het Zonoparc.

Figuur 7.11 Skyline

Foto 7.18 Propus.

Foto 7.19 *Propus op de KOMPAN playground.*

Figuur 7.12 *Propus.*

Tabel 7.9 *Intensiteit van grondmotorische eigenschappen bij multi-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Hang-, klim- en glijelement	Skyline	KOMPAN	Zoneparc	++	+	++	+	+
Hang-, klim- en glijelement	Setting ¹	KOMPAN	KOMPAN	++	+	+	+	0
Hang-, klim- en balanceer-element	5 sterrencircuit ²	KOMPAN	KOMPAN	++	+	+	++	0
Hang-, klim- en glijelement	Propus	KOMPAN	KOMPAN	++	+	+	++	0

¹ bedoeld voor kinderen van 2 tot 6 jaar; ² bedoeld voor kinderen van 10 tot 15 jaar; K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.2.11 *Gymnastiek-elementen*

Er is één gymnastiek-element op de onderzochte playgrounds aangetroffen; de ‘Sprinkhaan’ (bokkesprongen; Foto 20a/b). Bijna alle grondmotorische eigenschappen worden hierbij aangesproken. Het omhoogbrengen van het lichaamsgewicht kost veel kracht (sprongkracht en op- en afdrukken), maar minder dan opdrukken (+ / + +). Snelheid en coördinatie zijn beide nodig om op het juiste moment de sprong in te zetten en de handen op tijd van de sprinkhaan af te halen (+). Het onderlichaam moeten voldoende lenig zijn om de benen voldoende te kunnen spreiden bij het erover springen in een licht voorovergebogen houding (+). Op de KOMPAN playground zijn vijf sprinkhanen achtereen geplaatst. Bij sprongherhalingen zal ook het uithoudingsvermogen worden aangesproken, mede omdat er een aanloopje moet worden genomen (+).

Tabel 7.10 *Intensiteit van grondmotorische eigenschappen van gymnastiek-elementen.*

Element	Naam element	Producent	Playground	K	L	U	C	S
Bokkesprong	Sprinkhaan	KOMPAN	KOMPAN	+ / + +	+	+	+	+

K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

Foto 7.20a/b Sprinkhaan.

7.2.12 Sport- en spelelementen

In deze paragraaf worden drie beweegvormen samengenomen: balspel, racketspel en stickspel. De sport- en spelelementen (velden) die voor deze doeleinden zijn gebouwd zijn namelijk vaak uitwisselbaar. De velden geven ruimte aan allerlei balspelen, racketspelen en stickspelen. De doelen en baskets geven de mogelijkheid om te sporten. Met uitzondering van de Sprankelplek zijn op alle onderzochte playgrounds voorzieningen/ elementen geplaatst die specifiek zijn bedoeld om kinderen tot sporten te motiveren (zie Foto's 7.21 t/m 7.25). Met name voetbal (hockey) en basketbal zijn populair.

Foto 7.21 Kosmos Multidoel – 9 meter op de KOMPAN playground, inclusief baskets.

Foto 7.22 Speldoelen en basket op Nijha playground.

Foto 7.23 Basket en minidoel van Nijha op het Zoneparc.

Foto 7.24 Cruyff Court.

Foto 7.25 Sportvelden op Richard Krajicek Playground.

Tabel 7.11 Aanwezige sport- en spelelementen op de onderzochte playgrounds.

Element	Naam element	Producent	Playground
Veld	Cosmos	KOMPAN	KOMPAN
Baskets + doelen	Cosmos Multidoel 9 meter	KOMPAN	KOMPAN
Speldoelen	Speldoel	Nijha	Nijha
Basketpaal	Basketpaal	Nijha	Zoneparc
Doelen (klein)	Minidoel (nieuw model)	Nijha	Zoneparc
Veld + doelen	Cruyff Court	Johan Cruyff Foundation	Cruyff Court
Veld + doelen		Van Vliet & Zn. (veld), Polderman BV (asfalt), Topcourts (blauwe kleur en belijning), Barendsen Vorden BV (hekwerk en doelen)	RKP
Veld + doelen + baskets		Van Vliet & Zn. (veld), Polderman BV (asfalt), Topcourts (blauwe kleur en belijning), Barendsen Vorden BV (hekwerk en doelen)	RKP

Alle sporten vragen om meerdere grondmotorische eigenschappen, en vaak ook in sterke mate (intensief). Lenigheid is bij de sporten van minder belang. Er is wel een bepaalde mate van lenigheid nodig voor het beoefenen van de sporten, maar dit is niet meer dan bij andere beweegvormen (0). Uithoudingsvermogen en snelheid worden met name aangesproken als er sprake is van rennen, bijvoorbeeld bij een wedstrijdje: bij het voetballen, hockeyen en basketballen (+ +). Bij deze sporten moet veel worden gelopen om het veld van doel naar doel te overbruggen. De baskets en voetbaldoelen kunnen echter ook gebruikt worden om alleen op het doel/ de basket te schieten. Dan is het uithoudingsvermogen en de snelheid in veel mindere mate van belang (+).

Alle sporten vergen kracht, vooral bij voetballen in verband met het hard of ver trappen of schieten van de bal en bij basketballen in verband met het overgooien en schieten op de basket van de zware bal (+ +). Bij tennis (racket en grote impact bij het raken en serveren van de bal) en hockey (wegslaan van de bal) is de benodigde kracht iets minder (+/+ +) dan bij voetballen en basketballen en bij badminton (licht racket en shuttle) nog minder (+), maar wel meer dan bij de meeste andere beweegvormen (+).

Coördinatie is bij alle genoemde sporten een belangrijke grondmotorische eigenschap: bij het raken of vangen van de bal of shuttle.

Tabel 7.12 Intensiteit van grondmotorische eigenschappen bij verschillende sporten.

Beweegvorm	K	L	U	C	S
Voetbal	++	0	+/++	++	+/++
Basketbal	++	0	+/++	++	+/++
Hockey	+/++	0	+/++	++	+/++
Tennis	+/++	0	+	++	+
Badminton	+	0	+	++	+

K = kracht; L = lenigheid; U = uithoudingsvermogen; C = coördinatie; S = snelheid.

7.3 Totaal overzicht grondmotorische eigenschappen

In dit hoofdstuk staat beschreven welke grondmotorische eigenschappen aangesproken worden bij welke (combinatie van) elementen en daarmee indirect bijdragen aan de motorische ontwikkeling. In Tabel 7.13 wordt een totaaloverzicht van de grondmotorische eigenschappen van de elementen gegeven.

Een element als de Spinner Bowl is voor de jongere kinderen een goed element voor de motorische ontwikkeling. Voor de oudere kinderen zijn hang- en klim-elementen als de Enterrek, de Spion, de Skyline en een rij met Sprinkhanen zeer geschikt.

De elementen die horen bij de beweegvormen hangen, klimmen, glijden, balanceren en sporten, spreken in vergelijking met andere elementen de grondmotorische eigenschappen op een meer intensieve manier aan. Een aantal van deze elementen zijn dan ook pas geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar.

Voor zowel de beweegvorm rennen als rijden is slechts een element geëvalueerd: de Sprintbaan (Zoneparc) en de Skatebaan (Richard Krajicek Playground). Omdat beide beweegvormen ook in de vrije ruimte, en op de sport- en spelelementen kunnen plaatsvinden, hoeft het niet nodig te zijn hier apart ruimte voor te creëren op een playground. Als is het rijden op een skatebaan wel uitdagender dan op een vlakke ondergrond.

7.4 Kanttekeningen

In dit onderzoek is per element vooral gekeken naar de beweegvormen en grondmotorische eigenschappen waar de elementen voor bedoeld zijn. Zo is de Vogelneestschommel bedoeld om te schommelen, maar blijkt hij in de praktijk ook gebruikt te worden om op te hangen of te zitten (zonder te schommelen).

Omdat kinderen ook op andere manieren op de elementen kunnen spelen is het niet mogelijk om met zekerheid te stellen dat kinderen bij het spelen op de elementen ook daadwerkelijk die grondmotorische vaardigheden aanspreken en trainen of ontwikkelen.

Ook de intensiteit van de beweegvormen is beschreven vanuit de situatie zoals door de ontwerper bedoeld is. Bijvoorbeeld een voetbalspel: hierbij is het de bedoeling dat alle spelers actief bij het spel betrokken zijn. Uiteraard is het altijd mogelijk om met een minder actieve inbreng mee te doen of gewoon stil te gaan staan in of langs een veld. Meer informatie over de energie die kinderen gemiddeld verbruiken tijdens het spelen op de onderzochte playgrounds staat beschreven in Hoofdstuk 8.

Tabel 7.13 Totaaloverzicht van de grondmotorische eigenschappen van de elementen.

Naam	Omschrijving	Leeftijd	Producent	Playground	Bewesvorm(en)	Kracht	Lenig- heid	Uith- verm.	Coör- dinatie	Snel- heid
Sprintbaan	Sprintbaan	4-15	Nike	Zoneparc	Rennen	++	0	+	0	++
Skatevoorziening	Skatevoorziening		Carve	RKP	Rijden	+	0	+	+	+
Hammock	Hangmat	2-6	KOMPAN	RKP	Lieren, wiebelen	-	-	-	+	-
Blazer	Zit- en wiebelobject	2-6	KOMPAN	KOMPAN	Zitten, wiebelen	-	-	-	+	-
Wip Midi	Wip	3-8	Nijha	Nijha	Wippen	+	-	-	+	-
Spica	Sta- en draaischijf	6-12	KOMPAN	KOMPAN	Staan, draaien, balanceren	+	0	0	++	+
Supernova	Schuine beweegbare ring	5-12	KOMPAN	Zoneparc	Balanceren (zittend of staand)	+	-	-	++	-
Spinner Bowl	Draakuijpes	4-15	KOMPAN	KOMPAN, RKP	Draaien (zittend)	+	+	+	+	+
Low rotator	Draalelement	5-12	Nijha	RKP	Draaien (staand of hangend)	+/++	-	0/+	+	+
Fietsmolen	Fietsdraaimolen	5-12	Nijha	RKP	Fietsen	+	-	+	-	+
Schommel	Schommel	4-14	Ijreka	RKP	Schommelen	+	0	0	+	+
Swing	Schommel	2-6	KOMPAN	KOMPAN	Schommelen	+	0	0	+	+
Zeskantschommel	Schommel	5-12	Nijha	Nijha	Schommelen, lieren	+/0	0	0	+/0	+/0
Mandschommel	Schommel	5-12	Nijha	Nijha	Schommelen, klimmen	0	-	-	0	-
Muizenfort	Kleine glijbaan	3-8	Nijha	Nijha	Glijden, klimmen	+	-	-	0	-
Torenfort	Buigspijlbaan	5-10	Nijha	Nijha	Glijden, klimmen	+	-	0	0	-
Enterrek	10 spijlen hangrek	10-15	KOMPAN	KOMPAN	Hangen en voortbewegen	++	+	++	+	+
Armwalk	Via schuine stangen naar beneden	10-15	KOMPAN	KOMPAN	Hangen en voortbewegen	++	0	++	+	+
Kabelbaan	Kabelbaan met zijle	5-12	Nijha	Nijha	Zitten, hangen, vasthouden	+	0	+	+	0
Spion/ Sijpestein	Hang- en klimelement	5-12	Nijha	Nijha	Hangen en voortbewegen, klimmen	++	+	+	+	+
Naos	Hang- en klimelement	6-12	KOMPAN	RKP	Hangen, klimmen	++	+	+	++	0
Skyline	Hang-, klim- en glij- element	6-12	KOMPAN	Zoneparc	Hangen (met voortbewegen), klimmen, glijen	++	+	++	+	+
Setting	Hang-, klim- en glij- element	2-6	KOMPAN	KOMPAN	Hangen, klimmen, glijen	++	+	+	+	0
5 sterrencircuit	Hang-, klim- en balan- ceerelement	10-15	KOMPAN	KOMPAN	Hangen, klimmen, balan- ceren	++	+	+	++	0
Propus/ Izar	Hang-, klim- en glij- element	6-12	KOMPAN	KOMPAN	Hangen, klimmen, glijen	++	+	+	++	0
Spriinkhaan	Bokkesprong	6-12	KOMPAN	KOMPAN	Bokkesprong	+/++	+	+	+	+
Cosmos Multidoel 9 meter	Doelen met baskets	≥3	KOMPAN	KOMPAN	Voetballen (hockey), basketballen	++	0	+/++	++	+/++
Speldoel	Doel	5-65	Nijha	Nijha	Voetballen (hockey)	++	0	+/++	++	+/++
Basketpaal	Basket	5-65	Nijha	Zoneparc	Basketballen (m.n. schieten)	++	0	+/++	++	+
Minidoel	Kleine doelen	5-65	Nijha	Zoneparc	Voetballen, hockey	++	0	+/++	++	+/++
Cruyff Court	Veld + doelen	≥3	Johan Cruyff Foundation	Cruyff Court	Voetballen	++	0	+/++	++	+/++
Sportveld	Veld + doelen + (baskets)	≥3	Meerdere partijen	RKP	Voetballen, basketballen, hockey, tennis, badminton	+/++	0	+/++	++	+/++

8 Het energieverbruik

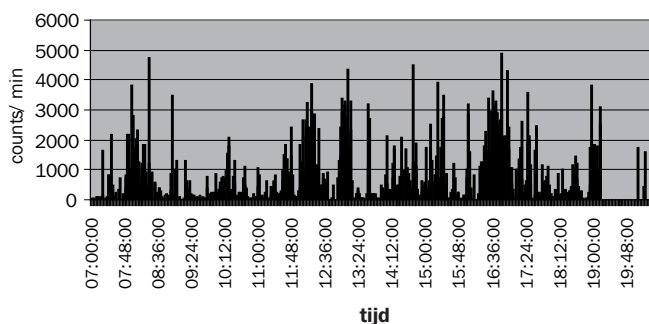
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de energie die kinderen gemiddeld verbruiken tijdens het spelen op de onderzochte playgrounds. Om het energieverbruik te meten, heeft een deel van de kinderen ($n=157$, 104 jongens, 53 meisjes) tijdens de observatieperiodes een beweegmeter om hun middel gedragen, te weten de ActiGraph AM-7164 versnellingsmeter (ActiGraph, Pensacola, FL, USA).

De ActiGraph is een klein apparaatje ter grootte van een luciferdoosje (5,1 x 3,8 x 1,5 cm, 45 g) dat alle versnellingen in het verticale vlak registreert (zie Figuur 8.1).

Figuur 8.1 De ActiGraph versnellingsmeter.

Deze versnellingen worden uitgedrukt in 'counts' per minuut. Hoe hoger de intensiteit van de activiteit, hoe hoger de versnellingen en hoe hoger het aantal counts per minuut (zie Figuur 8.2 ter illustratie). In dit onderzoek is een samplefrequentie van 15 seconden gebruikt.

Figuur 8.2 Bewegingspatroon van een 7-jarige jongen tussen opstaan en naar bed gaan in counts per minuut.

Het aantal counts per minuut is vervolgens met onderstaande formules omgerekend in kilocalorieën (Freedson et al., 1998; Trost et al., 2002). Voor het lichaamsgewicht is uitgegaan van de voor die leeftijd en geslacht geldende gemiddelde waarde uit de Vierde Landelijke Groeistudie.

$$METs = 2.757 + (0.0015 \times \text{counts/min}) - (0.0896 \times \text{leeftijd[jaar]}) - (0.000038 \times \text{counts/min} \times \text{leeftijd})$$
$$1 \text{ MET (metabole equivalent)} = 1 \text{ kcal/kg/uur}$$

In Tabel 8.1 is het gemiddelde energieverbruik per playground weergegeven. Aangezien er slechts drie metingen op de Sprankelplek zijn uitgevoerd, zijn de gepresenteerde gegevens in de Tabellen 8.1 t/m 8.3 mogelijk niet representatief voor de totale gebruikersgroep van deze Sprankelplek. Hetzelfde geldt voor Zoneparc (n=12) en de RK-playground (n=17) waar ook een relatief kleine groep kinderen een beweegmeter heeft gedragen.

Tabel 8.1 Gemiddeld energieverbruik (kcal/uur) per playground.

Playground	M (SD)
Cruyff Court (n=42)	243 (106)
Sprankelplek (n=3)	112 (46)
KOMPAN (n=55)	238 (132)
RK-playground (n=17)	104 (28)
Zoneparc (n=12)	163 (28)
Nijha (n=28)	179 (83)
Totaal (n=157)	206 (112)

Gemiddeld verbruiken de kinderen ruim 200 kilocalorieën per uur op de onderzochte playgrounds. Jongens verbruiken tijdens het spelen gemiddeld 212 kcal per uur. Meisjes spelen iets minder intensief (194 kcal/uur), maar dit verschil is niet significant (p>0,05). Er bleek geen significant verschil tussen autochtone (n=48) en allochtone kinderen (n=109) wat betreft het gemiddelde energieverbruik (197 versus 210 kcal/uur).

Op het Cruyff Court wordt gemiddeld het meest intensief bewogen (243 kcal/uur), met daar vlak onder de KOMPAN-playground (238 kcal/uur). Op deze playgrounds is het energieverbruik significant hoger dan op de RK-playground (p<0,001), waar gemiddeld de laagste waarden zijn gemeten (104 kcal/uur). Dit zou verklaard kunnen worden doordat op deze playground sommige kinderen de beweegmeter alleen gedragen hebben om een presentje te krijgen. Ten gevolge hiervan is besloten op de RK-playground geen presentjes meer uit te delen.

Om te voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen moeten kinderen dagelijks

minimaal een uur tenminste matig intensief bewegen (Kemper et al., 2000). Matig intensief bewegen betekent voor kinderen dat zij minimaal met een intensiteit van 5 METs moeten bewegen; dat wil zeggen met vijfmaal zoveel energie als in rust. Een van de manieren om aan deze beweegnorm te voldoen, is door buiten te spelen. Het is daarom interessant om te weten of kinderen op playgrounds ook daadwerkelijk minimaal matig intensief (kunnen) bewegen.

In Tabel 8.2 wordt de gemiddelde MET-waarde per playground weergegeven.

Tabel 8.2 Gemiddelde MET-waarde per playground.

Playground	M (SD)
Cruyff Court (n=42)	7,1 (3,0)
Sprankelplek (n=3)	4,0 (1,7)
KOMPAN (n=55)	7,5 (3,9)
RK-playground (n=17)	3,9 (0,8)
Zoneparc (n=12)	5,3 (1,1)
Nijha (n=28)	6,1 (2,9)
Totaal (n=157)	6,5 (3,3)

Op vier van de zes playgrounds is de gemiddelde intensiteit waarmee kinderen spelen hoger dan 5 METs.

In Tabel 8.3 wordt het gemiddelde percentage van de tijd weergegeven dat kinderen minimaal matig intensief bewegen per playground.

Tabel 8.3 Gemiddeld percentage van de tijd dat kinderen minimaal matig intensief bewegen per playground.

Playground	M (SD)
Cruyff Court (n=42)	31 (13)
Sprankelplek (n=3)	17 (14)
KOMPAN (n=55)	33 (18)
RK-playground (n=17)	26 (15)
Zoneparc (n=12)	46 (14)
Nijha (n=28)	45 (23)
Totaal (n=157)	35 (18)

Gemiddeld wordt 35% van de tijd die kinderen op de playground doorbrengen (en een beweegmeter is gedragen) tenminste matig intensief bewogen. Er zijn hierbij geen verschillen gevonden tussen jongens (34%) en meisjes (37%) of tussen autochtone (38%) en allochtone kinderen (33%). Op het Zoneparc (46%) en de Nijha-playground (45%) wordt bijna de helft van de tijd tenminste matig intensief bewogen. Op de Sprankelplek is de tijd die kinderen tenminste matig intensief bewegen het kortst (17%).

9 Het beweegplezier

9.1 Focusgroep interviews

Om een betere indruk te krijgen van de opvattingen, meningen, beweegredenen, ervaringen en gevoelens van kinderen ten aanzien van de playgrounds is een aantal focusgroep interviews gehouden. Deze interviews vonden onmiddellijk na afronding van de meting op de playground zelf plaats, onder leiding van een gespreksleider en een notulist (zie Foto's 9.1a/b en 9.2a/b).

“Zijn jullie scouts van Feyenoord?”

Foto 9.1a/b Focusgroep interviews op KOMPAN playground (a) en Cruyff Court (b).

Het merendeel van de focusgroep interviews is gehouden in groepen van 4 tot 8 kinderen. Incidenteel is het interview ook in kleinere groepen of individueel afgenomen. Uiteindelijk zijn er 49 focusgroep interviews gehouden met in totaal 227 kinderen in de leeftijd van 6 t/m 12 jaar. In tabel 9.1 wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de focusgroepen per playground.

Tabel 9.1 Samenstelling van de focusgroepen per playground.

	KOMPAN	Sprankelplek	Cruyff Court	Nijha	Zoneparc	RK-playground
Aantal	58	29	44	31	34	31
Jongens	32	20	44	10	19	20
Meisjes	26	9	0	21	15	11
Etniciteit						
Nederlands	16	2	3	18	3	5
Niet-Nederlands	42	27	41	13	31	26
Leeftijd	6-12 jaar	6-12 jaar	7-12 jaar	6-12 jaar	6-12 jaar	6-12 jaar

Aan de hand van een vooraf opgestelde lijst met 15 vragen (zie Bijlage E) is tijdens het interview o.a. ingegaan op de frequentie waarmee de kinderen de playground bezoeken, de duur van hun verblijf, de beweegredenen voor het bezoeken en de omstandigheden waaronder de kinderen wel/niet komen. Er is ook gevraagd naar de leukste en stomste onderdelen van de playground in kwestie.

Omdat veel van de vragen niet van toepassing zijn op de playground 'Zoneparc', een schoolplein met beperkte toegangstijden, is hier alleen gevraagd naar de leukste en stomste onderdelen. Daarnaast moet worden benadrukt dat op basis van focusgroep interviews, een kwalitatieve onderzoeksmethode, geen kwantificerende uitspraken kunnen worden gedaan.

9.2 Resultaten focusgroep interviews

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de focusgroep interviews. Per onderwerp zal eerst een algemeen beeld worden geschetst van de resultaten. Vervolgens wordt ingezoomd op de resultaten per playground.

9.2.1 *Frequentie van bezoek en duur van verblijf*

Het overgrote deel van de kinderen die hebben deelgenomen aan de focusgroep interviews komt een paar keer per week tot dagelijks naar de playground. In de winter komen beduidend minder kinderen dagelijks en ligt de frequentie over het algemeen tussen de één keer per week en een paar keer per week.

De dag(del)en waarop de kinderen naar de playground komen verschillen per playground. Over het algemeen kan gesteld worden dat veel kinderen op zondag, na schooltijd en 's avonds komen. Voor de tijdstippen "voor schooltijd", "tussen de middag" en "als het donker is" varieert de opkomst tussen de playgrounds van vrijwel niemand tot een groot deel van de geïnterviewde kinderen.

De meeste kinderen verblijven minimaal een uur op de playground. Ze mogen veelal blijven tot een bepaald tijdstip, dat varieert van 16:00 uur tot 22:00 uur, maar ook 'voor het donker' blijkt voor veel kinderen een gestelde grens te zijn.

KOMPAN playground, Zwijndrecht

Bijna tweederde van de geïnterviewde kinderen komt dagelijks naar de KOMPAN playground. De overige kinderen komen tussen één en een paar keer per week. Een enkel kind is er tijdens de observatie voor het eerst en een paar kinderen geven aan minder dan één keer per maand te komen. In de winter ligt de frequentie beduidend lager. Minder dan de helft van de kinderen zegt dan nog dagelijks te komen en er zijn meer kinderen die in de winter nooit tot één keer per maand naar de KOMPAN playground komen.

“In de winter kom ik als het sneeuwt”

Vrijwel alle kinderen komen na schooltijd, de helft van de kinderen tussen de middag en vrijwel niemand voorafgaand aan school. Bijna iedereen komt op zondagen en 's avonds, maar zodra het donker is, blijft de helft van de kinderen thuis. De meerderheid van de kinderen moet op een bepaald tijdstip thuiskomen: variërend van 17:00 tot 22:00 uur. Een deel mag blijven tot het donker is en een deel mag blijven tot het avondeten.

Ongeveer de helft van de geïnterviewde kinderen op de KOMPAN playground blijft gewoonlijk langer dan twee uur. Een kwart van de kinderen blijft tussen één en twee uur. Bij de rest varieert de duur van het verblijf, maar niemand geeft aan korter dan een half uur op de playground te blijven.

Sprankelplek, Rotterdam

Iets meer dan de helft van de kinderen komt dagelijks naar de Sprankelplek. De anderen een paar keer per week. In de winter daalt de frequentie licht. De Sprankelplek wordt op veel momenten bezocht: ruim de helft van de kinderen bezoekt de Sprankelplek al voordat de school begint en vrijwel alle kinderen komen op zondag, tussen de middag, na school en 's avonds, ook als het donker is. Bijna alle geïnterviewde kinderen hebben een tijdstip waarop ze thuis moeten zijn. Dat ligt tussen de 19:00 en 23:00 uur. Een enkeling moet 'voor het donker' of voor het avondeten thuis zijn. De meeste kinderen verblijven een uur of langer op de Sprankelplek.

Cruyff Court, Rotterdam

Ongeveer driekwart van de geïnterviewde kinderen bezoekt het Cruyff Court dagelijks. De anderen een aantal keer per week. In de winter daalt het percentage dat dagelijks komt drastisch tot minder dan een derde van de ondervraagde kinderen. Een aantal kinderen geeft aan nog maar één keer per maand te komen en de rest van de kinderen komt één of meerdere keren per week.

Een ruime meerderheid komt op zondag, na schooltijd, 's avonds en als het donker is. Minder dan de helft komt tussen de middag en slechts een klein aantal kinderen komt al voor schooltijd naar het Cruyff Court. De meeste kinderen moeten voor een bepaalde tijd – variërend van 16:00 en 22:00 uur – thuis zijn. Ook het thuis zijn voor het donker is vaak als grens aangegeven. Daarnaast geeft een aantal kinderen aan alleen 's middags naar het Cruyff Court te komen.

Een ruime meerderheid verblijft meer dan twee uur op het Cruyff Court en ongeveer een kwart tussen een half uur en een uur.

Nijha playground, Heemskerk

Het overgrote deel van de kinderen komt een paar keer per week of dagelijks naar de Nijha playground. In de winter varieert dit iets meer: van één keer per week tot dagelijks.

Voor schooltijd en tussen de middag komen er nauwelijks kinderen naar de Nijha playground. Na schooltijd, 's avonds en op zondag wel. Voordat het donker is moet iets minder dan de helft van de kinderen thuis zijn. Vrijwel alle kinderen hebben een tijdslimiet tussen 17:00 en 21:00 uur. Een aantal mag zelf weten wanneer hij of zij naar huis gaat.

De duur van het verblijf is voor bijna alle kinderen tussen een half uur en een uur, of tussen een uur en twee uur.

Richard Krajicek playground, Amsterdam

Het overgrote deel van de geïnterviewde kinderen komt dagelijks naar de RK-playground. De anderen komen meerdere keren per week. In de winter is er een minieme daling: iets meer dan driekwart van de geïnterviewde kinderen komt dan nog dagelijks. De anderen komen dan zeker nog één keer per week.

Vrijwel alle kinderen komen na schooltijd, ruim tweederde komt op zondag, iets meer dan de helft 's avonds, iets minder dan een derde als het donker is en tussen de middag en een kwart van de kinderen komt zelfs voor schooltijd al naar de RK-playground. De meeste kinderen moeten ofwel 'voor het donker' thuis zijn ofwel voor een bepaald tijdstip dat varieert van 16:00 tot 22:00 uur.

De kinderen blijven vrijwel allemaal één uur of langer.

Foto 9.2a/b Focusgroep interview op Zonepark (a) en Nijha playground (b).

9.2.2 Beweegreden voor komst

De meest gehoorde reden om naar de betreffende playground te komen is dat de playground het meest dichtbij is. Een andere reden die veel genoemd werd is dat die playground de leukste in de buurt is.

KOMPAN playground, Zwijndrecht

De meeste kinderen komen naar de KOMPAN playground omdat hij het meest dichtbij of de leukste uit de buurt is. Dat hun vrienden er ook komen, er hondenpoep bij andere speeltuinen ligt en dit de grootste playground met veel ruimte en speeltoestellen is, speelt voor een aantal kinderen ook nog een rol.

Sprankelplek, Rotterdam

De belangrijkste redenen om naar de Sprankelplek te komen zijn dat de Sprankelplek het dichtste bij is en dat de andere speeltuinen uit de buurt slechts tegen betaling toegankelijk zijn.

Cruyff Court, Rotterdam

De meerderheid van de ondervraagde kinderen komt omdat het Cruyff Court het meest dichtbij is, maar ook omdat hij het leukst is.

“Als je valt doet het geen pijn”

Nijha playground, Heemskerk

De redenen om naar de Nijha playground te komen zijn erg divers. Aanwezigheid van vrienden, meest dichtbij, leukst, grootst, omdat je er kan voetballen en omdat dit de enige is waar de kinderen nog heen mogen zijn redenen die genoemd zijn.

Richard Krajicek playground, Amsterdam

Vrijwel alle kinderen komen naar de RK-playground omdat deze het meest dichtbij of het leukst is.

9.2.3 Bevorderende en belemmerende factoren

Regen zorgt ervoor dat iets minder dan de helft van de kinderen niet naar de playground komt (zie Foto 9.3). Kou blijkt daarentegen een veel minder belemmerende factor te zijn, ongeveer een kwart van de kinderen laat zich daardoor tegenhouden. De dag(delen) waarop de kinderen komen verschillen nogal per playground. Grofweg kan gezegd worden dat veel kinderen op zondag, na school en 's avonds komen. Voor de tijdstippen “voor schooltijd”, “tussen de middag” en “als het donker is” varieert de opkomst tussen de verschillende playgrounds van vrijwel niemand tot een groot deel van de kinderen. De aanwezigheid van oudere kinderen en/of kliekinderen belemmert op de meeste playgrounds ongeveer de helft van de kinderen om naar de playground te komen. De omstandigheid dat er niemand anders aanwezig is op de playground of dat er geen vrienden aanwezig zijn, blijkt slechts op de Sprankelplek en het Cruyff Court een belemmerende factor te zijn. Dit is niet vreemd, als men bedenkt dat op deze playgrounds eigenlijk niets aanwezig is om in je eentje te doen en de aanwe-

zigheid van andere kinderen dus een vereiste is om te kunnen spelen. Vrijwel alle ondervraagde kinderen mogen alleen naar de playground toekomen en bijna iedereen komt naar de playground als er daar iets georganiseerd wordt. De meeste kinderen doen ook mee als er iets georganiseerd wordt, maar de frequentie hiervan verschilt beduidend per playground en ligt tussen de één keer per jaar en dagelijks. Gemiddeld de helft van de kinderen komt wel eens met school naar de playground. Ook hierbij wisselt de frequentie sterk tussen de één keer per jaar en één keer per week.

Foto 9.3 *Spelen in de regen op Zoneparc.*

KOMPAN playground, Zwijndrecht

Iets meer dan de helft van de kinderen geeft aan ook naar de KOMPAN playground te komen als het regent. Als het koud is komt nog bijna driekwart van de kinderen. De meerderheid van de kinderen vindt het geen probleem om te komen als er verder niemand is, als hun vrienden er niet zijn, als er oudere kinderen zijn en/of als er klierkinderen zijn.

“Als mijn vrienden er niet zijn ga ik ze gewoon ophalen”

Verreweg de meeste kinderen mogen zonder begeleiding naar de KOMPAN playground komen. Alle kinderen geven aan te komen als er iets georganiseerd wordt. Hoe vaak de

geïnterviewde kinderen meedoen als er iets georganiseerd wordt, varieert tussen de één keer per maand en één keer per jaar.

“Leuke speeltuin, vooral omdat de speelbus in de vakanties hierheen komt”

Bijna driekwart van de ondervraagde kinderen komt ook met school naar de KOMPAN playground. De frequentie hiervan ligt tussen ‘heel soms’ en één keer per week.

Sprankelplek, Rotterdam

Regen is voor iets minder dan de helft van de geïnterviewde kinderen een belemmerende factor. Door kou laten de kinderen zich echter niet tegenhouden; bijna iedereen komt dan gewoon naar de Sprankelplek.

De afwezigheid van anderen en vrienden en de aanwezigheid van oudere kinderen en/of klierkinderen belemmeren de komst. Meer dan de helft van de kinderen geeft aan dat ze de Sprankelplek onder die omstandigheden niet bezoeken. De kinderen mogen wel vrijwel allemaal zonder begeleiding naar de Sprankelplek. Ook als er iets georganiseerd wordt komen bijna alle kinderen. Ongeveer de helft van de kinderen doet zelf ook mee als er iets georganiseerd wordt. De frequentie hiervan ligt tussen een paar keer per week en minder dan één keer per maand. De helft van de kinderen komt wel eens met school naar de playground. Dit gebeurt minder dan één keer per maand en eigenlijk alleen als het warm is.

Cruyff Court, Rotterdam

Regen en kou belemmeren de komst van de kinderen naar het Cruyff Court ongeveer in gelijke mate. Min of meer de helft van de kinderen geeft aan dat ze dan niet komen.

Iets meer dan de helft van de geïnterviewde kinderen laat zich niet belemmeren in zijn komst als er geen anderen (vrienden en/of oudere kinderen) zijn. Dit percentage daalt tot iets onder de helft als er klierjongens zijn. Het gros van de kinderen mag zonder begeleiding naar het Cruyff Court komen. Bijna iedereen komt als er iets georganiseerd wordt en doet hieraan ook mee (zie Foto 9.4a/b). Dit wisselt tussen minder dan één keer per maand en dagelijks. Een kwart van de kinderen komt wel eens met school naar het Cruyff Court.

Foto 9.4a/b Aankondiging van georganiseerde activiteiten op het Cruyff Court.

Nijha playground, Heemskerk

Slechts de helft van de kinderen komt naar de Nijha playground als het regent. Kou belemmert de kinderen beduidend minder: meer dan driekwart van de geïnterviewde kinderen komt dan.

Iets minder dan driekwart van de kinderen komt ook als er niemand anders is. De aanwezigheid van oudere kinderen en klierkinderen belemmert het verblijf op de playground beduidend meer: iets meer dan de helft van de kinderen geeft aan dan weg te blijven. Praktisch alle kinderen mogen zonder begeleiding naar de playground komen. Als er iets georganiseerd wordt komt iets meer dan de helft van de kinderen naar de playground. Iets minder dan de helft doet dan ook mee.

“Er moet meer georganiseerd worden, zoals bijvoorbeeld verjaardagspartijtjes”

Opvallend is dat in één interview door de kinderen wordt aangegeven dat ze meerdere keren per week meedoen als er iets georganiseerd wordt, terwijl ongeveer een kwart van de kinderen aangeeft dat er nooit iets georganiseerd wordt op de playground. De helft van de kinderen geeft aan dat ze wel eens met school naar de playground komen. Dit gebeurt in alle genoemde gevallen minder dan één keer per maand.

Richard Krajicek playground, Amsterdam

Regen is voor de helft van de op de RK-playground geïnterviewde kinderen een belemmerende factor, kou slechts voor een derde van de kinderen.

“Er zijn hier veel dingen en het is altijd gezellig”

Een ruime meerderheid trekt zich er niets van aan als er niemand is, geen vrienden, oudere kinderen en/of klierkinderen zijn. Een verklaring hiervoor kan gevonden wor-

den in het feit dat op de RK-playground overdag een toezichthouder aanwezig is, die – naast het handhaven van de orde – de kinderen ook bezighoudt. Vrijwel iedereen mag zonder begeleiding naar de playground komen. Alle kinderen komen en doen mee als er iets georganiseerd wordt. De frequentie varieert van minder dan één keer per maand tot een paar keer per week. Een meerderheid van de kinderen komt ook met school naar de RK-playground. Dit gebeurt meestal één keer per week.

9.2.4 Leukste onderdelen

De kinderen konden in de focusgroep interviews ook aangeven wat zij het leukste onderdeel op de playground vinden. Voetbal- en basketbalveldjes worden op alle playgrounds genoemd als leuk(ste) onderdeel. Daarnaast blijken ook schommels en klimrekken favoriete onderdelen.

KOMPAN playground, Zwijndrecht

De leukste onderdelen van de KOMPAN playground zijn volgens de geïnterviewde kinderen de Propus (het grote klimrek; Foto 9.5a), de Swing (schommels), de Enterre (hangrek) en Free 1 en 2 (basketbalveldjes met 1, respectievelijk 2 baskets en/of voetbalgoals; Foto 9.5b). Daarnaast worden ook de Spica (draaitoestel), Blazer (fietsdraaimolen), Setting (klimrek voor jongere kinderen), het 5 sterren circuit (hang/klimrek), Clubcorner (overdekte zithoek) en het gras enkele malen genoemd.

Foto 9.5a/b Propus en Free 1 en 2 op KOMPAN playground.

Sprankelplek, Rotterdam

Bij deze playground kan er geen leukste onderdeel worden aangegeven, omdat er maar één onderdeel op de Sprankelplek aanwezig is: de Kroonsprankel. Een aantal kinderen heeft wel aangegeven wat ze het leukst vinden om op de Sprankelplek, afgebakend door een blauw gekleurde ondergrond, te doen, namelijk verstoppertje spelen, voetballen en fietsen. Ook vinden ze het leuk dat je overal kunt zitten en spelen.

Cruyff Court, Rotterdam

Ook het Cruyff Court bestaat uit slechts één onderdeel, zodat dit per definitie het leukste onderdeel is.

“Ik vind het leuk dat er bekende voetballers zijn geweest”

Een aantal kinderen heeft nog opgemerkt dat ze het leuk vinden dat er genoeg ruimte is, dat er toernooien en feesten georganiseerd worden en dat ze drinken kunnen halen bij de naastgelegen sporthal met zwembad.

Nijha playground, Heemskerk

De vogelnestschommel (Foto 9.6a) scoort veruit het hoogst op de vraag wat het leukste onderdeel van de Nijha playground is. Een ruime meerderheid van de geïnterviewde kinderen kiest dit onderdeel als absolute favoriet. Opvallend is dat de speldoelen/ het voetbalveld hier nauwelijks als leukste onderdeel worden genoemd, maar wel door een zeer groot aantal kinderen als ‘ook nog leuk’ worden aangemerkt. Het Torenfort – en met name de glijbaan die daar hoofdonderdeel van is –, de fietsdraaimolen, de Spion (hang/klimrek) en de kabelbaan (Foto 9.6b) worden eveneens leuk gevonden.

Foto 9.6a/b Vogel-nestschommel en kabelbaan op de Nijha playground.

Zoneparc, Amsterdam

De rode zone, het gedeelte waar de balsporten zoals voetbal en basketbal worden gespeeld, is absoluut favoriet op het Zoneparc. De Supernova (draairing) is een goede tweede. De Skyline (klimrek) en de aanwezigheid van bankjes worden ook door een enkeling als leukste onderdeel en/of ‘ook nog leuk’ aangemerkt.

Richard Krajicek playground, Amsterdam

Op de RK-playground worden de voetbalvelden door de geïnterviewde kinderen het leukst gevonden, gevolgd door het skate-eiland (Foto 9.7a/b). De fietsdraaimolen, schommels en Low rotator worden ‘ook leuk’ gevonden door een klein aantal kinderen. Veel kinderen geven nog aan dat ze het erg leuk vinden dat er binnen ook mogelijkheden zijn om te spelen. Vooral de tafelfootbal, de tafeltennistafel en de bordspelletjes zijn favoriet.

Foto 9.7a/b Voetbal- en basketveld en skatevoorziening op RK-playground.

9.2.5 Stomste onderdelen en gewenste veranderingen

Als laatste konden de kinderen aangeven wat zij de stomste onderdelen van de playground vinden en wat zij graag zouden willen veranderen.

De genoemde stomste onderdelen verschillen nogal per playground. Opvallend is wel dat zowel op het Zoneparc als op de KOMPAN playground het vaakst als stomste onderdelen de voetbal- en basketbalveldjes worden genoemd, terwijl deze veldjes op beide playgrounds ook het vaakst als absolute favoriet uit de bus komen. Een mogelijke verklaring hiervoor zou gevonden kunnen worden in het feit dat de velden een relatief groot gedeelte van de playground beslaan en degenen die niet van balsporten houden teveel last – in de zin van overvliegende ballen, minder ruimte voor andere spelonderdelen, druk bewegende kinderen, etc. – hebben van deze velden. Daarnaast worden op meerdere playgrounds ontmoetingsplekken en bankjes stom gevonden.

Een overkapping, zodat ook bij regen op de playground gespeeld kan worden, en schonere, meer opgeruimde playgrounds zijn genoemde gewenste veranderingen. De gewenste veranderingen blijken sterk afhankelijk te zijn van de betreffende playground. Zo willen de kinderen op de Sprankelplek, waar alleen een soort kunstwerk - de Kroonsprankel - staat, vooral 'gewone onderdelen', zoals een wip, schommel en klimrek. Op het Cruyff Court, waar de kinderen last hebben van de ongeaarde en daarmee statisch geladen hekken door het kunstgras, willen de kinderen dat ze van die hekken geen schokken meer krijgen. Op de RK-playground waar de kinderen al veel keus hebben, hebben de kinderen extremere wensen, zoals een (water)achtbaan, zwembad, pretpark, kermis of spookhuis.

KOMPAN playground, Zwijndrecht

Free 1 en 2 en Setting worden verreweg het vaakst genoemd als stomste onderdeel van de playground. Ook de Blazer (fietsdraaimolen), het 5 sterrencircuit (hang/klimrek; Foto 9.8a), de Armwalk (glijrek), de Clubcorner (overdekte zithoek; Foto 9.8b), de ontmoetingsplek voor volwassenen en de bosjes worden meer dan eens genoemd als stomste onderdeel.

“Ik vind het stomste dat het zo’n troep is”

In het grind dat onder het 5 sterrencircuit ligt wordt vaak gepoept door katten en honden. Omdat dit grind ook vaak op het voetbalveld terecht komt, willen veel kinderen dat er een andere ondergrond komt, of dat het 5 sterrencircuit verder van het voetbalveld af komt te liggen.

Foto 9.8a/b 5 sterrencircuit en clubcorner op KOMPAN Playground.

Over het algemeen is een schonere en/of meer opgeruimde playground gewenst. Verder wil een aantal kinderen een hek of kooi om het voetbalveld en een overkapping van het voetbalveld of een ander gedeelte van de playground voor als het regent. Extra verlichting, vooral bij het voetbalveld, wordt ook als gewenste verandering voor de playground genoemd. Overige wensen zijn: een grotere Propus (klimrek), meer onderdelen op het lege stuk gras, een draaimolen, meer bankjes, een langer 5 sterrencircuit (hang/klimrek), een springkussen, een kabelbaan en/of een achtbaan.

Sprankelplek, Rotterdam

Bij gebrek aan een duidelijk speelonderdeel op de Sprankelplek wordt er niets als stomste onderdeel aangemerkt. Vrijwel alle kinderen op de Sprankelplek willen meer ‘gewone’ onderdelen, zoals een glijbaan, schommel, wip en/of balk. Ook kunstgras wordt door een aantal kinderen gewenst. Tot slot worden een doolhof, een midget-golfbaan en het weghalen van de aanwezige bomen nog als gewenste veranderingen genoemd.

Cruyff Court, Rotterdam

Als stomste op het Cruyff Court wordt aangegeven dat de hekken, die niet open kunnen en waar men dus overheen moet klimmen of helemaal naar de enige opening moet lopen, vaak statisch geladen zijn en de kinderen er dus schokken van krijgen.

Daarnaast geeft een aantal kinderen aan dat er teveel oudere jongens en soms vervelende kinderen zijn, wat ze stom vinden.

De belangrijkste gewenste verandering is dat de kinderen geen schokken van de hekken meer willen krijgen en dat er deuren in de hekken komen. Veel kinderen willen daarnaast nog lijnen op het veld en doelen met netten. Een kraantje om te drinken is eveneens een antwoord dat meerdere keren wordt gegeven op de vraag wat de kinderen zouden willen veranderen aan het Cruyff Court.

“We willen nog zo'n Cruyff Court met zulk lekker gras!”

In één van de focusgroep interviews is door de kinderen ook geopperd om het speelveld te overdekken, een tweede speelveld aan te leggen en meer echte banken – in plaats van de stenen trappen die er nu als enige zitplaats zijn – te plaatsen.

Nijha playground, Heemskerk

De wippen zijn het vaakst genoemd als stomste onderdeel op de Nijha playground, gevolgd door het Muizenfort (speelhuisje met glijbaan). Ook de fietsdraaimolen, het Torenfort (klautertoren met lange overdekte glijbaan), de kabelbaan en de Spion (hang/klimrek) worden een enkele keer genoemd als stomste onderdeel.

“Stomste is de wipper omdat ie de hele tijd doorzakt”

Foto 9.9a/b Buurthuis en verbogen spijlen op Nijha playground.

De stomste dingen, zoals de wippen, fietsdraaimolen en het Muizenfort mogen van verschillende kinderen weg. Daarvoor in de plaats moeten dan een trampoline, een familieschommel, een grotere en/of langere glijbaan, een draaischijf, een zwembadje en/of een achtbaan komen. Ook een groter (gras)voetbalveld is gewenst. Een aantal kinderen wenst nog dat het aan de playground grenzende 'buurthuis', dat op dat moment in vervallen staat verkeerd en gesloten is, wordt opgeknapt en weer gebruikt kan worden om ook binnen te kunnen spelen (Foto 9.9a).

Bovendien vindt een aantal de kinderen dat de playground vaker moet worden schoon-gemaakt. Er ligt nu veel glas en troep op de grond en er zit veel graffiti op het buurt-huis en de playground onderdelen. Er zou ook meer georganiseerd moeten worden volgens de geïnterviewde kinderen.

“Er moeten meer actie-dingen komen zoals een vogelnestschommel”

Zoneparc, Amsterdam

De rode zone, het gedeelte waar de balsporten zoals voetbal en basketbal worden gespeeld, wordt het vaakst als stomste onderdeel genoemd. Ook het klimrek en de aanwezigheid van bankjes worden door een aantal kinderen stom gevonden. Een enkeling vindt juist een andere zone (oranje, geel en blauw) en de Supernova (draai-ring) stom.

“Ik wil graag een speurneusbos met een spinnenweb en een hut”

Wensen van de geïnterviewde kinderen op Zoneparc zijn: meer en grotere klimrekken met een glijbaan, meer en grotere voetbalvelden, meer groen, een gamehuis, nieuwe skippyballen, een ‘koprol-ding’, schommels en computers.

Richard Krajicek playground, Amsterdam

Het zinkende schip (Foto 9.10a), en met name de uitkijktoren met glijbaan en de stuur-hut, wordt door een grote meerderheid als stomste onderdeel genoemd.

“Vroeger mocht ik alleen binnen de hekken spelen. Dat was stom!”

Daarnaast zijn de fietsdraaimolen (Foto 9.10b), de schommel, de veerplateaus en de Spinner bowl incidenteel als stomste genoemd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat op de Spinner bowl na, alle als ‘stomste’ aangemerkte onderdelen zich bevinden in het afgesloten speelgedeelte voor kinderen tot ongeveer zes jaar. Aangezien de door ons geïnterviewde doelgroep 6 t/m 12 jaar is, is het niet erg verwonderlijk dat deze onderdelen als ‘stomste’ uit de bus komen.

Foto 9.10a/b Zinkend schip en fietsdraaimolen op RK-playground.

Veel kinderen geven aan dat ze graag een zwembad zouden willen hebben. Meer ‘meisjes-dingen’, een winkeltje waar ze snoep en drinken verkopen en een tennisbaan zijn ook genoemde alternatieven voor veranderingen op de RK-playground.

“Ik wil graag een zwembad, mag ook een kikkerbadje zijn”

Er waren ook extremere ideeën: een (water)achtbaan, een draaimolen, een spookhuis, een pretpark en een kermis. Om daarvoor ruimte te maken mochten de fietsjes, banken, veerplateaus, schommels en het groen van meerdere kinderen verdwijnen.

10 De aantrekkingskracht

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ‘aantrekkingskracht’ van de onderzochte playgrounds. De aantrekkingskracht van een playground kan worden afgemeten aan de hand van de gemiddelde afstand die kinderen afleggen om van hun huis naar de playground te komen en het aantal overige (concurrerende) speelplekken in de buurt.

Zoals in Hoofdstuk 5 al is aangegeven hebben 552 kinderen een vragenlijst ingevuld. In deze vragenlijst is gevraagd naar het woonadres van de kinderen, zodat de afstand tot de desbetreffende playground met behulp van een plattegrond kon worden ingedeeld in de categorieën: binnen een straal van 100 meter, tussen de 100 en 400 meter, tussen de 400 en 1000 meter en buiten een straal van 1000 meter. De resultaten hiervan staan in Tabel 10.1.

Tabel 10.1 Aantal (n) en percentage (%) kinderen dat op een bepaalde afstand van de playground woont.

	Cruyff Court Crooswijk % (n)	Sprankel- plek Feyenoord % (n)	KOMPAN Kort Ambacht % (n)	RK- playground Westerpark % (n)	Zoneparc Slotermeer % (n)	Nijha Poelenburg % (n)	Totaal % (n)
<100 m	9 (11)	33 (15)	53 (72)	42 (50)	0 (0)	30 (12)	30 (160)
100-400 m	60 (72)	67 (30)	35 (48)	42 (50)	28 (20)	30 (12)	44 (232)
400-1000 m	26 (31)	0 (0)	4 (5)	11 (13)	49 (35)	28 (11)	18 (95)
>1000 m	6 (7)	0 (0)	8 (11)	5 (6)	24 (17)	13 (5)	9 (46)
Totaal	100 (121)	100 (45)	100 (136)	100 (119)	100 (72)	100 (40)	100 (533)

Driekwart (74%) van de ondervraagde kinderen op de playgrounds woont binnen een straal van 400 meter van de playground. Dit komt overeen met de actieradius van kinderen van 6 t/m 11 jaar van 300 tot 400 meter. Een op de tien kinderen (9%) woont meer dan een kilometer van de playground vandaan. De meeste kinderen komen lopend naar de playground (70%), 22% komt op de fiets, step of skateboard en de overige kinderen komen met de auto, bus, trein of scooter (8%).

Op de KOMPAN playground komen relatief veel kinderen die heel dichtbij wonen (binnen een straal van 100 meter). Dit geldt ook voor de Sprankelplek, waar alle onderzochte kinderen binnen een straal van 400 meter rondom deze plek wonen. De kinderen die op het Zoneparc spelen, wonen juist verder weg dan statistisch zou worden verwacht. Veel kinderen komen dan ook met de auto, bus of scooter (30%) naar deze playground.

In de volgende paragrafen wordt ter bepaling van de aantrekkingskracht de afgelegde afstand naar de playgrounds afgezet tegen het aantal ‘concurrerende’ speelplekken in

de directe omgeving (binnen een straal van 800 meter rondom de playground) (zie ook Hoofdstuk 4).

10.1 Concurrerende sport- en speelplekken

Crooswijk

Er zijn in de wijk Crooswijk relatief veel concurrerende Sport- en speelplekken, namelijk zes sportaccommodaties, waaronder een basketbal- en een voetbalveld, vier speelplaatsen, een park en een meer/recreatiewater. Het basketbal- en voetbalveld zullen de grootste concurrenten zijn van het Cruyff Court, omdat beide speelplekken vrij toegankelijk zijn en dezelfde doelgroep aanspreken. Van de kinderen op het Cruyff Court heeft bijna eenderde (32%) meer dan 400 meter afgelegd om er te komen. Voor een deel van deze kinderen zullen de andere speelplekken op dezelfde afstand liggen, of zelfs nog dichterbij. Dat zo'n groot deel van de kinderen bereid is meer dan 400 meter af te leggen naar deze playground, geeft een indruk van de hoge aantrekkingskracht van deze playground. Dit werd bevestigd in het focusgroep interview. Tijdens het interview gaven de meeste kinderen aan naar het Cruyff Court te komen omdat deze playground het leukst is (zie Hoofdstuk 9).

Feyenoord

In de directe omgeving van de Sprankelplek zijn weinig sportaccommodaties (slechts een sporthal en een sportveld), maar wel zeven speelplaatsen. Verder is er een park en een meer/recreatiewater. De aantrekkingskracht van de Sprankelplek lijkt niet zo groot te zijn. Alle onderzochte kinderen wonen binnen een straal van 400 meter rondom deze plek. Er komen geen kinderen van heinde en verre om op deze playground te spelen. Daarnaast waren er gedurende de observaties relatief weinig kinderen in vergelijking met de andere vijf playgrounds. Alleen op de Nijha playground speelden tijdens de observaties minder kinderen (zie ook Hoofdstuk 6).

Kort Ambacht

In de wijk Kort Ambacht is geen enkele sportaccommodatie. Er zijn vijf speelplaatsen: drie speeltuinen en twee schoolpleinen. De KOMPAN playground heeft relatief weinig concurrentie van andere speelmogelijkheden in de directe omgeving. De meeste kinderen die de KOMPAN playground bezoeken wonen binnen een straal van 400 meter rondom de playground (88%). Een groot deel van de kinderen die op de KOMPAN playground spelen, geeft aan dat ze hier komen omdat de playground het meest dichtbij is of omdat het de leukste in de buurt is (zie Hoofdstuk 9).

Westerpark (Spaarndammerbuurt)

In de Spaarndammerbuurt is een buitenzwembad en een sporthal. Verder zijn er veel speelplaatsen en wordt er veel georganiseerd in de wijk. Er zijn veel gratis activiteiten

voor kinderen en jongeren op verschillende locaties in de wijk en er worden bijvoorbeeld pleinfesten georganiseerd. Ook de RK-playground bij deze activiteiten betrokken. De meeste kinderen die gebruik maken van het RK-playground wonen hooguit 400 meter van de playground vandaan. Bijna allemaal komen ze er omdat deze speelplek het meest dichtbij is of omdat hij het leukst is (zie Hoofdstuk 9).

Slotermeer

Er is in Slotermeer een fitnesscentrum. Hier is weinig concurrentie van te verwachten voor de leeftijdsgroep in het huidige onderzoek. Wel zijn er negen speelplaatsen in de wijk, waaronder speeltuinen, schoolpleinen, een verhard speelplein en een halfpipe. Daarnaast is er een groot park. Er is dus een gevarieerd aanbod aan speelmogelijkheden en heel wat concurrentie voor het Zoneparc. Opvallend genoeg waren er tijdens de observatieperiodes geen kinderen die minder dan 100 meter van deze playground af woonden. Bijna 24% woonde zelfs meer dan een kilometer van het Zoneparc af. Dit is niet verwonderlijk aangezien het een schoolplein is. Scholen met een bepaalde levenbeschouwing, in dit geval gaat het om een katholieke basisschool, trekken vaak ook kinderen van buiten de directe omgeving.

Poelenburg

In de omgeving van de Nijha playground zijn weinig sportaccommodaties: alleen een sporthal en een fitnesscentrum. Ook zijn er bijna geen speelplaatsen. Wel is er veel groen in de wijk. Hoewel er weinig concurrentie lijkt te zijn van andere speelplekken in de directe omgeving van de Nijha playground, waren er ten opzichte van de andere playgrounds weinig kinderen tijdens de observaties. De meeste kinderen (60%) woonden in een straal van 400 meter van de playground.

11 De integratie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de integratie op de zes onderzochte playgrounds. Onder integratie wordt in dit onderzoek verstaan: een gelijkwaardige deelname van allochtone en autochtone kinderen op de playgrounds, van jongens en meisjes en van kinderen van verschillende leeftijden. Er is sprake van een optimale integratie als het percentage allochtone kinderen op de playground in overeenstemming is met het percentage allochtone kinderen in de wijk (de potentiële gebruikersgroep), als er even veel jongens als meisjes op de playgrounds aanwezig zijn en als er verschillende leeftijdsgroepen vertegenwoordigd zijn.

In onderstaande tabel (Tabel 11.1) wordt het percentage allochtone gebruikers vergeleken met het percentage allochtonen in de potentiële gebruikersgroep (kinderen van 5 t/m 14 jaar die in dezelfde wijk wonen als waar de playground in ligt). Hetzelfde geldt voor het geslacht.

Tabel 11.1 Demografische kenmerken van de gebruikers van de playground (n=552) en de potentiële gebruikers in de wijk.

	Cruyff Court	Sprankel-plek	KOMPAN	RK play-ground	Zone-parc	Nijha	Totaal
% allochtonen in de wijk	59	82	29	51	68	9	58
% allochtonen op playground	94	91	77	80	80	37	80
% mannen in de wijk	48	49	49	50	50	45	49
% jongens op playground	98	48	60	79	51	39	69

Op alle playgrounds zijn allochtone kinderen oververtegenwoordigd ten opzichte van autochtone kinderen. Op de Nijha playground in de wijk Poelenburg in Heemskerk is het percentage allochtonen zelfs vier keer zo hoog als op basis van de wijkgegevens verwacht zou worden. Ook op de KOMPAN playground in de wijk Kort Ambacht in Zwijndrecht komen relatief veel allochtone kinderen: het percentage allochtone kinderen op deze playground is meer dan twee keer zo hoog als het percentage allochtonen in de wijk. De onderzochte playgrounds lijken aantrekkelijker te zijn voor allochtone kinderen dan voor autochtone kinderen.

Ook de verdeling jongens – meisjes is niet op alle playgrounds in overeenstemming met de potentiële gebruikersgroep. Uitzondering hierop zijn de Sprankelplek en het Zoneparc. Dit zijn de twee pleinen naast of behorende bij een basisschool. Op het Cruyff Court spelen meer dan twee keer zoveel jongens als op basis van de wijkgegevens verwacht zou worden. Dit heeft (deels) te maken met het feit dat er voor-

namelijk voetbal gespeeld wordt, wat jongens meer aanspreekt dan meisjes. Ook op de Richard Krajicek playground en de KOMPAN playground spelen relatief meer jongens dan meisjes. Deze playgrounds lijken dan ook aantrekkelijker te zijn voor jongens dan voor meisjes. De Nijha playground laat een tegengesteld beeld zien: hier spelen relatief meer meisjes dan jongens.

Tabel 11.2 Leeftijd van de gebruikers van de playground (n=552) (%).

	Cruyff Court	Sprankel-plek	KOMPAN	RK play-ground	Zoneparc	Nijha	Totaal
6-7 jaar	11	28	29	32	32	33	26
8-9 jaar	32	45	35	34	48	27	36
10-12 jaar	58	26	36	34	21	40	38

Over de precieze leeftijdsverdeling van de kinderen in de wijk zijn geen gegevens beschikbaar. Wat betreft de leeftijdsverdeling van de kinderen op de playgrounds (zie Tabel 11.2) valt op dat op het Cruyff Court relatief meer oudere kinderen aanwezig zijn. Dit kwam ook naar voren in Hoofdstuk 5, waarin de gemiddelde leeftijd van de gebruikers per playground werd gepresenteerd (zie Tabel 5.2). Op de andere playgrounds zijn de leeftijdsgroepen redelijk verdeeld. De Richard Krajicek playground lijkt een ideale verdeling te hebben en dus aantrekkelijk te zijn voor alle leeftijden binnen de range van 6 – 12 jaar.

12 De belangrijkste resultaten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste en/of opvallendste resultaten uit het onderzoek op een rij gezet. TNO heeft in het najaar van 2006 zes playgrounds geëvalueerd in Noord- en Zuid-Holland: een 'Sprankelplek' van Jantje Beton, een Cruyff Court, een Zoneparc schoolplein, een Richard Krajicek Playground, een playground met elementen van KOMPAN en een playground met elementen van Nijha. Er is nagegaan in welke mate de combinatie van kenmerken van de playgrounds (o.a. afmeting, kosten, sport- en spelelementen, omheining, toegankelijkheid, toezicht, activiteiten, hondenpoep, afval, afvalbakken, bankjes, verlichting en groen) bijdraagt aan:

- de intensiteit en de mate van lichamelijke activiteit (energieverbruik) van de kinderen
- de motorische ontwikkeling van de kinderen
- de integratie van de kinderen
- het beweegplezier van de kinderen
- de bezettingsgraad van de playground
- de aantrekkingskracht van de playground.

Hiervoor zijn op drie doordeweekse dagen en een dag in het weekend observaties uitgevoerd op drie tijdstippen per dag (tussen de middag, na schooltijd en 's avonds). Tevens zijn er focusgroep interviews gehouden met de aanwezige kinderen en zijn de desbetreffende buurten en wijken in kaart gebracht met betrekking tot de andere (concurrerende) speelplekken en de fysieke wijkenmerken.

Wijken

In het onderzoek waren de volgende zes wijken betrokken: Crooswijk en Feyenoord in Rotterdam, Kort Ambacht in Zwijndrecht, Poelenburg in Heemskerk en Westerpark en Slotermeer in Amsterdam. De volgende zaken vielen op uit de buurtscan die in deze wijken is uitgevoerd:

- Er is relatief weinig groen in de onderzochte wijken.
- Er zijn relatief weinig sportaccommodaties in de onderzochte wijken.
- Het is over het algemeen slecht gesteld met de verlichting in de wijken.
- Onderhoud (afval, zwerfvuil, hondenpoep) verdient aandacht in de wijken.
- Groepen jongeren zorgen voor overlast en een onveilig gevoel in de wijken.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 4.

Bezettingsgraad

Uit de observaties en uit gesprekken met 227 kinderen kwamen de volgende zaken naar voren:

- Op dit moment wordt nog niet optimaal gebruik gemaakt van de playgrounds. Zij worden relatief weinig gebruikt in de perioden voor schooltijd en tussen de mid-

dag. Het vermoeden bestaat dat de playgrounds ook tijdens schooltijd nauwelijks tot niet gebruikt worden.

- Op bijna alle onderzochte playgrounds komen meer jongens dan meisjes.
- Op bijna alle onderzochte playgrounds komen meer allochtone kinderen dan je op basis van de demografische samenstelling van de inwoners van de wijk zou verwachten.
- Voetbal- en basketbalveldjes worden goed gebruikt, maar vooral door de (oudere) (allochtone) jongens in de basisschoolleeftijd..

Uit de observaties en gesprekken kwam een aantal zaken naar voren die van invloed kunnen zijn op de bezettingsgraad, namelijk:

- Veel kinderen mogen niet meer op de playground spelen als het donker is.
- Bij een aantal playgrounds was geen of onvoldoende verlichting aanwezig. Dit heeft 's avonds niet alleen invloed op de zichtbaarheid bij bijvoorbeeld het voetballen, maar vermoedelijk ook op het gevoel van veiligheid bij de kinderen en ouders.
- De aanwezigheid van oudere jongeren en/of 'klierkinderen' vormt een drempel voor het spelen op een speelplek.
- Bijna alle geïnterviewde kinderen hebben aangegeven naar de playground toe te komen als er iets georganiseerd wordt. Dit gebeurt naar hun mening op dit moment te weinig.
- Een van de wensen van de geïnterviewde kinderen is een schonere, meer opgeruimde playground. Met name honden- en kattenpoep is hen een doorn in het oog.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 5, 6 en 9.

Motorische ontwikkeling

Op ieder sport- of spelelement is het mogelijk om een of meerdere beweegvormen ten uitvoer te brengen. Voor het kunnen uitvoeren van deze beweegvormen moet het kind bepaalde motorische vaardigheden beheersen. Motorische vaardigheden omvatten op hun beurt weer, in meer of mindere mate, een combinatie van de vijf grondmotorische eigenschappen kracht, snelheid, lenigheid, coördinatie en uithoudingsvermogen. De mate waarin kinderen deze eigenschappen bezitten geeft een beeld van hun motorische ontwikkeling en de lichamelijke fitheid. Uit de observaties en de literatuur kan het volgende gesteld worden:

Draai-elementen zijn voor jongere kinderen in de basisschoolleeftijd zeer geschikt voor de motorische ontwikkeling.

Voor oudere kinderen in de basisschoolleeftijd zijn hang- en klimelementen zeer geschikt.

Elementen die horen bij de beweegvormen hangen, klimmen, glijden, balanceren en sporten, spreken in vergelijking met andere elementen de grondmotorische eigenschappen op een meer intensieve manier aan.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 7.

Energieverbruik

Om voldoende te bewegen moet een kind volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) gedurende minimaal 60 minuten per dag tenminste matig intensief (≥ 5 METs) bewegen. Om te onderzoeken of spelen op een playground bij kan dragen aan het halen van de NNGB hebben 157 kinderen in het huidige onderzoek een beweegmeter gedragen tijdens het spelen op de playgrounds. Hieruit kwam het volgende naar voren:

- Gemiddeld verbruiken de kinderen ruim 200 kilocalorieën per uur op de onderzochte playgrounds.
- Gemiddeld werd 35% van de tijd die kinderen op de playground doorbrachten tenminste matig intensief bewogen.
- Op vier van de zes playgrounds is de gemiddelde intensiteit hoog genoeg om een bijdrage te kunnen leveren aan het behalen van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 8.

Beweegplezier

Om een betere indruk te krijgen van de opvattingen, meningen, beweegredenen, ervaringen en gevoelens van kinderen ten aanzien van de playgrounds zijn 227 kinderen geïnterviewd. De volgende zaken vielen op:

- Veel kinderen komen minstens een paar keer per week naar de playground.
- Vrijwel alle kinderen mogen alleen naar de playground toekomen.
- Voor schooltijd, tussen de middag en “als het donker is” komen er minder kinderen naar de playground dan na schooltijd.
- De meeste kinderen verblijven minimaal een uur op de playground.
- De aanwezigheid van oudere kinderen en/of “klierkinderen” belemmert een groot deel van de kinderen om naar de playground te komen.
- Regen is een belemmerende factor om naar de playground te komen. Een playground met zowel een binnen- als een buitenruimte zou hier een oplossing voor kunnen zijn.
- Veel kinderen komen naar de playground als er iets georganiseerd wordt.
- Voetbal- en basketbalveldjes zijn populair bij een deel van de kinderen. Andere kinderen vinden deze onderdelen juist stom en willen graag een hek of kooi om deze velden.
- Schommels en klimrekken vinden kinderen ook leuke onderdelen.
- Kinderen hebben gemengde gevoelens over groen op en om de playground.
- Kinderen vinden het belangrijk dat de playground schoon en opgeruimd is.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 9.

Aantrekkingskracht

In dit onderzoek is de aantrekkingskracht van de playground beschreven aan de hand van de afstand die kinderen afleggen van hun woning om op de playground te spelen.

Daarbij is rekening gehouden met andere (concurrerende) formele speelplekken en sportaccommodaties in de buurt (binnen een straal van 800 meter van de playground). De belangrijkste bevindingen waren:

- Driekwart van de kinderen woont binnen een straal van 400 meter van de playground.
- Een op de tien kinderen woont meer dan een kilometer van de playground vandaan.
- De meeste kinderen komen zonder ouder(s) of begeleider(s) naar de playground.
- De meeste kinderen komen lopend naar de playground.
- Een kwart van de kinderen komt op een fiets, step of skateboard naar de playground.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 10.

Integratie

Er is ook gekeken naar de integratie op de playgrounds. Onder integratie wordt in dit onderzoek verstaan: een gelijkwaardige deelname van allochtone en autochtone kinderen op de playgrounds, van jongens en meisjes en van kinderen van verschillende leeftijden. Uit de observaties kwam het volgende naar voren:

- Allochtone kinderen zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van autochtone kinderen op de playgrounds.
- De verdeling jongens – meisjes is niet op alle playgrounds in overeenstemming met de potentiële gebruikersgroep. Jongens zijn op drie van de zes playgrounds oververtegenwoordigd.
- Op het Cruyff Court komen meer oudere kinderen in de basisschoolleeftijd (10-12 jaar) dan op de andere playgrounds.

Lees voor meer informatie Hoofdstuk 11.

13 Het programma van eisen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van eisen op het gebied van wet- en regelgeving en veiligheid voor een speelplek. Daarnaast geeft het een overzicht van factoren die kunnen leiden tot een succesvolle speelplek voor wat betreft het bevorderen van het energieverbruik, de motorische vaardigheden, de integratie en het beweegplezier van kinderen in de basisschoolleeftijd. Aan welke eigenschappen de speelplek moet voldoen is afhankelijk van wat men ermee wil bereiken. Een speelplek heeft niet alleen de mogelijkheid om bijvoorbeeld een verbetering van motorische vaardigheden te bewerkstelligen of bij te dragen aan het halen van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, maar kan ook bijdragen aan het verbeteren van sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden. Zo stimuleert samenspelen (bijvoorbeeld tijdens georganiseerde wedstrijden) het oplossingsvermogen en de creativiteit van de kinderen. Deze factoren zijn in het huidige onderzoek niet meegenomen.

Naast de in dit hoofdstuk genoemde eisen en succesfactoren zijn er ongetwijfeld nog meer van belang.

13.1 Wet- en regelgeving

- Let bij het bepalen of beoordelen van de ligging van de speelplek op de aangeduide bestemming in het bestemmingsplan. Indien een locatie een andere bestemming heeft dan ‘speelruimte’ of ‘spelen en speelvoorzieningen’ kan gebruik worden gemaakt van artikel 17 (losse aanvraag) en artikel 19 (aanvraag in het kader van een heel project) van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO).
- Hanteer de algemene veiligheidseisen van de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS): *“Speeltoestellen zijn zodanig ontworpen en vervaardigd, hebben zodanige eigenschappen en zijn van zodanige opschriften voorzien, dat zij bij redelijkerwijs te verwachten gebruik geen gevaar opleveren voor de veiligheid of de gezondheid van personen.”*
- Zorg ervoor dat speeltoestellen die na 1997 zijn vervaardigd 1) voorzien zijn van een aanduiding waaruit de NAW-gegevens van de fabrikant of importeur, het bouwjaar en het serienummer of de typeaanduiding blijken; 2) beschikken over een technisch constructierapport, opgesteld door de fabrikant, dat tot 10 jaar na de laatste verhandeling van het speeltoestel ter beschikking gesteld moet kunnen worden; 3) eenmalig gekeurd worden door een daartoe aangewezen keuringsinstantie¹, die een certificaat van goedkeuring verstrekt indien uit de keuring is gebleken dat

¹ Sinds 1 mei 2005 is er een negental keuringsinstanties, te weten: AIB-Vincoitte Nederland B.V. (Breda); Det Norske Veritas B.V. (Rotterdam); Liftinstituut B.V. (Amsterdam); MKB-certificatie B.V. (Geleen); TÜV Industrie Service GmbH (München, Duitsland); RWTUV Systems GmbH (Essen, Duitsland); Keurmerkinstituut B.V. (Zoetermeer); TÜV Rheinland Belgium (Zaventem, België); TÜV Österreich (Wenen, Oostenrijk).

aan alle (veiligheids)eisen is voldaan; 4) een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing hebben met aanwijzingen, veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie, en een logboek (bijgehouden door de beheerder); 5) regelmatig worden geïnspecteerd en onderhouden.

- Gebruik voor het bepalen of beoordelen van de speeltoestellen de NEN-EN 1176 norm als richtlijn (niet verplicht).
- Gebruik voor het bepalen of beoordelen van de ondergrond de NEN-EN 1177 norm als richtlijn (niet verplicht).

13.2 Veiligheid

- Kijk naar de veiligheid van de speelplek zelf, maar ook naar de nabije omgeving (zorg bijvoorbeeld voor een veilige aanlooproute).
- Zet een speelplek ruim op. Toestellen hebben veel ruimte nodig om te voorkomen dat spelende kinderen elkaar raken tijdens het spelen.
- Zorg voor een zachte ondergrond om het toestel heen (houtsnippers, zand). Gras is alleen geschikt als een kind minder dan 1 meter naar beneden kan vallen.
- Zorg dat kinderen niet op andere toestellen of bijvoorbeeld op paaltjes of losse onderdelen kunnen vallen.
- Zorg voor goed onderhoud, ook van de ondergrond (geen diepe kuilen, vervuiling of ander 'obstakel').
- Zorg dat schommels niet in een looproute liggen en dat er voldoende ruimte is tussen verschillende schommels (minimaal 70 cm).
- Zorg ervoor dat ouders op een bankje kunnen zitten als ze toezicht willen houden op hun kind.

13.3 Effectiviteit per doel

- Zorg voor het bevorderen van de hoeveelheid *tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit* (> 5 METs) en het *energieverbruik* voor een ruimte waar (ook) sport beoefend kan worden (bijvoorbeeld voetbal, basketbal, hockey, tennis, skaten, 's winters schaatsen) en/ of het ruim opzetten van een speelplek zodat in de vrije ruimte bijvoorbeeld gerend of gefietst kan worden.
- Zorg voor het bevorderen van de *motorische ontwikkeling* dat alle vijf grondmotorische eigenschappen (kracht, lenigheid, coördinatie, snelheid en uithoudingsvermogen) in voldoende mate aan bod kunnen komen op de speelplek. Voor kinderen in de leeftijdscategorie 6 t/m 12 jaar zijn elementen waar ze op kunnen klimmen, aan kunnen hangen, en bijvoorbeeld ook nog vanaf kunnen glijden zeer geschikt. Ook ruimte voor gymnastiek (denk aan de bokkensprong) en sporten met een bal of stick kunnen bijdragen aan een verbetering van de motorische vaardigheden.

- Zorg voor het bevorderen van de *integratie* voor een inrichting die aantrekkelijk is voor zowel de jongere als de oudere kinderen, voor zowel jongens als meisjes en voor allochtone en autochtone kinderen. Vooral onderdelen die meisjes trekken verdienen extra aandacht.
- Zorg voor het bevorderen van het *beweeplezier* van kinderen en het gebruik van een speelplek voor een plek die schoon is, 's avonds voldoende verlicht is, waar regelmatig (school)activiteiten georganiseerd worden en waar er voor elk wat wils is.

14 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden op basis van de belangrijkste resultaten (Hoofdstuk 12) enkele concrete aanbevelingen gedaan voor het creëren van een succesvolle speelplek voor basisscholieren. Hierbij dient het ‘programma van eisen’ (Hoofdstuk 13) in het achterhoofd gehouden te worden.

- Richt tenminste 3% van het gemeentelijk grondgebied dat voor woondoel-einden bestemd is in als buitenspeelruimte volgens de advieswet ‘Wet op de Buitenspeelruimte’. Vergeet daarbij niet dat het niet alleen gaat om de kwantiteit van de buitenspeelruimte, maar ook om de kwaliteit.
- Denk bij het bepalen van de locatie van de speelplek aan het minimaliseren van de afstand van de speelplek tot de woonhuizen van de doelgroep en beperk het aantal barrières (bijv. water, drukke verkeerswegen, treinrails) op de route naar de speelplek.
- Betrek kinderen, ouders en omwonenden bij het inrichten en aanleggen van de speelplek en sluit aan bij hun wensen en behoeften.
- Besteed meer aandacht aan de aantrekkelijkheid van de speelplek voor meisjes.
- Besteed aandacht aan de aantrekkelijkheid van de speelplek voor zowel autochtone als allochtone kinderen.
- Bevorder het gebruik van de speelplek gedurende de hele dag.
- Stimuleer het organiseren van activiteiten (bijv. kinderpartijtjes, sportclinics en (school)toernooien) op de speelplek.
- Gebruik de speelplek voor de lessen lichamelijke opvoeding.
- Besteed meer aandacht aan het onderhouden en schoonhouden van de speelplek.
- Zorg dat er geen honden op of rondom de speelplek komen.
- Besteed meer aandacht aan de verlichting op en rondom de speelplek.
- Besteed meer aandacht aan groen op en rondom de speelplek.

- Gebruik het aanleggen van speelplekken om het bewegen bij kinderen te stimuleren zodat meer kinderen voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.
- Gebruik de speelplek als locatie voor beweegstimulering onder allochtone kinderen aangezien deze groep er veel komt (bijv. activiteiten in het kader van de Buurt Onderwijs Sport (BOS) projecten).
- Maak zones voor verschillende leeftijdsgroepen. Bijvoorbeeld een zone voor kinderen tot 6 jaar; voor kinderen van 6 t/m 10 of 12 jaar en een zone voor kinderen ouder dan 10 of 12 jaar. Maak daarbij gebruik van afrastering voor de veiligheid van de jongste kinderen en ter afscherming van bijvoorbeeld voetbalveldjes.
- Voorkom dat jongeren (kinderen ouder dan 12 jaar) een drempel vormen voor jongere kinderen om naar de speelplek te komen. Betrek jongeren bij het organiseren van activiteiten op de speelplek.

15 Playgrounds van de verre Toekomst

Welke mogelijkheden biedt nieuwe technologie voor de ontwikkeling van innovatieve playgrounds, en hoe kunnen deze playgrounds er in de toekomst uit gaan zien? In eerste instantie was het streven van het onderzoek om een 'ideale playground' bestaande uit een ideale combinatie van elementen (zie vraagstelling 2 genoemd in paragraaf 1.2.1) te ontwikkelen, op basis van de uitkomsten van het onderzoek. In deze ideale playground zouden dan alle elementen worden gecombineerd die een optimale bijdrage leveren aan de hoeveelheid lichamelijke activiteit en het gerelateerde energieverbruik, de ontwikkeling van motorische vaardigheden, onderlinge integratie en het speelplezier van kinderen. Al snel werd duidelijk dat deze doelstelling niet realistisch en ook niet wenselijk was. Elk kind is immers anders, elke speelomgeving verschilt, en de behoeften van de buurt waarin de playground zal worden geplaatst zijn ook nooit vergelijkbaar. Één ideale playground voor alle omstandigheden is dan ook geen wenselijk streven.

In plaats van één playground voor iedereen, is in het onderzoek een aanzet gemaakt om juist de breedte op te zoeken, in de vorm van verschillende toekomstvisies van playgrounds zoals die in de toekomst zouden kunnen worden ontwikkeld. Om hier een beeld van te krijgen is een aantal studenten van de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit Eindhoven gevraagd een visie te ontwikkelen over hun ideale playground van de toekomst. Hierbij zijn de tussentijdse onderzoeksbevindingen gebruikt als inspiratie voor de ontwikkeling van een aantal nieuwe speel- en beweegconcepten voor de openbare ruimte. Elke ontwerpgroep was vrij in het kiezen van een eigen focus uit de onderzoeksbevindingen en in het ontwerpen van een speelelement of een speelplek (playground) bestaande uit meerdere elementen.

In dit hoofdstuk worden vijf van de ontwikkelde playgrounds gepresenteerd. Deze zijn bedoeld als een visionaire vingeroefening, als het ware bedoeld om een blik te kunnen werpen op de manier waarop playgrounds er in de nabije toekomst uit zouden kunnen zien. Een en ander gezien vanuit het perspectief van een groep veelbelovende jonge ontwerpers, die zich hebben laten inspireren door de mogelijkheden van nieuwe technologie in de vorm van computer games, draagbare sensoriek en 'ambient intelligence'. Op die manier kunnen ze dienen als inspiratie voor ontwerpers, producenten, ambtenaren en beleidsmakers die samen werken aan de toekomstige speelomgeving van de Nederlandse jeugd.

15.1 Playground 1: Funky Fountain

Ontwerpers en partners

De Funky Fountain playground is ontwikkeld door Norma de Boer, Kitty Cho, Jerome

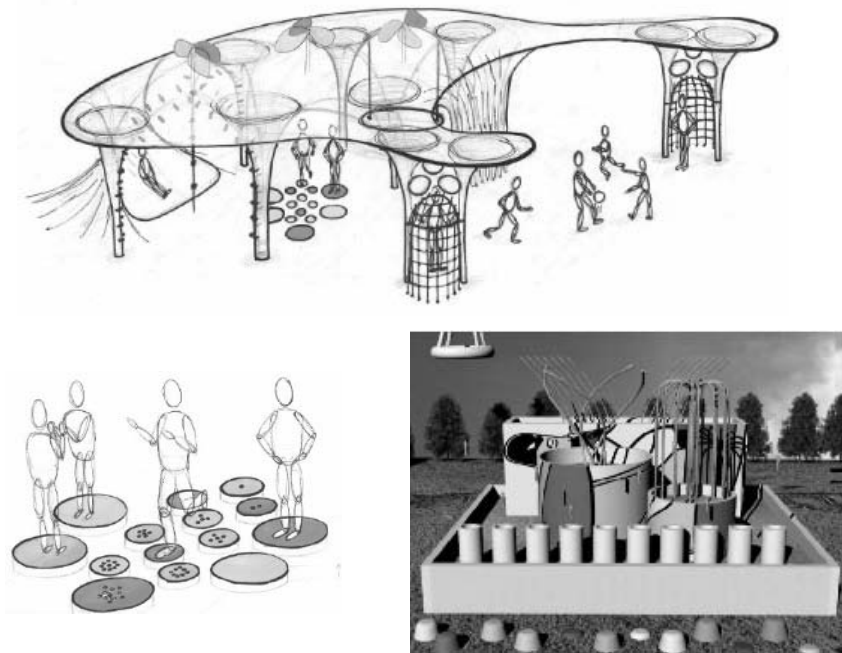
Maes, Tommy See Tho en Sjoerd Verver, onder begeleiding van René de Torbal. Tijdens het project heeft Harry Vos van basisschool De Opbouw uit Eindhoven meegedacht over de ontwikkeling.

Focus

De focus van deze ontwerpgroep lag op de ontwikkeling van een playground in de directe omgeving van de jongeren, waarbij deze gestimuleerd worden om meer te bewegen en waarbij tegelijkertijd de sociale interactie tussen de kinderen wordt gestimuleerd. Een ander belangrijk aandachtspunt was dat de speelomgeving te gebruiken dient te zijn tijdens verschillende weersomstandigheden. Met name het spelen in de regen was een belangrijk aandachtspunt, omdat dit nu vaak een reden is om niet naar buiten te gaan (zie paragraaf 9.2.3).

Ontwikkeling: het proces

Tijdens de ontwikkeling van de playground zijn verschillende innovatierichtingen verkend. Eén van de concepten maakt gebruik van de regen om daarmee het spelen aangenamer en uitdagender te maken. Dit concept is uiteindelijk gecombineerd met een ander idee waarin de kinderen de effecten van een op de playground gelegen waterfontein kunnen beïnvloeden door middel van hun eigen beweging. Door bijvoorbeeld te schommelen wordt er energie opgewekt om de fontein hoger te laten spuiten.

Figuur 15.1 Een tweetal schetsen en een beeltenis gemaakt tijdens de ontwikkeling van de Funky Fountain.

Doordat de kinderen via de waterfontein een directe terugkoppeling krijgen op hun eigen beweging, worden ze gestimuleerd om te (blijven) bewegen. Aangezien het water dynamisch reageert op de omgeving, en afhankelijk van de weersomstandigheden zoals wind, zon en regen altijd weer anders reageert, blijft de speelervaring altijd nieuw en uitdagend.

Als er niet op de playground wordt gespeeld, geeft de fontein een normale straal op een standaard hoogte. Zodra er kinderen in de buurt komen wordt dit door sensoren geregistreerd, en zal de fontein gaan reageren op de bewegingen van de kinderen. Uiteindelijk is de bedoeling van het ontwerp dat de kinderen zelf de energie kunnen opwekken om de bewegingen van de fontein tot stand te kunnen brengen.

Foto 15.1 Links: Gebruikerstest waarbij de kinderen via het indrukken van de groene vlakken de hoogte van een fontein kunnen beïnvloeden. Rechts: bestaande fonteinen.

Ontwerp: het resultaat

De Funky Fountain bestaat uit verschillende onderdelen: meerdere trechters, stapstenen, een schommel, een draaimolen, een kabelbaan en een fontein. De trechters dienen voor het opvangen van regenwater dat wordt gebruikt voor de fontein. De aanwezige speelobjecten beïnvloeden de fontein op verschillende manieren zodat er interactie tussen de kinderen via het in beweging brengen van de verschillende speelobjecten op de fontein kan plaatsvinden. Samen kunnen de kinderen als het ware andere effecten tot stand brengen dan wanneer je alleen speelt, zodat de kinderen als een soort 'orkest' samen de beweging van de fontein kunnen beïnvloeden. Het idee is dat hierdoor meer samenwerking en sociale interactie tot stand kan komen tussen de kinderen.

Foto 15.2 *Schaalmodel van de Funky Fountain.*

Publicatie

DE BOER N, CHO K, MAES J, SEE THO T, VERVER S. The playground of the future, The Funky Fountain. 11 Juni 2007. Studenten rapport, Technische Universiteit Eindhoven, faculteit Industrial Design, Domain Health.

15.2 Playground 2: Stack It!

Ontwerpers en partners

De Stack-It! playground is ontwikkeld door Ard Jacobs, Hakki Altun, Konstantinos Lioumpas en Yeup Hur, onder begeleiding van Peter Joore. Tijdens het project is meegedacht door Debora Diaz van Saltoschool de Trioom uit Eindhoven.

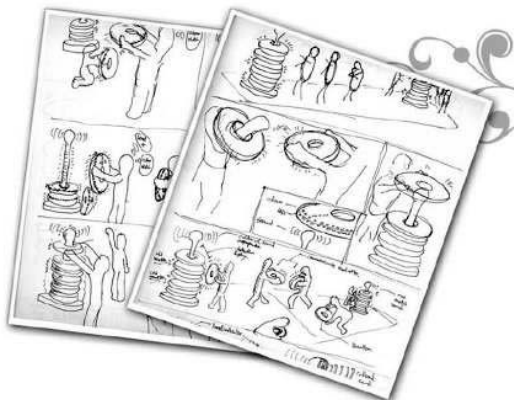
Focus

Doel van het ontwerpteam was met name om de culturele integratie tussen spelende kinderen te stimuleren. Door te werken met verschillende culturen is het idee dat de kinderen meer begrip en interesse krijgen voor de wereld om hen heen, en voor de kinderen in hun omgeving vanuit andere culturen.

Ontwikkeling: het proces

Tijdens de ontwikkeling van het Stack It! concept zijn verschillende ontwerprichtingen verkend. In eerste instantie was het idee om de verschillende nationaliteiten van de kinderen expliciet naar voren te laten komen in de playground, bijvoorbeeld door het gebruik van nationale vlaggen en symbolen, muziek uit de verschillende landen, en afbeeldingen van gebouwen en objecten uit deze landen. Bij nader inzien was het idee dat deze aanpak juist zou kunnen leiden tot het afdwingen van een keuze voor het 'eigen' land tijdens het spel, met groepsvorming en differentie als gevolg. Daarom

is bij de uitwerking van het concept gekozen voor een meer subtiële benadering van de culturele verschillen, in de vorm van kleur en muziek. Hierbij wordt steeds een nieuwe 'cultuur' door het spel gecreëerd, in plaats van uit te gaan van archetypische nationale symbolen. De playground wordt hierdoor breder toepasbaar en kan ook gespeeld worden zonder expliciete kennis van de verschillende achterliggende nationaliteiten.

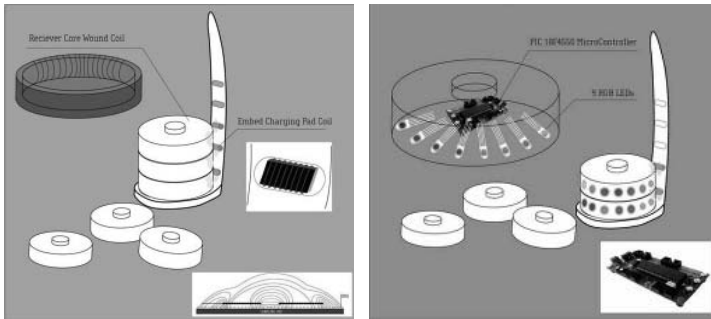
Figuur 15.2 Schetsen van het StackIt! systeem.

Foto 15.3 Test met de eerste versie van het StackIt! systeem.

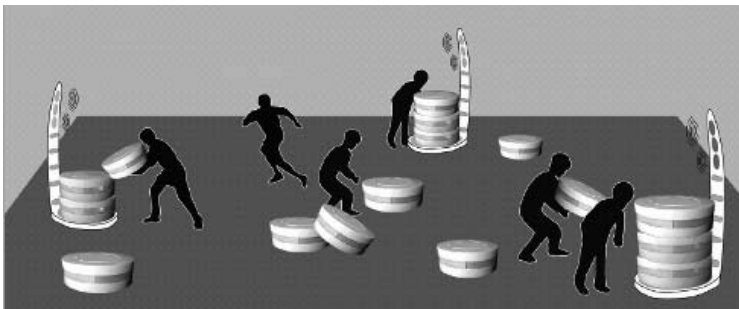
Foto 15.4a/b Prototype onderdelen van het StackIt! systeem.

Figuur 15.3 Systeemontwerp van het StackIt! systeem

Ontwerp: het resultaat

Het StackIt! concept bestaat uit verschillende ronde objecten die door de kinderen zo snel mogelijk op elkaar moeten worden gestapeld. Zodra een stapel op de juiste manier gestapeld is zal het een licht- en muziekeffect opleveren. De licht- en muziekeffecten verschillen per stapel en per keer en reflecteren verschillende culturen. Na elk spel worden de StackIt! objecten automatisch opnieuw geprogrammeerd, waarna een nieuwe wedstrijd kan beginnen.

Figuur 15.4 De StackIt! playground in actie.

Publicatie

HUR Y, KONSTANTINOS L, ALTUN H, JACOBS A. Stack It! final report, 4PM, Playground of the Future. 11 Juni 2007. Studenten rapport, Technische Universiteit Eindhoven, faculteit Industrial Design, Domain Health.

15.3 Playground 3: The Sphere

Ontwerpers en partners

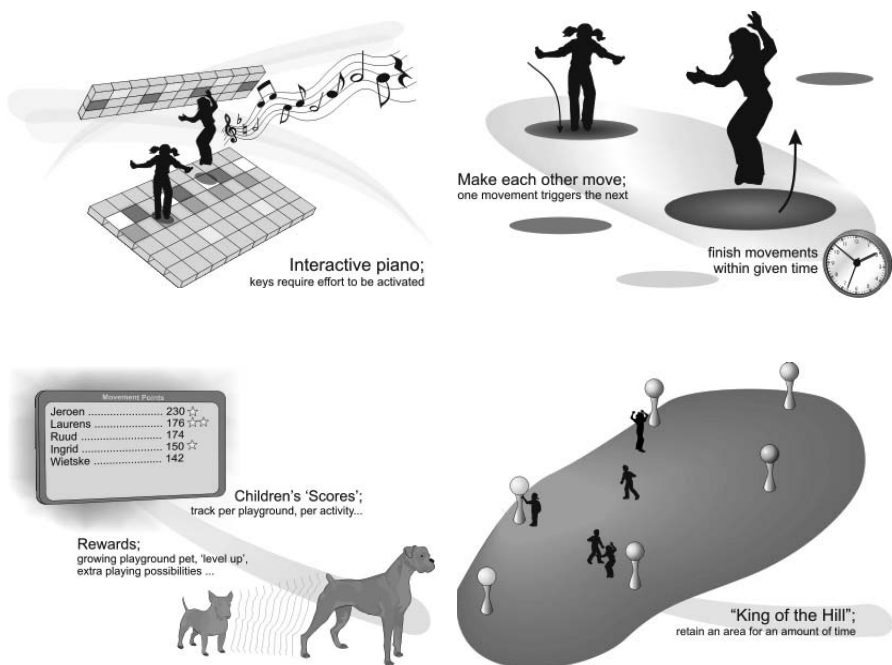
Het projectteam bestond uit Jeroen Aalders, Laurens Krol, Jeroen Peerbolte en Ruud Schatorjé, onder begeleiding van Wietske Eveleens.

Focus

De focus van deze ontwerpgroep lag op het stimuleren van de motivatie van kinderen om naar buiten te gaan om te spelen. Hierbij heeft de groep een relatie gelegd tussen de virtuele wereld van computergames en het internet enerzijds, en de fysieke wereld van de speelplek buiten anderzijds. Door het leggen van deze relatie is de gedachte dat kinderen via de computer worden uitgenodigd om naar de computergestuurde speelplek te komen. Ook kunnen de kinderen door middel van fysieke bewegingen punten verdienen welke weer kunnen worden ingezet in de virtuele wereld van hun computergames. Ambitie is om op deze manier het sedentair gedrag van kinderen te verminderen, doordat deze vanuit het stilzitten achter de computer worden gemotiveerd om daadwerkelijk fysiek in beweging te komen.

Ontwikkeling: het proces

In eerste instantie is door de groep een breed scala aan ideeën ontwikkeld, variërend van een levensgrote 'interactieve piano', een 'make each other move' idee waarbij de beweging van het ene kind een beweging van een ander kind beïnvloedt, en ideeën om de score van kinderen weer te geven in de vorm van een aangepast computer karakter dat zich aanpast aan de beweging van de kinderen.

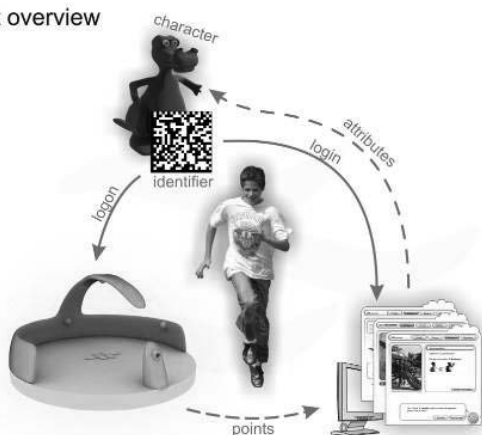

Figuur 15.5 Ideeën uit het begin van het Sphere ontwerp project.

Ontwerp: het resultaat

Het uiteindelijke ontwerp is gerealiseerd in de vorm van het product 'The Sphere', dat bestaat uit een ronde speelomgeving waarin een beeldscherm is geïntegreerd. In deze speelomgeving zijn een soort levensgrote knoppen geplaatst, die met behulp van meer of minder ingewikkelde bewegingen kunnen worden ingedrukt. Hoe vaker en sneller de knoppen worden aangeraakt, hoe meer punten men verzamelt. Deze punten kunnen weer worden omgezet voor het verwerven van punten van een virtueel karakter, waar in de computergame mee kan worden gespeeld. Hoe beter de kinderen bewegen, hoe meer punten hun computer personage zal verkrijgen. Op deze manier wordt er een relatie gelegd tussen de fysieke speelomgeving en de digitale speelomgeving.

Concept overview

Figuur 15.6 The Sphere: relatie tussen de fysieke en de virtuele speelomgeving.

Figuur 15.7 Computer animatie van The Sphere.

Figuur 15.8 Computer animatie van The Sphere.

Publicatie

AALDERS J, KROL L, PEERBOLTE J, SCHATORJÉ R. Playground of the Future, The Sphere final report. 11 Juni 2007. Studenten rapport, Technische Universiteit Eindhoven, faculteit Industrial Design, Domain Health.

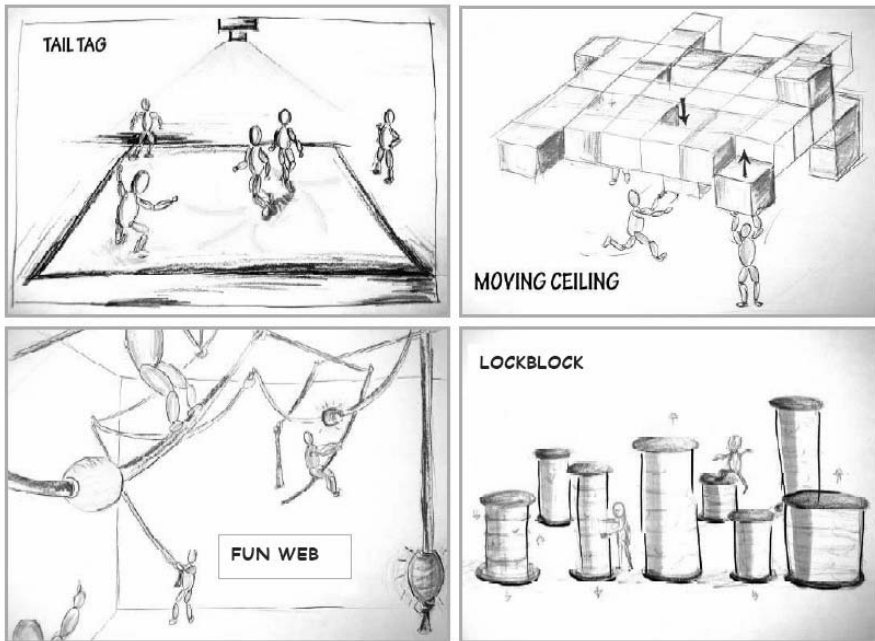
15.4 Playground 4: LockBlocks

Ontwerpers en partners

Het LockBlocks team bestond uit Jeanine Kierkels, Martijn Maassen, Colette van Montfort en Mun Yee Ng. De coach van het team was Martijn Verkuijl. Tevens is samengewerkt met basisschool De Korenaar uit Eindhoven en het SPIL centrum Woensel te Eindhoven.

Focus

Dit ontwerpteam heeft zich gericht op het inpassen van het concept in de openbare ruimte. Het product is niet specifiek bedoeld voor plaatsing in een speelomgeving, maar juist om de openbare ruimte aan te passen. De normale straat wordt hiermee als het ware omgebouwd tot speelomgeving. Het idee was onder andere om kinderen te stimuleren om vaker lopend naar school te gaan, door de route waarlangs de kinderen naar school lopen te voorzien van aantrekkelijke speelobjecten.

Figuur 15.9 Eerste schetsen van het ontwerpteam.

Ontwikkeling: het proces

In het project is samengewerkt met SPIL centrum Woensel in Eindhoven. Dit betreft een nog te bouwen nieuwe wijk, waarin onder andere een brede school, kinderopvang en andere zorgfuncties worden ondergebracht. SPIL is een afkorting die staat voor Spelen, Integreren Leren. In het project is deze buurt als uitgangspunt genomen voor het ontwerp, niet zozeer om het product daar daadwerkelijk te implementeren, maar wel omdat de samenwerking met dit vernieuwende project in een lokale wijk representatief kan zijn voor de ontwikkeling van vergelijkbare buurten. Woensel kan worden beschouwd als een representatieve buurt waarin niet erg veel te doen is voor jongeren. Aandacht voor deze buurten is belangrijk, omdat het percentage jongeren met obesitas in dergelijke stadswijken vaak hoger is dan gemiddeld, door de beperkte mogelijkheden om buiten te spelen. Ook heeft de groep zich gericht op de oudere doelgroep van 9 tot 12 jaar, aangezien er voor deze groep verhoudingsgewijs weinig speelplekken beschikbaar zijn.

Figuur 15.10 Artist impression en schaalmodel van de LockBlocks in de straat.

Ontwerp: het resultaat

Het uiteindelijke ontwerp van de Lock Blocks bestaat uit kris kras in de openbare ruimte te plaatsen 'blokken', welke naar beneden kunnen worden gedruwd door spelende kinderen. Idee is hierbij dat dit voor zware kinderen makkelijker zou gaan dan voor lichte kinderen, hetgeen jongeren met overgewicht een speelvoordeel kan opleveren. Op deze manier kunnen zij worden gestimuleerd het spel vaak te spelen. Nadat de blokken zijn ingedrukt, duurt het enige tijd voordat ze weer langzaam omhoog komen. De LockBlocks zijn voorzien van een lichtgevende rand, die van kleur kan veranderen afhankelijk van de mate waarin deze worden ingedrukt. Er is door de ontwerpers geen specifiek spelscenario ontwikkeld, omdat de gedachte is dat de kinderen zelf hun eigen spel zullen ontwikkelen met behulp van de aanwezige blokken. De kinderen kunnen zelf het spel aanpassen in de loop van de tijd, waardoor het altijd aangepast is aan de specifieke wensen en creativiteit van de doelgroep.

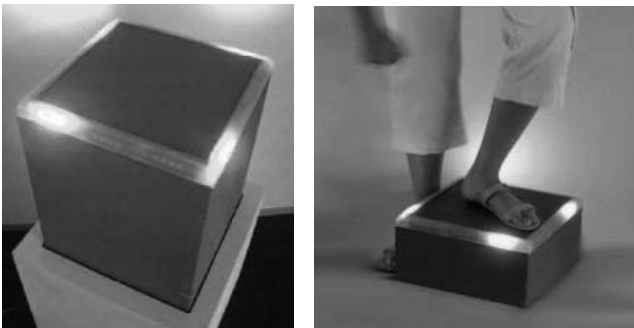

Foto 15.5a/b Prototype van een Lock Block.

Publicatie

KIERKELS J, MAASSEN M, VAN MONTFORT C, NG M.Y. Playground of the future, LockBlocks final report.11 juni 2007. Studenten rapport, Technische Universiteit Eindhoven, faculteit Industrial Design, Domain Health.

15.5 Playground 5: Weeping Willow

Ontwerpers en partners

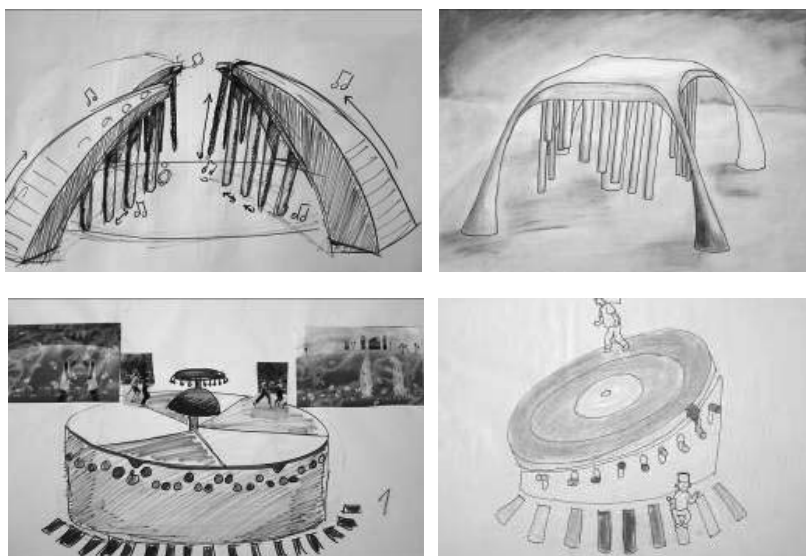
Deze playground is ontwikkeld door Meike van der Broek, Stijn Coppetiers, Meriete Horst, Elsemieke van Rossum en Vince van der Ven, onder begeleiding van Cindy van den Breemen.

Focus

De nadruk van deze groep lag op het culturele aspect en het stimuleren van integratie van kinderen onderling. Dit is gedaan door de nadruk te leggen op de gemeenschappelijke taal van alle culturen, te weten muziek. Dit aspect verbindt ook de verschillende onderdelen van deze playground. Idee is hiernaast dat de playground dient als ontmoetingspunt in de wijk, waar regelmatig activiteiten worden georganiseerd waar men elkaar in een ontspannen sfeer beter kan leren kennen.

Ontwikkeling: het proces

Tijdens het ontwikkelproces is door de studenten nagedacht over de manier waarop de Weeping Willow in de wijk geïntroduceerd kan worden. De gedachte achter het ontwerp is dat de speelomgeving als ontmoetingsplaats kan dienen voor verschillende culturen in de wijk, doordat er regelmatig bijeenkomsten worden georganiseerd waarbij men samen muziek maakt, naar de muziek luistert, en andere gemeenschappelijke activiteiten onderneemt. Dit sluit aan bij de uitkomsten van het onderzoek waarin naar voren komt dat het organiseren van regelmatige activiteiten op een playground de aantrekkelijkheid aanmerkelijk verhoogt.

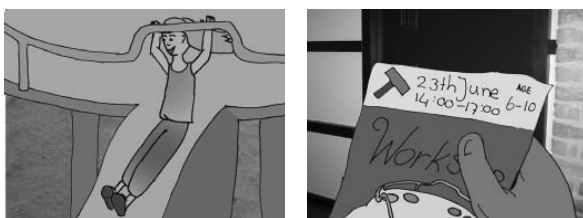
Figuur 15.11 Eerste schetsen van de Weeping Willow.

Spelende kinderen maken muziek, dat weer andere kinderen aantrekt om naar de playground te komen.

Ook de ouders ontmoeten elkaar, en kunnen reageren en meedoen met de muziek die de kinderen maken.

Regelmatige activiteiten en workshops maken de playground een centrale ontmoetingsplek in de wijk.

Figuur 15.12 Gebruiksscenario van de Weeping Willow.

Ontwerp: het resultaat

De 'Weeping Willow' heeft de vorm van een treurwilg gekregen. In en op het object kan door kinderen muziek gemaakt worden door op de ronde gekleurde cirkels te stampen. Ook de ouders kunnen hierbij worden betrokken door onderin de Weeping Willow samen met andere ouders te reageren op de klanken die de kinderen produceren. Het object is voorzien van vier verschillende soorten glijbanen waar men op en af kan klimmen en glijden. Vanaf de onderkant van de playground kan men de hangende muziekinstrumenten zien en aanraken, ook kan samen worden gespeeld met de kinderen bovenop het object.

Figuur 15.13 Artist impression van de Weeping Willow.

Publicatie

VAN DEN BROEK M, COPPETIERS S, HORST M, VAN ROSSEM E, VAN DE VEN V. Playground of the future, Weeping Willow final report. 11 juni 2007. Studenten rapport, Technische Universiteit Eindhoven, faculteit Industrial Design, Domain Health.

15.6 Seminar

Op 18 juni 2007 heeft TNO in samenwerking met TU/e faculteit Industrial Design, Stichting Sport & Technologie, Gemeente Eindhoven en Provincie Brabant een seminar 'Playground van de Toekomst' georganiseerd. Deze partijen werken samen aan het tot stand komen van het 'Fieldlab Sportstimulering Eindhoven Noord', een innovatieve test- en ontwikkelomgeving waarin bedrijven, overheid en kennisinstellingen samenwerken aan de ontwikkeling, realisatie en validatie van nieuwe sport-, spel- en bewegconcepten voor gebruikers van alle leeftijden.

Tijdens het seminar presenteerde TNO de eerste resultaten van het onderzoek, en presenteerden de studenten de ontwikkelde speel- en bewegconcepten, waarna deze zijn beoordeeld door een jury die ter plaatse de prijs voor het meest veelbelovende speel- en bewegconcept heeft uitgereikt. De jury bestond uit Tinus Jongert van TNO, Ben Admiraal van Yalp BV, Nico Delleman van Innosport.nl, Henny Beekwilder van de Gemeente Eindhoven en Antonio A-Tjak van de Technische Universiteit Eindhoven.

Niet alleen de combinatie van bewegen en muziek overtuigde de vakjury: *'De studenten hebben ook nagedacht over de uitvoerbaarheid en de implementatie. Zo hebben ze bijvoorbeeld workshops bedacht om de 'Weeping Willow' in een buurt te introduceren'*, stelt A-Tjak, voorzitter van de jury. Als afsluiting van het seminar is onder de inspirerende leiding van de voormalig keeper van het Nederlands elftal Hans van Breukelen gediscussieerd over wat er nodig is om een succesvolle invoering van dit soort innovaties te kunnen verbeteren en versnellen.

Playground van de toekomst

gratis toegang
aanmelding niet nodig

seminar/prijswedstrijd
18 juni 2007 / 13.30 uur
De Zwarte Doos
Den Dolech 2, Eindhoven

In hoeverre stimuleren bestaande speelplekken jongeren om te gaan bewegen? Kunnen nieuwe intelligente buitenspeelobjecten de concurrentie met de spelcomputer aan en de jeugd weer naar buiten krijgen om daar te spelen?

In opdracht van het ministerie van WVS heeft TNO Kwaliteit van Leven bij zes bestaande succesvolle speelplekken gericht op basisscholen in achterstandswijken geïnventariseerd welke sport- en spelelementen aanwezig zijn en onderzocht welke rol deze elementen spelen bij de intensiteit en mate van lichamelijke activiteit, de integratie, de gebruikersvriendelijkheid en het speelplezier van kinderen die gebruik maken van deze speelplekken. Daarnaast is nagegaan welke motorische vaardigheden op deze elementen aan bod komen.

De onderzoeksbevindingen zijn gebruikt als inspiratie voor de ontwikkeling van een aantal nieuwe speel- en bewegingsconcepten voor de openbare ruimte door studenten van Domain Health van de faculteit Industrial Design van de TU/e.

Tijdens het seminar presenteren TNO de eerste resultaten van het onderzoek, en presenteren de studenten de ontwikkelde speel- en bewegingsconcepten, waarna deze zullen worden beoordeeld door een expert-jury die ter plaatse de prijs voor het meest veelbelovende speel- en bewegingsconcept zal uitreiken. Onder de inspirerende leiding van de voormalig keeper van het Nederlands elftal Hans van Breukelen zal hierna worden gediscussieerd over wat er nodig is om een succesvolle invoering van dit soort innovaties te kunnen verbeteren en versnellen.

Programma

- 13.30 Ontvangst en koffie.
- 14.00 Opening door Hans van Breukelen, eticheting Sport & Technologie
- 14.15 Eerste resultaten van het onderzoek Playground van de Toekomst, Ingrid Bakker, TNO Kwaliteit van Leven.
- 14.40 Uitdagende techniek in een inspirerende omgeving bij fieldlab Eindhoven Noord. Peter Jorres, TNO Health and Sports, TU/e Industrial Design.
- 15.05 Presentatie van zes nieuwe speelconcepten door studenten van TU/e faculteit Industrial Design, aangekondigd door Henk in 't Groen, programma manager Domain Health.
- 15.45 Reacties uit publiek, discussie onder leiding van Hans van Breukelen (en juryoverleg).
- 16.00 Prijswedstrijd met toelichting door jury voor beste idee. Juryleden: Antonio A-Tjak (TU/e Domain Health), Timus Jongert (TNO Kwaliteit van Leven), Ben Admiraal (Yalp BV), Nico Delleman (Innosport.nl), Henry Beekwilder (Gemeente Eindhoven).
- 16.20 Borrel en innovatiemarkt waar u de nieuwe speelconcepten kunt zien en aanraken.

Organisatie: TNO, TU/e faculteit Industrial Design, Stichting Sport & Technologie, Gemeente Eindhoven, Praktijk Dialect, Datum: 18 juni 2007, 13.30 - 17.00 uur. Locatie: De Zwarte Doos, Tulp, Den Dolech 2, 5012 AZ, Eindhoven

Partners: Kwaliteit van Leven, Spring, Technology, TU/e, Gemeente Eindhoven, Praktijk Dialect, Innoport, Yalp, TNO, Stichting Sport & Technologie

Figuur 15.14 Uitnodiging symposium Playground van de Toekomst.

Foto 15.6 De ontwerpers van het winnende ontwerp.
(Bron: Eindhovens Dagblad)

16 Kanttekeningen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op enkele kanttekeningen die geplaatst kunnen worden bij het onderzoek en de bevindingen.

Het onderzoek

Het onderzoek is bedoeld om kennis te genereren over de positieve aspecten van bestaande speelplekken voor basisscholieren in achterstandswijken.

Voor het onderzoek is een aantal vraagstellingen geformuleerd. De eerste vraagstelling luidt: *‘Wat is het effect van bestaande playgrounds op het gebied van energieverbruik, motorische vaardigheden, integratie, gebruik en beweegplezier van basisscholieren (groep 3 t/m 8; 6 t/m 12 jaar)?’* De antwoorden op deze vraagstelling staan beschreven in de hoofdstukken 5 t/m 11.

De tweede vraagstelling, *‘Wat is de ideale combinatie van elementen van de onderzochte bestaande playgrounds voor het bevorderen van het energieverbruik, de motorische vaardigheden, de integratie, het gebruik en het beweegplezier van basisscholieren; en hoe ziet zo’n playground eruit?’* is niet als zodanig beantwoord in dit onderzoek. De onderzoeksbevindingen geven aan dat er niet één ideale speelplek voor alle omstandigheden en alle kinderen te ontwikkelen is. Zo is ieder kind en iedere omgeving (buurt of wijk) weer anders. Daarmee verschillen ook de wensen en behoeften. Daarom is gekozen om meerdere opties en visies met betrekking tot nieuwe speel- en beweegconcepten voor de openbare ruimte uit te laten werken (zie Hoofdstuk 15).

Het antwoord op de derde vraagstelling, *‘Aan welke eisen moet een playground voldoen op het gebied van wet- en regelgeving en veiligheid?’* staat beschreven in Hoofdstuk 13. Het programma van eisen is aangevuld met enkele belangrijke factoren per gewenst effect (beweegstimulering, bevorderen van het energieverbruik, de motorische ontwikkeling, de integratie, het gebruik en het plezier).

De onderzochte playgrounds

De resultaten met betrekking tot de zes onderzochte playgrounds zeggen niets over de andere playgrounds behorende bij dezelfde organisatie of met elementen van dezelfde speeltoestellenfabrikant.

Daarnaast geldt dat de resultaten zijn gebaseerd op de toestand waarin de speeltuinen zich bevonden op het moment van het onderzoek. Door op meerdere dagen en op meerdere momenten op de dag te observeren is getracht een redelijk beeld van de gemiddelde situatie op de playground te verkrijgen.

De zes onderzochte playgrounds zijn niet persé de meest succesvolle speelplekken in Nederland. Het onderzoek betreft slechts een kleine greep uit de goedlopende speelplekken in Nederlandse achterstandswijken. Het niet hebben onderzocht van speelplekken met toestellen en sportvelden van andere speeltoestellenfabrikanten betekent daarom ook niet dat die organisaties of bedrijven geen succesvolle speelplekken kunnen inrichten.

De onderzoeksmethode

Tijdens de observaties was een aantal observatoren aanwezig op de playgrounds. Zij droegen een TNO badge met hun naam en de coördinator droeg een TNO T-shirt. Om de invloed van de aanwezigheid van de observatoren te beperken hebben deze zich *low profile* opgesteld.

Om onrust bij ouders en omwonenden te voorkomen is het onderzoek op de ochtend van de eerste observatie bij de directe omwonenden aangekondigd door middel van het uitdelen en ophangen van informatiefolders (zie Bijlage A) en zijn de wijkagenten geïnformeerd en gevraagd langs te komen tijdens de observaties. Ook de nabijgelegen basisscholen zijn van tevoren telefonisch geïnformeerd. Om de onderzoeksresultaten zo min mogelijk te beïnvloeden is daarbij steeds aangegeven dat het belangrijk is kinderen niet meer of minder dan gewoonlijk aan te moedigen om naar de playground te gaan.

Om het observeren en scoren van de aanwezige kinderen op de playgrounds te vereenvoudigen droegen de kinderen een reflecterend geel of oranje hesje met een nummer. Daarnaast droegen deze kinderen een beweegmeter. Om de deelname aan het onderzoek te bevorderen en om de hesjes en beweegmeters weer terug te krijgen hebben de kinderen na afloop van hun deelname (dragen van een hesje en/of beweegmeter) een presentje ontvangen. Echter, als tijdens een meting het vermoeden bestond dat dit presentje juist extra kinderen trok is besloten te stoppen met het uitdelen ervan.

“Ik kom hierheen omdat ik er nu iets krijg van de onderzoekers”

Bovengenoemde factoren kunnen echter toch enige mate van invloed hebben gehad op de bevindingen.

De resultaten

Hoewel de gebruikte versnellingsmeter (ActiGraph) zeer valide en betrouwbaar is (De Vries et al., 2006) kan het energieverbruik tijdens het spelen op elementen enigszins onderschat zijn. De versnellingsmeter is met name geschikt voor het meten van het energieverbruik tijdens lopen en rennen. Er kunnen dan ook geen uitspraken gedaan worden over het energieverbruik per element.

De integratie op bijna alle onderzochte playgrounds is niet optimaal: er zijn over het algemeen meer allochtone kinderen en meer jongens aanwezig. Naast de inrichting van de playground kunnen ook andere factoren hieraan ten grondslag liggen. Te denken valt aan sociale en culturele invloeden.

Ondanks het voornemen de observaties alleen bij droog uit te voeren, is het toch voorgekomen dat het tijdens een observatieronde begon te regenen. Daarnaast is het voorgekomen dat het tijdens de observatie weliswaar niet regende maar dat de playground nog wel nat was van een eerdere regenbui. Dit zal mogelijk een negatieve invloed hebben gehad op het aantal kinderen op de playground. Ook het feit dat de observaties zijn uitgevoerd in het najaar in plaats van in het voorjaar of in de zomer kan een negatieve invloed hebben gehad op de bezettingsgraad van de playgrounds.

Tijdens de observaties zijn alleen kinderen in de basisschoolleeftijd (6 t/m 12 jaar) geobserveerd en gescoord. Dit onderzoek geeft daarom geen informatie over het gebruik van de playgrounds door jongere (< 6 jaar) en oudere (> 12 jaar) kinderen. Doordat voor het observeren gebruik is gemaakt van de SOPLAY methode, heeft het onderzoek informatie opgeleverd over het aantal aanwezige kinderen per moment-opname (scan), maar niet over het totaal aantal kinderen dat gebruik maakt van de playgrounds.

Het onderzoek heeft door haar opzet geen objectieve informatie opgeleverd over de gemiddelde verblijfsduur van de kinderen op de speelplek. De focusgroep interviews hebben hier wel subjectieve en meer globale informatie over opgeleverd.

Het is onduidelijk waarom de speelplekken relatief veel allochtone kinderen aantrekken ten opzichte van het aantal autochtone kinderen. Dit fenomeen kan niet verklaard worden door sportverplichtingen onder autochtone kinderen, aangezien de verhoudingen 's avonds (waarin de meeste georganiseerde sportactiviteiten plaatsvinden) niet afwijken van de verhoudingen overdag.

17 Referenties

AMERICAN COLLEGE OF SPORTS MEDICINE. Exercise testing and prescription for children, the elderly, and pregnant women. In: ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. Philadelphia: Lippicott Williams & Wilkins, 2000: 217-23.

BIDDLE S, SALLIS JF, CAVILL N eds. Young and active? Policy framework for young people and health-enhancing physical activity. London: Health Education Authority, 1998.

BIDDLE SJ, GORELY T, STENSEL DJ. Health-enhancing physical activity and sedentary behaviour in children and adolescents. J Sports Sci 2004; 22 (8): 679-701.

BLUECHARDT MH, WIENER J, SHEPHARD RJ. Exercise programmes in the treatment of children with learning disabilities. Sports Med 1995; 19 (1): 55 – 72.

BOERS J, HERMANS C. Wijkveiligheid Westerpark: tien veiligheidsvragen aan bewoners. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, 2005. Project 5171.

BOGAARD VAN DEN J, REITZEMA AM. Recht op een kindvriendelijke omgeving. Vitale Stad 2000; 3 (9): 24-5.

CECK D, MARTIN S. Functional development across the life span. Pennsylvania: Saunders, 1995.

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK. Sociale monitor Wonen en Eigenaar, peildatum 1 januari 2002.

CURTIS SR. The joy of movement in early childhood. New York: Teachers College, Columbia University, 1982.

DIJKMAN M. Wat beweegt kinderen om te bewegen. Maastricht: Universiteit Maastricht, faculteit der gezondheidswetenschappen, 2003.

FREEDSON PS, MELANSON E, SIRARD J. Calibration of the computer science and applications inc. accelerometer. Med Sci Sports Exerc 1998; 30 :777-781.

GALLAHUE DL, OZMUN JC. Understanding motor development. Infants, children, adolescents, adults. Boston: McGraw-Hill, 1995.

GEMEENTE AMSTERDAM Dienst Onderzoek en Statistiek Stadsdelen in cijfers, peildatum: 1 januari 2006, Amsterdam. <http://www.os.amsterdam.nl/feitenencijfers/stadsdelenincijfers2006>.

GEMEENTE ROTTERDAM Buurtinformatie Rotterdam Digitaal (BIRD). Bevolkingscijfers per buurt, peildatum: 1 januari 2006, Rotterdam. <http://rotterdam.buurtmonitor.nl>

GEMEENTE ROTTERDAM Veiligheidsindex 2006. : meting van de veiligheid in Rotterdam. www.rotterdamveilig.nl

GEZONDHEIDSRAAD. Overgewicht en obesitas. Den Haag: Gezondheidsraad, 2003.

GORDON-LARSEN P, MCMURRAY RG, POPKIN BM. Determinants of adolescent physical activity and inactivity patterns. *Pediatrics* 2000; 105 (6): e83.

HAYWOOD KM, GETCHELL N. Life span motor development. St. Louis: Human Kinetics 1993.

HURK K VAN DE, DOMMELEN P VAN, WILDE JA DE, VERKERK PH, BUUREN S VAN, HIRASING RA. Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen 4 -15 jaar in de periode 2002-2004. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven, 2006. Publ.nr. 06.010.

HEALTH CANADA. 2002. Canada's physical activity guide for children and youth, from http://www.phac-aspc.gc.ca/pau-uap/paguide/child_youth/index.html

JANSSEN N. Dik, dikker, dikst. Nieuwe impulsen noodzakelijk voor de preventie van overgewicht bij kinderen. *Tijdschr Gezondheidsvoorlichting* 2002; (5): 12-4.

JANTJE BETON. Zie www.sprankelplek.nl

KEMPER HGC, OOIJENDIJK WTM, STIGGELBOUT M. Consensus over de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. *TSG* 2000; 78: 180-3.

KOMPAN. Zie www.kompan.com

LERCH HA, STOPKA C. Developmental motor activities for all children: from theory to practice. Dubuque, IA: WCB Brown and Benchmark, 1992.

LEYDEN KM. Social capital and the built environment: the importance of walkable neighborhoods. *Am J Public Health*, 2003; 93 (9): 1546-51.

McKENZIE TL. System for Observing Play and Leisure Activity in Youth: description and procedures manual. San Diego: San Diego State University, 2006.

MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT. Programma 'Meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010. Kamerstuk 22-02-2006.

MOORE LL, GAO D, BRADLEE ML, CUPPLES LA, SUNDARAJAN-RAMAMURTI A, PROCTOR MH, HOOD MY, SINGER MR, ELLISON RC. Does early physical activity predict body fat change throughout childhood? *Prev Med* 2003; 37 (1): 10-7.

MULDER YM, STIGGELBOUT M, WINTER THC DE, HIRASING RA. De gezondheidswaarde van lichamelijke activiteit: jeugd. *Fysiopraxis* 1999, 7: 12-5.

NETELENBOS JB. Motorische ontwikkeling van kinderen. Handboek 1: Introductie. Amsterdam: Boom, 2004.

NIJHA. Zie <http://www.nijha.nl/index.asp>

NUSO. Zie: <http://www.nuso.nl/spelen/variatie/leeftijden.php>

NUSO. Het effect van buitenspelen. Utrecht: NUSO, 1998.

OBG INGENIEURSBUREAU. Normen formele speelruimte. <http://www.obb-ingenieurs.nl>, 2005.

OVERBEEK K VAN, VRIES SI DE, JONGERT MWA, HOPMAN-ROCK M. Make me move! Het ontwerpen van een stimulerende omgeving die kinderen uitnodigt om spontaan te bewegen: het vooronderzoek. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven 2005b. Publ.nr. 05.199.

ROSSUM JHA VAN., MOT'87, een motoriekttest voor 4-12 jarigen: de betrouwbaarheid van de test. *Bewegen en hulpverlening*. 1990/1.

SALLIS JF et al. NEWS, 2002. Retrieved from <http://www.drjamesallis.sdsu.edu>

SALLIS JF, SIMONS MORTON BG, STONE EJ, CORBIN CB, EPSTEIN LH, FAUCETTE N, JANNOTTI RJ, KILLEN JC, KLEDGES RC, PETRAY CK. Determinants of physical activity and interventions in youth. *Med Sci Sports Exerc* 1992; 24 (6 suppl): S248-57.

SCHOEMAKER MM, NIEMEIJER AS, REIJNDERS V, SMITS – ENGELSMAN BCM. Effectiveness of neuromotor task training for children with developmental coordination disorder: a pilot study. *Neural Plasticity* 2003; 10: 155-163.

STEDELIJKE BEHEER AMSTERDAM. Kindertijd: de vrijetijdsbesteding van Amsterdammertjes in kaart gebracht. Amsterdam: Stedelijk beheer/ ISR, 1996.

TAKKEN T, CUSTERS JWH, BRUSSEL M VAN, VERSCHUREN O, HELDERS PJM. Het belang van bewegen. Hoe houden we gezonde kinderen gezond? Sportmassage Internationaal 2007; (10): 309 - 312.

TROST SG, PATE RR, SALLIS JF, FREEDSON PS, TAYLOR WC, DOWDA M, SIRARD J. Age and gender differences in objectively measured physical activity in youth. Med Sci Sports Exerc 2002; 34 (2): 350-355.

TUDOR-LOCKE C, AINSWORTH BE, ADAIR LS, POPKIN BM. Objective physical activity in Filipino youth stratified by commuting mode to school. Med Sci Sports Exerc 2003; (35 (3): 465-71.

VOEDINGSCENTRUM. Campagne 'Maak je niet dik'. www.voedingscentrum.nl, 2002.

VRIES SI DE, BAKKER I, OVERBEEK K VAN, BOER ND, HOPMAN-ROCK M. Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven, 2005. Publ.nr. 2005.179

VRIES SI DE, BAKKER I, HOPMAN-ROCK M, HIRASING RA, MECHELEN W VAN. Clinimetric review of motion sensors in children and adolescents. J Clin Epidemiol 2006; 59 (7): 670-80.

WENDEL-VOS GCW, SCHUIT AJ, SEIDEL JC. De gevolgen van beleidsmaatregelen uit de Nota Wonen op bewegingsarmoede in Nederland. Onderdeel van de gezondheids-effectrapportage "Mensen wensen gezond wonen". Bilthoven: RIVM, 2002, rapport 269960001/2002.

WIEGERSMA PH. Motorische diagnostiek. De evaluatie van lichamelijke vaardigheden bij kinderen. Lisse: Swets en Zeitlinger, 1980.

WIT JM In: Jeugd in Beweging. Handboek jeugd. Gezond in Beweging. Arnhem: Stichting Jeugd in Beweging/ NOC*NSF, 2001: B1.2: 10-7.

Bijlage A

Informatiefolder

Onderzoek naar het speelgedrag op speelpleinen

Vragen

Mocht u na het lezen van deze folder nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met:

TNO Kwaliteit van Leven
Bewegen en Gezondheid
Mw. Steffin Nauta
Postbus 2215
2301 CE LEIDEN
T: 071-5181670
F: 071-5181903
E: steffin.nauta@tno.nl

TNO Kwaliteit van Leven

De komende dagen zal TNO onderzoek verrichten op het speelplein bij u in de buurt. Dit doet TNO in opdracht van het Ministerie van VWS.	Met de uitkomsten van het onderzoek hopen wij Nederlandse gemeenten te kunnen adviseren over het (her)inrichten van speelpleinen.	Vrijwilligheid Deelname van de kinderen aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Als een kind niet mee wil doen, is dat uiteraard geen probleem. Hij of zij heeft gewoon toegang tot het speelplein.
Met deze folder willen wij u over het onderzoek informeren.	Wat houdt het onderzoek voor de kinderen in? We zullen de kinderen op het speelplein een aantal persoonlijke vragen stellen over hun leeftijd, waar ze wonen, hoe ze naar het speelplein zijn gekomen en waar zij en hun ouders zijn geboren. Daarnaast zullen we ze vragen of ze tijdens het spelen een bewegingsmeterje willen dragen. Dit is een soort stappenteller. Met een aantal kinderen zullen we een kringgesprek houden, waarin ze kunnen aangeven wat ze leuk en minder leuk aan het speelplein vinden en wat ze zouden willen veranderen.	Vertrouwelijkheid Alle door de kinderen verstrekte gegevens zullen strikt vertrouwelijk worden behandeld. Dat wil zeggen dat buiten de onderzoekers, niemand de persoonlijke gegevens te zien krijgt. De gegevens worden losgeoppeld van de naam en het adres en anoniem verwerkt.
Waarom dit onderzoek? Dat bewegen goed is, dat weet iedereen. Regelmatig bewegen kan onder meer het risico op overgewicht, hart- en vaatziekten en suikerziekte verlagen. Ook verbetert bewegen de fitheid. Helaas bewegen veel kinderen te weinig. In vergelijking met vroeger zitten kinderen langer achter de (spel)computer en kijken ze meer televisie. Mogelijk spelen ze ook veel minder buiten dan u vroeger zelf deed. Door middel van het onderzoek willen wij antwoord geven op de vraag:	Waar en wanneer? De onderzoeken zullen plaatsvinden op 7 verschillende speelpleinen in Noord- en Zuid-Holland, in september en oktober 2006.	Risico's Het onderzoek brengt geen risico's met zich mee voor de deelnemende kinderen.
Hoe is het speelgedrag van basis-scholieren op bepaalde speelpleinen?	De beheerder, toezichthouder en/of wijkagent zal bij het onderzoek worden betrokken.	Het is voor het onderzoek van groot belang dat op het speelplein alles gaat zoals het anders ook gaat. Wij willen ouders daarom vragen hun kind niet vaker of minder vaak op het speelplein te laten spelen dan anders. Wij hopen op uw medewerking! Alvast bedankt, Het TNO onderzoeksteam

Bijlage B

Beoordelingsformulier Playground

Beoordelingsformulier Playground

- coördinator -

Initialen
coördinator

Playground	
Playground	[van te voren digitaal invullen]
Plaats	[van te voren digitaal invullen]
Datum beoordeling	-- / -- / 2006

[Kaart/ plattegrond invoegen van de playground]

Algemeen	
Oppervlakte/ afmeting playground	[van te voren opzoeken en invullen]
Aantal vaste onderdelen op playground	[van te voren opzoeken, ter plekke natellen/ controleren]
Korte omschrijving vaste onderdelen	[van te voren opzoeken, ter plekke evt. aanvullen]
Korte omschrijving losse onderdelen/ materialen	
Kort omschrijving beheer losse onderdelen/ materialen	

Afrastering/ afscherming/ omheining (hek, muur, groen, etc.)	☐ afwezig ☐ gedeeltelijk aanwezig ☐ aanwezig ☐ van water, dmv..... ☐ van verkeer, dmv..... ☐ van geparkeerde auto's, dmv..... ☐ van tuinen, dmv..... ☐ van huizen, dmv.....
Toezicht	☐ door toezichthouder ☐ door vrijwilligers/ buurtbewoners ☐ door ☐ vanuit omliggende woningen mogelijk ☐ geen
Regels (geboden en verboden)	☐ afwezig ☐ aanwezig ☐ aangegeven op bord ☐ aangegeven dmv
Ondergrond(en) van playground	☐ zand ☐ gras ☐ kunststof gras ☐ grind ☐ houtsnippers ☐ asfalt ☐ stenen tegels ☐ kunststof ondergrond

Bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor gehandicapten 	☐ niet toegankelijk ☐ moeilijk toegankelijk ☐ goed toegankelijk
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor slechtzienden 	☐ niet toegankelijk ☐ moeilijk toegankelijk ☐ goed toegankelijk
Algemene staat van onderhoud van de playground	☐ slecht ☐ matig ☐ redelijk goed ☐ goed ☐ zeer goed/ zo goed als nieuw
Onderhoud en inspectie	Hoe: ☐ niet ☐ met checklist/ logboek ☐ door bevoegde instantie ☐ anders, nl..... Hoe vaak: ☐ nooit ☐ minder dan 1 keer per jaar ☐ jaarlijks ☐ twee keer per jaar ☐ maandelijks of vaker

Productveiligheid en certificering	☐ afwezig ☐ volgens speeltuinveiligheidsnormen ☐ Europese norm EN 1176 ☐ Amerikaanse norm ASTM F1487 ☐ Canadese norm CAN/CSA-Z614 ☐ andere norm: ☐ ISO 9001 voor kwaliteitsbewaking ☐ ISO 14001 voor milieubeheer ☐ onbekend
Garantie	☐ afwezig ☐ aanwezig, op
Kosten	€
Financiering	
Hondenpoep	☐ afwezig ☐ (zeer) beperkt aanwezig ☐ aanwezig
Los afval (blikjes, pakjes sigaretten, zakjes, peuken)	☐ afwezig ☐ (zeer) beperkt aanwezig ☐ aanwezig
Afvalbakken	☐ afwezig ☐ (zeer) beperkt aanwezig ☐ voldoende aanwezig, nl
Bankjes	☐ afwezig ☐ (zeer) beperkt aanwezig

	☐ voldoende aanwezig, nl
Verlichting	☐ afwezig ☐ (zeer) beperkt aanwezig ☐ voldoende aanwezig, nl
Beschutting/ 'slecht weer'-opvang	☐ afwezig ☐ aanwezig ☐ overkapping ☐ gebouw zonder faciliteiten ☐ gebouw met faciliteiten ☐ anders, nl. Faciliteiten bij slecht weer:
Groen op de playground	☐ afwezig ☐ aanwezig ☐ bomen ☐ struiken ☐ gras

Worden er activiteiten georganiseerd op de playground?	☐ nee
	☐ ja
	☐ minder dan 1 keer per maand
	☐ 1 - 2 keer per maand
	☐ (bijna) iedere week
	☐ meerdere keren per week
	☐ (bijna) iedere dag
	Georganiseerd door
	
	

Onderdeel x (voor alle onderdelen herhalen)	
Naam onderdeel	[van te voren invullen]
Afbeelding onderdeel	[van te voren invullen]
Voor welke leeftijd is het onderdeel geschikt/ bedoeld?	☐ 1 - 3 jaar ☐ 1 - 6 jaar ☐ 3 - 6 jaar ☐ 3 - 12 jaar ☐ 6 - 12 jaar ☐ alle leeftijden (1 - 12 jaar) [van te voren invullen]
Hoe is de staat van onderhoud van het onderdeel?	☐ slecht ☐ matig ☐ redelijk goed ☐ goed ☐ zeer goed/ zo goed als nieuw Opmerkingen:

	
Welke beweegvormen kun je op dit onderdeel uitvoeren/ worden er uitgevoerd, oftewel op welke beweegvormen is het onderdeel gericht? (meerdere antwoorden mogelijk)	☐ Bal-spel (voetbal, basketball, volleyball) ☐ Stick-spel ☐ Racket-spel ☐ Kleine spelen (hinkelen, knikkeren, steltlopen, elastieken, hoepelen, touwtje springen) ☐ Rijden (op skates, rolschaatsen, skateboards, fietsjes, karretjes) ☐ Gymnastiek ☐ Balanceren ☐ Wiebelen ☐ Schommelen ☐ Glijden ☐ Klimmen ☐ Hangen ☐ Draaien ☐ Experimenteren ☐ Doen alsof (fantasie-, rollenspel) ☐ Ontmoeten (zit-, vertelplek)

Is het onderdeel geschikt/ bespeelbaar voor slechtziende kinderen? 	☐ Ja, het is geschikt voor minder ernstig slechtziende kinderen zonder hulp, of voor ernstig slechtziende kinderen met hulp. ☐ Ja, het is geschikt voor ernstig slechtziende kinderen zonder hulp.
Is het onderdeel geschikt/ bespeelbaar voor kinderen met een handicap? 	☐ Ja, het is geschikt voor kinderen met een ernstige bewegingshandicap met hulp, of voor kinderen met een minder ernstige bewegingshandicap zonder hulp. ☐ Ja, het is geschikt voor kinderen met een ernstige bewegingshandicap zonder hulp.
In welke mate worden de motorische vaardigheden op dit onderdeel aangesproken? Score 0 = niet 1 = weinig 2 = gemiddeld 3 = veel	 Score: Kracht Score: Lenigheid Score: Coördinatie/ Balans Score: Snelheid Score: Uithoudingsvermogen Score: Ruimtewaarneming Score: Een gevoel van ritme

Bijlage C

Vragenformulier kind

Vragenformulier kind

ID-nummer kind

In te vullen door de onderzoeker

Playground	
Playground	[van te voren digitaal invullen]
Plaats	[van te voren digitaal invullen]
Dag	ma / di / wo / do / vr / za
Datum	__ / __ / 2006
Tijdstip	☐ 12.00-13.00 uur ☐ 15.30-16.30 uur ☐ 19.00-20.00 uur

In te vullen door de onderzoeker

Beweegmeter	
Beweegmeter gedragen?	☐ Ja ☐ Nee → reden invullen bij opmerkingen
Zo ja, tijdstip?	Van: __ : __ uur Tot: __ : __ uur
Zo ja, nummer beweegmeter?	_____
Zo ja, beweegmeter ingeleverd?	☐ Ja ☐ Nee → actie ondernemen!
Nummer hesje	__
Kleur hesje	Oranje / Geel (omcirkelen)
Opmerkingen (bijv. reden geen beweegmeter)	

In te vullen door het kind of de onderzoeker

Hoe heet je?	
Ben je een jongen of een meisje?	☐ Jongen ☐ Meisje
Waar woon je?	Straat: Nummer: Postcode: Plaats:
Hoe ben je hier naartoe gekomen?	☐ Lopend ☐ Op de fiets ☐ Anders, namelijk
Hoeveel jaar ben je?	 jaar
In welk land ben je geboren?	☐ Nederland ☐ Suriname ☐ Nederlandse Antillen ☐ Aruba ☐ Turkije ☐ Marokko ☐ Ander land, namelijk
In welk land is je moeder geboren?	☐ Nederland ☐ Suriname ☐ Nederlandse Antillen ☐ Aruba ☐ Turkije ☐ Marokko ☐ Ander land, namelijk
In welk land is je vader geboren?	☐ Nederland ☐ Suriname ☐ Nederlandse Antillen ☐ Aruba ☐ Turkije ☐ Marokko ☐ Ander land, namelijk

Bijlage D

Scoreformulier beweeggedrag

Scoreformulier beweeggedrag

Initialen
onderzoeker

Algemene informatie	
Playground	[van te voren digitaal invullen]
Plaats	[van te voren digitaal invullen]
Dag	ma / di / wo / do / vr / za (omcirkelen)
Datum	__ / __ / 2006
Tijdstip	12.00-13.00 uur 15.30-16.30 uur 19.00-20.00 uur
Telefoonnummers	TNO contactpersonen: Sanne de Vries: 071-5181676 Ingrid Bakker: 071-5181771 Steffin Nauta: 071-5181670 (b.g.g. 06-29288979) Wijkagent: [van te voren digitaal invullen] Beheerder/ toezichthouder: [van te voren invullen]
Weersomstandigheden	Omcirkel het weertype van vandaag. Als het wisselvallig is, kies dan het weertype dat het meeste is voor gekomen. Temperatuur: __ ° C

Namen van de te observeren onderdelen met code	Namen: 	Codes:
Afbeelding playground met observatiezones in codes aangegeven	[van te voren digitaal invullen]	

Observatie					
Starttijd	Code zone	Code onderdeel	Code kind	Code activiteit	Code intensiteit
____' ____ Betrouwbaarheidsmeting Ja / Nee					
____' ____ Betrouwbaarheidsmeting Ja / Nee					

Bijlage E

Scoreformulier kringgesprek

(Kring)gesprek kind(eren)

Initialen
onderzoeker

Playground	
Omschrijving van de kinderen/ het kind	Geslacht: ---- jongens, van wie ---- Nederlands ---- meisjes, van wie ---- Nederlands Leeftijd: 6 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 7 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 8 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 9 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 10 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 11 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes 12 jarigen, ___ jongens/ ___ meisjes Overige relevante informatie: _____ _____ _____ _____ _____
Hoe vaak komen jullie/ kom je hier?	Aantal keer geantwoord: ☐ Elke dag: _____ ☐ Een paar keer per week: _____ ☐ Eén keer per week: _____ ☐ Eén keer in de 2 weken: _____ ☐ Eén keer per maand: _____ ☐ Minder dan één keer per maand: _____ ☐ _____ _____

Hoe lang zijn jullie/ ben je hier meestal?	Aantal keer geantwoord: o Korter dan 15 minuten: _____ o Tussen 15 min. en een half uur: _____ o Tussen een half uur en een uur: _____ o Tussen een uur en 2 uur: _____ o 2 uur of langer: _____ o _____ o _____
Hoe vaak komen jullie/ kom je hier in de winter?	Aantal keer geantwoord: o Elke dag: _____ o Een paar keer per week: _____ o Eén keer per week: _____ o Eén keer in de 2 weken: _____ o Eén keer per maand: _____ o Minder dan één keer per maand: _____ o Nooit: _____ o _____ o _____
Komen jullie/ kom je hier	met JA geantwoord: o ... als het regent: _____ o ... als het koud is: _____ o ... als er iets georganiseerd wordt _____ o ... op zondag: _____ o ... voor je naar school gaat: _____ o ... tussen de middag: _____ o ... na schooltijd: _____ o ... 's avonds na het avondeten: _____ o ... als het donker is: _____ o ... als er niemand is: _____ o ... als je vriend(innet)jes er niet zijn: _____ o ... als er oudere kinderen zijn: _____ o ... als er 'klierjongens/ meisjes' zijn: _____

[illegible]

[illegible]

Doen jullie/ doe je wel eens mee als er hier iets georganiseerd wordt?	Aantal keer geantwoord: ☐ Ja _____ ☐ Elke dag _____ ☐ Een paar keer per week _____ ☐ Eén keer per week _____ ☐ Eén keer in de 2 weken _____ ☐ Eén keer per maand _____ ☐ Minder dan 1 keer per maand _____ ☐ _____ ☐ Nee _____ ☐ Niet van toepassing, er wordt nooit iets georganiseerd _____
Tot hoe laat mogen jullie/ mag je hier spelen?	Aantal keer geantwoord: ☐ Tot het donker is _____ ☐ Tot de lichten aangaan _____ ☐ Totdat ik naar bed moet _____ ☐ Tot het avondeten _____ ☐ Tot __ : __ uur _____ ☐ _____
Mogen jullie/ mag je hier alleen naartoe?	Aantal keer geantwoord: ☐ Ja _____ ☐ Nee, alleen samen met oudere broer(s)/ zus(sen) _____ ☐ Nee, alleen met volwassene (vader, moeder, oppas, etc.) _____ ☐ Nee, alleen met vriend(innet)jes _____ ☐ Nee, _____ _____ _____

Komen jullie/ kom je hier wel eens met school?	Aantal keer geantwoord: ☐ Ja ◊ Elke dag ◊ Een paar keer per week ◊ Eén keer per week ◊ Eén keer in de 2 weken ◊ Eén keer per maand ◊ Minder dan 1 keer per maand ◊ ☐ Nee
Opmerkingen	

Bijlage F

Buurtchecklist

Buurtchecklist

- coördinatoren -

Deze checklist wordt gebruikt ten behoeve van het onderzoeksproject “Playground van de Toekomst”, waar gekeken wordt naar het speel- en beweeggedrag van kinderen op playgrounds in Nederlandse achterstandswijken. Deze checklist is o.a. gebaseerd op de SPACE checklist (De Vries et al., 2005).

Deze checklist dient ingevuld te worden, terwijl men te voet door de wijk loopt. De observatie van de wijk dient door twee personen onafhankelijk van elkaar uitgevoerd te worden. De observatie dient overdag op een doordeweekse dag na schooltijd plaats te vinden.

Deze checklist brengt wijkenmerken in een straal van 800 meter rondom de playground in kaart die relevant geacht worden voor het beweeggedrag van basisscholieren van groep 3 t/m 8 (6 t/m 12 jaar).

Algemeen

Namen observatoren:.....

Plaats:.....

Wijk:.....

Playground:.....

Datum observatie:.....

Weersomstandigheden: Temperatuur: __ ° C

Tijdstip begin en eind observatie: van __: __ uur tot __: __ uur

Let op: markeer na afloop met een merkstift *de gelopen route* op de kaart!

Geef eventuele bijzonderheden (bijv. bouwwerkzaamheden) op de kaart aan.
Geef tevens aan waar je foto's hebt genomen.

[Plaats hier de plattegrond van de te observeren buurt]

A Soort bebouwing	
<i>Hoe veel komen onderstaande type woningen in de wijk voor?</i>	
1. Vrijstaand	1. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
2. Twee onder één kap	2. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
3. Rijtjeswoning/ eengezinswoning	3. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
4. Bovenwoning/ portiekwoning (≤ 3 etages)	4. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
5. Flat 1-3 etages hoog	5. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
6. Flat 4-6 etages hoog	6. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
7. Flat 6-12 etages hoog	7. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
8. Appartement/flat met meer dan 12 etages	8. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
9. Boerderijen	9. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
10. Verhouding woningen/ bedrijven en winkels (bijv. 60/40)	10. /
11. Leegstand van woningen en/of bedrijven	11. ☐ ₁ geen ☐ ₂ enkele ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ het merendeel ☐ ₅ allemaal
<u>Opmerkingen:</u>	

B Sportaccommodaties (voor leden en/of met entreekosten)	
<i>Vink de faciliteiten aan die in de wijk voorkomen</i> ☒	<i>Toelichting/opmerkingen (bijv. aantal)</i>
☐ 1. Sporthal	1.
☐ 2. Sportveld	2.
☐ 3. Atletiekbaan	3.
☐ 4. Tennisbaan	4a. ☐ ₁ binnen ☐ ₂ buiten ☐ ₃ gecombineerd 4b.
☐ 5. Zwembad	5a. ☐ ₁ binnen ☐ ₂ buiten ☐ ₃ gecombineerd 5b.
☐ 6. Kunstijsbaan	6a. ☐ ₁ binnen ☐ ₂ buiten ☐ ₃ gecombineerd 6b.

☐ 7. Fitnesscentrum/sportschool	7.
☐ 8. Tafeltennis/badminton/tennis- en/of squashhal	8.
☐ 9. Klimhal	9.
☐ 10. Kartbaan	10a. ☐ ₁ binnen ☐ ₂ buiten ☐ ₃ gecombineerd 10b.
☐ 11. Kunstschaatsbaan	11a. ☐ ₁ binnen ☐ ₂ buiten ☐ ₃ gecombineerd 11b.
☐ 12. Golfbaan	12.
☐ 13. Anders, nl.	13.
<u>Opmerkingen:</u>	

C Openbare ruimte en groenvoorzieningen	
Vink de faciliteiten aan die in de wijk voorkomen ☒	Beoordeling Vink het hokje aan dat het meest van toepassing is ☒
☐ 1. Speeltuin (bijv. met schommel, zandbak en/of wip)	Aantal: a.
<u>Speeltuin 1</u>	
b1. Ligging speeltuin 1	b1. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c1. Toezicht (overdag) speeltuin 1	c1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d1. Staat van onderhoud speeltuin 1	d1. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e1. (Straat)verlichting speeltuin 1	e1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f1. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) speeltuin 1	f1. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g1. Afscherming van weg/straat (bijv. een hek, begroeiing etc.) speeltuin 1	g1a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....

h1. Toegang speeltuin 1	h1. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i1. Extra's speeltuin 1	i1. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Speeltuin 2</u>	
b2. Ligging speeltuin 2	b2. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c2. Toezicht (overdag) speeltuin 2	c2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d2. Staat van onderhoud speeltuin 2	d2. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e2. (Straat)verlichting speeltuin 2	e2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f2. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) speeltuin 2	f2. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g2. Afscherming van weg/straat (bijv. een hek, begroeiing etc.) speeltuin 2	g2a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g2b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h2. Toegang speeltuin 2	h2. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i2. Extra's speeltuin 2	i2. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Speeltuin 3</u>	
b3. Ligging speeltuin 3	b3. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c3. Toezicht (overdag) speeltuin 3	c3. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d3. Staat van onderhoud speeltuin 3	d3. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e3. (Straat)verlichting speeltuin 3	e3. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f3. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) speeltuin 3	f3. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g3. Afscherming van weg/straat (bijv. een hek, begroeiing etc.) speeltuin 3	g3a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g3b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h3. Toegang speeltuin 3	h3. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)

i3. Extra's speeltuin 3	i3. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Speeltuin 4</u>	
b4. Ligging speeltuin 4	b4. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c4. Toezicht (overdag) speeltuin 4	c4. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d4. Staat van onderhoud speeltuin 4	d4. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e4. (Straat)verlichting speeltuin 4	e4. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f4. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) speeltuin 4	f4. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g4. Afscherming van weg/straat (bijv. een hek, begroeiing etc.) speeltuin 4	g4a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g4b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h4. Toegang speeltuin 4	h4. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i4. Extra's speeltuin 4	i4. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Speeltuin 5</u>	
b5. Ligging speeltuin 5	b5. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c5. Toezicht (overdag) speeltuin 5	c5. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d5. Staat van onderhoud speeltuin 5	d5. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e5. (Straat)verlichting speeltuin 5	e5. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f5. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) speeltuin 5	f5. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g5. Afscherming van weg/straat (bijv. een hek, begroeiing etc.) speeltuin 5	g5a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g5b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h5. Toegang speeltuin 5	h5. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i5. Extra's speeltuin 5	i5. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen

<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 2. Schoolplein	Aantal: a.
<u>Schoolplein 1</u>	
b1. Ligging schoolplein 1	b1. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c1. Staat van onderhoud schoolplein 1	c1. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
d1. (Straat)verlichting schoolplein 1	d1 ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
e1. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) schoolplein 1	e1. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
f1. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) schoolplein 1	f1a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol f1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
g1. Toegang schoolplein 1	g1. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
h1. Extra's schoolplein 1	h1. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Schoolplein 2</u>	
b2. Ligging schoolplein 2	b2. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c2. Staat van onderhoud schoolplein 2	c2. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
d2. (Straat)verlichting schoolplein 2	d2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
e2. Type speeltoestellen/ attributen (de 4 meest voorkomende/ grootste) schoolplein 2	e2. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
f2. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) schoolplein 2	f2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol f2b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
g2. Toegang schoolplein 2	g2. ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)

h2. Extra's schoolplein 2	h2. ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 3. Verhard speelplein (bijv. basketbalveld, voetbalveld) niet behorend bij een school of (sport) vereniging	Aantal: a.
<u>Verhard speelplein 1</u>	
b1. Ligging verhard speelplein 1	b1. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c1. Toezicht (overdag) verhard speelplein 1	c1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d1. Staat van onderhoud verhard speelplein 1	d1. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e1. (Straat)verlichting verhard speelplein 1	e1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. baskets, hinkeltegels) (de 4 meest voorkomende/ grootste) verhard speelplein 1	f1. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
g1. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) verhard speelplein 1	g1a. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐ ₃ aanwezig en zinvol g1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h1. Toegang verhard speelplein 1	h1 ☐ ₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ ₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i1. Extra's verhard speelplein 1	i1 ☐ ₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐ ₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Verhard speelplein 2</u>	
b2. Ligging verhard speelplein 2	b2. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen
c2. Toezicht (overdag) verhard speelplein 2	c2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
d2. Staat van onderhoud verhard speelplein 2	d2. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
e2. (Straat)verlichting verhard speelplein 2	e2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig

f2. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. baskets, hinkeltegels) (de 4 meest voorkomende/ grootste) verhard speelplein 2 g2. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) verhard speelplein 2 h2. Toegang verhard speelplein 2 i2. Extra's verhard speelplein 2	f2. ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ g2a. ☐₁ afwezig ☐₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐₃ aanwezig en zinvol g2b. Soort afscherming (meest voorkomend):..... h2. ☐₁ met openingstijden (hek gaat dicht) ☐₂ zonder openingstijden (altijd toegankelijk) i2. ☐₁ met uitleen van sport- en spelattributen ☐₂ zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 4. Halfpipe/ skatebaan	Aantal: a.
b1. Ligging halfpipe 1 c1. Toezicht (overdag) halfpipe 1 d1. Staat van onderhoud halfpipe 1 e1. (Straat)verlichting halfpipe 1 f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. baskets, hinkeltegels) (de 4 meest voorkomende/ grootste) halfpipe 1 g1. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) halfpipe 1	b1. ☐₁ niet in de buurt van woningen ☐₂ dichtbij woningen c1. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig d1. ☐₁ slecht ☐₂ matig ☐₃ goed e1. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig f1. ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ g1a. ☐₁ afwezig ☐₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐₃ aanwezig en zinvol g1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 5. Grasveld ($\geq 100 \text{ m}^2$) niet behorend bij een (sport)vereniging of gelegen in een park	Aantal: a.
<u>Grasveld 1</u> b1. Ligging grasveld 1 c1. Toezicht (overdag) grasveld 1	b1. ☐₁ niet in de buurt van woningen ☐₂ dichtbij woningen c1. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig

d1. Staat van onderhoud grasveld 1 e1. (Straat)verlichting grasveld 1 f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. voetbaldoel) (de 4 meest voorkomende/ grootste) grasveld 1 g1. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) grasveld 1	d1. ☐₁ slecht ☐₂ matig ☐₃ goed e1. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig f1. ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ g1a. ☐₁ afwezig ☐₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐₃ aanwezig en zinvol g1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
<u>Grasveld 2</u> b2. Ligging grasveld 2 c2. Toezicht (overdag) grasveld 2 d2. Staat van onderhoud grasveld 2 e2. (Straat)verlichting grasveld 2 f2. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. voetbaldoel) (de 4 meest voorkomende/ grootste) grasveld 2 g2. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) grasveld 2	b2. ☐₁ niet in de buurt van woningen ☐₂ dichtbij woningen c2. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig d2. ☐₁ slecht ☐₂ matig ☐₃ goed e2. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig f2. ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ g2a. ☐₁ afwezig ☐₂ aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐₃ aanwezig en zinvol g2b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
<u>Grasveld 3</u> b3. Ligging grasveld 3 c3. Toezicht (overdag) grasveld 3 d3. Staat van onderhoud grasveld 3 e3. (Straat)verlichting grasveld 3 f3. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. voetbaldoel) (de 4 meest voorkomende/ grootste) grasveld 3	b3. ☐₁ niet in de buurt van woningen ☐₂ dichtbij woningen c3. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig d3. ☐₁ slecht ☐₂ matig ☐₃ goed e3. ☐₁ afwezig ☐₂ onvoldoende aanwezig ☐₃ voldoende aanwezig f3. ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄

g3. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) grasveld 3	g3a. ☐1 afwezig ☐2 aanwezig, maar nauwelijks zinvol ☐3 aanwezig en zinvol g3b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 6. Park (openbaar toegankelijk, in beheer van de gemeente of andere non-profit organisatie, geen onderdeel van begraafplaats, golf court etc.)	Aantal: a.
<u>Park 1</u> b1. Ligging park 1 c1. Toezicht (overdag) park 1 d1. Staat van onderhoud park 1 e1. (Straat)verlichting park 1 f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. kinderboerderij, vijver) (de 4 meest voorkomende/ grootste) park 1	b1. ☐1 niet in de buurt van woningen ☐2 dichtbij woningen c1. ☐1 afwezig ☐2 onvoldoende aanwezig ☐3 voldoende aanwezig d1. ☐1 slecht ☐2 matig ☐3 goed e1. ☐1 afwezig ☐2 onvoldoende aanwezig ☐3 voldoende aanwezig f1. ☐1 ☐2 ☐3 ☐4
<u>Park 2</u> b2. Ligging park 2 c2. Toezicht (overdag) park 2 d2. Staat van onderhoud park 2 e2. (Straat)verlichting park 2 f2. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. kinderboerderij, vijver) (de 4 meest voorkomende/ grootste) park 2	b2. ☐1 niet in de buurt van woningen ☐2 dichtbij woningen c2. ☐1 afwezig ☐2 onvoldoende aanwezig ☐3 voldoende aanwezig d2. ☐1 slecht ☐2 matig ☐3 goed e2. ☐1 afwezig ☐2 onvoldoende aanwezig ☐3 voldoende aanwezig f2. ☐1 ☐2 ☐3 ☐4
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 7. Meer/recreatiewater (bijv. sloot, kanaal, vijver)	Aantal: a.

<u>Water 1</u> b1. Ligging water 1 c1. Toezicht (overdag) water 1 d1. Staat van onderhoud water 1 e1. (Straat)verlichting water 1 f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. volleybalnet, kano-verhuur) (de 4 meest voorkomende/grootste) water 1	 b1. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen c1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig d1. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed e1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig f1. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
<u>Water 2</u> b2. Ligging water 2 c2. Toezicht (overdag) water 2 d2. Staat van onderhoud water 2 e2. (Straat)verlichting water 2 f2. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. volleybalnet, kano-verhuur) (de 4 meest voorkomende/grootste) water 2	 b2. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen c2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig d2. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed e2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig f2. ☐ ₁ ☐ ₂ ☐ ₃ ☐ ₄
<u>Opmerkingen:</u>	
☐ 8. Anders	Aantal: a.
<u>Anders 1</u> b1. Ligging anders 1 c1. Toezicht (overdag) anders 1 d1. Staat van onderhoud anders 1 e1. (Straat)verlichting anders 1 f1. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. kinderboerderij, vijver)	 b1. ☐ ₁ niet in de buurt van woningen ☐ ₂ dichtbij woningen c1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig d1. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed e1. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig f1. ☐ ₁ ☐ ₂

(de 4 meest voorkomende/ grootste) anders 1	☐ 3 ☐ 4
g1. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) anders 1	g1a. ☐ 1 afwezig ☐ 2 aanwezig maar nauwelijks zinvol ☐ 3 aanwezig en zinvol g1b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h1. Toegang anders 1	h1. ☐ 1 met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ 2 zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i1. Extra's anders 1	i1. ☐ 1 met uitleen van sport- en spelattributen ☐ 2 zonder uitleen van sport- en spelattributen
Anders 2	Omschrijving:
b2. Ligging anders 2	b2. ☐ 1 niet in de buurt van woningen ☐ 2 dichtbij woningen
c2. Toezicht (overdag) anders 2	c2. ☐ 1 afwezig ☐ 2 onvoldoende aanwezig ☐ 3 voldoende aanwezig
d2. Staat van onderhoud anders 2	d2. ☐ 1 slecht ☐ 2 matig ☐ 3 goed
e2. (Straat)verlichting anders 2	e2. ☐ 1 afwezig ☐ 2 onvoldoende aanwezig ☐ 3 voldoende aanwezig
f2. Type faciliteiten/attributen voor kinderen (bijv. kinderboerderij, vijver) (de 4 meest voorkomende/ grootste) anders 2	f2. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
g2. Afscherming van weg/straat (d.m.v. bijv. een hek, begroeiing etc.) anders 2	g2a. ☐ 1 afwezig ☐ 2 aanwezig maar nauwelijks zinvol ☐ 3 aanwezig en zinvol g2b. Soort afscherming (meest voorkomend):.....
h2. Toegang anders 2	h2. ☐ 1 met openingstijden (hek gaat dicht) ☐ 2 zonder openingstijden (altijd toegankelijk)
i2. Extra's anders 2	i2. ☐ 1 met uitleen van sport- en spelattributen ☐ 2 zonder uitleen van sport- en spelattributen
<u>Opmerkingen:</u>	

E. Groen en Water	
Hoeveel 'groen' komt er in de wijk voor? (bomen, gras, plantsoenen etc.)	
1. Aanwezigheid groen in de wijk	1. ☐ 1 geen ☐ 2 een beetje ☐ 3 nogal wat ☐ 4 veel
2. Verhouding bebouwing/ groen naar oppervlak (bijv. 60/40)	2. /

3. Aanwezigheid water in de wijk (slootjes, plas, meer etc.)	3. ☐ ₁ geen ☐ ₂ een beetje ☐ ₃ nogal wat ☐ ₄ veel
<u>Opmerkingen:</u>	

F. Straten (netwerk)	
1. Trottoirs a. Aanwezigheid b. Kwaliteit (breedte, egaal, ruimte etc.) c. Soort bestrating (meest voorkomend)	<i>Geef een algemeen oordeel</i> a. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel b. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed c. ☐ ₁ tegels ☐ ₂ asfalt ☐ ₃ klinkers ☐ ₄ kinderkopjes ☐ ₅ anders nl,.....
2. Fietspaden a. Aanwezigheid b. Type (meest voorkomend) c. Soort bestrating (meest voorkomend)	<i>Geef een algemeen oordeel</i> a. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel b. ☐ ₁ geen fietspad ☐ ₂ stippellijn (onderdeel van weg) ☐ ₃ doorgetrokken streep (onderdeel van weg) ☐ ₄ apart fietspad (geen onderdeel van weg) c. ☐ ₁ tegels ☐ ₂ asfalt ☐ ₃ klinkers ☐ ₄ anders nl,.....
<u>Opmerkingen:</u>	
<i>Aanwezigheid van.....</i>	
1. Zebrapaden (zonder verkeerslicht)	1. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
2. Officiële oversteekplaatsen (met verkeerslicht)	2. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
3. Verkeerslichten	3. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
4. Vluchtheuvels/middenbermen	4. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
5. Parkeerplaatsen	5.
a) overdekt	a) ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
b) aan een straat/ langs het trottoir	b) ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
c) gegroepeerd/ parkeervakken	c) ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
6. Verkeersdrempels/bulten	6. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
7. Woonerven (15 km/u zones)	7. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
8. 30 km/ u zones	8. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
9. Autoluwe zones (bijv. alleen 's avonds na 19.00 toegankelijk)	9. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
10. Rotondes	10. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
11. Kruispunten (4 haakse wegen)	11. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
<u>Opmerkingen:</u>	

G. Verkeersveiligheid

<i>Aanwezigheid van.....</i>	
1. Hard rijdende auto's of motoren	1. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
2. Hard rijdende scooters en/of brommers	2. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
3. Verkeerd geparkeerde auto's (buiten het parkeervak, bijv. op het trottoir)	3. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
4. Druk verkeer	4. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
5. Zwaar vracht- of busverkeer	5. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
6. Andere problemen, nl.....	6. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
<u>Opmerkingen</u>	

H. Straat hygiëne

<i>Aanwezigheid van.....</i>	
1. Afval/ zwerfvuil	1. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
2. Hondenpoep op straat	2. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
<u>Opmerkingen:</u>	

I. Sociale veiligheid

<i>Aanwezigheid van.....</i>	
1. Vandalisme (bijv. vernielde bushokjes, gesloopte prullenbakken etc.)	1. ☐ ₁ geen ☐ ₂ weinig ☐ ₃ niet veel/niet weinig ☐ ₄ veel
2. Straatverlichting	2. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
3. Zitplekken (bankjes etc.)	3. ☐ ₁ afwezig ☐ ₂ onvoldoende aanwezig ☐ ₃ voldoende aanwezig
<u>Opmerkingen:</u>	
4. Onderhoud van de woonomgeving (bebouwing, bestrating en groen)	4. ☐ ₁ slecht ☐ ₂ matig ☐ ₃ goed
<u>Opmerkingen:</u>	

J. Algemene indruk van de wijk om te spelen/ wandelen/ fietsen voor kinderen (6-12 jr)

Op een schaal van 1 tot 10 :

Opmerkingen:

Meer informatie?

Sanne de Vries, TNO Kwaliteit van Leven, Bewegen en Gezondheid, Postbus 2215, 2301 CE Leiden, tel. 071-5181817, fax 071-5181903, e-mail adres sanne.devries@tno.nl

Referenties

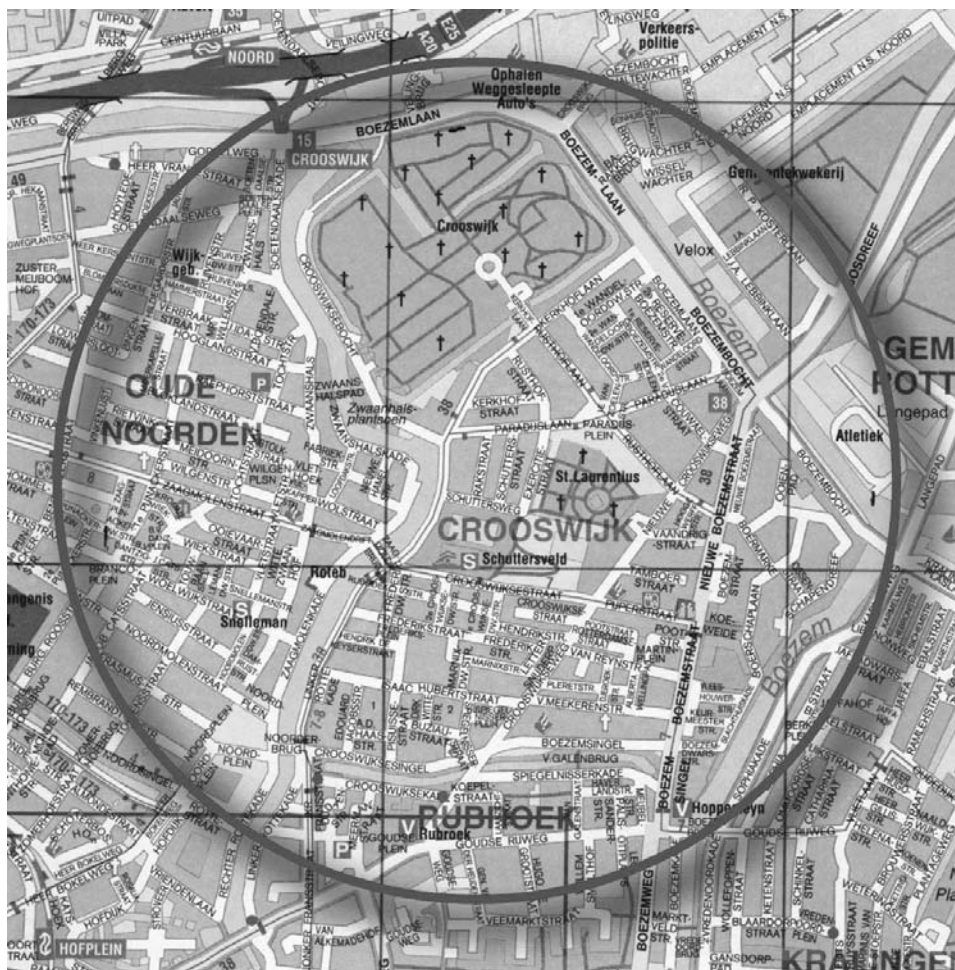
VRIES SI DE, BAKKER I, OVERBEEK K VAN, BOER ND, HOPMAN-ROCK M. Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven. TNO-rapport KvL/B&G 2005.179. ISBN 90-5986-165-5

VRIES SI DE, BAKKER I, MECHELEN W VAN, HOPMAN-ROCK M. Determinants of activity-friendly neighborhoods of children: Results from the SPACE study. Am J Health Promot 2007; 21(4): 312-316.

Bijlage G

Plattegronden buurten

Cruyff Court, Oranje Veld, Rotterdam

Jantje Beton, Sprankelplek, Rotterdam

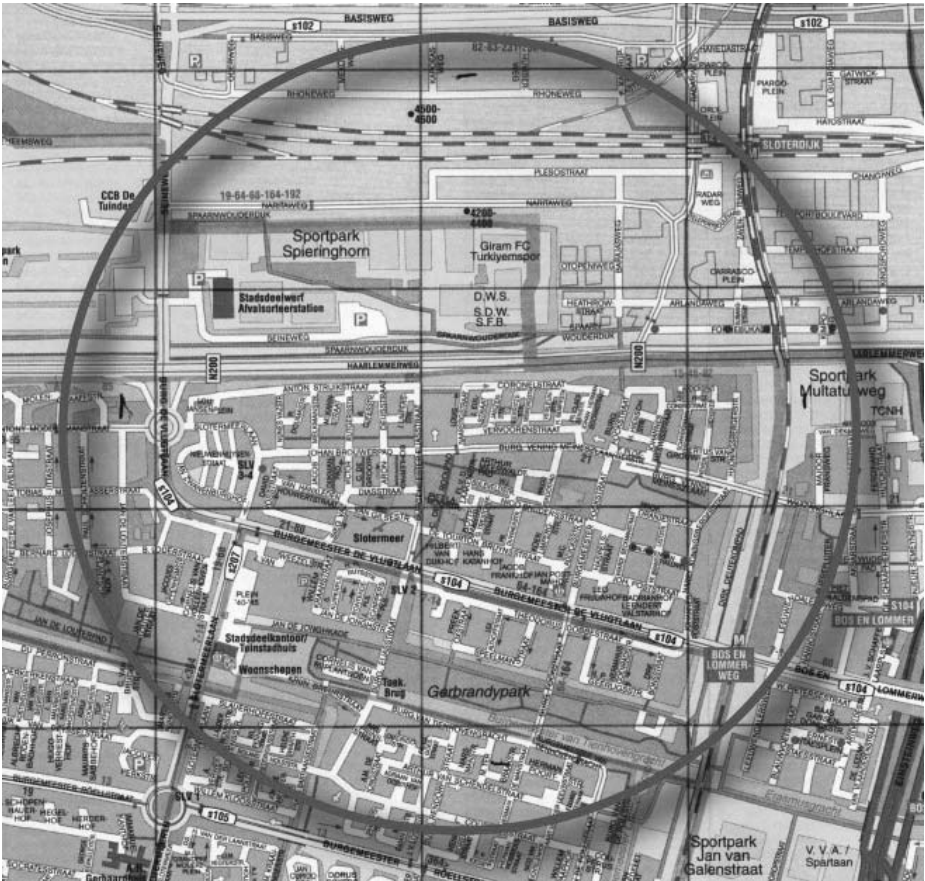
Kompan, Kloosstraat, Zwijndrecht

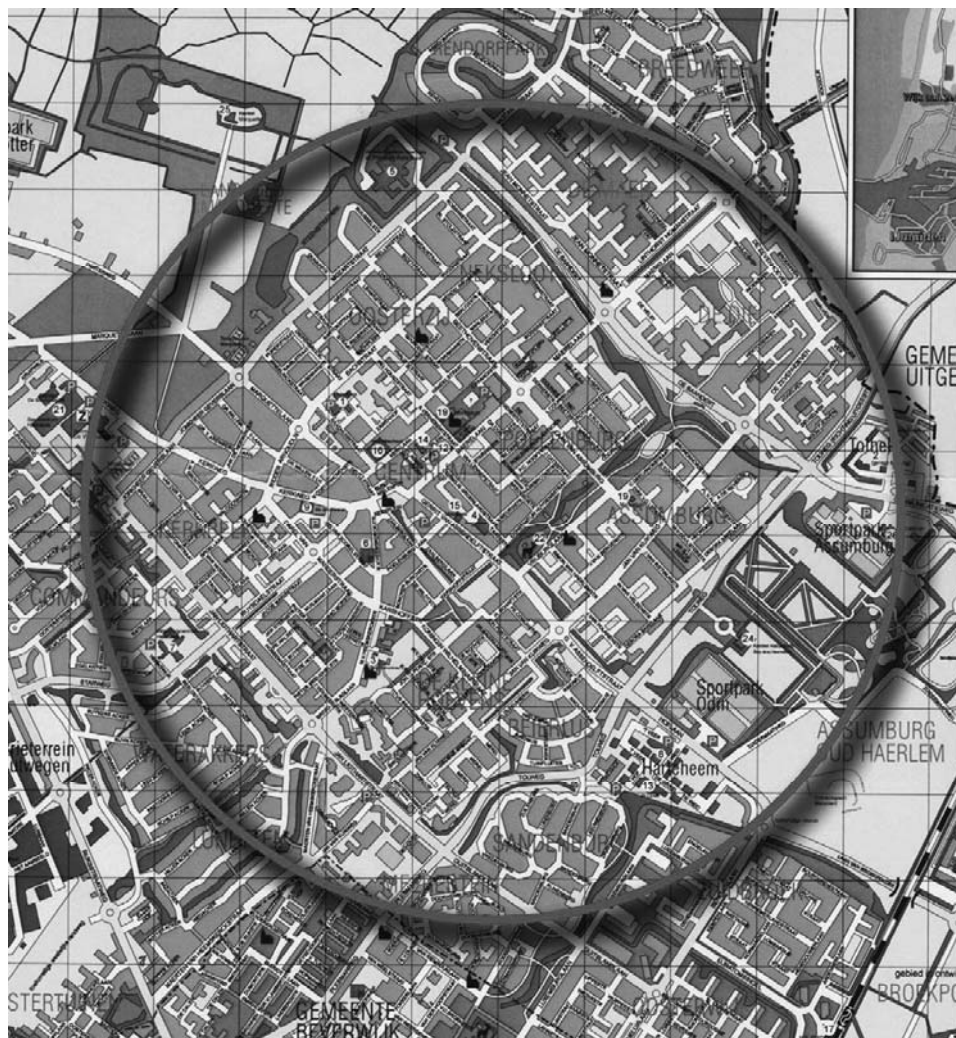
RK Playground, Zaandammerplein, Amsterdam

Zoneparc, St. Henricusschool, Amsterdam

Nijha, Poelenburg, Heemskerk

Bijlage H

Impact tijdens het onderzoek

Weeping Willow playground van toekomst

(19-06-2007)

Een speelobject in de vorm van een treurwilg - *Weeping Willow* is uitgeroepen tot winnaar van de ontwerpwedstrijd 'Playground van de toekomst'.

Zes groepen studenten van de TU Eindhoven werkten in opdracht van TNO aan ideeën en concepten om jongeren meer te laten bewegen.

Studenten van de Faculteit Industrial Design van de TU Eindhoven bedachten zes nieuwe speelconcepten die alle op hun eigen manier jongeren uitnodigen om al spelend meer te bewegen.

Het winnende ontwerp, de *Weeping Willow* heeft de vorm van een treurwilg. In en op het object kan door kinderen muziek gemaakt worden door op de ronde gekleurde cirkels te stampen.

Bron: TNO

Hippe speelplek moet jeugd laten bewegen

di 19 jun 2007, 05:30 | 3 reactie

EINDHOVEN - Om kinderen achter de spelcomputer vandaan te halen en meer te laten bewegen, hebben studenten van de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) een speelplek van de toekomst bedacht. De presentatie 'Playground van de Toekomst'.

Het ontwerp met de naam 'Weeping Willow' is een combinatie van klauter- en springelementen, gekoppeld aan...

**SPORT
VAKBEURS
2007**

HOME

ZOEKERS

Bezoekers info

Openingstijden

Nieuws

Demonstraties & Seminars

Business Networkdagen

NIEUWS

Speeltoestellen van de toekomst

Om kinderen achter de spelcomputer vandaan te halen, heeft de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) een speelplek van de toekomst bedacht. De presentatie 'Playground van de Toekomst' wordt maandag in Eindhoven plaats op het seminar 'Playground van de Toekomst'.

16 17 18 DECEMBER 2008 EVENING

Hippe speelplek voor dikke jeugd

Om kinderen meer te laten bewegen, hebben studenten van de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) een speelplek voor de toekomst bedacht. Kinderen kunnen, al springend en klauterend, muzieklanken produceren uit een mechanisch systeem dat buizen in werking zet.

Volgens een woordvoerder van de TU/e is het ontwerp, met de naam 'Weeping Willow', niet meer dan een ontwerp. Enkele fabrikanten van speeltoestellen hebben echter al grote interesse getoond in het project.

De Weeping Willow is gebaseerd op een onderzoek van TNO naar het speelgedrag van kinderen, dat plaats vond in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Nieuwe speelplek moet jeugd laten bewegen

Om kinderen achter de spelcomputer vandaan te halen en meer te laten bewegen, hebben studenten van de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) een speelplek van de toekomst bedacht. De presentatie vond maandag in Eindhoven plaats op het seminar 'Playground van de Toekomst'.

CONSUMENTENNIEUWS ARTIKEL

Nieuwe speelplek moet jeugd

Nieuwe speelplek moet jeug-
Om kinderen achter de spelcomp
bewegen, hebben studenten van
(TU/e) een speelplek van de toek
Eindhoven plaats op het seminar

Het ontwerp met de naam 'Weeping Willow' is een combinatie van klauter en mechanisch systeem dat buizen in werking zet. De truc is dat kinderen buizen produceren.

De Weeping Willow is volgens een woordvoerder van de TU/e voorlopig n

Het idee van de studenten is gebaseerd op onderzoek door TNO naar zes achterstandswijken. De onderzoekers bekeken het speelgedrag van de kinderen om te ontdekken wat de basisscholieren leuk en minder leuk vinden.

Het onderzoek vond plaats in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid. De resultaten zijn eind van dit jaar bekend. Aan de hand van deze gegevens kunnen beslissingen worden genomen over het aanleggen of verbeteren van speelplekken. Al

ing Willow' is een combinatie van koppeld aan een mechanisch t. De truc is dat kinderen, al buizen produceren.

woordvoerder van de TU/e
erp. Maar fabrikanten van
seminar, toonden volgens hem

geerd op onderzoek door TNO naar verstandswijken. De onderzoekers vonden en voerden uit dat de kinderen niet wisten wat de basisscholieren leuk

De definitieve resultaten zijn eind
n deze gegevens stelt TNO een
gebruiken voor het aanleggen of

Ads by Google

19 juni 2007

19 juni 2007
Weeping Willow - speeltuin met muziek

Weeping Willow - speeltuin met muziek

Studenten van de Technische Universiteit Eindhoven hebben een speelplek bedacht om kinderen achter de spelcomputer vandaan te halen en meer te laten bewegen. De studenten hebben hun speeltuin van de toekomst op het seminar 'Playground van de Toekomst' gepresenteerd, aldus de Telegraaf.

Het ontwerp met de naam 'Weeping Willow' is een combinatie van klauter- en springelementen, gekoppeld aan een mechanisch systeem dat buizen in werking zet. De truc is dat kinderen, al springend, muzieklanken uit de buizen produceren.

De Weeping Willow is op dit moment alleen een ontwerp, maar er is al interesse van fabrikanten van speeltoestellen. Het idee van de studenten is gebaseerd op onderzoek door TNO naar zes florerende speelplekken in achterstandswijken.

De onderzoekers bekeken het speelgedrag van de kinderen met ze om te ontdekken wat de basisscholieren leuk en onderzoek vond plaats in opdracht van het ministerie van Sport. De resultaten zijn eind van dit jaar bekend. Aan lijst samen die gemeenten kunnen gebruiken voor het speelplekken.

RUIMTEVOORDEJEUGD

[Home](#) [Initiatief](#) [Werkvelden](#) ► [Speciaal Adressen](#) [Contact](#) [Archief](#) [Zoeken](#)

Weeping Willow gekozen tot playground van de toekomst

21 juni 2007

Een speelobject in de vorm van een treurwilg, de 'Weeping willow' is door een vakjury uitgeroepen tot winnaar van de ontwerpwedstrijd 'Playground van de toekomst'. Kinderen kunnen in en op het object muziek maken door op ronde gekleurde cirkels te stampen.

ndhoven hebben in opdracht van TNO
n jongeren meer te laten bewegen. De
et seminar 'Playground van de toekomst'
aatsvond.

jecten de concurrentie aan met de
r buiten krijgen? Als het aan de studenten
an de TU Eindhoven ligt, gaat dat lukken. Zij
nieuwe speelconcepten die alle op hun
om al spelend meer te bewegen.

ing Willow' heeft de vorm van een treurwilg. In
n muziek gemaakt worden door op de ronde
de ouders kunnen hierbij worden betrokken
amen met andere ouders te reageren op de
ren.

wegen en muziek overtuigde de vakjury, die van TNO, TU/e faculteit Industrial Design, sport, Gemeente Eindhoven en de Provincie ook nagedacht over de uitvoerbaarheid en de voorbeeld workshops bedacht om de 'Weeping Leren', stelt Antonio A-Tjak, voorzitter van de

De toekomst' werd georganiseerd door TNO, TU/e, Stichting Sport & Technologie, Gemeente Eindhoven en de partijen die samen aan het tot stand komen van de 'Sport- en Leefomgeving Eindhoven Noord'. In deze innovatieve test-omgeving worden bedrijven, overheid en kennisinstellingen aan de slag gezet met de uitdaging om de ontwikkeling van nieuwe sport- spel- en recreatieve activiteiten te versnellen en de leefomgeving van alle leeftijden.

minar Playground van de toekomst:
telefoon 071 518 1694

EINDHOVENS DAGBLAD

19 juni 2007

'Jumpen' op speeltoestel van de toekomst

door Mayke Wijnen

EINDHOVEN - Jongeren zitten tegenwoordig liever achter hun computer wordt nog maar weinig buiten gespeeld met onder meer overgevoerd. Tweedejaars studenten van Domain Health aan de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit in Eindhoven (TU/e) gingen met dit probleem aan de slag.

Meriete Horst, Meike van den Broek, Elsemieke van Rossum, Stijn Coppieters en Vince van (vlnr) bij hun winnende concept de Weeping Willow. Foto Anja Ligtenberg

Het geheim van een succesvolle speel

16

BEGELEIDING EN TOEZICHT ALS SUCCESFACTOR

Tekst: Alinda Wolthuis

Buitenspelen is een belangrijk wapen in de strijd tegen overgewicht bij kinderen. Bovendien stimuleert buitenspelen sociaal gedrag en maakt het kinderen mentaal en fysiek sterker. Maar de ene speelplek is de andere niet. Welke speelplek haalt kinderen echt achter de televisie vandaan? TNO onderzocht het geheim van een succesvolle speelplek.

Drie jaar geleden onderzocht TNO in het project Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht hoe de inrichting van

tien wijken van invloed is op het beweeggedrag en gewicht van kinderen. Wat bleek? Het gaat niet om het aantal, maar om de kwaliteit van de speelplekken. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vroeg TNO daarop om in kaart te brengen welke speelplek nu echt onweerstaanbaar is. Senior onderzoeker dr. ir. Ingrid Bakker: 'We hebben voor het project "Playground van de Toekomst" zes verschillende speelplekken geobserveerd. We vroegen de kinderen onder andere naar hun naam, adres en het geboorteland van henzelf en hun ouders. De jongens kregen een oranje en de meisjes een geel hesje aan. Allochtone kinderen hadden oneven en autochtone kinderen even rugn timers. Met een bewegemeter werd het energieverbruik gemeten. Vervolgens keken we waar de kinderen gingen spelen en hoe intensief ze daarbij bewogen. We sloten af met een kringgesprek. Zelf brachten we in kaart welke faciliteiten de verschillende speelplekken hadden. Daarbij ging het niet alleen om de speeltoestellen en

sportvelden, maar bijvoorbeeld ook om activiteitenbegeleiding, toezicht, verlichting en bankjes voor de ouders.'

Voor elk wat wils

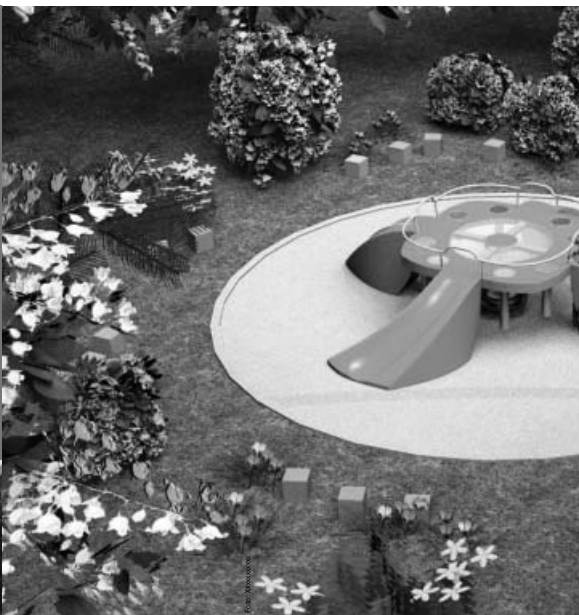
De observaties leverden een enorme berg data op. Bakker: 'De grote lijn daarin is, dat het succes van een speelplek schuilt in de begeleiding. Er moet iets te doen zijn, iets georganiseerd worden, er moet beheer en toezicht zijn. Dan komen de kinderen en gaan ze ook allemaal aan de slag.' Speelplekken waar je allerlei verschillende dingen kunt doen trekken de meeste kinderen. 'Voetbalvelden zijn ook fantastisch, maar toch vooral leuk voor jongens die een fatsoenlijk balletje kunnen trappen', zegt Bakker. De ideale playground is een plek waar kinderen kunnen spelen maar ook sporten, waar toezicht en begeleiding is en waar bankjes voor de ouders staan. 'De onderzochte speelplek van de Richard Krajicek Foundation biedt bijvoorbeeld voor elk wat wils', vertelt Bakker. En welke speelelementen

INSPLEN OP SPEELBEHOEFTE

Wat is de kern van buiten spelen? 'Dat kinderen fysiek en sociaal bezig zijn', vindt Fiona Bambacht, coördinator marketing van Kompan, dienstverlener op het gebied van sport-, spel- en ontmoetingsplaatsen. Een van de door TNO onderzochte speeltuinconcepten was van Kompan. 'Onze visie op speeltuinen is, dat die aantrekkelijk moeten zijn voor zowel jongens als meisjes van verschillende achtergronden en uit verschillende leeftijdsgroepen', zegt Bambacht. 'Elke ontwikkelingsfase heeft zijn eigen gedrag en daar spelen we op in. We combineren daarom spel- en sportelementen en zorgen ervoor dat de omgeving ook uitdagend is voor de wat oudere kinderen. Het is zonde als die afhaken omdat een speeltuin te kinderachtig wordt.' Bij 'de speeltuin van de toekomst' denken veel mensen aan computergestuurde spelletjes, stelt Bambacht. Ook Kompan introduceert binnenkort elektronische elementen in de speeltoestellen, waardoor die de jeugd op meerdere levels aan het werk zetten. 'Maar het zal altijd zo blijven dat onze toestellen aanzetten tot fysieke activiteit.' Het TNO-onderzoek sluit aan bij de opvattingen van Kompan over hoe een goede sport- en speelomgeving eruit moet zien, constateert Bambacht. 'Het sterkt ons in onze ambities. We zien uit naar de aanbevelingen.'

TNO magazine maart 2008

Kwaliteit van Leven

plek

ten doen het goed? 'De multi-elementen waarop je kunt klimmen, klauteren en glijden zijn het beste voor de motorische ontwikkeling.'

Als extra speelplek onderzocht TNO een plein met computergestuurde elementen, het 'SmartUs'-speelplein. Bakker: 'Het blijkt wel belangrijk om elke paar maanden de spelletjes te verversen, anders raken de kinderen er op uitgekeken.'

Weeping Willow

TNO daagde studenten Industrial Design van de TU Eindhoven uit om een speeltoestel of -plek te ontwerpen waar kinderen veel energie verbruiken, hun motorische vaardigheden verbeteren en plezier beleven. Hun oplossing moest verschillende groepen kinderen aanspreken, zodat die ook bijdraagt aan de integratie in achterstandswijken.

De studenten namen de handschoen op. De 'Weeping Willow' ging er uiteindelijk met de hoofdprijs vandoor. 'Het is een klim- en glijtoestel, waar kinderen ook nog eens muziek mee kunnen

maken. Het toestel leent zich ook prima voor muziekworkshops', vertelt Bakker. Inmiddels heeft een fabrikant er interesse voor getoond.

Interactief systeem

Dit jaar start TNO een vervolg op het onderzoek naar prioriteitswijken. Van de tien onderzochte wijken zijn er inmiddels vijf gedeeltelijk heringericht. Bakker: 'Wij gaan meten welke invloed deze aanpassingen hebben op het beweeggedrag en gewicht van kinderen. De uitkomsten kunnen we verwerken in een interactief systeem dat concreet aangeeft welke effecten optreden als ergens een speelplek of park wordt aangelegd.' Overheden en projectontwikkelaars kunnen hiermee een indruk krijgen van de gevolgen van (her)inrichting van een gebied. Bakker besluit: 'Het is ontzettend leuk om een bijdrage te leveren aan een meer gezonde, prettige speel- en bewegingsomgeving voor kinderen.'

Info: ingrid.bakker@tno.nl

17

EINDHOVEN SPORTSTAD

De gemeente Eindhoven heeft veel aandacht voor innovatie in sport en spel. Niet voor niets heeft het Fieldlab Breedtesport zijn thuisbasis op een gemeentelijk terrein van 32 hectare. Gebiedsmanager Henny Beekwilder: 'Als gemeente werken we hier samen met bedrijven en onderzoeksinstellingen – waaronder TNO – aan innovatieve producten en diensten. Daarmee willen we de mensen aanzetten om meer te gaan bewegen.'

Het terrein gonst van de activiteit. 'Elk jaar sporten hier anderhalf miljoen mensen bij 65 sportverenigingen', vertelt Beekwilder. 'Dat maakt het een ideale plek om innovaties uit te testen. Zo hebben we bedrijven uitgedaagd om kunstgrasvelden te ontwikkelen die geschikt zijn voor meerdere sporten. Dat vraagt niet alleen iets van het kunstgras, maar ook van de belijning: met een druk op de knop moet een voetbalveld omgetoverd worden in een hockeyveld. Als gemeente bieden we de ruimte, laten we er twintigduizend mensen over heen rennen en betalen we mee aan de ontwikkeling. Bedrijven en kennisinstellingen leveren de oplossingen.'

Het Fieldlab ontwikkelt en test zowel generieke als productspecifieke oplossingen. De inbreng van de eindgebruikers daarbij wordt zeer gewaardeerd. 'Iedereen mag meedenken', zegt Beekwilder. 'Zo hebben we bijvoorbeeld een project opgezet, waarbij de jeugd zelf spellen ontwerpt voor de speeltuin van de toekomst.' En als dat leidt tot leuke ideeën, dan worden die in ontwikkeling genomen. Daaronder in elk geval één klassieker in een nieuw jasje: het stoeprandje butsen. Beekwilder: 'Dat deden we vroeger op straat, maar dat is te onveilig geworden. Daarom hebben we nu een stoeprandje in de speeltuin, met LED-verlichting die aangeeft wanneer en waar de bal de rand raakt. Hartstikke leuk!'

De Weeping Willow spreekt kinderen aan.

Kwaliteit van Leven

KORT NIEUWS

4

‘Weeping Willow’ inspireert kinderen

De ‘playground van de toekomst’ is muzikaal en multicultureel.

Uit eerder TNO-onderzoek is gebleken dat slechts drie procent van de kinderen in tien onderzochte achterstandswijken genoeg beweegt. Een van de oorzaken is het tekort aan aantrekkelijke speelplaatsen in de buurt. Kinderen van tegenwoordig zijn niet alleen minder fit, ook hun sociale ontwikkeling blijft achter. Daarnaast nemen hun kracht, lenigheid, coördinatie, uithoudingsvermogen en snelheid af.

Op basis hiervan is het TNO-project ‘Playground van de toekomst’ opgestart. In het kader hiervan is de TU Eindhoven gevraagd om een ideaal speelelement of ideale speelplek te ontwerpen. Doel van het project is het opstellen van een programma van eisen voor de ideale speelplaats voor een specifieke situatie én voor een specifieke doelgroep. Hiermee krijgen bijvoorbeeld gemeenten een instrument in handen waarmee zij kunnen beoordelen hoe een ideale speelplek eruit zou kunnen zien. Bijkomende eisen zijn bijvoorbeeld: hoog energieverbruik, veel beweegplezier, geschikt en leuk voor jongens en meisjes, allochtone en autochtone kinderen, aanleren van motorische vaardigheden.

Op 18 juni werd in Eindhoven de winnaar van de ontwerpwedstrijd ‘Playground van de toekomst’ bekendgemaakt. Studenten van de opleiding Industrial Design van de TU Eindhoven presenteerden hun visie aan een deskundige jury, bestaande uit vertegenwoordigers van TNO, de TU Eindhoven, speeltoestellenfabrikant Yalp, Innosport.nl en de gemeente Eindhoven. Winnaar werd ‘Weeping Willow’, een mechanisch speeltoestel waar niet alleen op geklommen en weer vanaf gegleden kan worden, maar waarmee ook muziek kan worden gemaakt door erop te springen of er onderaan te hangen. Het begeleidende plan voor het organiseren van (muziek)workshops en de functie van sociale en culturele ontmoetingsplaats maakten het ontwerp heel compleet.

Info: ingrid.bakker@tno.nl

TNO magazine september 2007

Webapplicatie voor registratie vaccinaties

Een primeur in de jeugdgezondheidszorg: RVP-Online is van start gegaan.

Op 4 juli is op het Consultatiebureau in Rijsburg de pilot RVP-Online van start gegaan. Dit is een webapplicatie voor het online registreren van vaccinaties die worden toegediend in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma. De projectleiding berust bij TNO Kwaliteit van Leven.

In de Entadministratie Zuid-Holland wordt bijgehouden wie waarvoor is ingeënt. Via RVP-Online hebben medewerkers van het consultatiebureau, die daartoe geautoriseerd zijn, direct online inzage in de actuele vaccinatie-status van de kinderen. Het consultatiebureau hoeft niet meer handmatig de vaccinatiekaarten in te vullen en te verzenden naar de Entadministratie; dit gebeurt nu allemaal digitaal. Dat geldt ook voor de beoordeling door het landelijke systeem Praeventis. Na goedkeuring worden de gegevens automatisch opgenomen in de Entadministratie. RVP-Online zorgt niet alleen voor een efficiëntere werkwijze; ook de kwaliteit is verbeterd doordat de kans op het maken van fouten nagenoeg nihil is. Wanneer de Entadministratie een vergissing signaleert, ontvangen de uitvoerenden meteen een melding, en advies hoe ze verder dienen te handelen.

De RVP-Online applicatie is ontwikkeld door Ordina Oracle Solutions in opdracht van de Landelijke Vereniging van Entadministraties (LVE). Ook in Rijswijk wordt gestart met een pilot. Thuiszorgorganisaties Valent RDB en Florence-zorg breiden naar verwachting in de komende maanden de nieuwe functies uit naar al hun consultatiebureaus en vestigingen. De Entadministraties streven ernaar om RVP-Online in het toekomstige Elektronisch Kinddossier te integreren.

Info: wytze.oostenbrug@tno.nl

Kwaliteit van Leven

Kinderen in (grote) steden leiden in toenemende mate aan bewegingsarmoede. Dit heeft grote gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen, maar ook voor de integratie, (kleine) criminaliteit en sociale contacten in een wijk. Een van de factoren die hierbij een rol speelt is het ontbreken van voldoende geschikte en kwalitatief goede sport- en speelmogelijkheden in de directe woonomgeving van kinderen.

TNO wil zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit van speelplekken in Nederland en hoopt dat dit rapport daaraan zal bijdragen.

TNO heeft met subsidie van het Ministerie van VWS de kenmerken van zes goed lopende moderne playgrounds in aandachtswijken in Noord- en Zuid-Holland onderzocht: een 'Sprankelplek' van Jantje Beton, een Cruyff Court, een Zoneparc schoolplein, een Richard Krajicek Playground, een playground met elementen van KOMPAN en een playground met elementen van Nijha. Er is onder andere gekeken naar de afmeting, kosten, aanwezige sport- en spelelementen, omheining, toegankelijkheid, toezicht, activiteiten, hondenpoep, afval, afvalbakken, bankjes, verlichting en groen. Er is nagegaan welke bijdrage deze combinatie van kenmerken levert aan 1) de intensiteit en de mate van lichamelijke activiteit (energieverbruik), 2) de motorische vaardigheden, 3) de integratie en 4) het beweegplezier van kinderen van 6 t/m 12 jaar; en 5) de bezettingsgraad en 6) de aantrekkingskracht van de playgrounds.

Op basis van de bevindingen is een aantal 'Playgrounds van de verre Toekomst' ontworpen door samenwerking tussen TNO Kwaliteit van Leven, TNO Industrie en Techniek en de faculteit Industrial Design van de Technische Universiteit Eindhoven.

Daarnaast is een 'programma van eisen' op het gebied van wet- en regelgeving, veiligheid en effectiviteit opgesteld en zijn aanbevelingen gedaan voor het creëren van een ideale speelplek, de *'Playground van de Toekomst'*.

